

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AHMET ÜMİT ROMANCILIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜGE MOĞOL

DANIŞMAN

PROF. DR. İSMET EMRE

AKSARAY 2019

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AHMET ÜMİT ROMANCILIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜGE MOĞOL

DANIŞMAN
PROF. DR. İSMET EMRE

AKSARAY 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : MÜGE

Soyadı : MOĞOL

Bölümü : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : AHMET ÜMİT ROMANCILIĞI

İngilizce Adı : AHMET ÜMİT ROMANION

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Müge MOĞOL

İmza:

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ ONAY SAYFASI

Müge MOĞOL tarafından hazırlanan "Ahmet Ümit Romancılığı" başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabuledilmiştir.

İMZA

Danışman: Prof. Dr. İsmet EMRE
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Mustafa KURT
Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz EVAT
Aksaray Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi:10/06/2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..../.../..... tarih ve ...../...../..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrencinin
Müge MOĞOL
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AHMET ÜMİT ROMANCILIĞI

Yüksek Lisans Tezi

Müge MOĞOL, Aksaray 2019

ÖZET

Tezin amacı, Ahmet Ümit'in bütün romanlarını belirli bir bakış açısı ve yöntemle ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktır.

Tez, giriş ve sonuç bölümleri hariç üç bölümden oluşur. Tezin birinci bölümünde Ahmet Ümit'in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri ile ilgili genel bilgiler sunulmuştur. Yaşayan, genç kuşak yazarlardan olan Ahmet Ümit, polisiye roman türünün başarılı, üretken yazarlarındandır. Tezin ikinci bölümü, ana bölümü oluşturur. Burada, Ümit'in on iki romanı, Şerif Aktaş'ın Roman İncelemesi 'ne Giriş adlı eserinde önerdiği roman çözümleme yöntemine göre, ayrıntılı bir şekilde tahlil edilmiştir. Tezin üçüncü bölümü, on iki romanın benzerlik ve farklılıkları ortaya koyan bir sonuç bölümü niteliğindedir.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Ahmet Ümit, Polisiye Roman, Cinayet

Sayfa Adedi: XII + 225

Danışman: Prof. Dr. İsmet EMRE

AKSARAY UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

TEZİN İNGİLİZCE ADI YAZILACAK

Master's Thesis

Müge MOĞOL, Aksaray 2019

SUMMARY

The aim of the thesis is to reveal all of Ahmet Ümit's novels with a specific perspective and method.
The thesis cosists of three parts, except the introduction and conclusion sections. In the first part of the thesis, general information about Ahmet Ümit's life, literary personality and his Works is presented. Ahmet Ümit, one of the yound generation writers living, is one of the successful, prolıfıc writers of the detective novel genre. The second part of the thesis constitutes the main part. Here, twelwe of Ümit's novels were analyzed in detail by Şerif Aktaş's novel analysis method. The third part of the thesis is a result section which shows similarities and differences of twelve novels.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Ahmet Ümit, Detective novel, Murder

Sayfa Adedi: XII + 225

Danışman: Prof. Dr. İsmet EMRE

İÇİNDEKİLER

ÖZET……...IV

SUMMARY…….....V

KISALTMALAR…….....X

ÖNSÖZ……....XI

GİRİŞ…….....1

BİRİNCİ BÖLÜM: AHMET ÜMİT'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ……7

İKİNCİ BÖLÜM: AHMET ÜMİT'İN ROMANCILIĞI……15

2.1. Romanlarında Olay Örgüsü……...15

2.1.1. Sis ve Gece……....15

2.1.2. Kar Kokusu…….....22

2.1.3. Patasana……....29

2.1.4. Kukla…….....34

2.1.5. Beyoğlu Rapsodisi……....41

2.1.6. Kavim……....48

2.1.7. Bâb- ı Esrar……...50

2.1.8. İstanbul Hatırası....…….....53

2.1.9. Sultanı Öldürmek…….....60

2.1.10. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi……...…. 69

2.1.11. Elveda Güzel Vatanım……...……75

2.1.12. Kırlangıç Çığlığı……...…...85

2.2. Romanlarında Mekân Kurgusu……...….93

2.2.1. Sis ve Gece……..…….93

2.2.2. Kar Kokusu…….…...…95

2.2.3. Patasana……..……....96

2.2.4. Kukla…….....97

2.2.5. Beyoğlu Rapsodisi…….….98

2.2.6. Kavim…….…...101

2.2.7. Bâb- ı Esrar…….……..102

2.2.8. İstanbul Hatırası……...104

2.2.9. Sultanı Öldürmek…….108

2.2.10. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi…….…....110

2.2.11. Elveda Güzel Vatanım……...112

2.2.12. Kırlangıç Çığlığı……..……113

2.3. Romanlarında Zaman Kurgusu……...……...114

2.3.1. Sis ve Gece……..…115

2.3.2. Kar Kokusu……..…..117

2.3.3. Patasana……..121

2.3.4. Kukla……...124

2.3.5. Beyoğlu Rapsodisi……..127

2.3.6. Kavim……..129

2.3.7. Bâb- ı Esrar…….131

2.3.8. İstanbul Hatırası…….…134

2.3.9. Sultanı Öldürmek……...136

2.3.10. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi……...140

2.3.11. Elveda Güzel Vatanım…….142

2.3.12. Kırlangıç Çığlığı……...143

2.4. Romanlarında Bakış Açısı ve Anlatıcı…….145

2.4.1. Sis ve Gece……..146

2.4.2. Kar Kokusu…….....146

2.4.3. Patasana……..147

2.4.4. Kukla……...148

2.4.5. Beyoğlu Rapsodisi……..149

2.4.6. Kavim…….….150

2.4.7. Bâb- ı Esrar……150

2.4.8. İstanbul Hatırası……....152

2.4.9. Sultanı Öldürmek……...153

2.4.10. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi……...153

2.4.11. Elveda Güzel Vatanım…….154

2.4.12. Kırlangıç Çığlığı……...155

2. 5. Romanlarında Şahıs Kadrosu……..156

2.5.1. Sis ve Gece……...157

2.5.2. Kar Kokusu……160

2.5.3. Patasana……..163

2.5.4. Kukla……..166

2.5.5. Beyoğlu Rapsodisi……..171

2.5.6. Kavim…….175

2.5.7. Bâb- ı Esrar……177

2.5.8. İstanbul Hatırası……....179

2.5.9. Sultanı Öldürmek……...…185

2.5.10. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi……..189

2.5.11. Elveda Güzel Vatanım……....194

2.5.12. Kırlangıç Çığlığı……..200

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:AHMET ÜMİT'İN ROMANLARININ ORTAK VE FARKLI ÖZELLİKLERİ……206

3.1. Ahmet Ümit'in Romanlarının Ortak Özellikleri……...206

3.2. Ahmet Ümit'in Romanlarının Farklı Özellikleri……...209

SONUÇ……..212

KAYNAKÇA……215

EKLER……..219

KISALTMALAR

Age. : Adı geçen eser

ISD : İstanbul'u Savunma Derneği

Nu. : Numara

S. : Sayfa

TKP : Türkiye Komünist Parti

vb. : Ve benzeri

ÖN SÖZ

Ahmet Ümit, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarındandır. Yazmaya hikâye ile başlayan yazar, şiir, masal, roman gibi türlerde eserler ortaya koymuştur. Geniş bir yelpazede eser veren yazar, gerçek ününü polisiye romanlarıyla ortaya koymuştur. Bu çalışmada yazarın, cinayet temelli kurgulanan on iki romanı tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Ahmet Ümit, genç kuşak yazarlarımızdan ve polisiye edebiyat, cinayet romanları deyince akla gelen ilk isimlerdendir. Bugüne kadar yapılmış olan Ahmet Ümit çalışmaları incelendiğinde, bütün romanlarını kapsayacak ölçüde bir yüksek lisans tezin varlığına rastlanmamıştır. Tezin yazım sürecinde yazarın son romanı *Kırlangıç Çığlığı*'nı kaleme alması da tezi ayrı bir boyuta taşımaktadır.

Polisiye romanın gelişim sürecine bakıldığında, gerçek kimliğine kavuşmasının asırlar aldığını, kendini tam olarak ifade edişinin ise 20. yüzyıla denk geldiği görülür.

Tez, Giriş dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Ahmet Ümit'in hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında genel bilgilere yer verildi. İkinci bölüm, tezin ana kısmını oluşturan kısımdır. Burada, yazarın romanları Şerif Aktaş'ın roman çözümleme yöntemine göre ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir. Toplamda on iki romanın olay örgüsü, mekân ve zaman kurgusu, bakış açısı, şahıs kadrosu ve tematik kurguları ele alındı. Tezin son bölümü olan üçüncü bölümde ise, Ahmet Ümit'in romanlarının benzer ve farklı yönleri iki başlık altında ele alınmıştır.

Tezin yazımı esnasında desteğini üzerimden hiç çekmeyen değerli hocam Prof. Dr. İsmet EMRE'ye şükranlarımı sunarım.

Son olarak bu süreçte desteğini her daim yanımda hissettiğim aileme ve dostlarıma sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Edebiyat dünyası ve edebiyat hayatının bilimsel ölçütlere göre değerlendirilmesi bir bütün olarak ancak 19. yüzyılın başından itibaren bilimin gündemine gelir. Roman ise bu türler arasında en geç gelişim gösteren türlerden biridir. İçinde romans, deneme, bibliyografya, tarih, komik ve hissi dramlar gibi unsuru barındırması bu sebeplerden biridir.[1]

"Margaret Anne Doody, romanın Batı medeniyeti kadar eski olduğunu ileri sürer ve İsa zamanında yazılmış antik Yunan metinleriyle başlayan bir mensur anlatı tarihi sunar."[2]

Romana duyulan ihtiyaç asırlarca başka türler üzerinden sağlanmıştır. Destanlar, halk hikâyeleri, mensur şiirler bunlardan bazılarıdır. O kadar ki, romanı tanımlarken bile "uzun hikâye" şekliyle lügate alınmıştır.

"Bilim dili olarak kabul edilen Latinceye kıyasla, lügatler 'roman' kelimesinin tarihi geçmişini halk diline dayandırmaktadırlar."[3]

Roman kelimesinin, "romanice" den geldiğine dair görüşler mevcuttur. Halk dilinde, Latinceye göre gibi anlamları ihtiva eder. Ayrıca, Kral Constantin döneminden itibaren Romalılar, fethettikleri topraklarda yaşayan kişilere 'roman' adını verirler.[4]

12. yüzyıla gelindiğinde roman, bir dil olmanın ötesine geçerek yavaş yavaş edebi bir türe ad olur. Bu dönemde Latin dilinden Romancaya çevrilen eserlere 'roman' adı verilmeye başlar. Roman, 14. yüzyılda manzum serüven romanlarının, 15. yüzyılda ise mensur

[1] Dr. Mustafa AYYILDIZ, **Roman Tanım- Tarihçe- Teknik**, Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2011, s. 15
[2] Marina MACKEY, **Roman Nedir?,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 43
[3] **A.g.e.**, s. 15
[4] Nurullah ÇETİN, **Roman Çözümleme Yöntemi**, Edebiyat Otağı Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2006, s. 64

şövalye romanlarını karşılayan bir edebi tür olur. Tür, gerçek kimliğine 17. yüzyılda kavuşur.[5]

Romanın en genel anlamıyla, yaşanmış ya da yaşanabilir olayları, yer, zaman, çevre ve insan unsurlarına dayanarak, geniş bir bakış açısıyla anlatan yazı türü olduğu söylenebilir.[6]

Roman türünün iyi örneklerinin 18 ve 19. yüzyıllarda verildiği bilinse de ortaya çıkışı çok daha eskidir. XII. yüzyıla gelindiğinde roman, mısra hâlinde yazılmış bir yazıyla, bu yazının kaleme alındığı dili ifade edecek şekilde kullanılır hale gelir.[7]

İlk dönemde hikâyeler, masallar üzerine derlemeler şeklinde kendini gösteren roman, ete kemiğe bürünmüş ilk 'masalsı' derlemesiyle İtalya'da ortaya çıkar. *Decameron* bu anlamda bir ilki sembolize eder.[8]

Romanın, kurmaca bir anlatı olduğu ve doğal olarak 'yapay' olduğu bilinen bir unsurdur.[9] Roman, uzun, kurgusal bir anlatıdır. Türün ortaya çıkışından önce yerini tutan romans ve destanlardaki kurgu ile romanın kurgulanış tarzı ilk eserlerde göze çarpar. "Romans ve destan, Eflâtun ile Aristo'nun idealist felsefelerinin gerçeklik anlayışındaki temeller üzerine kurgulanmış, zaman ve mekâna göre değişmeyen, evrensel insan tecrübesi üzerine inşa edilmiş iki edebi türdür."[10]

Roman türünden önce mitolojik anlatılar ve destanlar gibi uzun anlatı türleri düşünüldüğünde epik karakterli, istikrarlı bir türle karşılaşılır; roman ise daha istikrarsız ve özünde anlamlı olmayan bir dünya düzeninin sonucu ve 'bu aşkın yurtsuzluğun ifadesi'dir.[11]

Zaman içinde Antik Yunan filozoflarının 'idealist' anlayışını ortaya koyan bir tür olan roman, 'sıradan insan' üzerinde durmayı öğrenir. Günlük hayatın içinden, sıradan insanın sorunları, hayatı algılayışı, yaşama biçimini değerlendiren realizm çizgisine kayar.

XV. yüzyılda Fransa'da, François Rebalias (1490- 1553) realizm çerçevesinde eserler kaleme alır. Eski halk hikâyelerinden esinlenerek kendi gözlemlediği unsurlarla oldukça

[5] **A.g.e**., s. 65
[6] **A.g.e**., s. 7
[7] **A.g.e**., s. 16
[8] Mustafa Nihat ÖZÖN, **Türkçede Roman,** İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 1936, s. 19
[9] Dr. Mustafa AYYILDIZ, **a.g.e**., s. 77
[10] **A.g.e**., s. 17
[11] Marina MACKEY, **a.g.e.,** s. 31

beğenilen eserler kaleme alır. *Gargantua* ve *Pantagruel* adlı eserlerde bu gözlemlerinden faydalanarak gerçek tipleri betimler.[12]

Destanların çok eski zamanlara ait akıl almayacak işleri anlatan hikâyeleri yerine, daha yakın bir zamanda geçmiş olayları anlatan ve nesir olarak yazılmış hikâyelerin edebi bir şekil alması gerekti. Böylece masallardan çıkmış olan yazı halinde *nesir hikâyeye* ilkin İtalya'da rastlanır. Görülüp işitilmemiş şeyler yerine, herkes gibi yaşayan, her gün rast gelinen insanları ve olayları anlatan bu yazı çeşidi bütün dünyaya oradan yayılmış ve bugüne kadar, her devrin duygu ve görüşünü anlatan edebi şekil olarak kalmıştır.

On altıncı yüzyılda Şövalye Amadis hikâyelerinin yanında onların hayalî ve romanesk macera ve aşklarına karşı yeni bir roman türü ortaya çıkar ve adına *picaresque* roman denir. Bu adlandırma, kaynağını ilk roman kahramanı olan Picaro'dan alır. Şövalye romanları içinde en çok bilinen ve tartışılan ise, *Don Kişot* olur.[13]

Daniel Defoe, Henry Fielding ile Samuel Richardson gibi yazarların kitaplarıyla 18. yüzyıl ortalarında bugünkü 'roman' türü ortaya çıkar ve esas şekline ulaşır. Yüzyılın başlarında ise pikaresk roman ve romans en çok okunan anlatılar arasında yer alır. [14]

Pikaresk, 'picaro' sözcüğünden türemiş İspanyolca bir kelimedir. Yaramaz, haylaz gibi anlamlara gelen, şövalye romanlarının temelini oluşturan bir anlatının adıdır.[15]

Batı edebiyatında, romans türünün, pikareskten daha derin bir geçmişi vardır. Daha çok 17. ve 18. yüzyıllarda çeviriler aracılığıyla oluşturulmuş bir tür olan romanslardaki düşsel unsurlardan gerçek hayattaki kişi ve olaylara geçiş, İngiltere'de romanın doğuşunu sağlar. [16]

Victoria döneminin etkisiyle, on dokuzuncu yüzyılın sonlarına gelinmesine rağmen, roman eğitim ve ahlâk aracı olarak görülür.[17]

Roman yazarlarının toplumun değişik yönlerini ele almasıyla roman, dar görüşlü çevrelerden sıyrılıp bugünkü şeklini almaya başlayan, felsefe, siyaset gibi konuların ele alındığı bir tür hâline gelir.[18]

---

[12] **A.g.e**., s. 21
[13] **A.g.e**., s. 22
[14] E.M. FORSTER, **Roman Sanatı**, Milenyum Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2019, s. 9
[15] **A.g.e**., s. 11
[16] **A.g.e**., s. 12
[17] **A.g.e**., s. 14

Araştırmacıların bazıları, roman türünün ortaya çıkışının arka planında 1789 Fransız İhtilâli'nin olduğunu düşünür. İhtilâl sonrası, burjuva sınıfının feodal düzene karşı kurduğu üstünlüğün romanı doğurduğunu söyler. Batı Edebiyatı'nda 17. yüzyılda ortaya çıktığı kabul edilen romanın gerçek gelişimi ve atılımı 19- 20. yüzyıllarda olur. Bu anlamda türünün özelliklerini taşıyan ilk roman örneği, Miguel de Cervantes Saavedra'nın *Don Quixote'* u kabul edilir.[19]

Watt'a göre, kapitalizmin doğduğu bir zeminde ortaya çıkan orta sınıfın yarattığı yeni dünya düzeninde roman türünün ortaya çıkışı ve gelişimi de kendine güvenen bir çizgi çizer. Bu kültürün oluşturduğu 'genişlik' oldukça büyük bir kültür mozaiğini ortaya koyduğundan büyük bir öneme sahiptir.[20]

Forster romana karşı farklı bir tutum sergiler. Romanı hem objektif tutum sergileyen bir tür olarak hem de soyut, hayallerin yer aldığı bir sanat olarak görür.[21] Forster, romandaki en önemli unsurunsa yöntem olduğu üzerinde durur.[22] Ona göre roman bir kurguysa, romancı sıradan ölümlerden, cinayetlerden istediği şekilde faydalanmakta özgürdür; hatta her şeyi kendisi sil baştan kurgulayabilir.[23] Forster, olayı ileri boyutlara taşıyarak Tanrı ve yaratma üzerinde de durur. Ona göre "Eğer Tanrı evrenin öyküsünü anlatabilseydi, o zaman evren bir romana dönüşürdü, diyebiliriz. Çünkü romanda temel ilke, yaratıcı ile yazarın aynı kişi olmasıdır."[24]

"Romanı ortaya çıkaran sosyal sebepler, bireyin, mahremiyetini, psikolojik bir rahatlama aracı olarak roman düzleminde anlatma tarzının doğu insanına yapacağı etkiyi onlar da hissediyorlardı. Bu, ilk romanlarımızdaki 'psikoloji' eksikliğinden rahatlıkla çıkarılabilir."[25]

Türk Edebiyatı'nda Batı tarzı roman 1860'tan sonra ünlü Fransız yazarlardan çeviriler şeklinde başlar. [26] Batıya açılmadan önce, roman türünün bizdeki yerini tutan farklı tarzlar ve anlatılara rastlanır. Nazım ve nesrin iç içe olduğu hikâyeler, Divân Edebiyatı'nın anlatı

---

[18] **A.g.e**., s. 15
[19] Nurullah ÇETİN, **a.g.e**., s. 69
[20] Marina MACKEY**,a.g.e**., s. 48
[21] E.M. FORSTER, **a.g.e.**, s. 21
[22] **A.g.e**., s. 86
[23] **A.g.e**., s. 92
[24] **A.g.e.,** s. 96
[25] Yard. Doç. Dr. İsmet EMRE**, Postmodernizm ve Edebiyat**, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2006, s. 224
[26] Kenan AKYÜZ, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 66

türleriyle birlikte okuyucuya verilmiş, özellikle nazım şeklindeki sanatlı hikâyeler, aydın okuyucu tarafından tercih edilmiştir.[27]

1860'larda Türk Edebiyatı'na giren bu anlatı türü, çeviriler ve adaptasyonlar yoluyla kendine yer edinir. Bu anlamda Yusuf Kamil Paşa'nın *Telemak (Telamaque)* çevirisi bir ilki temsil eder. Tanzimat döneminde Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi gibi yoğun bir şekilde eser yazan sanatçılar, türün gelişimine büyük katkıda bulunur.

Türk romanı, Tanzimat Dönemi'ndeki bu gelişimini Servet –i Fünûn Dönemi'nde sağlam bir zemine oturtur. Özellikle Halit Ziya romanlarıyla teorik anlamda gerçek Batılı romanın ilk örneklerini ortaya koyar. Halit Ziya'nın özellikle Fransız Edebiyatı'ndan yaptığı çeviriler ve yarattığı yeni romancılık anlayışı, Türk Edebiyatı'na büyük katkı sağlar.

Polisiye roman algısı ise, Türk romanına Ahmet Mithat Efendi'nin *Esrâr- ı Cinâyât* adlı romanı ile girer. Bu roman öncesinde, Osmanlı basınının tercüme yoluyla edebiyatımıza kazandırdığı çeviri polisiyenin ilk örneği *Paris Faciaları* adlı romandır. Çeviren, Ahmet Münif'tir.[28]

Dünyada polisiye roman türünün öncüsü olan ve polisiye roman türünün ilk örneğini veren Edgar Allen Poe (1809- 1849)'un eseri *Morg Sokağı Cinayetleri*'dir.[29] Alışılmışın dışında, bütün varsayımları ve düşünceleri hiçe sayarak, bir dedektifin nasıl düşünmesi gerektiğine vurgu yapan eser, farklı düşünceler geliştirme felsefesi üzerine temellendirilmiş bir anlatıdır.

Dünya Edebiyatı'nda polisiye roman türü, Arthur Conan Doyle'un yarattığı Serlock Holmes ve Fransız Edebiyatı'nda Maurice Leblanc'ın yarattığı Arsen Lupin tipi ile farklı bir boyuta, 'dedektiflik' üzerine gelişir.

"İngiliz Edebiyatında Agatha Christie ise yazdığı romanlarda yarattığı Hercule Poirot tipiyle suçluları bulur, gizemi çözer. *Şark Ekspresinde Cinayet (1936), Styles'daki Esrarengiz Vak'a (1963), Nil Cinayeti (1963)* ve *Katil ki? (1981)* gibi romanlarda polisiyedeki başarısını kanıtlar."[30]

[27] **A.g.e**., s. 67- 68
[28] Prof. Dr. Ali İhsan KOLCU, **Türk Romanı El Kitabı**, Salkımsöğüt Yayınevi, Konya, 1. Basım Mart 2013, s. 68
[29]**A.g.e**., s. 67
[30] **A.g.e**., s. 67

Dünya Edebiyatı'nın üretkenliği karşısında Türk Edebiyatı'nda polisiyenin ayrı bir roman türü olarak kabul görmesi çok da kolay olmamıştır. Ahmet Mithat Efendi ile başlayan polisiye serüveni, Ahmet Ümit'le devam etmektedir. 1960 sonrası kuşağın önemli temsilcilerinden olan Ümit, polisiye ve gelişen, değişen modernite arasındaki bağlantıya dikkat çekmiş, tarih ve suça dair unsurları bir potada eritmeyi bilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AHMET ÜMİT'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ ve ESERLERİ

Ahmet Ümit, 1960 yılında Gaziantep'te, yedi çocuklu bir ailenin en küçük çocuğu olarak dünyaya gelir. Çocukluk yılları bu şehirde geçer. İlköğretim hayatı Gaziantep'te geçen yazarın lise hayatı Gaziantep Atatürk Lisesi'nde başlar. Mezuniyeti ise Diyarbakır Ergani Lisesi'dir. Sürgün sebebiyle gitmek durumunda kalır. Politik nedenler (boykot) sebebiyle sürülür.[31] 1978 yılında İstanbul'a gelirler. Yazar, 1981 yılında eşi Vildan Hanım ile evlenir. Gül adında bir kızları vardır.[32] 1983'te Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitiren yazar, 1985- 1986 yılları arsında Moskova'da, Sosyal Bilimler Akademisi'nde siyaset eğitimi alır.

Edebiyata bilinenin aksine öykü ile başlar. 1982 senesinde, Prag'da, kırk ayrı dilde yayımlanan *Barış ve Sosyalizm Sorunları* adlı dergide ilk öyküsü yayımlanır. Yazar, 'Kara Yalçın' takma adıyla yazmak zorunda kalır. 1980 darbesi sonrası kendi adını kullanması oldukça tehlikelidir.

Ahmet Ümit için yazar olma serüveni bilinçli bir durum değildir. Üyesi bulunduğu antifaşist komünist partinin üyesi olduğu senelerde, eylem yaptığı için yakalanan arkadaşlarının durumunu anlatan bir rapor yazması istenir. Ümit, farkında olmadan, durumu anlatan bir hikâye yazar.[33] Ahmet Ümit'in aklına yazar olma düşüncesinin düştüğü ilk an, budur. 1985 yılında Moskova'da yazar olmaya ilk kez karar verir. Yapmış olduğu okumalar, Sovyetler 'in o dönemde kendi ideolojisine yakınlığı bu noktada yazarı çeker. Yazdığı ilk hikâyelerde de bu politik- didaktik tavır dikkati çeker.

---

[31] **Akılda Kalan**, https://www.youtube.com/watch?v=LUZptMI93pQ, 11 Ağustos 2017, Habertürk
[32] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797
[33] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 1 "Ahmet Ümit'in Yazarlık Serüveni Nasıl Başladı?", https://www.youtube.com/watch?v=nrMtqnbQM_c

Ahmet Ümit, yazma yeteneğinin annesinden geldiğini ifade eder. Annesi, Antep'te terzilik yapar. Yanında çalışanlara gün boyunca terzilik dışında anlattığı hikâye ve masallar, okuduğu romanlar, masallar ile Ahmet Ümit'e bir rol model olur. Yazar, on beş yaşına kadar bu şekilde bir birikimle farkında olmadan ilerler.[34]

Ahmet Ümit, polisiye yazdığının farkında olmadan polisiye yazdığını ifade eder.[35] Yazarın yayınlanan ilk kitabı *Sokağın Zulası*[36] adlı şiir kitabıdır. Yazar, şair olmadığını ifade eder. Kitabını yazdığı yıllarda Moskova'da bulunan yazar, yılın büyük bölümünün gri bir gökyüzüyle geçtiğini ve bu durumun insanı bir melankoliye ittiğini söyler. Şiir yazmasının arka planında hava durumu olduğunu belirtir.[37] Ardından 1992 yılında öykü kitabı olan *Çıplak Ayaklıydı Gece*[38] yayınlanır. Eserde, yazarın 12 Eylül öncesi yaşadığı, kavgalar, polisten kaçış serüvenleri, antifaşist gençlerin direnişlerini, başlarından geçenleri anlatan trajik öyküleri anlatılır. Sol- sağ çatışmalarının ayyuka çıktığı bir dönemde, gençlerin direnişini konu edinen küçük hikâyelerden oluşur. Eser aynı yıl Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü'ne layık görülür.[39]

Ali Taygun, Ahmet Ümit'in *Çıplak Ayaklıydı Gece* adlı hikâye kitabını okur ve eserin içindeki bir hikâye (*Pezevenk*) ilgisini çeker ve yazdığının polisiye bir öykü olduğunu yazara söyler. Polisiyenin önemli bir tür olduğunu ve muhakkak bunun üzerine eğilmesi gerektiğini söyler.

Araştırmalara başlayan yazar, ilk olarak polisiyenin kimin tarafından yazıldığını keşfeder. 1841 yılında Edgar Allen Poe tarafından yazılan *Morg Sokağı Cinayetleri* türün ilk örneği olan bir hikâyedir. Hikâyenin kahramanı, C. Auguste Dupin polisiye edebiyatta karşılaşılan ilk dedektiftir. Ulaştığı bilgiler ile polisiye edebiyatın daha derinine inen Ümit, Sophokles'in *Kral Oedipus* adlı eseriyle karşılaşır. Yazar, araştırmalarını daha da derinleştirir ve kadim bir bilgiye ulaşır. Yeryüzünde işlenen ilk cinayete, Kabil'in Habil'i

[34] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 1 "Ahmet Ümit'in Yazarlık Serüveni Nasıl Başladı?", https://www.youtube.com/watch?v=nrMtqnbQM_c
[35] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 3 "Ahmet Ümit Polisiye Yazmaya Nasıl Karar Verdi?", https://www.youtube.com/watch?v=7sHRL0aMycM
[36] Ahmet Ümit, **Sokağın Zulası**, Everest Yayınları, İstanbul, 4. Basım, Ocak 2016
[37] https://www.youtube.com/watch?v=1tV388I2nWY
[38] Ahmet Ümit, **Çıplak Ayaklıydı Gece,** Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 14-15. Basım, Ağustos 2016
[39] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797

öldürdüğü hikâyeye ulaşır. Bu bilgiler ışığında Ahmet Ümit, polisiyenin tarihinin insanlık tarihi kadar eski bir tür olduğunu, asla küçümsenmemesi gerektiğini belirtir.[40]

"Polisiye roman 'bir yandan bir yaşam çevresi, bir yandan da sürekli bir oluş içerisinde bulunan toplumsal bir pratik olan (kapitalist) kentin' romanıdır."[41]

Yazarın gözünde Türk Edebiyatı, polisiyelerin potansiyelini, siyasî ve eleştiren potansiyelini uzun yıllar keşfedememiştir.[42]

Ahmet Ümit'e göre, polisiyenin küçük görülmesi sadece Türkiye'ye özgü bir şey değildir. Ona göre işin temelinde, Rönesans'taki insan algısının, insana bakışın, insanla sanat arasındaki ilişkinin yanlış yorumlanması yatmaktadır.[43]

Ahmet Ümit'e göre polisiye roman *Morg Sokağı Cinayetleri'*nden çok daha önce başlar. *Tevrat*'ta yer alan Habil'in öldürülmesine kadar gider. Bu, yeryüzünde işlenen ilk cinayettir. Ardından Sophokles'in *Kral Oedipus'*u ile devam eder.[44]

"Polisiye edebiyat kimilerine göre Habil ile Kabil'den bu yana insanlığın tarihinde var; çünkü suç insanlık tarihi kadar eski."[45] Yeryüzündeki ilk cinayet, akan ilk kan, ilk kötülük bu hadisede saklıdır.[46]

Türk Edebiyatı'nda, suç edebiyatı yerine polisiye edebiyat daha çok rağbet görmekte; fakat aynı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır.[47]

Yazar, polisiye yazmasındaki esas amacının insan ruhunu anlatmak olduğunu söyler. Hayatta hepimizin maskeler takarak dolaştığını ifade eder. Oysaki insan özünün sanıldığı kadar iyi olmadığını ve dalgalanma gösterdiğini anlatır. Cinayetin ise, insanın maskesini düşürdüğünü ve gerçek kimliğini ortaya çıkardığını düşünür. Bunun yanında sıkıcı hayatımızı renklendiren bir süreç olduğunu söyler. Yazar için önemli olan katilin kim olduğu değil, katili o sürece iten, öldürmeye iten esas nedenlerdir. Yazar, 'neden öldürüyoruz? un peşindedir. [48]

---

[40] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 3 "Ahmet Ümit Polisiye Yazmaya Nasıl Karar Verdi?", https://www.youtube.com/watch?v=7sHRL0aMycM
[41] Seval Şahin- Banu Öztürk- Didem Ardalı Büyükarman, ***Edebiyatın İzinde Polisiye Edebiyat***, Bağlam Yayıncılık, Ankara, Birinci Basım, Kasım 2013, s. 149
[42] **A.g.e**., s. 187
[43] **A.g.e**., s. 209
[44] **A.g.e**., s. 210
[45]**A.g.e.**, s. 7
[46] İskender PALA, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul, 14. Basım Ekim 2005
[47] A.g.e., s. 7
[48] https://www.youtube.com/watch?v=1tV388I2nWY

Ahmet Ümit, yazma sürecinde ona en çok destek olan eserlerin kutsal kitaplar olduğunu söyler. Tevrat, İncil ve Kur'an'daki hikâyelerin, kıssaların onu çok etkilediğini söyler. Bunun dışında Homeros'un *İlyada*'sı, *Gılgamış Destanı,* Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza'*sı ile *Karamazov Kardeşler*'i, Nazım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları,* Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur*'u yazarın başucu kitaplarıdır. Şiir olarak da Edip Cansever'i özellikle okuduğunu belirtir.[49]

Ahmet Ümit, edebiyat okumaları esnasında çok sevdiği ve onu yazma serüveninde teşvik eden iki yazarın daha polisiye yazmış olduğunu keşfeder: Shekespeare ve Dostoyevski. Shekespeare'nin *Hamlet, Machbet* ve *Üçüncü Richard* adlı eserlerini polisiye bazda değerlendirir. Bir kıskançlık hikâyesi olan *Othello* da polisiye kapsamında değerlendirilebilir. Yazara göre, Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza* ile *Karamazov Kardeşler* adlı eserleri polisiye açısından oldukça önemli ve değerli başyapıtlardır.

Ahmet Ümit'e göre, gelmiş geçmiş en iyi polisiye roman yazarı Dostoyevski, en iyi polisiye roman ise, *Karamazov Kardeşler*'dir.[50]

Yazar, 1990 yılında arkadaşlarıyla *Yine Hişt* adlı kültür-sanat dergisini çıkarır. Yazdığı şiir, öykü ve yazılarını *Yine Hişt, Adam Sanat, Öküz* ve *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde ve ile *Yeni Yüzyıl* gazetesinde yayımlar.[51]

Ahmet Ümit, 1993 yılında ATV için çekilen *Çakalların İzinde* adlı polisiye dizinin öykü ve senaryosunun yazılmasına katkıda bulunur. Ardından da 1995'te Ahmet Ümit, çeşitli gazete ve dergilerde Franz Kafka, Dostoyevski, Patricia Highsmith, Edgar Allan Poe ve polisiye roman yazarları üzerine inceleme ve tanıtım yazısı kaleme alır.[52]
Yazarın 1994 yılında *Bir Ses Böler Geceyi* adlı hikâye kitabı yayınlanır. Yazar, bu eserinin ilk romanı olarak değerlendirilebilecek bir novella niteliğinde olduğunu söyler.

Ahmet Ümit'in farklı tarzları deneyerek çocuklara yönelik kaleme aldığı *Olmayan Ülke*[53] *(2011)* ve *Masal Masal İçinde*[54] *(2015)* adlı eserleri mevcuttur. Yazarın çocukluk yıllarında özellikle annesinden dinlediği masallar, destanlar, hikâyeler bu eserlerde vücut bulmuştur.

[49] https://www.youtube.com/watch?v=1tV388I2nWY
[50] https://www.youtube.com/watch?v=1tV388I2nWY
[51] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797
[52] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797
[53] Ahmet Ümit, **Olmayan Ülke**, Everest Yayınları, İstanbul, 22- 26. Basım, Ekim 2017
[54] Ahmet Ümit, **Masal Masal İçinde**, Everest Yayınları, İstanbul, 5. Basım, Ekim 2016

*Masal Masal İçinde'*yi okuyan Ülkü Tamer, bu polisiye kurguyu oldukça beğenmiş, başka masalların da yazıya dökülerek yaşatılmasını temenni etmiştir.[55] Ahmet Ümit'in kitapları, başka genç yazarları da bu alanda yazmaya cezbetmeye devam etmektedir.[56]

Ahmet Ümit, otuz yaşına gelene kadar sürdüğü fırtınalı hayatın etkisiyle polisiye yazmanın içinde olduğunu söyler. Bu onun için, içten gelen bir zorunluluğudur. [57] Ruhunun istediği gerilim ve heyecanı 'yaratmak' başlıca amacı olur. Polisiye, yazar için bir seçim değil, hayatın kendisi olur.

Yazar, yazma amacının, okuyucusu için olmadığını; kurgu ve polisiyeyi seven iyi bir okuyucu olduğu için okunduğunu belirtir. [58]

Ahmet Ümit'in ilk romanı *Sis ve Gece,* 1996 yılında yayımlanan polisiye romandır. Yazar, romanı kurgularken gerçek bir aşk hikâyesinden esinlenir. 'İyi edebiyat, iyi polisiyedir' sloganını hiç bırakmayan yazar, ardından *Kar Kokusu* adlı romanını 1998 yılında yazar. Bu roman, yazarın Moskova'da geçen günlerini anlattığı, yarı otobiyografik sayılabilecek romanıdır.[59] Yazarın bilinen ilk romanı *Sis ve Gece* olmasına rağmen, Ahmet Ümit'e göre *Bir Ses Böler Geceyi* adlı eseri de roman kategorisinde değerlendirilebilir. Novella türünde (uzun hikâye) olarak nitelenmesinden dolayı yazarın ikinci romanı *Kar Kokusu'*dur. Roman, başlı başına politik bir romandır. 1985-1986 yıllarında gittiği Moskova'daki hayatı anlatan yazar, cinayet kurgusu dışındaki her şeyin gerçek olduğunu söyler. "Siyasi amaçla işlenen suçlar konusundaki nadir eserlerden biri Ahmet Ümit'in *Kar Kokusu* adlı eseridir. Romanda Moskova yakınlarındaki Uluslararası Leninizm Enstitüsü'ne giden Türkler arasında işlenen bir cinayet konu edilmektedir."[60]

[61]Ardından *Agatha'nın Anahtarı* adlı hikâye kitabını yazar. Uğur Yücel, yazarın hikâyelerinden yola çıkarak *Karanlıkta Koşanlar* dizisinin, Cevdet Mercan ise *Şeytan*

---

[55] ***Radikal Kitap***, nu. 106, 28 Mart 2003, s. 19.
[56] İnci ENGİNÜN, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 9. Baskı, Ağustos 2008, s. 413
[57] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 3 "Ahmet Ümit Polisiye Yazmaya Nasıl Karar Verdi?", https://www.youtube.com/watch?v=7sHRL0aMycM
[58] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 3 "Ahmet Ümit Polisiye Yazmaya Nasıl Karar Verdi?", https://www.youtube.com/watch?v=7sHRL0aMycM
[59] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 3 "Ahmet Ümit Polisiye Yazmaya Nasıl Karar Verdi?", https://www.youtube.com/watch?v=7sHRL0aMycM
[60] Seval Şahin- Banu Öztürk- Didem Ardalı Büyükarman, s. 131
[61] **İnsan Ruhunun Haritası**, bölüm 6 "Ahmet Ümit'in Yarı Otobiyografik Romanı *Kar Kokusu* Konuşuluyor", https://www.youtube.com/watch?v=qRzAB4AyqLE

Ayrıntıda Gizlidir dizisinin yönetmenliğini yapar. Yazarın ilk romanı olan *Sis ve Gece,* 2007 yılında Turgut Yasalar tarafından sinemaya uyarlanır.[62]

Yazarın, ülkemizin derin tarihine ilk kez yer verdiği romanı, 2000 yılında yazdığı *Patasana*'dır. Ümit, doğduğu şehir olan Gaziantep'in Antik Kargamış kentinden hareketle derin tarihi keşfetme fırsatı bulur. Yazar bu romanıyla 3500 yıl öncesine yolculuk yaparak Hititleri ve kayıp tarihini anlatır. Yazar, böylelikle romanlarında polisiye ile birlikte tarihi de kullanmaya başlar.

Tarih ve polisiye arasında bir benzerlik kurduğunu söyleyen Ümit, 'evrensel olmak için yerel olmak gerekir' i benimser. [63]

Ahmet Ümit, 2002 yılında *Kukla* adlı romanını yayınlar. *Kukla,* Türkiye'nin yakın tarihinin bir panoramasını okuyucuya sunar. Susurluk olayıyla bir kez daha sahneye çıkan derin devlet, karanlık güçler, entrikalar, komplolar, idealist gençlik üzerine bir romandır. *Kukla,* Ergenekon'un yıllar önce yazılan romanıdır.[64]

2002 yılında yazarın *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir*[65] adlı öykü kitabı yayınlanır. İstanbul'dan suç manzaraları sunan küçük öyküler toplamıdır eser. Başkomiser Nevzat'la çözülmeye çalışılan çeşitli yolculuları kapsayan kitap Türkiye'den gerçek bir panorama sunar okuyucuya.

Yazarın 2003'te *Beyoğlu Rapsodisi* adlı kitabı yayınlanır. Roman, Beraber çocukluk geçirmiş üç iyi arkadaşın ölümsüzlüğü bulmak uğruna verdiği mücadelenin soluksuz bir senaryosudur. Kitap özellikle Beyoğlu betimlemeleri ve tarihi ile dikkatleri çeker.

Roman ve öykü ağırlıklı yazan Ümit, 2004 yılında *Aşk Köpekliktir*[66]adlı hikâye kitabını yayınlar. Aşka dair bütün duyguları barındıran çeşitli hikâyelerle bölümlenmiş olan eser oldukça ilgiyle karşılanır.

Değişik türler denemeyi seven Ahmet Ümit, zaman zaman bu türleri iç içe geçecek şekilde kullanmıştır. Bu şekilde oluşturduğu *Ninatta'nın Bileziği*[67] 2006 yılında yayınlanır. Şiirsel bir dille kaleme alınan eserde, yeryüzünün en eski imparatorluklarından Hititlerin

[62] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797
[63] ***İnsan Ruhunun Haritası***, Bölüm 3 "Ahmet Ümit Polisiye Yazmaya Nasıl Karar Verdi?", https://www.youtube.com/watch?v=7sHRL0aMycM
[64] Ahmet Ümit, **Kukla**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 14-15. Basım, Mayıs 2016
[65] Ahmet Ümit, **Şeytan Ayrıntıda Gizlidir**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 18-19. Basım, Ağustos 2016
[66] Ahmet Ümit, **Aşk Köpekliktir**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 19- 25. Basım, Haziran 2015
[67] Ahmet Ümit, **Ninatta'nın Bileziği**, Everest Yayınları, İstanbul, 26. Baskı, Aralık 2015

tarihinden bir kesit sunar. Kanla yazılan tarihten savaşa bir başkaldırı niteliğindeki eser, Hititleri, Kadeş Savaşı'nı tiyatral bir dille okuyucuya aktarır.

Ahmet Ümit'in İstanbul dışına çıktığı romanlarından olan *Kavim,* 2006'da yayınlanır. Eserin bir kültür mozaiği olan Anadolu'nun kadim topraklarına dair önemli bilgiler sunduğu söylenebilir. Roman, Süryaniler, Nusayriler, Rumlar, Türkler, Kürtler ve bu toprağın çocuğu olan bütün halklara bir saygı duruşu niteliğindedir.

Yazarın 2005, 2007 ve 2010 yıllarında yayınlanan *Başkomiser Nevzat* çizgi roman serisi de oldukça ilgi görür. Senaryolarını Ahmet Ümit'in kaleme aldığı, uyarlama ve çizimlerini İsmail Gülgeç'in yaptığı çizgi romanlar oldukça ilgi görür.

Ahmet Ümit'in 2008'de kaleme aldığı diğer bir romanı *Bâb ı Esrâr'*dır. Eser, Konya'da geçer. Mevlana ve Şems üzerine, derin bir tarihin izlerini taşıyan roman, mistik ögeler barındırır.

Yazarın bir diğer romanı 2010 senesinde yayınlanan *İstanbul Hatırası'*dır. Yazar, youtube kanalındaki *İnsan Ruhunun Haritası* adlı programında romanını yazma sürecini paylaşır izleyicileriyle. Roman, Ahmet Ümit'in yabancı dile en çok çevrilen romanlarındandır. Yaklaşık yirmi dilde yayınlanır. Yazar için, eseri yaratma süreci oldukça zordur; çünkü İstanbul sadece anlatacağı şehir değil, onun romanının başkahramanıdır. Yaptığı araştırmalar ile daha önce James Joyce'un *Ulysses* adlı romanında Dublin şehrini roman kahramanı yaptığını görür ve ona bir esin kaynağı olur. Roman, yazarın hayatında önem arz eden üç şehirden birini, onun tarihini, yedi tepesinde işlenen yedi ayrı cinayetle İstanbul'u İstanbul yapan önemli hükümdarlara dikkati çeker.[68]

Yazarın 2012 yılında *Sultanı Öldürmek* adlı eseri yayınlanır. Oldukça güçlü bir kurguya sahip olan eser, Fatih Sultan Mehmet gibi büyük bir hükümdarın bütün hayatını okuyucuya sunar. Ümit, tarihe ve tarihçilere yönelik farklı bakış açısı geliştirilmesini sağlar.

Yazarın, 2013 yılında *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* adlı romanı yayınlanır. Yazarın birçok kitabında rastladığımız Başkomiser Nevzat'a atfedilen romanıdır. Romanda Beyoğlu'nun tarihi, orada yaşayan azınlıklar ve 6- 7 Eylül olayları ile sürülen Rumların durumu trajik bir şekilde ele alınır. Özellikle Tarlabaşı semtinin geçmişi ve şimdinin panoraması verilir.

[68] **İnsan Ruhunun Haritası**, Bölüm 11 "Ahmet Ümit *İstanbul Hatırası'nın* yazım sürecini anlatıyor" https://www.youtube.com/watch?v=pby5wBi9nuA

Ahmet Ümit'in 2015 yılında *Elveda Güzel Vatanım* adlı, İttihat ve Terakki'yi konu edinen romanı yayınlanır. Ümit, Osmanlı İmparatorluğu'nun son demleri, ardından yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti arasında, yakın dönem tarihine farklı bir bakış açısı getirir.

Yazarın son olarak 2018 yılında *Kırlangıç Çığlığı* adlı romanı yayınlanır. Yazar bu romanında, son yılların en büyük sorunu olan göçmenler, özellikle Suriyeli mültecilerin yaşadığı problemleri, göç ettikleri yerlerde karşılaştıkları güçlükleri, gerçek bir savaşın içinden çıkıp hayata tutunmaya çalışan insanların dramını işler.

Üretken bir yazar olan Ahmet Ümit, yeni eserleri için kurgular yaratmaya ve araştırmaya devam etmektedir. Pazartesi günleri yazarın youtube kanalında *İnsan Ruhunun Haritası* adlı edebiyat, sanat ve hayata dair görüşlerini paylaştığı bir programı yayınlanmaktadır.

Yazar, 25 Eylül 2010 tarihinden itibaren Habertürk Televizyonu için "Yaşadığın Şehir" adlı bir program serisi yapar ve sunar. Ahmet Ümit, Okan Üniversitesi Danışma Kurulu üyeliği yapmaktadır.[69]

[69] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797

İKİNCİ BÖLÜM

AHMET ÜMİT'İN ROMANCILIĞI

2.1. Romanlarında Olay Örgüsü

Olay örgüsü, vakanın gerçekleşmesinde olay sahnesinde yaşananların neden- sonuç ilişkisi içinde kronolojik bir aktarımıdır. Ahmet Ümit romanlarında olay örgüsüne bakıldığında her roman işlenen cinayetlerle başlayıp adım adım çözüme yaklaşılır.

Toplam on iki romanı bulunan Ahmet Ümit, romanlarında geri dönüşlerle olayların ve kahramanların geçmişine ışık tutar. Kahramanların geçmiş yaşantıları, cinayetlerin aydınlatılmasında en önemli ipuçlarını verir.

2.1.1. *Sis ve Gece*[70]

Yazarın ilk romanı olan *Sis ve Gece,* MİT görevlisi olan Sedat ile yasak aşkı Mine arasındaki ilişkinin boyutlarını ve sonuçlarını ortaya koyar, teşkilat içi hesaplaşmaları anlatır.

Roman, Sedat adındaki başkahramanın kendisini bir konağın içinde bulmasıyla başlar. Gördüğü mekân, bir rüyanın parçasıdır. Sedat, bir çatışmada yaralanır. Çatışmada, birkaç gün önce Mine'nin kaybolması nedeniyle gözaltına aldığı Fahri ile karşı karşıya kalan Sedat, onu vurmak zorunda kalır. Sedat, yaralanır. Hastanede sayıklayarak gözlerini açar. Eşi Melike ve amcası İsmet ile karşılaşır. Uğradığı saldırının sonuçlarını öğrenmeye çalışan Sedat, amcasına Mine ve Fahri'yi sorar. Fahri ölmüştür. Fahri'ye yardım eden simitçi kılığına girmiş olan örgüt elemanı olduğu düşünülen kişi henüz ele geçirilememiştir.

[70] Ahmet ÜMİT, **Sis ve Gece**, Everest Yayınları, 22- 23. Basım, Mart 2016, İstanbul

Sedat yine baygınlık geçirir. Rüyasında Yıldırım abiyle konuşur. Yıldırım, teşkilatın eski isimlerinden olup oldukça başarılı bir istihbaratçıdır. Sedat'ı öz kardeşi gibi sever. Teşkilatın kendi içindeki hesaplaşmaları sonucunda gözden çıkarılır. Pasif görevlerle üzerindeki koruma kaldırılan Yıldırım, bir operasyon sonucunda hayatını kaybeder. Yıldırım, ölmüştür; ancak Sedat'ın rüyasına gelerek onu sınava tabi tutmak için görevlendirildiğini anlatır. Yıldırım, Sedat'ın Mine ile yasak ilişkisini sorgular. Mine'ye âşık olan Sedat'a, Mine'nin de onu sevip sevmediğini sorar. Kendisini babasının yerine koymuş olabileceğini söyler. Duyduklarına inanmak istemeyen Sedat, kendine gelir ve amcası İsmet'in kendisini kontrol etmek için görevlendirdiği yardımcısı Mustafa'yla hastaneden çıkar.

Sedat ve yardımcısı Mustafa, hastaneden morga geçer. (Çatışmada ölen kişiyi tespit etmek için.) Sedat'ın beklediği kişi değildir. Ölen, Özer Yılkı adındaki, örgüt evleriyle bağlantısı olduğu tespit edilen gençtir. Hastane çıkışı Sedat, Kurtuluş'a Mine'nin evine gitmek ister. Yolda Mustafa ile sohbet eder. Mustafa, amcası İsmet tarafından tembihlenmiştir. Onu takip ve kontrol ile sorumludur.

Sedat, Mine'nin arkadaşı Selin ile irtibat kurar. Selin, İtalya'dadır ve Mine ile ilgili bir durumdan haberi yoktur. Mine'nin evinin önüne gelen Sedat, orada Mine'nin paltosunu giyip beresini takmış olan Maria ile karşılaşır. (Maria, Mine'nin ev sahibi Madam Eleni'nin kızıdır.)Sedat, Madam Eleni'nin evine geçer, sohbet ederler. Sohbet esnasında, Fahri'nin öldürüldüğünü öğrenen Madam Eleni, Sedat'a Mine için endişelendiğini söyler. Sedat, Mine'nin evini kontrol etmek istediğini söyler, üst kata Mine'nin evine çıkar. Mine'nin evinde içerde amcası İsmet'i otururken bulur.

İsmet, Sedat'ı sorguya çeker. Her şeyi öğrenmek istediğini dile getirir. İsmet, Sedat'ın MİT'in düzenlediği bir operasyonda kurum içi hesaplaşmaya kurban gidip gitmeyeceklerini sorar. Mine ve Fahri'nin örgüt elemanı olup olmadığını sorar. Sedat'ın, Mine'yi anlatırken tutuk davranışlar sergilemesi aralarındaki ilişkinin boyutlarını sorgulamasına sebep olur. Aralarındaki ilişkinin bir aşk ilişkisi olduğunu öğrenmesine rağmen, örgütlerle bağlantılı bir geçmişe sahip olan ve hapis yatan Fahri'nin durumundan dolayı Mine'yi de örgütle bağlantılı düşünür. Örgütün, teşkilatı çökmüş bir Türkiye istediğini, Mine'nin ajan olduğunu söyler. İsmet'e göre, Mine, Almanya'da doğmuş, büyümüş bu işler için biçilmiş kaftan biridir. Sedat, anlatılanlara inanmaz. İsmet, Sedat'ın sakladığı bazı bilgiler olduğunu düşünür. İsmet, Fahri ile çatışan Sedat'ın kendisinden ayrı

operasyon düzenlediğinden şüphelenir. Sedat'ı, Mine konusunda uyarır: Fahri ölmüştür, Sedat da ölebilir; fakat Mine ortada yoktur. Bu şüpheli bir durum doğurur. Sedat, amcasından bu işi üstlenmeyi talep eder.

Amcası İsmet'in yanından ayrılan Sedat eve gelir. Eşi yemek hazırlarken Mustafa'nın getirdiği zarfı inceler. İçinde, Fahri ve örgüt arkadaşlarına ait raporlar vardır. Kitap dükkânı olan Sinan, Fahri ile lise arkadaşıdır. Üniversitede kendisi felsefe, Fahri ise edebiyat fakültesine gider. Ardından bir örgüt evi baskınında hapis yatarlar. Sedat, Komiser Naci'yi arayıp Sinan'ın çıkardığı "Hurufat" adlı dergi ile ilgili görüşmek için emniyete çağrılmasını ister. Yemekte eşi Melike ile konuşan Sedat, komşuları olan Sevim hanımın, kızı Mine için endişelendiğini, ayrıldığı eşinin bu gece Almanya'dan geleceğini öğrenir. Sedat, Mine'nin babasıyla görüşmek istediğini söyler Sevim Hanım'a.

Sedat, Mine'nin babasının kaldığı Büyük Londra Oteli'ne gider. Geçmişi, eşi Sevimle boşanma sebeplerine inen bir konuşma geçer aralarında. Metin Bey, Sevim ve eski aşkı Ceyhun'a, boşanmalarına kadar her şeyi anlatır. Mine'nin babası Metin Bey, kızının kaybolmasıyla ilgili olarak üvey babası Ceyhun'dan şüphelendiğini anlatır. Sevim'in yaşlandığını, kızının ise genç ve güzel olduğu için ona yönelmiş olabileceğini düşünür. Mine, birkaç kez aralık duran kapıdan üvey babasının bakışlarını yakalamış, ondan nefret etmiştir. Sedat, bu ihtimal üzerinde durmaz; tesadüf olduğunu düşünür.

Metin Bey'in yanından ayrılan Sedat, teşkilat binasına geçer. Orada arkadaşı Orhan ile konuşur. Çıkan çatışma ile ilgili yazılı ifadesini istediklerini söyler. Operasyon emrini amcası İsmet'in verdiği konusu geçince Sedat, şaşırır, bilgisinin olmadığını söyler. Sedat, iş yerindeyken Madam Eleni'den telefon gelir. Apar topar yanına gider. Maria'nın kaçırılmaya çalışıldığını öğrenir. Madam ve Şeref adlı esnaftan olayı dinleyen Sedat, Maria'nın kaçırılmaya çalışılmasını araştırır. Bu esnada Maria yerine Mine'nin de kaçırılmış olabileceği ihtimalini düşünür. Maria'nın neden kaçırılmış olabileceğini düşünürken Şeref, kıza dilencilik yaptırmak niyetinde olduklarını anlatır. Sedat, Şeref'ten aracın plakasını alarak Mustafa'ya verir, durumu araştırmasını ister.

Sedat evine gelir. Karısı, Mine'nin annesi Sevim Hanım'ın aradığını ve konuşmak istediğini söyler. Sedat, eşine Sevim Hanım'a telefon ederek davet etmesini söyler. Sevim hanım, eşi ve evliliği ile ilgili geçmişi anlatır. Zor durumda kalarak evlendiği Mine'nin babası Metin'den ayrılmasının utanç verici sebebini, eski aşkı Ceyhun'la karşılaşıp mektuplaşmalarını ve Metin'in olayı öğrenerek bir sorun çıkarmadan kendisinden

boşanmasını anlatır. Sevim Hanım gidince televizyonda haberlere gözü takılan Sedat, birden Naci ile ilgili yazması gereken raporu anımsar ve onun başına oturur.

Sedat, Naci'nin yanına gelir. Naci, örgüt evinin basılmasıyla ilgili dava yüzünden soruşturma geçirmektedir. Onunla ilgili konuştukları sırada Sinan Dalya gelir. Naci, kötü polisi; Sedat, iyi polisi oynar. Sedat, böylelikle Sinan ile sağlıklı bir diyalog kurar ve kitabevinin adresini alır. Bir sonraki görüşmelerini orada yapmak için sözleşirler.

Sedat, teşkilat binasına döner. Amcası İsmet ile Mine ve babasının mevzusunu değerlendirirler. İsmet, Mine'nin babası Metin'in, Alman şirketinde güvenlik işlerinden sorumlu olduğunu öğrenmiştir. Bu bilgi, onun için Mine'nin ajan olduğu tezini güçlendirir. Bu esnada, Mustafa yanlarına gelir ve Maria'yı kaçırmak isteyen aracın sahibinin bulunduğunu haber verir. Pis işleriyle tanınan "piç" lakaplı Neco, Maria'yı kaçırmaya çalışan aracın sahibidir. Gece, mekânına baskın yapılır ve sorguya alınır. Neco, sorgu sırasında Şeref ile aralarındaki husumeti anlatır. Neco'nun suçsuz olduğu, Şeref'in yaptığı illegal ev satışları ve komisyonculuk için Madamı korkutmak amacıyla Maria'yı kaçırdığını anlatır. Rum ve Ermeni vatandaşları bu şekilde korkutarak memleketlerine kaçırıp, ellerindeki her şeyi hiç uğruna aldığını söyler. O gece Şeref'i evinden alarak konuşturan Sedat ve Mustafa, işin iç yüzünü öğrenir. İnsanların evlerini onları korkutup kaçırarak ucuza kapatan Şeref, bu amaçla Maria'yı kaçırdığını itiraf eder.

Mustafa'yı evine bırakan Sedat, arabasını Mine'nin Kurtuluş'taki evine sürer. Mine'nin yatağına uzanan Sedat, onun yasemin kokulu parfüm kokusunu alır yatağından ve orada uyuyakalır. Uyuduğunda Melike ve Mine arasında kalışını, bu yüzden tartıştıklarını hatırlar. Mine'nin Fahri ile olmasını kaldıramayan Sedat'ın sarf ettiği sözler gelir aklına. Geceyi Mine'nin evinde geçiren Sedat, sabah, Madam Eleni'yle konuşmak için evine gider. Eleni ile konuşurken gelen kızı Maria, ölen babasıyla konuşmaktadır. Durumu yadırgayan Sedat'a, Madam Eleni durumu izah eder: Evin her yanı av hayvanlarıyla doludur; çünkü eşi Mösyö Koço avcıdır. Her türlü hayvanı avlayan Koço, Maria'nın üzüldüğünü görünce onların öldüğünü değil, uyuduğunu söyler. Uyku için de en iyi yerin buzdan yatak, yani buzdolabı olduğunu anlatır. Madam Eleni, Koço'nun buzdolabı tutkusundan bahseder. Yurt dışından tam dört tane dolap getirtmiş, hatta birisini de bodrum katında, kapattığı meyhane malzemeleriyle dolu evde tuttuğunu anlatır. Bu yüzden av hayvanlarını özenle buzdolabına yerleştiren Maria'dır. Bu işi on dakika içinde unutan Maria, babasının da ava gidip henüz dönmediğine inanır.

Madam Eleni'nin yanından ayrılan Sedat, Sinan'ın Beyoğlu'ndaki "Hurufat" kitapevine gider. Sinan, Fahri ve örgüte dair geçmişi anlatır. Özer adlı arkadaşlarının öldürülüşü, silahlı direnişe karşı çıktıkları için örgütten ihraç edilişlerini anlatır. Fahri'nin Mine ile okulda tanışması, ilişkilerinin başlamasını anlatır. Mine'nin polis olan ve onu bırakmak istemeyen bir sevgilisi olduğunu anlatır. Mine, hamiledir. Fahri, ona evlenme teklifi etmiştir. Mine, kabul etmez ve ortadan kaybolur. Sinan'ın oturduğu yerin arkasındaki panoyu inceleyen Sedat, Fahri'nin dışında birisini fark eder. Fahri'nin öldüğü çatışmada ona ateş eden simitçi kılığındaki kişiyi fark eder. Sinan, onun adli bir suçlu olduğunu, babasını ve karısını öldürdüğünü anlatır. Sinan, Cuma Dağlı'nın, Müebbet cezayla Gökçeada Cezaevi'nde kaldığını söyler. Fahri ve Mine arasındaki ilişkiyi anlatan Sinan, Mine'nin polis bir sevgilisi olduğunu, adamın evli ve iki çocuk babası olduğunu söyler. Fahri, hamile olan Mine'yi kaçırıp onu öldüren kişinin polis sevgilisi olduğunu düşünür. Bu yüzden amacı o kişiyi bulup ortadan kaldırmak olur. Bu amaca ulaşmak için de asker olan babasının erlerinden Cuma ona yardım eder. Fahri ve simitçi kılığındaki Cuma'nın, Sedat'a saldırma sebepleri budur.

Sinan'ın yanından ayrılarak teşkilat binasına gelen Sedat, kendisine ateş eden simitçinin Cuma olduğunu amcası İsmet'e anlatır. Cuma, Fahri ve Sinan'ın, cezaevinden arkadaşıdır. Sedat her ne olursa olsun Cuma ile konuşmak ister. Cuma'nın hapisten nasıl çıktığını merak eder. Fahri'ye nasıl yardım ettiğini öğrenmek ister. Sedat, amcasıyla Mine ve operasyon üzerine konuşur. Mine'nin babası, kızının İtalya'daki arkadaşı Selin ile görüşmeye çalışmaktadır. Sedat, bunun bir sonuç vermeyeceğini bilir; ama Metin'e engel olmaz.

Teşkilat binasına gelen Sedat, amcası İsmet'in yanına gelir. İsmet, Metin ve Mine'nin örgütün bir parçası olduğunu düşünür. Örgütün çözülmesi ve teşkilatın sıkıntılarıyla ilgili olarak yeni müsteşar, daire başkanları ile toplantı talep eder. Toplantıdan herkesi memnun eden kararlar çıkar. Birimler arası sızmanın önüne geçmek için birlik ve beraberlik mesajı verilir. Cuma ile görüşme talebi için amcasıyla görüşür.

Sedat, eşi Melike'yi arar. Eşi, Yıldırım'ın eşi Gülseren'in onunla görüşmek istediğini söyler. Sedat, Gülseren hanımların Yeşilyurt'taki evine gider. Gülseren Hanım, müsteşarın sekreterinin onu aradığını ve ziyaret etmek istediğini söyler. Müsteşara ne söylemesi gerektiği ile ilgili olarak konuşurlar. Eşinin katillerinin bulunmasını isteyen Gülseren Hanım, Sedat'tan bu konuda yardım ister.

Teşkilat binasına geçen Sedat, amcasından toplantı ile ilgili bilgi alır. Müsteşar ile olan görüşme iyi geçmiştir. İsmet Bey, teşkilatın yeniden yapılanmasını ve geçmişe sünger çekileceğini Sedat'a anlatır. Mine olayını çözmek istediğini kararlılıkla amcasına söyleyen Sedat ile amcası tartışır. Mine'ye âşık olduğunu, değiştiğini anlatan Sedat, amcasını ikna edemez. İşini her şeyin üzerinde tutan Sedat'ın nasıl bu hale geldiğini sorgulayan İsmet, işin iç yüzünü öğrenir: Sedat, teşkilatın kendisini pasifize ettiğini, siyasi polisin takipçisi, ayak işlerine bakan birisi haline düşürüldüğünü söyler. O boşlukta yolları Mine'yle kesişir. Ona kapıldığını söyler. Bu sırada Mustafa odaya girer. Orhan'ın, İsmet Bey'le görüşmek istediğini söyler. Sedat, amcası çıktıktan sonra Mustafa'ya kürtaj yapan hastanelerin listesini istediğini söyler. Mine'nin hamile olduğundan bahseder.

Mustafa, Metin Bey'in İtalya'dan döndüğünü, kendisiyle görüşmek istediğini söyler. Sedat, Metin Bey ile görüşüp, Zeynep Kamil Hastanesi'nde, Doktor Salih Kamer'i görmeye gider. Bu görüşmede, Gülizar adındaki hemşirenin polis baskını sırasında öldüğünü öğrenir. Sedat o gece Mine'nin, Gülizar'da kaldığı endişesiyle hastaneden çıkar. Üsküdar'daki örgüt evine yapılan baskında öldürülen kişilerden birinin adı Gülizar'dır.

Sedat, Üsküdar'daki baskını düşünür. Polis baskınında dışardayken karanlıkta gördüğü iki gölgeyi düşünür. Ateş ettiğini hatırlar. Bu ateş ettiği kişilerden biri Mine olabilir mi diye kendisini sorgular.

Çanakkale'deki cezaevinden getirilen Cuma, teşkilatın Çatalca'daki yerine getirilir. Sedat'ı vuran simitçi kılığındaki Cuma, sorguya alınır. Cuma'nın sorgusunda, Fahri ile ilgili bilgilere ulaşılır. Fahri'nin Mine'yi öldürmediğini, kaçmadığını öğrenirler. Fahri, Mine ile sert bir tartışma yaşamış ve annesinin yanına Antalya'ya gitmiştir. O sırada Mine ortadan kaybolmuştur. Sedat, sorgu sırasında Mine'nin hamile olduğunu öğrenir. İlk başta çocuğun kendisinden olduğunu düşünen Fahri, Mine'ye evlenme teklifi eder. Mine, kabul etmez. Çocuğu aldırmayı düşünür. Çocuk onun için bir engeldir. Çok gençtir ve çocuk onun resim yapmasına engel olacak düşüncesi vardır. Fahri, Mine'nin polis sevgilisinden ayrıldığı için adamın onu öldürdüğünü düşünür. Polisin hem kızı ortadan kaldırdığını, hem de olayı kendi üzerine yıkmaya çalıştığını Cuma'ya anlatır. Cuma kısa bir süre izinli olarak dışarı çıkacağını, kimsenin kendisinden şüphelenmeyeceğini, kendisine bir silah bulmasını, bu işi kökten temizleyeceklerini söyler. Sedat'a saldırı düzenleme sebepleri budur.

Teşkilat binasına gelen Sedat, Mustafa'yla konuşur. Metin Bey'in İtalya'dan döndüğünü, kendisini aradığını öğrenir. Metin Bey'i kaldığı otelde ziyaret eden Sedat, Selin'le

görüştüğünü öğrenir. Selin, çocuğun Fahri'den değil, bir ay kadar önce ayrıldığı sevgilisinden olduğunu söyler. Mine'nin kürtaj olacağını, ortadan kaybolmasının bununla ilgili olduğunu anlatır. Salih adındaki bir kadın doğum uzmanının adını verir. Henüz tatmin edici bir sonuca ulaşamayan Sedat, doktor ile görüşmeye gider.

Salih doktor ile görüşen Sedat, çarpıcı sonuçlara ulaşır. Mine, Gülizar adındaki hemşire aracılığıyla doktora gelir. Basit bir kanaması olmuş, müdahale edilmiştir. Kürtaj olmak ister. Hastaneden Gülizar ile ayrılır. O gece, Gülizar'ın Üsküdar'daki evine baskın yapılır ve Gülizar hemşire de ölenler arasındadır. O gece polisten kaçan iki kişi vurulmuş, birisi ölü ele geçirilmiştir; ancak Sedat'ın vurduğu kişi ele geçirilememiştir. Sedat, kafasında soru işaretleri ile Naci ile konuşmaya gider. Mine'nin yaşama ihtimaline karşılık örgüt tarafından alıkonduğunu düşünür. Bu konuda Naci ile konuşması gerektiğini fark eder. Naci'ye durumu anlatır. Bir operasyon olursa kendisini bilgilendirmesini ister. Bir örgüt evi tespit ettiklerinde önce kendisine haber verilmesini ister.

Aradan günler geçer; ancak Mine'den en ufak bir haber alamazlar. Mine'yi yanlışlıkla vurmuş olabileceğini düşünen Sedat, çalan telefonuyla kendine gelir. Arayan, Metin Bey'dir. Ertesi gün Mine'nin evini taşıyacaklarını söyler. Sedat'ın bulunmak istediğini öğrenir.

Ertesi sabah, Metin Bey, Ataşehir'de boşalan eve Mine'nin eşyalarını taşımaya başlar. Sedat da oraya gider. Metin, evi boşaltır. Maria ve Madam izlemektedir. Eşyalar yüklenir. Maria seslenir. "Mine ablayı unuttular!" diye bağırır. Sedat onu ikna edemez. Maria, Mine'nin uyuduğunu söyler. Sedat, nerede uyuduğunu sorunca, Maria, Sedat'ın elinden tutarak onu alt kata, kiler olarak kullandıkları yere götürür. Alt katta, kiler olarak kullandıkları evde, buzdolabının kapağı açılır. Mine'nin cansız bedeni ile karşılaşırlar. Maria, babasının av hayvanlarına yaptığı gibi, baygın bir halde, yaralı olarak gelen Mine ablasını, buzdolabında uykuya teslim etmiştir. Mine, çatışma sırasında Sedat tarafından vurulmuş, evine kadar çıkamamış, Maria tarafından buraya getirilmiştir.

2.1.2. *Kar Kokusu*[71]

Ahmet Ümit'in 1998 yılında kaleme aldığı ikinci romanı olan *Kar Kokusu,* yazarın otobiyografik özellikler taşıyan romanıdır. Gençlik döneminde kısa bir süre Moskova'da siyaset eğitimi alan yazar, bu romanında Moskova yıllarına ait izleri yansıtır.

Kar Kokusu romanı, 1980 darbesi sonrası askeri yönetimin yoğun baskısı ile ülkeden kaçmak zorunda kalan bazı grupların, gittikleri ülkelerdeki kolektif yaşantıları, henüz dağılmamış Sovyet Rusya'nın durumu, Türk ve Rus istihbaratının gizli mücadelesini konu alır.

Roman, Moskova'nın kuzeybatısındaki Kurkino Köyü'nde, yurtdışından gelen öğrencilerin kaldığı sitenin kulübesinde güvenlikten sorumlu olan Victor ve Nicholay adlı iki Rus istihbaratçısının, Türk istihbaratçılarının mesajlarını takibiyle başlar.

28 Ocak gecesinin yıldönümünde Türk İstihbaratından Yıldırım adlı kişinin bir oyuncakçı dükkânına bırakmış olduğu mesajı takip ederler. 28 Ocak önemli bir tarihtir Türkler için; çünkü bundan 65 yıl önce Türkiye Komünist Partisi'nin on beş yöneticisi Sovyetler Birliği'nden ülkelerine dönerken öldürülmüştür. 65 sene sonra Türk İstihbaratının harekete geçmesinin tesadüf olmadığını düşünürler. Onlar, oyuncakçı dükkânında beklerken kolektiflerin kaldığı sitede bir hareketlenme vardır.

Türk kolektifi, 65 yıl önceki bu katliamı anma töreni düzenler. Sovyetlerdeki devrimci okulda eğitim gören gençlerden Mehmet, telaşlı bir şekilde Merkez Komite üyesi olan Asaf'a ulaşmaya çalışır. Site içinde ilerleyen Mehmet, hocaları Leonid'in penceresinin açık olduğunu fark eder. Leonid uzaktadır, farkına vardığı durumu kendisine bildirmek için adımlarını hızlandırır. Mehmet, Asaf'a ulaşmaya çalışırken kar ve buz etkisiyle kayıp düşer. Kalkmaya çalıştığı sırada sırtına sert bir darbe alarak yere yığılır. Mehmet, yığıldığı yerden karşı pencerede bir şeyler okuyan hocası Leonid'e sesini duyurmaya çalışır. Leonid, pencerenin kenarında kızı Aleksandra'nın yazdığı mektubu okur. Kızı, hamiledir. Üstelik evli bir adamla birliktedir. Mektubu bitirip dışarıya bakan Leonid, bir karartı fark eder. Karlar üzerindeki karartının sabaha donmuş olacağını idrak ederek dışarı fırlar. Yerdeki karartıya yaklaşınca onun Mehmet olduğunu fark eder. Yardım çağırmak ister. Mehmet2in nabzını kontrol eden Leonid, öldüğünü fark eder. Önce okula, sonra Asaf'a haberi verir.

[71] Ahmet Ümit, **Kar Kokusu**, Everest Yayınları, 15- 16. Basım, Kasım 2015, İstanbul

Haberi alan Asaf, inanamaz. Mehmet'in sırtına demir çubuk saplanarak öldürülmesi karşısında şaşkındır. Asaf, içlerinde bir ajan olmasından şüphelendiğini anlatır Leonid'e. Giyinip cesedin yanına giderler.

Mehmet'in ölümünü kendi aralarında değerlendiren Leonid ve Asaf, bunu kolektifteki diğer yoldaşlara açıklamak zorundadır. Asaf, olayın bir cinayet olduğunu saklamak ister. Kolektif içinde güvensiz bir durumun olmasından endişe etmektedir. Leonid, buna bir anlam veremez.

Leonid ve Asaf, olayı, kendi aralarında tartışırlar ve Rus KGB görevlilerine bırakmak zorunda kalırlar. Olay mahallini inceleyen Nikolay ve Victor, olay yerinde lacivert bir dolmakalem bulur.
Victor, cesedi kimin bulduğunu sorar. Leonid, kendisinin bulduğunu anlatır. Neler olup bittiğini yetkililere anlatır. Nikolay, olanların Türk grubuna anlatılmasını ister. Bununla birlikte, her birisinin olay saati nerede olduğunu anlatan bir rapor yazmasını ister.

Nikolay ve Viktor, diğerlerini gönderdikten sonra cinayet mahallinde buldukları lacivert dolmakalemi inceler. Kalemin katile ait olup olamayacağını tartışırlar. Bu sırada Nikolay'ın aklına, istihbarat raporlarında adı geçen Yıldırım'ın silueti gelir. Tam olarak neyle karşı karşıya olduklarını bilemez. O sırada Yıldırım, Türk istihbaratından haber bekler. Kurkino'da, Gözcü adını verdikleri adamları, oyuncakçı dükkânından bugün bıraktıkları mesajı almıştır. Gözcü adını verdikleri kişi, TKP içine sızdırılmış bir istihbarat elemanıdır.

Gözcünün parti içine sızma amacı, kaleyi içten fethetmektir. İçerde bir elemanın oluşu, parti içindeki her ayrıntıyı öğrenmelerini, bütün çalışmalarını kontrol altına almalarını sağlayacaktır. Fakat işler istedikleri gibi gitmemeye başlar. 12 Eylül sonrası, güvenlik güçleri, derin amaçlar ve idealler yerine günü kurtarmaya yönelik başarıların peşinde koşmaya başlar. Bu da başarısızlıkları ardı ardına getirir.

Gözcü, güvenlik güçleri için çalışmaya başladığı sırada, parti içinden birisinin kendisinden kuşkulandığını bildirir. Bu kişi için bir operasyon gerçekleşir. Bu sırada beklenmedik bir gelişme olur ve güvenlik güçleri, Gözcü'yü Moskova'ya eğitime göndermeye karar verir. Amaç, TKP'nin yurtdışı bağlantılarını ortaya koyarak hepsini suçüstü yakalamaktır. İşler planlandığı gibi gitmez. Moskova'daki gözcü ifşa olur ve Yıldırım'ın beklediği istihbarat

raporu bir türlü gelmez. Uzun bir bekleyiş sonunda gelen mesaj, Yıldırım açısından olumsuzdur.

Yıldırım, evine dinlenmeye gider. Bu sırada Asaf ve Leonid, Türk kolektifini toplamış, onlara Mehmet'in ölüm haberini bildirmeye hazırlık yapar. Kolektifin sekreteri Hikmet de yanlarında hazırdır. Asaf, kolektifin diğer üyelerine Mehmet'in öldüğünü söyler.

Kolektifteki üyeler bunu kimin yapmış olabileceği üzerinde durur. Mehmet, sırtına saplanan bir demir çubukla öldürülmüştür. Kolektif üyelerinden Kerem, Mehmet'i ne kadar tanıdıklarını sorgular. Gerçek adını, bağlantılarını bilmediklerini vurgular. Diğer arkadaşlarının tepkisiyle karşılaşır. Kerem, ağır bir grip geçirmektedir. Arkadaşları sayıkladığını ve hastalığın etkisiyle böyle konuştuğunu düşünür. Bunun üzerine Kerem, tartışmayı bitirir.

Kolektif, bunu kendi aralarında tartışmaları gerektiğini düşünür. Asaf, soruşturma sürecini takip etmeleri gerektiğini söyler. Olayı Sovyet yoldaşlara bırakmaları gerektiğini belirtir. Şerif, bu düşünceye katılmaz; kendi güvenliklerini kendileri sağlamalıdırlar. Asaf'a hak veren Hikmet de olayın Sovyet yetkililere bırakılmasını ister. Bu sırada kolektifin diğer bir üyesi olan Cemil araya girer. Hikmet'in Asaf'la hareket etmesinden hoşlanmamıştır. Kendi aralarında çözüp çözmemek konusunda yaptıkları oylamada işi, Sovyet yetkililere bırakma kararı alırlar.

Asaf, Sovyet yetkililerin bir diğer isteğini dile getirir. Cinayet gecesi herkesin nerede olduğunu anlatan bir rapor yazmasını ister. Nikolay'ın gelişi toplantıyı böler. Durmuş adındaki birinin geldiğini ve kolektifin üyesi olduğunu söyler.

Durmuş, Sovyet istihbaratçılar tarafından sorguya alınır. Nerede olduğu sorulduğunda Kurkino'da gezdiğini, oyuncak dükkânına gidip oğluna oyuncak alacağını anlatır. Türk istihbaratının mesajı bıraktığı son yer Kurkino'daki bir oyuncakçı dükkânı olunca Viktor, durumdan şüphelenir. Oraya giden başka kişiler olup olmadığını sorar ve Durmuş bazı arkadaşlarının adlarını verir. Şerif, Mehmet, Hikmet, Can ve Cemil ile geçen hafta orada olduklarını anlatır. Ardından kolektifin mutfağında görevli olan Olga adlı kadınla ilişkisi olduğunu, akşam onun yanına gittiğini Nikolay ve Viktor'a anlatır.

Mehmet'in ölümü ile sarsılan kolektif üyelerinden Nejat, Cemil ve Şerif kendi aralarında durum değerlendirmesi yapar. Cinayeti işleyen kişi ya da gruplar üzerinde dururlar. Cemil

ve Nejat, Sovyetlerin bu işle bir ilgisi olmadığını düşünür. Şerif ise, parti içinde bir sızıntı ihtimalini değerlendirir. Bu konuşma esnasında Kerem yanlarına gelir.

Kerem, Şerif'i çağırarak onunla konuşmak istediği bir şey olduğunu söyler; ancak Şerif, önemli bir şey konuştuklarını, şu anda gelemeyeceğini, sabah yanına uğrayacağını söyler. Kerem, sendeleyerek odasına gider. Kerem'in hastalıklı bir ruh yapısına sahip olduğunu düşünen Cemil ve Nejat, Şerif'i ondan uzak durması konusunda uyarır. Kerem'in kolektifte samimi olduğu tek kişi Şerif'tir.

Saat ok ikide sitenin bütün kapıları kilitlenirken Nikolay ve Viktor, kanıt toplamak için sitenin bahçesindedir. Buldukları lacivert dolmakalem ve yerlere saçılmış domuz jambonu dışında herhangi bir kanıt yoktur. Amirleri Andrey Alegoviç, Türk kolektifindeki bu sorunu çözmek için bir çevirmene ihtiyacı olacağını hisseder. Bunun içinse Leonid'i düşünür. O sırada Leonid, odasında oturmuş, kendisinden istenmediği halde cinayetle ilgili olan raporunu hazırlar. Bu sırada Mehmet'in cesedini ambulansa koyup giden Viktor ve Nikolay'ı görür. Hayallerinin ülkesinde ölen bir gencin, mezarının bile belirsiz olacağı bir memlekette olacağı düşüncesiyle dalıp gider.

Ertesi günün sabahında, derse katılmayı düşünmeyen Trük kolektifi bu düşüncesini Şerif aracılığıyla iletmeye karar verir. Kahvaltı salonunda Asaf ve Hikmet bir araya gelir. Bu sırada Aleksey adlı yemekhane görevlisi, Kerem'i hasta görünce ona doğru yaklaşarak masasına yemek bırakır. Afganistan'da savaşan oğlunu anımsamış, hasta görünce yardımcı olmak istemiştir. Kerem, kibarca teşekkür eder.

Kahvaltıda Şerif'e, derse katılıp katılmamak konusunda Leonid'le konuşup konuşmadığı sorulur. Leonid, bu durumun dikkat çekeceğini söylemiştir. Durumu öğrenen Asaf da aynı doğrultuda yorum yapar. Masadakilerin de desteğiyle derse katılım kararı alırlar.

Asaf, parti yönetiminin bir haftadan önce bir temsilci atayamayacağını masadakilerle paylaşır. Bu süreçte kendisinin temsilci olmasını istemişlerdir. Asaf, arkadaşlarından kendisine yardımcı olmalarını ister. Sovyet yetkililer için yazdıkları raporlardan kendisine de yazmalarını talep eder.

Toplu bir şekilde Leonid'in dersine katılma kararı alan Türk kolektif öğrencileri, Marksizm üzerine tartışır. Dersten sonra Leonid, enstitünün Moskova'daki merkez binasına gider.

Leonid, olayların iç yüzünü öğrenmek ve bu soruşturmayla kimin ilgilendiğini öğrenmek niyetindedir. Okul dekanı Yuriy Konstantinoviç ile görüşür. Odasında eski bir arkadaşı

olan Andrey Alegoviç ile karşılaşır. Eski günleri yâd eden iki arkadaşın sohbetini dekan böler. Dekan, bu soruşturmanın başında Andrey'in olduğunu belirtir.

Andrey ile görüşen Leonid, kolektif üyelerinin yazdığı raporların Rusçaya çevrilmiş halini iletir. Andrey, Türklerin içinde bir köstebek olduğundan emin olduğunu Leonid'e anlatır. Leonid, öğrencilerinin iyi insanlar olduğuna inandığını bir kez daha belirterek soruşturmayı ağırdan almamalarını arkadaşına iletir. Leonid, soruşturmada aktif olarak yer alacağını Andrey'e söyleyerek oradan ayrılır.

Sitenin içinde yer alan kolektif binasında Leonid, Victor ve Nicholay ile toplantı yapar. Leonid, Asaf'ın da sorgulara katılmak istediğini, TKP tarafından görevlendirildiğini söyler.

Soruşturmanın Sovyet yetkililerce istenen bazı yerlerinde dışarı çıkması koşuluyla Asaf da sürece dâhil edilir. Victor, Nicholay, Leonid ve Asaf toplanır. Önlerindeki raporlardan çıkarımda bulunarak sorgulamalara karar verirler. Öldürülen kişinin kaldığı katta kalan kişileri, farklı yerde kalan bütün kolektif üyelerini tek tek değerlendirmeye alırlar. Mehmet'in yakın arkadaşları olduğundan Cemil, Şerif ve Beşir'den başlanmasına karar verilir.

Beşir sorguya alınır. Sorguda kendisine ait olan, olay yerinde bulunan lacivert dolmakalem gösterilir. Asaf, kalemin kendisine ait olduğunu söyler ve sorguya katılma hakkını kaybeder. Şüpheleri üzerine çektiği için kızgın bir şekilde sorguyu terk eder. Asaf, sorgudaki durum, üstlere bildirilir.

Kerem, Şerif ile konuşmak için ısrar eder. Hatta sorguya Cemil'den önce alınmak ister; ancak sorgu yarıda kesilerek ertesi güne kalır. Kerem, Şerif'ten Leonid'i ikna etmesini ister. Şerif, sorgusunda Kerem'in isteğini dile getirir. Bunun dışında arkadaş gruplarıyla olan ilişkilerinden de bahseder. Kurkino'ya geldikleri zaman içki ve oyuncak mağazalarına uğradıklarını da anlatır. Sorgu, Andrey'in bir saate kadar onlarla toplantı yapmak istemesiyle son bulur.

Andrey'in yanına giden Viktor, Nikolay ve Leonid, Asaf'ın sorgudan alınmasını konuşurlar. Andrey'in talimatıyla Asaf, tekrar sorguya dâhil olur.

Andrey konuyu değiştirerek istihbaratın yeni tespit ettiği bir mesajdan bahseder. Türk istihbaratı harekete geçmiş, metro istasyonunda gerçekleşecek bir buluşma ayarlamıştır. Şifreli bir şekilde iletişim kuran Türk istihbaratı bunu bir kitabı kullanarak gerçekleştirir. Kitap, Marx ve Engels'in yazdığı *Komünist Manifesto*'dur. Sorguların durumunu

öğrenmek isteyen Andrey, şüphelerin Cemil ve Kerem üzerinde yoğunlaştığını öğrenir. Ve bu iki kişinin araştırılmasını ister.

Ertesi sabah, Türk kolektifi gençleri kahvaltı için birbirlerini uyandırır. Şerif en son Nejat ile Kerem'in odasına bakmaya gider. Kerem, yatağında ölü bulunur. Durumu yetkililere bildiren Şerif, şaşkınlık içindedir. Daktiloda Mehmet'i kendisinin öldürdüğünü bildiren bir mektup bırakarak intihar eder. Yoldaşlara bu konuda bilgi veren Sovyet yetkililer, odaları kontrol ederken Cemil'in odasında *Komünist Manifesto*'ya rastlar.

Cemil'in üzerinde toplanan şüpheler üzerine, Sovyet yetkililer Cemil'i bir sür gözlemleyerek sorguya almayı düşünür. Ertesi gün, Yunan kolektifinin geleneksel gece eğlencesi yapılır. Oraya giderken önce çiçek alan ve ardından okula uğrayıp yemek yiyen ikili, ardından gecenin düzenleneceği yere gider. Turgut ve Cemil de gider. Aliki adlı Yunan kızla Cemil yakınlaşır. Bu sırada Cemil'i takibe alan ve kaldığı odayı dinleyen Sovyet istihbaratı istediği sonucu alamaz.

Sabaha karşı biten partiden sonra eve dönen Turgut ve Cemil'i bekleyen Asaf, onunla konuşmak ister; ancak Sovyet istihbaratçılar bunun yerine başka bir yol önerir. Oyuncakçı dükkânına bırakılan pusula alınmayınca Rus istihbaratı, Cemil üzerinden oyun oynar ve bir pusula hazırlar. Buluşma ayarlanır. Bu, Cemil ve Yıldırım'ın bağlantısı olma düşüncesi üzerine kurgulanmış bir oyundur.

Bu sırada Yıldırım, izlendiğini anlayarak evinden çıkmaz; yardımcısı Ali'yi kendi yerine geçip pusulayı almakla görevlendirir. Cemil, Yıldırım'ı tanımadığı için buluşma gerçekleşmez. Cemil, buluşma noktasından Rus istihbaratı Cemil'i sorguya alır.

Cemil sorguda, Kerem ve Mehmet ile olan ilişkisini, geçmiş ve bağlarını anlatır. Mehmet'le üniversiteden arkadaş olduklarını, birbirlerinin gerçek kimliklerini bilmediğini söyler. Kerem'in daha önce de Mehmet'ten şüphelendiğini; ancak kimsenin onun görüşlerini dikkate almadığını anlatır. Sovyet yetkililer, odasında bulunan kitaba konuyu getirir. Kitabın, kütüphanede yedi tane olduğunu, kitabı ders için Nejat'la ortak kullandığını anlatır. Kitabın ucunun yanık olmasını da Nejat'ın koyduğu bir işaret olarak anlatır. Bu bilgileri Nejat'a sorarak teyit edebileceklerini anlatır.

Rus istihbaratı Cemil'e karşı sertleşmeye başlayınca Leonid, sorguyu terk eder. Andrey ile görüşmeye giden Leonid, Cemil'e kısa sürede döneceğini söyler. Andrey'i yerinde bulamayan Leonid, çıkışa yönelirken kızından gelen bir pusulayı okur. Kızı, bebeğini kaybetmiş, babasına ihtiyaç duymaktadır. Leonid, bu haberle büyük bir yıkım yaşar.

Kızıyla telefonla konuşan Leonid, kızının yanına gelmesini istemesi üzerine iki öğrencisinin öldüğünü, bir soruşturma içinde olduklarını anlatır.

Dekanla görüşmek için bekleyen Leonid, ona durumu izah eder. Sovyet yetkililerin yanlış davrandığını, zorla ifade almak için işkenceye başvuracaklarını, buna engel olmasını talep eder.

Kolektiflerin kaldığı siteye dönen Leonid, Cemil'i merak eder. Cemil'i arkadaşları da merak eder, neden bu kadar sorgulandığını düşünürler. Leonid, Türk kolektifindeki gençlere Cemil'in durumunu anlatır. İşi oldukça zordur. Onu suçlu göstermek için ellerinden geleni yapan Sovyet yetkililere karşı birlik içinde olmalıdırlar.

Leonid, Rus istihbaratına karşı savunma arayışına girer. Parti sekreteri Hikmet'le konuşur; ancak Hikmet korkar ve ortaklığa yanaşmaz. Leonid, diğer yoldaşlarla yeni yolar arar. Leonid, Şerif ve Nevzat'la bağlantıların üzerine gitmeye çalışır. Leonid ve Şerif, Nevzat'ı *Komünist Manifesto* adlı kitabı bulmak için görevlendirir. Toplantı salonunda buluşmak için sözleşirler.

Aşçı Aleksey, üç sivil polisin arasında kalmıştır. Sarhoştur. Polisler eğlenirken konu cinayet saatinde Kerem'in yanında bulunan jambonlara gelir. Ve Leonid, sorularıyla Kerem'in katil olduğunu, bıraktığı mektubun gerçek olduğunu anlar.

Leonid, sivil polis Dimitry'e, Victor'u aramasını söyler. Leonid, tanık Aleksey ile birlikte KGB'nin binasına gelir. Sorgu odasına ilerler. Leonid, Cemil'e sakinleştirici verilmiş ve işkence edilmiş olduğunu görünce çılgına döner ve Nicholay'ın üzerine yürür. Soruşturma sonunda Mehmet'in ajan olduğu kesinlik kazanır.

Cinayetler çözüldükten sonra Leonid, New York'taki kızının yanına gider. Aynı zaman diliminde Andrey ve Yıldırım, Rusya Oteli'nde, Türk müteahhitlerin düzenlemiş olduğu büyük baloda karşılaşır ve birbirlerini hiç tanımıyormuş gibi davranır. Andrey, rengini belli eder ve Yıldırım'a gözcüsünün öldüğünü haber verir. Yıldırım, beyninden vurulmuşa dönemsine rağmen bu oyunu sürdürür. Andrey ve Yıldırım, dertleşen iki arkadaş gibi sohbet etmeye devam eder.

2.1.3. *Patasana*[72]

Roman, Ahmet Ümit'in memleketi Gaziantep'te geçen romanıdır. *Patasana,* Gaziantep yakınlarında bulunan antik bir Hitit kentinin keşfi sırasında yaşananlar ile asırlar öncesine yapılan bir yolculuktur.

Antik Hitit kentinin keşfiyle, saray başyazmanı Patasana'nın tabletlerine ulaşan kazı ekibi, asırlar öncesinde de insanın varoluşsal gayesini sorgulayan, öldürmek ve zalimliğin kökenine inerek insanoğlunun ihtiraslarının geçmişte olduğu gibi bugün de aynı seyrinde olduğunu vurgulayan bir romandır.

Roman, Fırat'ın kıyısındaki bir köyde arkeolog arkadaşları ile kamp kuran kazı ekibinin başı Esra'nın, Yüzbaşı Eşref'ten bir cinayet haberi almasıyla başlar.

Yüzbaşı Eşref, arkeolog Esra'nın yanına gelerek Hacı Settar'ın öldüğünü söyler. Esra, Hacı Settar'ın öldüğünü söylediğinde aşçı Halaf, katilin Şehmuz olduğunu söyler. Şehmuz'un, Hacı Settar'ın üçüncü eşi Rojin'i sevdiğini ve bundan dolayı onu öldüreceğini kendisine anlattığını dile getirir. Halaf ve Esra, olanı biteni anlatmak için Yüzbaşı Eşref'in yanına gider.

Eşref, Esra ve kazı ekibinin araştırmaya başladığı tabletleri inceler. Saray başyazmanının yazdığı tabletler, ölü diller uzmanı Timothy Hurley tarafından okunur. Patasana'ya ait tabletler çözülmeye başlanır ve eski Hitit ülkesine ait gizli arşivler ortaya çıkmaya başlar. Patasana, babası Araras ve dedesi Mitannuva'nın ilişkisine dair çarpıcı bilgiler aktarır. Araras'ın doğumu sırasında annesi Tunnavi ölür ve Mitannuva, oğlunu hiçbir zaman kabullenemez. Bu da baba- oğul arasında gittikçe derinleşen bir uçurum oluşmasına sebep olur.

Tabletleri okumaya ara verilirken kamp yerine gelen Yüzbaşı, akşam yemeği için Esra ve arkadaşlarına katılır ve gelirken Şehmuz ve Çolak Memili'nin oğlu tarafından kazı alanından çalınan tarihi eserleri getirir.

Tekrar tablet çözümlemeye başlayan Timothy, Esra ve arkadaşları tabletleri okurken Hitit tarihi ile bilgiler edinmeye devam eder. Hitit kralı Astarus ölür ve yerine acımasız ve hırslı oğlu Pisiris geçer. Bu sırada büyüme aşamasında olan Patasana'nın eğitimiyle büyükbabası ilgilenir.

[72] Ahmet Ümit, **Patasana**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 11.Basım, Haziran 2014

Yüzbaşı ve Esra, Fırat'ın kıyısında yürüyüşe çıkar ve Eşref, geçmişe dair terör olaylarından bahseder. Bunun bir terör saldırısına benzemediğini, katil veya katillerin başka bir hesaplaşmanın peşinde olduklarını anlatır. Yüzbaşının yanından ayrılan Esra, kamp yerine geldiğinde gece olmuştur.

Sabah Esra ve arkadaşları kazı yerine gitmeye hazırlanır. Tim, Elif ve Murat, Yazır adındaki köye gitmiştir. Tim, yaklaşık beş senedir yörede olması sebebiyle hemen herkesi tanır. Elif'e âşık olan Kemal ise, Tim ile gitmiş olmasına bozulur. Bernd adındaki, ekibin diğer üyesi ise, odasında mektup yazmaktadır. Kazı alanına gidip tabletlerin başına dönen kazı ekibi, yeni bir tableti bulup çözümlemeye başlar.

Patasana, kısa bir süre sonra büyükbabasının eşlerini kaybettiğini ve yaşadığı yıkımı anlatır. Bunun ardından ardında bir mektup bırakarak onlara veda eder. Patasana'nın babası, tekrar döneceğini, endişelenmemesi gerektiğini söyler; ancak büyük babası dönmez.

Akşam olup da kamp yerine geldiklerinde Elif ve Tim'in hala dönmediğini görürler. Kemal, endişelidir. Teoman'sa, Hattuç Nine'nin bahçesindeki hamakta uyuyakalmıştır. Saat geç olunca, Esra, onu uyandırmaya gider. Dönüşte, Murat'ın kullandığı jipte Esra ve Tim'i görür. Kasabaya, fotoğrafçıya inmiş, yüzbaşı ile karşılaşıp onu da akşam yemeğine davet etmişlerdir.

Akşam, yüzbaşı yemeğe gelmez. Murat, bugün "Gâvur Nadide" adlı birine gittiklerini anlatır. Ermeni olan bu kadın, tehcir sonrası bu bölgeye gelen halktandır. Yıllarca hem kendi inancını hem de Müslümanlığı benimseyerek bugüne gelmiştir. Konu, uygarlıkların açtığı derin yaralar ve yıkımlara gelir. Devletlerin, toplulukların ve insanların kendilerine yer açmak adına, kendisinden öncesini hiçe sayması, hatta ortadan kaldırmasını tartışırlar. Yemek yiyip dinlenen kazı ekibi, ertesi sabah kazı yerinden çalınan Patasana'ya ait olan tabletlerin araştırma ve çözümlemesine döner.

Tahta geçen acımasız Kral Pisiris, soylular meclisini dağıtır. Oldukça açgözlü olan yeni kral, aşırı istekleri, büyük imparatorluk hayalleriyle etrafındaki herkesin mahvına sebep olan işlere girişir. Yeni tablette yazman Paratasa, günahlarının başlangıcı ile ilgili olarak yılbaşı gününü ve başrahip Valvaziti'yi anlatır. Erkekliğe adım atan Patasana, yılın en önemli günü olan yılbaşında tapınak fahişelerinin bayram gününde bir ritüele karışacaktır. Genç Patasana, o günü beklemeye başlar.

Patasana, tapınaktaki Tanrıça Kupaba'yı anma törenlerinde Aşmunikal ile karşılaştığını ve birlikte geçirdikleri geceyi anlatır. O gün sarayda geçirdikleri gece, Patasana için sonun başlangıcı olacaktır.

Esra ve Tim'in kazıya ve tabletlere dair konuşur ve Tim, Vietnam savaşına katıldığını anlatır. İnsanların acımasızca birbirlerini öldürdüklerini, güç sahiplerine hizmet ettiklerini anlatır. Tablet çözme işini biraz ağırdan alan Tim, Esra'ya ertesi günden itibaren hızlanacağının sözünü verir.

Patasana, büyük kutlama gününde Aşmunikal ile birlikte oluşunu ve başrahip Valvaziti ile görüşür. Patasana, babası Araras ile tanrıça Kupaba'ya sunak hazırlar ve tapınağa gider. Patasana başrahip Valvaziti ile görüşerek Aşmunikal'i sorar ve onun kral Pisiris'in hareminde olduğunu öğrenir.

Ertesi gün kazı alanına gelip etrafı kontrol eden Esra, Murat'tan, korucu başı Reşat Ağa'nın öldürüldüğünü duyar. Esra, kazıyı durdurmak ve durdurmamak arasında bocalamaya başlar. Bu kazı başladıktan sonraki süreçte meydana gelen ikinci cinayettir. Yöre halkının tepkisiyle karşılaşmaktan korkarak durum değerlendirmesi yapmaya karar verir.

Ertesi gün Gâvur Nadide, Tim'i ziyarete gelir. Nadide, yıllar önce öldürülen Papaz Kirkor'un kızıdır. Göçüp giden yakınlarıyla olan iletişimini Tim sağladığı için ona minnet duyar. Okuma – yazma bilmeyen bu kişiye yurt dışındaki akrabaları ile mektuplaşmasında yardımcı olur. Ardından Timothy ile konuşan Esra, onun savaşa, insanın varoluşundaki öldürme güdüsüne olan inancını şaşkınlıkla dinler.

Tabletleri çözmeye devam eden Timothy, Patasana'nın tapınakta geçirdiği günden sonra, birlikte olduğu adının Aşmunikal olduğunu öğrendiği kadını arayışını öğrenir. Törenin ardından ertesi gün Tanrıça Kupaba'ya adak adayacak olan Patasana, gittiğinde Başrahip Valvaziti'ye birlikte olduğu kişiyi sorar. Başrahip, o kadını unutması gerektiğini, onun artık Kral Pisiris'in haremi olduğunu söyler.

Ertesi sabah, Esra, "Patasana" tabletlerinin tanıtımı için basın toplantısının düzenleneceğini arkadaşları ile paylaşır. Akşam yemeği esnasında Elif'in ayağını akrep sokar ve sevgilisi Kemal, onu hastaneye götürmek ister, bu esnada Elif'in hoşlandığını sezinlediği Timothy ile tartışır. Esra, Elif ve Kemal ile birlikte hastaneye gelir.

Timohty'nin yakın arkadaşı, hastanenin başhekimi David; Esra ve arkadaşları ile yakından ilgilenir. David, bu arada Esra'ya yörede işlenen cinayetler ile ilgili olarak babası Nicholas'ın, yetmiş sekiz yıl önce benzer cinayetler işlendiğini anlattırır.

Patasana, babasının yardımcısı Laimas'ın yanında saraya gidip gelerek işleri takip etmeye, öğrenmeye başlar. Kral Pisiris, Patasana'yı yanına çağırır ve Aşmunikal'in kütüphane ile ilgili işleriyle onun sorumlu olduğunu Patasana'ya bildirir. Babası öğretmen olan Aşmunikal, diğer cariyelere benzememektedir. Pisiris, onun sarayda sıkılmaması için elinden geleni yapar.

Ertesi sabah Esra, sıkıntıyla uyanır. Esra ve Yüzbaşı Eşref telefonda konuşurken Esra, katillerin yakalandığını öğrenir. Eşref'e giderek işin ayrıntılarını öğrenmek isteyen Esra, öncesinde hastaneye uğrayarak Elif'in durumunu öğrenir. Esra, David'in babası Nicholas ve arkadaşı Sakıp Amca ile kahvaltıda buluşur ve yetmiş sekiz yıl önce işlenen cinayetlere dair bilgi edinir. Şu an yörede benzer cinayetlerin işlenmesi dikkatini çeker.

Tabletlerde geçmişte yaşananları anlatan Patasana, Aşmunikal ile kütüphanedeki ilk buluşmasını anlatır. Burada buluşarak derslere başlarlar.

Esra, David'in babası Nicholas ve arkadaşı Sakıp Amca ile kahvaltıda buluşur ve yetmiş sekiz yıl önce işlenen cinayetlere dair bilgi edinir.

Patasana ve Aşmunikal, kütüphanede buluşup şiir çevirirken yakınlaşır. Bu sırada, ülke sınırları dışında dengeler değişmekte, Asur tehlikesi kapıya dayanmaktadır. Pisiris, olan bitenin farkında olmayarak büyük bir kibirle ülkesini yönetmeye devam eder.

Katillerin yakalandığını öğrenen Esra, karakola Eşref'in yanına gider. Geceyi orda geçiren Esra, David'in babasının anlattıklarını ayrıca Eşref' e de aktarır.

Asur tehlikesine karşı Hitit Kralı Pisiris, Urartu ve Frigya krallıkları ile ittifak kurar. Asurluların zafer haberleri üzerine, Hitit Kralı Pisiris, yazman Araras'ı tablet ve hediyelerle Asur kralı Tiglatpileser'e gönderir. Araras, Tiglatpileser tarafından öldürülür ve oğlu Patasana, saray yazmanı ve Pisiris'in başdanışmanı olur.

Basın toplantısı öncesi Esra ve ekibi toplanıp işbölümü yapar. Bu toplantıda Kemal ve Timothy, Elif yüzünden gerilir. Kemal, Timothy'nin Elif'e âşık olduğunu, bunu gizleyerek ikiyüzlülük ettiğini düşünür ve kapıyı çarparak odadan çıkar.

Saray başyazmanı olan Patasana, hocası Laimas'ı ziyarete gider. Laimas, günlerdir hasta olup saraya gelememiş, oğluyla Patasana'ya haber göndermiştir. Laimas, babasının ölümünün arkasındaki kişinin kral olduğunu öğrenir. Asur kralına yazdırdığı tablette, başyazmanının Frigya ve Urartulara casusluk yaptığını, onu anlaşmayı ulaştırmak için elçi göreviyle birlikte gönderirken yolda adamlarına öldürttüğünü anlatır. Asur kralından kendisini korumak için Araras'ın kellesini diyet olarak göndermiştir. Dinledikleri karşısında dehşete düşen Patasana, gizli bir plan kurar.

Yüzbaşı Eşref, kazı ekibinin davetiyle akşam yemeğine gelir. Yemek esnasında Ermeni meselesi yüzünden Eşref ve eşi Yahudi kökenli olan Bernd arasında gerginlik yaşanır. Ertesi gün Patasana tabletlerini basına tanıtacak ekip Antep'e gelir.

Patasana, öğrendikleri üzerine Aşmunikal'den uzak durma kararından vazgeçer ve aşkın yolundan gitmeye karar verir.

Gergin geçen gecenin ardından Kemal, ortadan kaybolur. Kazı ekibi, Patasana'nın yirmi sekiz tabletlik kişisel tarihine eksiksiz olarak ulaşır.

Aşnumikal ve Patasana, yasak bir aşk yaşamaya başlar ve bunun sonucunda Aşmunikal, hamile kalır. Bunu öğrenen kısır kral Pisiris'e gerçeği açıklamak istemeyen Aşmunikal, intihar eder. Kendisini korumak için ölen sevgilisinin intikamını almayı kafasına koyan Patasana, planını yürürlüğe koyar. Asurlularla işbirliği yapar.

Cinayet sorgularına devam eden Eşref, Abid Hoca'yı sorgularken onun istihbarat için çalıştığını öğrenir. Tatbikatlar sırasında Eşref, avcı kovuğunda Kemal'in cesedini bulur ve bunu Esra ve ekibine anlatır.

Asur kralı Sargon, Hitit ülkesine gelir, Pisiris ve soyluları ortadan kaldırır. Bununla birlikte Patasana ve ailesini korur. Patsana, bunun üzerine büyük bir utanç yaşar.

Basın toplantısında sırasıyla Krencker, Esra ve Bernd konuşur. Son olarak sözü Timothy alır. Timothy, toplantı sırasında işlenen cinayetlerin katili olduğunu, insanın insana zulmünü, cinayetleri nasıl ve niçin işlediğini anlatır. İnsanın kanla beslenen, aciz bir mahlûk olduğunu anlatır. Yetmiş sekiz yıl önce yörede işlenen cinayetleri, katledilen ve göçe zorlanan insanların dramını anlatır. Kendisinin, Gâvur Nadide'nin yeğeni olan Armenak Papazyan olduğunu söyler. Seneler önce işlenen cinayetlerin intikamını almak için değil; insanların karanlık yanlarına ayna tutmak amacında olduğunu anlatır.

Son tablet olan yirmi sekizinci tablette yazman Patasana, bütün ölümlerden kendisini sorumlu tuttuğunu ve alçak bir ruhu olduğunu yazar. Zalimler çağında yaşadığını ve bir kişiden intikam alarak diğer insanlara haksızlık ettiğini vurgular.

2.1.4. *Kukla*[73]

Ahmet Ümit'in bu romanı, yakın dönem Türk tarihine ışık tutar niteliktedir. Devlet- örgüt hesaplaşmaları, sağ-sol olayları, Susurluk Davası'nın izlerini taşıyan roman, Ergenekon'un seneler önce yazılmış halidir.

Romanda, Adnan adındaki eski bir gazetecinin, seneler sonra üvey kardeşi Doğan ile karşılaşması ve karanlık güçlere hizmet edenlerin iç hesaplaşmaları, işlenen cinayetler, kurulan komplolar üzerinden insan ve devlet ilişkileri gözler önüne serilir.

Roman, eski gazetecilerden olan Adnan'ın, gazete binasına gelmesiyle başlar. Gazeteye ilerlerken fotoğrafçı Tolga'yla karşılaşır, ayaküstü konuşurlar. Adnan, gazete binasında turnikelerden geçmeye çalışır, geçemez. Kovulduğunu anlar. Girişteki personelle vedalaşıp ayrılır. Yıllarını bu işe vermiş birisi olarak bu şekilde işten atıldığını öğrenmek zoruna gider.

Arabasına binen Adnan, evine gitmeden önce yol üzerinde grosmarkete uğrar. Mesleki deformasyon ve yorgunlukları had safhada olan Adnan, kendisini uzun yıllardır alkolle teselli eder. Markette yıllardır görmediği üvey kardeşi Doğan ile karşılaşır. Doğan, konuşmaları gerektiğini söyler. Takip edildiğini, işinin bittiğini, öldürüleceğini, sadece kardeşine güvenebileceğini söyler. Senelerce arayıp sormayan, zaten görüşmeyen iki kardeşin bu karşılaşması Adnan'ı düşündürür. Aşırı uçlarda gezen kardeşi ile geçmişi gelir aklına. Adnan, Doğan'ın geçmişte aşırı sağcı gruplarda yer aldığını hatırlar. Hapse girip çıkmış ve 1980 darbesiyle devlet, solculara karşı onu ve arkadaşlarını çeşitli yerlerde görevlendirmiştir. Kafasında bu düşüncelerle yoğrulan Adnan, kardeşi Doğan'ı dinlemeye karar verir.

Adnan ve Doğan, grosmarketin kafesinde konuşur. Doğan, başının belada olduğunu, öldürüleceğini anlatır. Kendisini ve arkadaşlarını uzun yıllar tetikçi olarak kullanan devletin gizli güçleri, işleri bitince hepsini sırayla ortadan kaldırmak ister. Adnan'dan

[73] Ahmet Ümit, **Kukla**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 14- 15. Basım, Mayıs 2016

yardım ister. Sadece üvey kardeşi olduğu için değil, gazeteci olduğu için de kendisine geldiğini söyler. Basın – yayın gücü sayesinde bütün kanıtları, duyurma şansının olduğunu, Ayrıca Adnan'ın kariyeri açısından da önemli olduğunu anlatır. Kardeşini ikna etmeye çalışır. Doğan, izlendiği için markette buluştuklarını söyler.

Evinde ölü bulunan Bekir Kaytan ve sevgilisinin haberini anlatır. Bekir Kaytan, Urfalı bir aşiretin lideridir. Aynı zamanda devlete hizmet eden, korucuları ile güvenlik sağlayan Bekir, tıpkı Doğan gibi devlete hizmet etmektedir. Onu vuranların, haberlerde verilen Pincioğulları aşireti olmadığını, "yüzbaşı" kod adlı kişi olduğunu anlatır. Devlet, olayı karşı aşiretin üzerine atarak olayı bir iç hesaplaşma gibi göstermek niyetindedir. Oysa işin iç yüzü bambaşkadır. İş ortaklarının onları öldürmeye çalıştıklarını anlatır. Aşiret reisi Bekir ile sevgilisi Nihal'i öldürdüklerini anlatır. O gün kendisi de oraya gidecekken bir anlık gecikmeyle silah seslerini duyduğunu, bu yüzden hayatta olduğunu söyler.

Doğan, elinde önemli belgelerin olduğunu, eğer yardım edip onunla röportaj yapmayı kabul ederse, bütün belgeleri Adnan'a vereceğini söyler. Katillerin kim olduğunu ortaya koyan bu belgeler, Adnan'ın düşüşte olan mesleğine dönüş bileti niteliğindedir. Adnan, kararsızlıkla Doğan'ın yanından ayrılır.

Adnan, grosmarketin kafesinde geçmiş yıllara döner. Üniversite yıllarında, Doğan'ın sağcı kesimle yaz aylarında aldığı komando eğitimini anımsar. Komünistlere karşı savunma sistemleri ve milliyetçi duygularla vatanı kurtarma operasyonlarını anımsar. Adnan, Doğan'a yardım edip etmeme konusunda kararsızdır. Kendini, Beyoğlu'na atar; ancak kafasındaki sorulardan kurtulamaz. Adnan, bu durumu paylaşmak için eski eşi Funda'ya gider. Evlerinin yedek bir anahtarı hala kendisinde olan Adnan, eve girer. Onu başka biriyle görünce sessizce evden ayrılır. Evden çıkarken kapının sesini duyan Funda, çıkıp bakmak ister; ancak yetişemez. Gelenin Adnan olduğunu anlar. Funda, Adnan'ın evine gider. Tartışırlar. Aldığı alkolün etkisiyle ağzından istemediği laflar dökülen Adnan, oldukça ağır konuşur. Funda, Adnan'ın ithamları ile evi terk eder.

Yaşadığı günün bütün yorgunluğuyla koltuğa çöken Adnan, telefon mesajlarını dinlemeye başlar. Adnan, telefon mesajlarını kontrol ederken Doğan'ın mesajıyla karşılaşır. Doğan, acilen konuşmak ister.

Adnan, telesekreter mesajlarını dinlerken Arif'in mesajını görür. Arif'i arayan Adnan, gazeteden atılması ve mesleğe tekrar dönmesi ile ilgili konuşur. Adnan, "Yüzbaşı cinayeti"

ile ilgili çıkan gazete haberlerini toplamasını ister. Telefonu kapatıp akşam haberlerine bakan Adnan, yanan BMW marka siyah bir aracın direksiyonuna kelepçelenmiş bir cesetten bahsedildiğini dinler. Aracı, Doğan'ın arabasına benzeten Adnan, yanan cesedin üvey kardeşi Doğan olmasından şüphelenir.

Kafasında bu şüpheler ve düşüncelerle dolu olan Adnan'ın kapısı çalar. Gelen emniyet güçleridir. Yalvaç ve Güngör adlı iki polis memuru, yanan BMW cinayetinde kimlik teşhisi için Adnan'ı emniyete davet eder. Ceset, tanınmaz haldedir. Adnan, bir gün önce Doğan'la markette karşılaştığından bahseder. Sorguya emniyette devam etmeye karar verirler. Adnan, Doğan ile olan geçmişi, üvey kardeşlikleri üzerine sohbet ederler. Cesedin teşhisi için, annesinin mezarından doku örneği alıp DNA yapılacağını bildirirler.

Emniyette, Adnan'a, PKK itirafçısı Rıza Aslan'ı sorarlar. Tanımadığını söyler. Adnan, emniyetten çıkar, kendisini Beyoğlu'na atar. Gazetecilerin sürekli takıldığı barda Arif ile karşılaşır. Arif, Adnan'a üvey kardeşi Doğan'ın öldürülme meselesi ile ilgili olarak beraber çalışmayı teklif eder. Adnan, bu işe bulaşmak istemediğini söyler. Arif, muhalif bir gazete çıkaracaklarını, Adnan'ın da bu kadroda yer alabileceğini teklif eder.

Adnan eve gelir. Telefonda Arif ve Şekip İnce'nin mesajını görür. Oğlu Umut da mesaj bırakmıştır. Öce oğlunu arar. Oğlu Umutla öldürüldüğü düşünülen üvey kardeşi ile ilgili konuşurlar. Umut, ABD'de Boston'daki vakfın okumak için verdiği bursu kazandığını söyler. Ertesi gün pizzacıda buluşmak için sözleşirler.

Ertesi gün oğluna işten atıldığını söyler. Umut, babası ve annesinin küslüğü, annesi Funda'nın yeni ilişkisi üzerine konuşurlar. Umut, anne ve babasının barışmasını ister. Bu sırada Adnan'ın telefonu çalar. Arayan, komiser Yalvaç'tır. Doğan'ın annesi Keriman'ın mezarını açacaklarını anlatır. Adnan'ın da bulunmasını ister.

Adnan, Kuzguncuk'taki baba evine gider. Doğan'ın odasına yönelir. Geçmişe döner. Sağ-sol olayları ile gerilen 16 Mart 1978'e döner. O sırada, Doğan'ın odasındaki bir Kürt kiliminin yokluğunu fark eder. Evin anahtarıysa sadece kendisi ve Doğan'da vardır. Düşünmeye başlar. Adnan, evdeki eşyaların arasında Resul adlı birinin mektubuna rastlar. O sırada telefon çalar. Arayan Arif'tir. Onu, Sarayburnu'ndaki Sepetçiler Kasrı'na çağırır. Orada Arif ve Müfit ile buluşur.

Adnan, Doğan ile karşılaşmalarını anlatır. Müfit, onları izlediklerini; fakat izlerini kaybettiklerini anlatır. Müfit, Doğan'ın ülkücü harekette yer almasından başlayarak onun yetiştirildiğini, teşkilatın içinde yer aldığını anlatır. Doğan, teşkilatın yetiştirdiği en önemli

kişilerden biridir. Zeki, hırslı, akıllı ve oldukça güçlüdür. Bu yüzden kendileri için büyük hizmetlerde kullanılmıştır. Müfit, Doğan'ın yurtiçi ve yurtdışındaki kaçak hayatının 1982 yılına kadar sürdüğünü anlatır. 1982, Ermeni teröristlere karşı yurtdışı operasyon zincirinin başlatıldığı tarihtir. Devlet, Doğan ve arkadaşlarını çeşitli operasyonlarda kullanır; ancak onları koruyamazlar. Operasyonu yönetenlerle devletin başında olanlar anlaşmazlığa düşer. Türkiye'ye dönen Doğan ve grubu, devlet adına çalışırlar. Bu işten iyi paralar kazanırlar; ancak devlet bunun önüne geçemez. Anlaşmazlıklar yüzünden ortadan kaldırılacağını düşünen Doğan, kaçak hayatı yaşamaya ve kendisini ortadan kaldırmak isteyenlere karşı atağa geçer. Müfit ve Adnan, Doğan'ın ölüp ölmediğini konuşur. Müfit, cesedin yanmış olmasının anlamının, ölenin kimliğini gizlemek olduğunu söyler. Doğan'ın öldüğüne inanmamaktadır. Adnan, Doğan ile konuşmasını anlatır. Doğan'ın elinde belgeler olduğunu söylediğini, yayınlamak için ona verebileceğini söylediğini anlatır. Doğan, ayrıca "binbaşı" lakaplı birinin varlığından söz eder.

Müfit ve Arif'in yanından ayrılan Adnan eve gelir. Telefonda Şekip İnce'nin masajını görür. Kapı çalar. Gelen, komşusu Füruzan Hanım'dır. Bir zarf verir Adnan'a. Zarf, Doğan'dandır. Mektup ve iki anahtar vardır. İşlenen bütün cinayetlerin delillerinin olduğu kanıtları gönderdiğini yazar. Adnan, zarftakileri saklayacak güvenli bir yer bulur. Ertesi gün Adnan, Karaca Ahmet Mezarlığı'nda, Yalvaç ve Güngör'le buluşur. Üvey annesinin mezarı açılacaktır. Müfit ile paylaştığı şeyleri Yalvaç ve Güngör öğrenir.

Adnan, Arif'i arar. Arif, Rıza Aslan'ın onu aradığını söyler. Yardımcı olmak için arayınca "binbaşı" lakaplı birinin onu aradığını söyler. Bunun üzerine Arif, aşiret reisi Bekir Kaytan'ın kardeşi Selahattin'in arayıp görüşmek istediğini söyler. Urfa'dan abisinin ölümünü, arkasındaki güçleri öğrenmek için gelen yeni aşiret reisi, kendisiyle görüşme talep ederek, sahibi oldukları otelin adresini bırakmıştır.

Arif ile konuşan Adnan, Demek adındaki birisinin gazeteyi aradığını öğrenir. Arif, Doğan'ın sevgilisi olan Demet ile röportaj yapmasını söyler. Demet, Adnan'ı arar. Buluşma talep eder. Doğan'ın kendisini ve kızını, eski kocasına karşı koruduğundan bahseder. Doğan'ın, Susurluk davası sonrası tedirginlik yaşadığını anlatır. Sürekli bıçak sırtında bir hayatının olduğunu anlatır.

Demet'i arabasına kadar geçiren Adnan, Demet'ten ayrılıp Taksim'de bir lokantaya gelir. Gazeteden Nedim ve Erol'la karşılaşır. Yemek yerken telefon çalar. Arayan Tolga'dır. Arif'in kaza yaptığını ve öldüğünü haber verir. Soluğu hastanede alan Adnan, Müfit ile karşılaşır. Arif üzerine konuşurlar.

Tolga ile konuşan Arif'in, ölmeden önce Doğan'ın ortağı Rıza Aslan ile konuştuğunu öğrenir. Ona, olaylarla ilgili üst düzey bazı isimlerin adını vermiştir. Emniyete doğrulatmaya gidecekken kaza süsü verilerek ortadan kaldırıldığını düşünürler. Tolga ile Adnan dışarı çıkar. Tolga, olayları anlatır.

Adnan'ın telefonu çalar. Arayan, Doğan'ın peşindeki adamlardır. Adnan'ı yapılması gereken bir teslimatla ilgili tehdit ederler. Olanlara anlam veremeyen Adnan'ın telefonu yine çalar. Arayan Selahattin Kaytan'dır. Görüşme talep eder.

Kafasında soru işaretleri oluşan Adnan, Doğan'ın ona verdiği anahtarı alıp delilleri görmeye karar verir. Bunun için gazetenin fotoğrafçısı Tolga'yı arar. Fotoğraf makinesini alıp gelmesini söyler. Ardından Erol'u arar. Onun da arabasıyla gelmesini ister. Bu haberi yaparak cinayetleri aydınlatmak niyetindedir. Doğan'ın anahtarlarını verdiği, cinayetleri aydınlatacak delillerin olduğu eve giderler.

Bir site içinde yer alan ev, Doğan'ın sürekli yer değiştirmesinden dolayı bugüne kadar tespit edilememiştir. Eve giren Adnan ve Tolga, Doğan'ın TV ünitesinin içine silahları ve belgeleri bulur. Bütün belgelerin yanında Doğan, kardeşine bir mektup bırakmıştır.

Evrakları araştırmaya başlayan Adnan, kanıtların içinde Komiser Yalvaç ve yardımcısı Güngör'e rastlar. Özel Tim'de görevli bu iki polis Doğan'ın suç ortaklarıdır. Adnan, o zaman anlar ki Doğan'a ulaşıp onu etkisiz hale getirmek için onu kullanmak niyetindedirler. Hemen toparlanan Adnan, delilleri yerleştirirken arabayı park eden Erol gelir. Tolga, delillerin resmini çeker. Evde işleri bitince aralarında görev dağılımı yaparlar. Erol, gazeteye haberi yazmaya gider. Adnan, Selahattin Kaytan'la görüşmek için kaldığı otele gider.

Delilleri yanına alan Adnan, yanına fotoğraf ve belgelerin dışında bir de video alır. Doğan, ölmeden önce çektiğini anlattığı bu videoda kendisinin ve kendisinden önce öldürülen arkadaşlarının katillerini bir bir anlatmıştır. İşledikleri cinayetleri, suçları tek tek açıklayan Doğan, geride kalanların sırtına ağır bir yük yükler.

Adnan, Selahattin Kaytan'ın kaldığı otele gider Selahattin'e videoyu izletir ve gazeteye geçer. Yolda, Selahattin'in şoförü Remzi ile konuşan Adnan, Doğan'ın yurtdışı bağlantılarını, İsviçre'de Abraham adlı Yahudi bir bankerle iş yaptığını öğrenir.

Oteldeki işi biten Adnan, gazeteye geçer. Erol'la yazıyı düzeltirler. Gece, gazetede kalırlar. Sabah gazeteye polisler gelir. Yazının yayımlandığını öğrenen Müfit, çıldırmıştır ve Adnan'la konuşur. İşin her aşamasını önce kendisiyle paylaşması gerektiğini daha önce de konuşan Adnan ve Müfit tartışır. Müfit, Selahattin'e gittiği için Adnan'a kızar; çünkü

öfkeli aşiret reisi, abisinin katili olan Yalvaç ve Güngör'ü öldürtmüş, çıkan çatışmada kendisi de ölmüştür. Müfit'in kızgınlığının esas sebebi, Adnan'ın soruşturmaya zarar verdiğini düşünmesidir. Müfit, olayı aydınlatacak bütün herkesin öldüğünü söyler.

Müfit kendi ulaştığı sonuçları Adnan'a anlatır. Doğan'ın aracının yandığı gece, Rıza Aslan'ın İtalya'ya uçtuğu tespit edilmiştir. Müfit, Doğan'ın sağ olduğunu düşündüğünü söyler. Müfit, Adnan, Erol ve Tolga'yı ifade vermeleri için emniyete çağırır.

Akşam evine dönen Adnan, oğlu Umut'la konuşur. Adnan, konuşacakları olduğunu söyler, evlerine gider. Adnan, oğluna, eski eşi Funda'ya ve Funda'nın sevgilisi Ethem'e olayları özetler. Yapılan haberlerle farklı boyutlara taşınan bu davanın tehlikelerini anlatır. Ailesini korumak için dava bitene kadar yurt dışına gitmelerini ister. Türkiye, şu an ailesi için güvenli değildir.

Eve geç saatte gelen Adnan, sabah gazeteye gider. Yayın yönetmeni Nusret Kıvılcım'a haberi derinleştirmek istediğini söyler. Adnan, Nusret'ten, Müfit'i soruşturmasını rica eder.

Erol, Adnan'la konuşur. Nejat Gök adında ülkücü bir vekilin aradığını ve Doğan'ın kendilerinden olmadığını söylediğini anlatır.

Nejat Gök, Adnan'la buluşmak için sözleşir. Buluşurlar ve Doğan'la olan geçmişini anlatır. Nejat, Doğan'ın lakabının "binbaşı" olduğunu söyler. Doğan'ın ülkücülerden ayrılınca Alman polisi için çalıştığını ve CIA tarafından eğitildiğini, Güney Amerika ülkelerinde bazı operasyonlara katıldığını söyler.

Adnan eve gelir. Telesekreterde eski eşi Funda'nın mesajını dinler. Fransa'ya gitmeye karar vermişlerdir. Sevgilisi Ethem'in orada akrabaları vardır. Bir süre orada kalmaları uygun olacaktır.

Adnan, ertesi gün gazeteye gider. Erol, Nusret ve Tolga'yla toplantı yaparlar. Toplantıda Müfit'in özgeçmişini dinler. Nusret, Müfit'in "binbaşı" olma ihtimalini ortaya atar. Toplantıdan, Adnan'ın Doğan'ı konu alan bir yazı dizisi yapma fikri çıkar.

Toplantıdan sonra Adnan'ı arayan Demet, Abraham Arvel'in öldürüldüğünü söyler. Ardından Müfit ile konuşan Adnan, onunla buluşmaya gider. Müfit, Doğan'ın annesinin mezarından alınan DNA sonuçlarının pozitif olduğunu söyler. Yani, BMW marka araçta yanan kişinin Doğan olduğu kanıtlanmış olur. DNA sonuçları kesinleşince Adnan, kardeşi Doğan için bir cenaze töreni düzenler.

Adnan, Doğan'ın cenazesinde Resul ile tanışır. Resul, Doğan ile olan bağını anlatır. Doğan'ın kendisine verdiği bir sandıktan bahseder. Doğan öldüğü için Adnan'a kalmıştır.

Birlikte Sapanca'ya, Resul'ün kaldığı eve giderler. Adnan, sandığı alır ve İstanbul'a döner. Bir çilingir bulur. Sandığı açar, babasının araba arşivinin altında beş milyon dolar bulur. (Doğan'ın kirli işlerden elde ettiği paradır.) Kendisini arayıp teslimat isteyen tehdit telefonlarının sebebini daha iyi anlar.
Adnan, ertesi günün sabah işe gider. Öldürülen arkadaşı Arif'in kızı Filiz arar, taşındıkları için babasının bazı dosyalarını ne yapacağını bilemez. Adnan'ı çağırır.

Adnan, Filiz'e giderken sandıktaki paraları Kuzguncuk'taki baba evine bırakmaya karar verir.

Paraları bırakan Adnan, Arif'in evine gider. Arif'ten kalan dosyaları inceler, kaset ve not defteri de vardır. Adnan, Filiz'den bir teyp getirmesini ister ve ses kaydını dinler. Adnan, kasetteki sesi tanıdığını düşünür. Ses, Doğan'ındır. İki gün öncesinde Arif'i aramış ve kendisini Rıza Aslan olarak tanıtmıştır. Doğan, hayattadır ve herkesle oyun oynamıştır. Herkesi parmağında döndüren Doğan, Adnan'ı da kullanarak bütün sırları ifşa etmiş, suçları başkalarının üzerine yıkmıştır.

Gerçekleri anlayan Adnan, Müfit'i arar ve Doğan'ın ölmediğini, görüşmek istediğini söyler. Sapanca'ya giderler Müfit'le. Resul, tehlikededir. Geç kalırlar; Doğan, Resul'ü öldürmüş, kuyuya atmıştır. Müfit ve Adnan döner. Müfit, Doğan'ın hamlesini beklemeye başlar.
Doğan, Adnan'ı arar. Doğan, kendisini korumak için bu oyunu oynamak zorunda olduğunu söyler. Kardeşinin bulduğuna inandığı paraları ister. Buluşmak için Kuzguncuk'taki evde sözleşirler. Adnan, buluşma öncesinde Erol ve Tolga'yı arar. Adresi verir, gelmelerini söyler. Buluşma yerine gelen Müfit ve Adnan eve girer. Doğan'a suçüstü yapmak niyetinde olan Müfit, evin bir yerine saklanır. Belli bir zamanda ortaya çıkmak üzere gizlenir.
Doğan gelir. Her şeyi nasıl planladığını anlatır. Mezarların yerini değiştirmiştir. Kendisini devletin gizli güçlerinden korumak için bu oyuna başvurduğunu anlatır. Paraların yerini öğrenmek isteyen Doğan, gergindir. Ortaya çıkması gereken zaman gelmesine rağmen Müfit ortaya çıkmaz. Doğan, bir terslik olduğunu anlar. Müfit ortaya çıkınca Doğan'la çattışma yaşarlar. Doğan, "Binbaşı" lakaplı kişinin Müfit olduğunu anlatır. Bildikleri hemen her leyi kendisinden öğrenmişlerdir. Aralarında çıkan çatışmada Müfit ve Doğan ölür. Adnan, yaralanmanın etkisiyle baygınlık geçirir. Çatışma sonrası onları bulan Erol ve Tolga eve gelerek ambulans çağırır. Adnan, uyandığında, yanında oğlu Umut'u görür.

2.1.5. *Beyoğlu Rapsodisi*[74]

Ahmet Ümit'in bu romanı, Beyoğlu'nda yaşamış, orada büyümüş üç arkadaşı, bu üç arkadaşın ayrışan kimliklerine rağmen hangi bağlarla bir arada olduğunu, atıldıkları serüveni anlatır. Romana konu olan Beyoğlu semtinin tarihiyle ilgili önemli bilgiler, günümüzdeki mekânlara çeşitli atıflar yer alır.

Roman hapishaneden, başkahraman Selim tarafından kaleme alınır. Geçmişe dönerek nasıl bu noktaya geldiğini okuyucuya aktarır.

Selim, Kenan ve Nihat adlı üç eski arkadaş, Kenan'ın ölümsüzlük merakı yüzünden bir araya gelir. (Selim, romanda kahraman anlatıcı olarak geçmişe dönerek Galatasaray Lisesi'ndeki eski çocukluk günlerini anlatır.) Bu üç arkadaş, lise yıllarından beri bir arada olan, her daim birbirini kollayan bugün de sıkça görüşen sıkı dostlardır.

Olaylar silsilesinin başlangıcı, grubun en zıpır, çapkın üyesi Kenan'ın geçirdiği uçak kazasıyla başlar. Kenan, uçak kullanmak için dersler alır. Oldukça başarılıdır; yalnız bir uçuş esnasında sıkıntı yaşar ve uçak iniş anında yana devrilir. Kenan, kaldırıldığı hastanede arkadaşlarına kalıcı olmak istediğini, büyük bir hobisi olan fotoğrafçılık işine daha çok vakit ayıracağını, sergi açacağını anlatır.

Kafasındaki bu düşünceleri hayata geçirmek için canla başla çalışan Kenan, hayalini gerçekleştirir. Büyük bir sergi açar. Dostları Selim ve Nihat'ın da katıldığı sergide Selim, Nihat'ın eşi Melek'in arkadaşı Katya ile tanışır. Katya, sanat yönetmenliği yapmaktadır. Dağcılıkla uğraşan eşini seneler önce bir kazada kaybetmiştir. Ardından da ülkesine dönmemiş, İstanbul'da çevirmenlik ve sanat yönetmenliği yaparak hayatını sürdürmeye karar vermiştir.

Üç arkadaş, serginin akşamında İmroz Meyhanesi'nde buluşur. Kenan sıkıntılıdır. Sergisi istediği etkiyi yaratmamıştır. Sanat çevrelerinin kendisini ciddiye almadığını arkadaşlarıyla paylaşır. Onu, bu işlerle ilgili olmayan, çaba harcamayan, basit ve sığ bulduklarını anlatır. Kenan, uçak kazası sonrası değişmiş, hayatın anlamını sorgular olmuş, fotoğrafçılık işiyle kalıcı işler yaparak ölümsüzlüğe ulaşmak amacındadır. Bu konuda arkadaşlarının fikirlerine ihtiyacı vardır. Kenan, kalıcı olmak konusunu konuşurken Nihat, gazetecilerin ilgisini çekecek işler yapmasını söyler. Dikkat çekmek için gereken, cinayettir. Cinayet, ölüm her kesimin dikkatini çekmesine yardım edecektir. Nihat, Beyoğlu Emniyeti ile arası

[74] Ahmet Ümit**, Beyoğlu Rapsodisi**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy 28-29. Basım, Nisan 2016

iyi olan Kenan'ın orada işlenen cinayetlerin olay yeri fotoğraflarını yeniden kurgulayıp çekmesini teklif eder. Selim, bu fikre uzaktır. Başlarının belaya girmesinden endişe eder. Nihat, Kenan'ın iyi bir sanat yönetmenine ve stüdyoya ihtiyacı olacağını söyler. Katya ile tanıştırmayı teklif eder.

Vakit kaybetmeden Başkomiser Cüneyt ile görüşen Kenan, düşüncesini açıkça paylaşır. Başkomiser Cüneyt, emniyetin çatısını yaptırması karşılığında bu öneriyi kabul eder.

Ertesi gün Nihat, Selim'in AZYA adını taşıyan mağazasına gelir. Selim, Fransızlarla ortak olup fabrika kuracağını, tekstilde AZYA markasıyla dünyaya açılmayı düşündüğünü anlatır. Kenan'ın fotoğraf sergisi işini konuşurken Selim, Kenan'ın hayalperest olduğunu ve cinayet fotoğraflarından bir sergi açmayı düşünmesinin doğru olmadığını anlatır.

Selim, ertesi gün Rumeli Han'ın önünde Katya ve Kenan ile karşılaşır. Bu karşılaşmada Selim, Katya ve Kenan'ın hızlı bir şekilde tanışarak sevgili olduklarını anlar. Kenan, fotoğraf çekimlerine başlamak için bir stüdyo arayışı içindedir. Ancak istediği gibi hem iş yerine yakın hem karanlık oda olarak kullanabileceği bir yer bulamamaktan şikâyet eder. Selim, fotoğraf stüdyosu için Ayhan Işık sokaktaki üç katlı evinin alt katını önerir. Kenan kabul eder. Evi ayarlayan Katya ve Kenan hemen hazırlıklara başlar.

Selim üç gün sonra Kenan'ın ofisine gider. Kenan toplantıdadır. Katya gelir. Katya, Selim'e seçtikleri fotoğrafları gösterir. Katya, bu işe ısınamadığını anlatır Selim'e. İşin sonunda Kenan'ın değişmesi ve kendisine zarar vermesinden çekindiğini anlatır. Katya, cinayete kurban gitmiş olan insanların yakınlarının tepkisinden çekindiği gibi, düşmanlarından da çekindiğini Selim'e anlatır. Selim de bu işte çekimser olduğunu, işin içine girmek istemediğini anlatır. Ardından Nihat'ın sahaf dükkânına gider. Melek oradadır. Melek, Selim'e çıkaracakları dergiye sponsor olup olamayacağını sorar. Selim, uygun bir fon ayarlamaya çalışacağını söyler. Sahaftayken Selim'e telefon gelir. Down sendromlu oğlu Burç, okulda bayılmıştır. Hastaneye kaldırılmıştır.

Hastaneye giden Selim, eşi Gülriz ve doktorları Ragıp ile görüşür. O gece oğlu Burç ve eşi Gülriz hastanede kalır. Burç, iyidir. Bu sırada Kenan ve Nihat da hastaneye ziyarete gelir.

Akşam Kenan, Katya ve Nihat, Baraka adlı mekâna giderler. Selim'i de davet ederler. Ertesi gün sabah hastaneye gidecek olan Selim de arkadaşlarının nazik davetini kıramaz. Gece, geç bir saatte mekândan ayrılınca yakında yer alan stüdyoda kalmaya karar verirler. Selim, gece kötü bir rüya görür. Oğlu Burç'u stüdyoda fotoğraf çekiminde gerçek bir

kurban olarak görür, korkuyla uyanır. Selim, stüdyodan çıkar, mağazasına gider, sızıp kalır odasında. Sabah, karısı Gülriz ve oğlu Burç tarafından uyandırılır. Bu sırada Selim'i, Paris'teki komisyoncusu Pierre arar. Selim, Paris'e gider. Şirketine ortak bulmak için bazı firmalarla görüşür. Sekiz gün sonunda anlaşma sağlayamadan İstanbul'a döner.

Sabah, fabrika müdürü Memduh Bey, Selim'i arar. Fabrika deposunu su bastığını, iplik ve kumaşların ıslandığını söyler. Bu meseleyi çözmeye çalışan Selim'i Fransa'dan Pierre arar. Rusların ortaklık için görüşmek istediğini söyler. Adamlar İstanbul'dadır. Selim'in Rus bir çevirmene ihtiyacı vardır. Selim, Kenan'ı arar. Katya'nın numarasını alır. Çevirmen işi çözülür. Selim, şirkete gelir. Arayanlar listesinde Nihat'ı görür. Selim'in işleri yoğundur, iki gün sonrası için sözleşirler. Selim, Rus ortaklarıyla görüşür, sonrasında Katya'yla yemekte konuşurlar. Kenan'la arası iyi olmayan Katya, onunla ilgili konuşmak istemediğini, kırgınlıklarını anlatır. Katya, ölen eşi Sermet'ten bahseder. Bu sırada Kenan, Selim'i arar. Önemli gelişmeler olduğunu söyleyerek yanlarına gelirler. Kenan, fotoğrafların ikisi arasında benzerlikler ve aynı ressamın elinden çıkmış olmasından bahseder. Cinayeti işleyen aynı kişidir; ancak hapiste yatan kişinin masum olduğunu anlatır.

Ertesi gün Selim, şirkette Pierre ile konuşur. Rus ortaklarının gerçek yüzünü öğrenir. Ortakları, yolsuzluklarıyla meşhur bir mafyadır. Böylelikle anlaşamadan planları iptal etmek durumunda kalır. Selim'in artık amacı, kendi markaları olan AZYA'yı korumaktır. Ortaklık meselesini bu şekilde çözme kararı alan Selim, fotoğraf sergisi ve cinayet fotoğrafları ile ilgili bilgi almak amacıyla Kenan'ı arar. Selim, evinde dava sonuçlarını değerlendiren Kenan'ı evinde ziyaret eder. Cinayet fotoğrafları sergisi fikrinin en başından beri benimsemeyen Selim, arkadaşının yaptığı işin daha fazla dışında kalamayarak işe dâhil olur. Amacı, biraz da deli dolu olan arkadaşını kontrol etmektir.

Kenan'ın yanındayken Nihat arar Selim'i. Katya ile Selim'in iş yerine gitmiştir. Sahaf dükkânında buluşmak için sözleşirler. Selim, dükkânda Nihat'ın kızı Dize ile karşılaşır. Üniversite öğrencisi olan Dize, araştırma yaptığı Nicholas Flamel adındaki simyacı hakkında bilgi verir. Simya ilmi ile ilgili derin araştırmalar yapan ve ölümsüzlüğün sırrına erdiğine inanılan Flamel'in tablosuna öldürülen kişilerden Aysun'un evinde rastlanmıştır. Ölümlerinin bu kişiyle ilgili olabileceği bağlantısı Selim'i de bu araştırmaların içine çeker.

Selim, çıkışta karısı Gülriz ile karşılaşır. O sırada Kenan arar. Zanlıların avukatlarıyla yaptıkları görüşmeyi anlatır. Ertesi gün Kenan'la buluşup zanlıyla (Yunus) görüşmeye cezaevine giderler.

Zanlı (Yunus), Aysun'un öldürüldüğü gün evine gitmiştir. Oradan ayrılıp okula geçince Aysun öldürülür. Reşat Çopur'dan şüphelendiğini söyler. Aysun'un sevgilisi Kartal ile uyuşturucu işine bulaştığını, hatta satış işine bulaştığını anlatır. Selim, Yunus'a 'Nicholas Flamel ' diye birinden söz edip etmediklerini sorar. Yunus, ölümsüzlüğün sırrını bulan simyacıdan bahsettiklerini bildiğini söyler. Selim, Aysun'un evinde bu simyacının resimlerinin olduğunu söyler. Yunus, onları Fransa'da yaşayan yaşlı bir kadın yazarın hediye ettiğini anlatır.

Yunus, *Şeytan İncili*'nden bahseder. Kadıköy Akmar pasajında, Kartal ve satanizme meraklı gençlerin buluşma mekânı olduğunu anlatır. Zaman zaman toplantılar düzenleyen bu ekibin kutsal kitap olarak kabul ettiği kitap, *Şeytan İncili*'dir. Kenan, Aysun'un evini sorar. Yunus, bir yıllık kirayı peşin ödediğini, evin durduğunu söyler. Anahtarını avukatı Caner'e verdiğini söyler.

Kenan ve Selim, avukat Caner'le eve gider. Caner, işi çıktığı için yanlarında kalamaz. Selim ve Kenan, kapıcının yardımı ile içeri girer. Kapıcıya bir şey bilip bilmediğini sorarlar. Kapıcı, Yunus'un iyi biri olduğunu, katil olamayacağını anlatır.

Selim ve Kenan, eve girer. Selim, Aysun'un fotoğraf albümünü bulur. Yunus'un bahsettiği Mürsel adındaki adamla bir resimlerini görür. Kenan, *Satanic Bible (Şeytan İncili)* adlı kitabı bulur ve inceler. Ellerinde *Şeytan İncili* dışında bir delil yoktur. Kenan kitabı yanına alır. Mutfağa giderler, Bir delil ararken evin bahçesinin olduğunu fark ederler. Katilin bahçeden gelmiş olabileceğini düşünürler. Başka bir delil bulamayıp evden çıkarlar. Kenan, posta kutusunu fark eder. İçinde bir mektup vardır. Gönderen Paris'ten Catherina Varchand'dır.

Mektubu alıp arabada okurlar. Mektubu yazan, Flamel'in tablosunu Aysun'a hediye eden Catherina Varchand'dır. Aysun için endişelenmiş, kendisinden haber beklemektedir.

Selim ve Kenan stüdyoya gelirler. Katya ve Nihat onları beklemektedir. Katya, kötü bir rüya görmüş ve gün boyu Kenan ve Selim'e ulaşamamıştır. Bu sürede dekoratör Rasin'in yardımıyla fotoğraf dekorunu hazırlar. Kenan, Selim, Nihat ve Katya aralarında iş bölümü yapar.

Selim gün biterken mağazasına geçer. Nihat'ın eşi Melek ve yanında yazar bir arkadaşının geldiğini öğrenir. Bir şiir dergisi için sponsorluk sözünü hatırlar ve muhasebeye talimat verir. Ardından Madam Catherina'ya, Kenan'ın ağzından bir mektup yazar. Postaneye gider ve mektubu gönderir.

Selim eve gelir. Karısı Gülriz tarafından mükellef bir sofrayla karşılanır. Ertesi gün fabrikaya toplantıya gider. Toplantıya giderken Nihat ile konuşur. Akşam 'Angel Heart' adlı mekâna gitmek ve mekânın sahibi Mürsel adlı kişiyle görüşmek için anlaşırlar.

Selim, fabrikasındaki toplantısında üretimi arttırmama kararı alır. Ekonomik kriz döneminde, geçen mevsim düzeyini korumaya karar verirler. Toplantıdan çıkan Selim, Kenan'ı arar. Diğer sanığın duruşmasının olduğunu, bir sonraki hafta durum değerlendirmesi yapacağını söyler.

Selim ve Kenan, Mürsel'in dükkânına gitmek için buluşup Suriye Pasajı'na gelirler. Nihat'ın sesini duyarlar. Erken gelen Nihat, Mürsel'le tartışmıştır. Dükkâna girdiklerinde Mürsel, Kenan'a da saldırır. Selim, cebinden tabancasını çıkarıp adamın ensesine dayar ve konuşmaya başlarlar. Mürsel, gelenleri polis zanneder. Bildiklerini anlatır. Kartal'ın bağımlı olduğunu, Aysun'un da kullandığını; ancak bağımlı olmadığını söyler. Mürsel, Komiser Cüneyt'e 'Reşat Çopur' adını kendisinin verdiğini söyler. Kartal'ın ona borcu olduğunu anlatır. Mürsel'in yanından ayrılıp Baraka adlı mekânda buluşmak üzere yola çıkarlar. Orada Nihat'ın eşi Melek'i görürler. Nihat ile yediği dayak yüzünden tartışan Melek, mekânı terk eder.

Melek'in gidişiyle sular durulur. O arada Selim'i, Paris'teki yatırımcısı arayıp İtalyanların fabrika kurma işiyle ilgilendiğini söyler. Selim'in Paris'e gitmesi gerekir. O arada Kenan, Selim'e yardımcısının Catherina adlı yazarı bulup bulamayacağını sorar. Selim, durumu Pierre'e bildirir.

Baraka'dan kalkıp 'Anti Laila' adlı mekâna geçerler. Selim, yola çıkacağından eve geçer. Selim, Milano'ya gider. Pierre ile buluşur. İtalyanlarla anlaşma imzalayacakken büyük patron kalp spazmı geçirir. On gün sonrası için İstanbul'da görüşmeye karar verirler ve Pierre ile avukatları Harve ile görüşmek için Paris'e geçerler. Harve ile görüşürler. Anlaşma metninde bir sorun yoktur. Pierre ile mekândan ayrılırlar.

Pierre, Selim'e yazarı bulamadığını; ama Nicholas Flamel'in evini bulduğunu anlatır. Ev, müze ve restorana çevrilmiştir. Orada öğle yemeği yemek için anlaşırlar. Mekândan bir şey

çıkaramayan Selim, müze mekânın bolca broşürünü alarak oradan ayrılır. Ertesi gün İstanbul'a döner.

Selim, sabahleyin AZYA'daki işlerini halledip Kenan ve Nihat'ı arar. Kenan'a ulaşamaz, Nihat'la konuşur. Katya ile stüdyoda olduğunu öğrenir. Çiçek Pasajı'nda buluşmak üzere anlaşırlar. Selim, erken gelir mekâna. Kenan, Reşat Çopur'un serbest kaldığını paylaşır.

Mürsel, olan biten her şeyi Cüneyt komiser ile paylaşır. Cüneyt de Kenan ve Nihat'ı sorgular. Davadan uzak duracaklarına dair söz alır. Ertesi gün Selim, AZYA'nın toplantısına katılır ve Kenan'ı arar. Reşat Çopur'la görüşmek için buluşma kararı alırlar. Kenan, Galata Mevlevîhânesi'ndedir. Orada buluşurlar. Selim yanına şoförü Orhan'ı da almıştır. Eski bir boksör olan Orhan, onların koruması olarak yardımcı olacaktır.

Selim ve Kenan yol boyu, Nihat'ın evliliğinden konuşur. Evliliği sallantıdadır. Karısı Melek, zor bir kadındır. Nihat o günü, kızı Dize'ye ayırır, arkadaşlarıyla buluşmaz.

Selim, Kenan ve Orhan, Çopur'un kahvesine giderler. Kenan, ilgilenen garsona Reşat Çopur'u aradığını söyler. Avukat olduğunu, dava için görüşmek istediğini söyler. Reşat Çopur'un kendisi ve babasıyla oturup konuşurlar. Kartal ve Aysun'un para için birisine şantaj yaptığını öğrenirler. Reşat, ikisinin de bu yüzden öldürüldüğünü düşünür.

Kahveden ayrılan Kenan ve Selim, yolda Katya'dan iki haber alır. Biri, Catherina Varchand'dan mektup gelmiştir. Diğeri ise, Nihat'ın sahaf dükkânı vitrinine, birileri satanistlerin simgesi olan beş uçlu yıldızı (pentegram) çizmiştir.

Mektubu okurlar. Aysun, yazar için araştırmalar yapan ve karşılığında para alan biridir. Yani umdukları gibi çıkmaz. Kenan ve Selim bozguna uğrar. Her ikisi de bu işin Cüneyt komiserde çözüleceğine inanır. Evlere dağılırlar. Selim eve gelip yemeğe oturacağı sırada telefonu çalar. Arayan Pierre'dir. Milanolular, İstanbul teklifini kabul etmiştir. Pierre ayrıca, Catherina Varchand'ı bulmuştur; ancak öldüğünü öğrenmiştir. Sekreterine ulaşmıştır.

Sabah Kenan, Selim'i arar. Gece, sorguyu bırakmayı düşünen Kenan, bu sabah Paris'e gitmekten bahseder. Kenan, kararının sebebini anlatır arkadaşına. Beyoğlu'nda dolaşırken 'Deccal Davut' lakaplı meczubu gördüğünü ve söylediklerinden etkilenerek Aysun'un evine gittiğini anlatır. Aysun'un evindeki kütüphanesinde Catherina Varchand'ın *Buruk Bir Gülümseyiştir Yaşam* adlı otobiyografi kitabını gördüğünü söyler. Kenan, bu işi araştırmak için gece uçağıyla Paris'e uçar.

Nihat ve Selim buluşarak değerlendirme yapar. Nihat'ın eşi Melek eve dönmüş, araları düzelmiştir. Arkadaşlarının dönüşünü beklemeye karar verirler. Kenan, Paris'te istediği sonuçlara ulaşamamıştır. Otopsi yapılmasını, bunun bir cinayet olduğunu düşünür. Ancak sekreteri, kadının doksan yaşında olduğunu ve on yıldır solunum problemi çektiğini söyler. Doğal bir ölüm olduğunu söyler. Ailesinden kimsesinin olmadığını, sadece kendisinin olduğunu söyler.

Kenan, İstanbul'a döner. Selim'i arar. Acilen stüdyoya çağırır. Kenan, Nihat ve Katya'yı başka bir iş için dışarıya göndermiştir. Selimle yalnız konuşur. Yazarın otobiyografisini okuduğunu, kendisinin devrim döneminde Rusya'yı terk eden bir komutanın kızı olduğunu öğrenir. Ailesi ile birlikte İstanbul'a gelen yazarı, babası, güvenlik sebebiyle Paris'e yatılı okula göndermiştir. Yazar, bir süre sonra ailesinden hiçbir haber alamamıştır. Ailesinin ölüsünü dahi görememiştir. Aysun ile yolları da tam bu noktada kesişir. Aysun, yazar için onun ailesini araştırır. Bunun karşılığında yazar, kendisine para öder. Aysun'un buldukları dehşet vericidir. Yazarın babasını, annesini ve küçük kardeşini himaye eden kişi Selim'in babasıdır. Savaş döneminde kaçan Rus komutan, yanında çok değerli mücevherler de getirmiştir. Kendi halinde bir esnaf olan Selim'in ailesi, onlara kapılarını açmıştır. Fakat mücevherleri fark eden baba, Rus komutan ve ailesini katlederek evin bodrumuna gömer.

Düğümü çözen Kenan, Aysun'u, Kartal'ı ve Catherina Varchand'ı Selim'in öldürdüğünü bildiğini anlatır. Arkadaşının yaptıklarına inanamayan Kenan, böyle bir işe nasıl kalkıştığını sorgular. Selim'in soruşturma ve sergi konusundaki fikrinin değişim sebebini de idark etmiştir. Selim, bu işin içinde kalarak olan biten her şeyi gözetim altında tutacaktır. Böylelikle kimin hangi bilgiye ne kadar ulaştığı hep denetim altında olacaktır.

Kenan, Selim'in babasının öldürdüğü aile üyelerinin hiçbirisine ulaşamamış, seneler önce babasının vasiyetindeki bir ayrıntıyı yakalar. Babası, kentsel dönüşüme tabi olarak yenilenen binaların aksine bu evin eski dokusunun hiç bozulmadığını fark eder. Ailenin diğer üyelerini katledip, binanın bodrumundaki toprak zemine gömmüştür. Binanın kilitli bodrumuna inip toprak zemini kazınca Rus komutan, eşi ve oğullarının cesediyle karşılaşırlar.

Selim, her şeyi çözen arkadaşını orada vurur. Tam bu sırada Katya ve Nihat gelir. Kenan, orada ölür. Selim, hapse girer. AZYA'nın bütün sorumluluğu Selim'in eşi Gülriz'e geçer. Nihat ise ara sıra arkadaşını ziyaret eder. Olayları bize, hapishaneden yazan ise, Selim'dir.

2.1.6. *Kavim*[75]

Kavim romanı, Ahmet Ümit'in İstanbul'da geçen romanlarındandır. Ahmet Ümit, bu romanıyla ortadan kaybolmaya yüz tutmuş kültürlere, toplumun farklı kesimlerine, farklı medeniyetlere ayna tutar.

Roman, aile içi işlenen bir cinayet ile başlar. Nazmi adlı polis memuru karısı ve kızını öldürmek suçundan Başkomiser Nevzat ve Ali komiser tarafından sorguya alınır. O gece görevden geldiğini söyleyen Nazmi, çok yorgun ve bitkin olduğunu, karısıyla tartıştığını söyler. Çocuğunu ve karısını beylik tabancası ile öldürdüğünü anlatır. Sorgu, Zeynep komiserin odaya girişi ile bölünür. Zeynep, bir cinayeti haber verir. Olay yeri incelemenin bilgilendirmesiyle Zeynep, Nevzat ve Ali cinayet yerine gider.

Vatikan Konsolosluğu'na yakın bir apartmanın son katına çıkarlar. Evde, tütsü ve esrar kokusu vardır. Cesedi kapıcının karısı bulur. Cinayet mahallinde dinsel sembollere rastlanır. Kitâb-ı Mukaddes'e rastlarlar. Maktul Yusuf'un elinde kutsal ve tarihi çok eskilere dayanan bir yazma eser olduğunu fark ederler.

Can adında, Yusuf'un arkadaşı olduğunu söyleyen birisi olay yerine gelir ve kendisini tanıtır. Can, üniversitede akademisyenlik yapmaktadır. Sanat Tarihi bölümü hocalarındandır. Can'ın maktul Yusuf ve Malik adlı kişi arasında eksperlik yaptığını öğrenirler. (Tarihi eser kaçakçılığı) Kapalıçarşı'da dükkânı bulunan Malik, Can'ın aile dostudur.

Can, Yusuf'un öldürüldüğü gece evde açık bir şekilde bulunan yazmayı görmek ister. Bu arada Nevzat, Ali ve Zeynep'e; Hristiyanlık, İsa ve Aziz Pavlus hakkında bilgi verir. Can, Yusuf'un Meryem adında bar işletmecisi olan sevgilisinden söz eder. Meryem, eski bir kabadayının kızıdır ve Yusuf'u çok sever.

Ertesi gün Nevzat, Malik'in evine gider. Evindeki antikalarla dolu odasında geçmiş ve inanışlar üzerine sohbet ederler. Malik ve Nevzat, Yusuf ile Meryem'in ilişkilerini, bitiş sebeplerini, gelişen olayları öğrenir.

Yusuf'un kardeşi Gabriel, cesedi teşhis için gelir; ancak kimlik doğrulanmasına rağmen ceset, Yusuf'a ait değildir. Ölen kişilerin cesetleri farklı kimlikler kullanılarak silinmeye

[75] Ahmet Ümit, **Kavim**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 20-21. Basım, Mart 2016

çalışılır. Nevzat, Ali ve Zeynep Yusuf'un kardeşi ile konuşur. 31 Ağustos Mor Gabriel'i anma gününde, Yusuf abisinin kaybolduğunu öğrenirler.

Yörede işlenen cinayetler, yapılan usulsüzlükler üzerine konuşurlar. Cesedin, daha önce öldürülen bir başka kişiye, Komiser Yavuz'a ait olup olmadığı üzerine araştırma yaparlar. Bunun üzerine Nevzat, istihbarattan Nusret'i arar. Beş yıl önce öldürülen Yavuz komiser ve Yusuf Akdağ ile ilgili bilgi ister.

Nevzat, Tatavla'ya Evgenia'nın meyhanesine gider. Evgenia, Yunanistan'a kesin dönüş yapacağından bahseder. Bu sırada Ali telefon eder ve Malik'in öldürüldüğünü söyler.

Ali, katilin yakalandığını ve Can olduğunu söyler. Can, olay yerinde bulunmasına rağmen Malik Amca'sının öldürülmesiyle bir ilgisi olmadığını anlatır. Geldiğinde Malik'in çoktan ölmüş olduğundan bahseder. Bununla ilgili esaslı bir araştırma yapması gerektiğine inanan Nevzat, durumla ilgili olarak müdürü Cengiz'e bilgi verir. Bu esnada olay yerinde Zeynep'in bulduğu lacivert iplik parçalarını anımsayan Nevzat, Cengiz'in paltosundan dökülen ipliklere dikkat eder.

Kafasında soru işaretleri ile dolan Nevzat, parçaları birleştirmek için soruşturmayı gizli yürütmeye karar verir. Bu sırada araştırılmasını istediği Mardin'de beş yıl öncesine ait operasyon bilgileri eline ulaşır. Yörede işlenen cinayetler ve yanlış tutumları bir bir okuyan Nevzat, Cengiz müdürün o yıllarda orada görev yapan kişilerden biri olduğunu görür.

Burnuna pis kokular gelen Nevzat, Malik'in evinin yakınındaki mobese kayıtlarını izler, bununla birlikte yakındaki kahvede oturup olanı biteni izler. Malik, öldürülmeden önce Cengiz'in eve girip çıktığını kahvedekiler de teyit edince bazı taşlar daha düzgün yerine oturur. Soruşturma sonunda katilin Can değil; Cengiz müdür olduğu anlaşılır.

Nevzat ve ekibi, yıllar önce Midyat'ta yoldaşlık etmiş üç polisin takma adlar kullanarak Güneydoğu'da yaptıkları yanlışlıklar ve usulsüzlükleri örtmeye çalıştığını öğrenir. Bütün bunlar yaşanırken ifşa olmamak için takma adlar kullanırlar. Selim Uludere adlı polis, Yavuz takma adını; Mehmet adlı polis Fatih takma adını; Cengiz müdür ise Timuçin takma adını kullanır.

Cengiz, Nevzat'ın müdürüdür. Nevzat'ın öğrendiklerinin farkındadır ve firar eder. Yaşananların kendisine haksızlık olduğunu düşünerek bu mevzuyu kaçak olarak araştırır. Bu sırada Can'ın evine gider. Cengiz, yaptığı araştırma sonucunda Can'ın ailesi, geçmişi

ile ilgili çarpıcı bilgilere ulaşmıştır. Nevzat ve Ali, Can'ın evine gidince Cengiz müdür ile karşılaşır ve çatışmada Cengiz müdür vurulur, ölür.

Can'ın masum olmadığını düşünen Nevzat ve Ali, onunla ilgili hummalı bir araştırmaya girer. Cengiz'in ölümüne sebep olmasının arkasındaki ana sebebi öğrenmeye çalışırlar. Nevzat, Turhan ve Haluk adındaki iki genç polisi eski gazete arşivlerini araştırmak için kütüphane arşivine yollar. Önemli bilgilerle geri dönerler.

Yıllar önce patos makinesinde öldürülen çoban Yusuf ve Malik'in katilinin Cengiz olduğunu; ancak Selim ve Mehmet'in farklı kişiler tarafından öldürüldüğü tespit edilir. Kütüphanede, Cengiz müdürün tarama yaptığı belgeler araştırılır. Can'ın yıllar önce öldürülen ailesiyle ilgili habere rastlarlar ve orada katilin üç kişi olduğunu ve birinin bileğinde çilek benzeri bir leke olduğunu öğrenirler. Selim, Mehmet ve Cengiz, Can'ın ailesini katleden kişilerdir.

Ali ve Nevzat, Can'ı sorguya alır; ancak ellerinde somut hiçbir şey yoktur ve Can, bunun farkındadır. Can, serbest kalır. Dışarı çıktığında Meryem'in adamı Tayyar, üç el ateş eder. Can'ı öldürür. Can'ın sevdiği adamın katili olduğunu öğrenen Meryem, adamlarına bu işi bitirme talimatı vermiştir.

Yapılan otopside, Selim Uludere'nin mezarında yatan kişinin Gabriel'in abisi Yusuf olduğu kesinleşir.

Bir dava dosyasında katil olan kişilerin de öldüğünü gören Nevzat, dosyayı kapatır. Tatavla'ya, Evgenia'nın yanına giden Nevzat, onun Yunanistan'a kesin dönüş yaptığını öğrenir.

2.1.7. *Bâb –ı Esrar*[76]

Bâb ı Esrar, Ahmet Ümit'in mistik unsurlarla dolu, Konya'da geçen romanıdır. Yazar, köklerini arayan Karen Kimya adlı kahramanın eşliğinde bütün sır perdelerini aralar. Londra'dan bir sigorta şirketinin sorumlusu olarak gelen Karen Kimya'nın, bir otel yangını soruşturması ile ilgili bulunduğu Konya'da, çocukluğuna ve babasına dair bütün sır perdelerini araladığı, mistik bir yolculuğa çıktığına şahitlik edilir.

[76] Ahmet Ümit**, Bâb- ı Esrar**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 40-41. Basım, Mart 2016

Karen Kimya adındaki sigorta şirketi çalışanı, Yakut Otel yangınını soruşturmak için Konya'ya gelir. Acente sahibi Mennan Bey, Karen'i karşılayarak kalacağı otele götürürken yolda lastiği patlar. Mennan'ın patlayan lastiği değiştirdiği esnada, siyahlar içinde bir siluetin Karen'e yaklaşarak avcuna kahverengi taşlı gümüş işlemeli bir yüzük bırakır.

Otele yerleşen Karen'in gecenin karanlığında "Kimya Hanım!.." diye fısıldayan sesler duyarak o seslere yönelir. Karen'in odasındaki aynadan yansıyan buz mavisi kapıya yönelir ve kendisini babasıyla daha önce gelmiş olduğunu düşündüğü bir bahçede bulur. Hayal meyal hatırladığı çocukluk günlerine dönen Karen, rüya âleminde kendisini Mevlânâ ve Şems i Tebrîzî'nin huzurunda bulur.

Karen, yemek salonundaki semazen resminden etkilenerek Mennan ile tasavvuf üzerine sohbet eder. Kanayan yüzük ile ilgili Mennan'dan da bilgi alır. Yemek sonrası odasına dönen Karen, annesiyle konuşur. Konya ve babasıyla ilgili çok konuşmadıklarını fark eder.

Mennan ile Karen, Yakut Otel'i görmeye gider ve İkonion Turizm'in yöneticileri ile buluşmaya gider. İkonion Turizm'in yöneticisi Ziya Bey ile sohbet ederken Karen'in elindeki yüzük kanamaya başlar.

Karen, Mennan ile birlikte Konya Yakut Otel yangınını görmek için enkaza gider ve orada görgü tanıklarıyla konuşur. Ardından yemek yediği restoranda bir tartışmaya tanık olan Karen'in yaşlı bir dervişi takip ederek rüyalarına giren kişiyle yüzleşerek hakikat yolcuğuna başlar. Karen'in rüya âleminde kendisini Şems'in vücudunda bulur ve Şems'in Mevlânâ'yı arayıp bulma yolculuğuna tanıklık eder. Karen'ın bir kaldırımda baygın halde bulunur ve hastaneye getirilir. Karen'in bayıldığı nokta olan Merec el Bahreyn (iki denizin buluştuğu yer)'in; Mevlânâ ve Şems'in ilk karşılaştığı yer olduğunu öğrenir.

Karen, annesiyle konuşurken dergâhı (Mevlevîhâne) ve babasının henüz bebekken o dergâhın kapısına bırakıldığını öğrenir. Otele gelen Karen'in Mevlânâ ile ilgili bir belgesel izlediği sırada Şems'in hayaleti olduğuna inandığı sesin çağrısına uyarak zamanda yolculuk yapar. Karen, Şems'in bedeninde yolculuk yaparken Mevlânâ ile geçmişteki karşılaşmalarına ve ilişkilerine rüya içinde tanıklık eder. Polisler, Karen'i kapıyı çalarak rüyadan uyandırır ve bayıldığı esnada kapkaççının çaldığı eşyalarını getirir.

Polis, Karen'e kapkaççının şeriat kurallarına göre infaz edilişini anlatır ve Karen'in gördüğü mistik rüyalarla bu durumu birleştirir. Mennan, katilin Şems- i Tebrîzî olduğunu söylemek için Karen'in yanına otele gelir.

Karen ve Mennan, Yakut Otel yangını ile ilgili olarak görgü tanığı olan Kadir Gemelek'in evine gider. Kadir ile konuşan Karen, kafasında otel yangını ile ilgili olan resmi netleştirir ve olayın sabotaj olduğunu düşünür. Ziya, beraber çalıştığı sigorta şirketinin imkanlarından yararlanmak için yangını özellikle organize ettirir.

Karen, Ziya'nın babası İzzet Efendi ile buluşmaya gitmeden önce Mevlânâ Türbesi'ni ziyaret eder ve tur rehberinden Mevlânâ ve Şems'e dair çarpıcı bilgiler edinir. Türbe ziyareti sırasında Karen'in yüzüğünün kanar.

Karen, Cavit ve Serhat'ı sorgulamak ve Ziya'nın babası ile görüşmek için Mennan'la birlikte İkonion Turizm'e gider. Ziya'nın babası İzzet Efendi ile görüşen Karen, Zeynep komiserin telefonuyla emniyete gider. Karen, Serhat ve Solak Kamil'e dair gözaltı kararını öğrenir.

Karen, gece rüyasında Şems'i Kimya'yı öldürürken görür ve Şems'in arafta kaldığını ve kendisinden yardım istediğini düşünür. Kanayan yüzüğü de bu yardımın bir parçası olarak görmeye başlar.

Akşam otele dönen Karen annesi ile konulur. Annesi Susan, Karen'in hamile olduğunu öğrenir ve kızına telkinlerde bulunur. Sevgilisinden öğrendiği bu bilgiye bozulan Susan, çocuğu doğurması için telkinlerde bulunur. Erkek arkadaşının çocuğu istemediğini annesiyle paylaşan Karen'in kafası oldukça karışır.

Telefonu kapatıp uykuya dalan Karen, rüyasında Şems ile konuşur ve çocukluk hayaleti Sunny ile aynı kişi olduğunu öğrenir. Karen, Şems'in ağzından Kimya Hatun'u ve onun ölüm sebebini dinler. Sunny ve Şems',in aynı anlama gelmesi, yıllarca bununla birlikte yaşamasının bir amacı olduğunu hisseder. Şems hakkında araştırma yapan Karen, ölümüne dair bulgulara ulaşır; Alâeddin Çelebi ve Kimya Hatun ile ilgili sırra erer. Şems, Karen'in bedeninde dönüşerek zamanda yapılan yolculukla Şems'in öldürüldüğü geceye gider ve orada Karen'in, Şems'in hakikat uğruna başını verdiği sırra erişir.

Otelin kundaklandığını ispat edemeyen Karen, patronu Simon ile görüşerek İkonion Turizm ile uzlaşma kararı alır ve Ziya ile buluşma ayarlar. Karen, Mevlânâ Müzesi'nde İzzet Efendi ile buluşur ve Şems- Mevlânâ ilişkisi ile babası –Şah Nesîm ilişkisini özdeşleştirir. Otele dönen Karen, yolda Ziya ile karşılaşarak aracına biner ve Ziya, gerçek yüzünü göstererek Karen'ı tehdit eder. Şirket borçları yüzünden bunalan Ziya, tek umudunun Karen'in şirketinin imzalayacağı üç milyon poundluk poliçe olduğunu anlatır

ve iyice hızlanan araç yağmurun da etkisiyle kaymaya başlar. Karen'i korkutmak için iyice hızlanan aracın önünde Şems'in siluetinin belirir ve cipin kaza yapar. Ziya ve şoförü Cavit'in kaza sonucu ölür.

Karen'in rüya âleminde yine Şems'e dönüşür ve kendisini Konya'ya gelirken gördüğü ilk yer olan Tuz Gölü'nde bulur. Tuz Gölü'nde semaya yükselen semazenlerden birisinin yükselemediğini görür ve o kişinin babası Poyraz Efendi olduğunu anlayarak ona yardım etmek ister.

Annesiyle telefonda görüşen Karen'in babasının ölüm haberini alır. Babası Şah Nesim adlı şeyhiyle gittiği Afganistan'da mücahitlere yardım ederken bombalanan dergâhta hayatını kaybeder. Bu haberle yıkılan Karen Kimya ülkesine dönme kararı alır. Ülkesine dönen Karen, maddi-manevi yolculuğu sonucunda bebeğini doğurmaya karar verir.

2.1.8. *İstanbul Hatırası*[77]

Ahmet Ümit bu romanında, İstanbul'un antik zamanlardan günümüze gelişini, tarih içinde harmanlayarak verir. Yedi tepeli şehrin, mekânlarıyla, hükümdarlarıyla nasıl var edildiğini, medeniyetler ve dinlerin beşiği konumunda tarihteki yerini nasıl edindiğini cinayetler üzerinden anlatır. Yedi tepe üzerine kurulu şehirde işlenen yedi cinayet, yedi hükümdar, kurbanların avcuna bırakılan yedi sikke ile tarihte bir yolculuk yaptırır.

Roman, baş komiser Nevzat ve ekibinin, Atatürk heykeli önüne atılmış bir ceset bulmasıyla başlar. Maktulü incelerken öldürüldükten sonra oraya taşındığını ve elinde metal, antik bir para olduğunu görürler.

Laboratuvarda buldukları parayı incelerken üzerindeki antik yazının Yunanca olduğunu görür Nevzat. Üzerinde "Byzantion" yazmaktadır. Olay yeri inceleme polisi Şefik yanlarına gelir bu sırada. Maktulün kimliğine ulaşmışlardır: Necdet Denizel. Üniversitede öğretim görevlisidir. Sanat tarihçisidir.

Araştırmaya maktulün Samatya'daki evinden başlarlar. O sırada Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Evgenia'dır. Akşam yemeğine Nevzat'a davetlidir.

Maktulün evine girerler. Evde yoğun bir lavanta kokusu vardır. Duvarda çeşitli gravürler görürler. Maktulün bir de papağanı vardır. Adı, Byzas'tır. Zeynep, banyoda bir çakı ve fayanslarda bazı koyulaşmış, kahverengi sıvılar görür. Maktulün burada öldürülmüş olabileceğini söyler. Örnekler toplar. Maktulün çalışma odasındaki çekmecede bazı

[77] Ahmet Ümit, **İstanbul Hatırası**, Everest Yayınları, 2014, İstanbul

fotoğraflar bulurlar. Boşandığı eşi olduğu anlaşılır. Adı Leyla Barkın'dır. Kadın, Topkapı Sarayı müdiresidir. Ertesi gün, Leyla Barkın'ı ziyaret ederler. Necdet hakkında konuşurlar. Boşandıklarını, kendisinin tarih merakından sıyrılarak her şeyi paraya çevirme tutkusunun olduğundan bahseder. Necdet'in avcunda bulunan para Kral Byzas dönemine aittir.

Emniyete dönerler. Zeynep, şehrin tarihi ve kral Byzas ile ilgili araştırmalar yapmıştır. Nevzat ise, Leyla Barkın'ın cerrah olan sevgilisini görmek için Ali ile ayrılır.

Namık ile konuşurlar. Cinayetin işlendiği gece Leyla ile dernek toplantısında olduğunu söyler. Oradan çıkan Nevzat, Balat'taki evine geçerken akşamki yemekte ona yardımcı olacak olan Arif Usta'dan evinin anahtarlarını alır. Evgenia, akşam yemeğine Nevzat'ın evine gelir.

Gecenin sonunda Evgenia'yı bırakırken köpeği Bahtiyar'ın ayağını incitmiş olduğunu fark ederek Evgenia ile birlikte veteriner arkadaşı Demir'in evine gider.

Arkadaşları Demir ve Yekta, evde yoktur, sonradan gelirler. Balığa çıktıklarını söylerler. Demir, Bahtiyarı ameliyata alır. Evgenia ile tanışan arkadaşları bir akşam ikisini evlerine davet eder. O sırada Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Ali'dir. Bir cinayet daha olduğunu söyler. Adres, Çemberlitaş'tır. Kurbanın elinde yine aynı türden bir sikke vardır. Sikke, şehrin kurucusu I. Konstantin dönemine aittir.

Nevzat, cesetlerin bir ok biçiminde bir sonraki cesedin bırakılacağı yönü tayin ettiğini tespit eder.

Ali, olay yerine iki tane görgü tanığı getirir. Katilin çöp arabalı bir katil olduğunu öne sürerler. Hiçbir ipucu bulamayan Nevzat ve ekibi bir lokantada durum değerlendirmesi yapar. Zeynep, Necdet'in sikke koleksiyoneri olduğunu; ancak zamanla işi kaçakçılığa çevirdiğini anlatır. Ali de Namık ile ilgili bilgi toplamıştır. 12 Eylül döneminde polis baskını yediğini, iki polisi silahla yaraladığını anlatır. Müebbet hapse çarptırılmasına rağmen aftan faydalanarak çıkar ve okuluna devam eder, doktor olarak mezun olur. Ardından siyasî olaylardan uzak durmayı seçer.

Sabah erken saatte emniyete giden Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan, Evgenia'dır. Akşam Demir'in evinde buluşmak için sözleşirler. Nevzat ve ekibi, bir sonraki cinayetin Fatih Camii yönünde olabileceğini düşünüp tertibat kurmayı planlar. Ali'nin telefonu çalar. Leyla Barkın gelmiştir ve Nevzat'la görüşmek istemektedir. Leyla, Namık'ın geçmişinden bahseder. İyi biri olduğunu ve katil olamayacağını anlatır. Ayrıca, Necdet'in iş yaptığı birinden bahseder: Âdem Yezdan. Turistik bölgelerde yaptığı kirli işlerinde çevreyi ve işi bilen birisine ihtiyaç duyduğunu, bunun da Necdet olduğunu söyler.

Nevzat, Leyla'ya yeni bir cesetten söz eder. Yeni bir sikke olduğunu anlatır. Leyla ile tekrar görüşmek ve cinayet sorgusuna katkı sağlaması için tekrar görüşeceklerdir.

Nevzat, Ali'yle, maktulün Çarşamba'daki evine gider. Kapıda onları maktulün damadı Ömer ve kızı Efsun karşılar. Efsun, babasının ikinci kez evlendiğinden, üst katta eşi Nazlı Hanım'la yaşadığından bahseder. Annesi bu yüzden felç geçirmiştir.

Efsun babasının kirli işlerinden, Necdet Denizel ile aynı bilirkişi heyetinde yer aldığından bahseder. Âdem Yezdan adını duyduğunu söyler; ancak bilgilerini Nevzat'la paylaşmaz.

Nevzat, Leyla Barkın'la buluşmaya gider Çemberlitaş'a. Leyla, katilin tarihi kullanarak bir mesaj vermeye çalıştığını Nevzat'a anlatır. Şehrin tarihi ve hükümdarlar üzerine konuşurken Nevzat, Leyla'ya üçüncü cesedi nereye bırakacakları konusunda fikri olup olmadığını sorar. Leyla, sembol olarak Fatih Sultan Mehmet'i seçme ihtimalinden bahseder. Fatih Camii ve Topkapı Sarayı'nın, Fatih'in sembolleri olduğunu anlatır. Katiller, İstanbul'u İstanbul yapan yapılar ve o yapıları yaptıran hükümdarlar üzerinden, amaçlı olarak cinayetler zincirini oluşturur.

Leyla'nın yanından ayrılan Nevzat, Evgenia ile buluşmadan önce merkeze uğrar. Ali ve Zeynep'le durum değerlendirmesi yaparlar. Ali, Mukadder'in iş yerine gitmiş, yakın arkadaşı Niyazi Bey'le konuşmuştur. Niyazi, Mukadder'in damadı Ömer'i hiç sevmediğini, kızıyla nişanlanmasını istemediğini anlatır. Mukadder, kızını bir ara evden çıkarmamış, görüşmelerini engellemek istemiştir. Ömer, bu süreçte yanına üç arkadaşını alarak kayınbabasını ölümle tehdit etmiştir. Ömer, ayrıca tıp eğitimi almaktadır. Cerrahpaşa'da son sınıf öğrencisidir. Ömer'in aşırı gruplara üye olma ihtimali üzerinde durup, Âdem Yezdan'ı da araştırmaya ve kontrol altında tutmaya karar verirler.

Nevzat, Demir ve Yekta'nın evine gider. Akşam yemeği için Evgenia ile oraya davetlidirler. Köpeği Bahtiyar da iyileşmiştir. Demir'lerde, geçmiş arkadaşlıkları ve babaları ile ilgili mevzular açılır. Nevzat'ın arkadaşları kendilerini Evgenia'ya tanıtırlar.

Gecenin sonunda Handan'dan konu açılır. Handan, üçlü arkadaşlığın ortak noktasıdır. Üçünün de sevdiği, hatta âşık olduğu kadındır. İçlerinden Yekta ile evlenmiştir; ancak kısa bir süre sonra ölmüştür. Bu arkadaşlığı ayakta tutan kişidir.

Gece yarısı Nevzat'ın telefonu çalar. Bir cinayet daha işlenmiştir. Ceset, Yedikule'deki Altınkapı'ya bırakılmıştır. Tertibat aldıkları yerlerin dışında bir yere bırakılmıştır.

Nevzat, olay yerinde cesedi bulan bekçilerle konuşur. Beyaz bir minibüs görmüşlerdir sadece. O sırada Ali gelir ve beyaz minibüs değil, et taşıma aracı olan kamyonet olduğunu söyler. Saatler öncesinden aracı tespit etmiştir.

Merkeze dönen Nevzat ve ekibi, Mukadder Kınacı'nın damadı Ömer ile ilgili bir dizi araştırma yapmıştır. Amerikalı bir subayı kaçırıp öldürmek isteyen mücahitlerle birlikte aktif rol alan Ömer, kendisinden o kişiyi öldürmesi istediğinde bu işleri yapamayacağını anlayarak ülkesine dönmüştür. Ömer, daha önce Afganistan'a gidip sekiz ay kalmış, mücahitlere katılıp ABD'ye karşı savaşmak istemiştir; ancak ona güvenmedikleri için ülkesine geri dönmüştür. Ayrıca, ailesi kasaptır, et entegre tesisleri vardır. Ömer, okuldan arta kalan zamanlarda babasına yardım etmektedir. Bu bilgiler, Ömer'i zanlılar listesinin ilk sırasına yerleştirir. Ömer'i gözaltına alırlar. Ömer, Afganistan'dan dönüşünü, utanç içinde içine kapanışını anlatır sorguda. Efsun'la tanışmaları da bu dönemdedir. Babasına yardım ettiği dönemde dükkâna gelip giden Efsun'un telkinleriyle hayata uyum sağladığından bahseder.

Nevzat ve ekibi evlere dağılır. Sabah işe gitmeden Arif Usta'ya uğrayan Nevzat, çıkışta Yekta ile karşılaşır ve Demir'in yanına geçerler. Ardından merkeze geçer. Üçüncü cesedin de elinde bir sikke vardır. Necdet'in evindeki sikke koleksiyonunun araştırılmasını kararlaştırırlar. Cinayetin aydınlatılmasında Necdet'in evinin araştırılması önemli bir yere sahiptir.

Necdet'in evine giderken silah sesi duyar Nevzat. Ekibi ile Âdem Yezdan'ın özel güvenlik görevlileri ile çatışma yaşanmıştır. Görevliler, Necdet Bey'in evindeki papağanı ve sikke koleksiyonunu almak için eve geldiklerini anlatırlar. Sikke koleksiyonu, çerçevelerin içine saklanmıştır; ancak keseleri boştur.

Sıddık ve Fettah adlı iki güvenlikle birlikte emniyete gelirler. Güvenlik şirketi yöneticisi olan Ercan, eski bir polis emeklisidir. Ayrıca Mümtaz müdürün akademiden arkadaşıdır. Avukatıyla birlikte görüşmeye gelir.

Nevzat, müdürü Mümtaz'a, Ercan'ın diğer iki güvenlik görevlisini azmettirdiğini anlatır. Her ikisinin de yazılı ifadesini almak üzere odadan ayrılır. Emniyette işi biten Nevzat, Leyla ile buluşmak için Yerebatan Sarnıcı'na gider. Elinde, Âdem Yezdan'ın avukatı Hakan'dan aldığı, Necdet'in sikke defteriyle birlikte gider Leyla'nın yanına.

Leyla, bırakılan sikkelerin üzerinden katillerin vermek istedikleri mesajların imparatorlarla mı yoksa şehirle mi ilgili olduğunu saptamaları gerektiğini, eğer bunu anlayabilirlerse katillerin bir sonraki (olursa) kurbanı nereye bırakacaklarını tespit edebileceklerini söyler.

Kurbanın bırakıldığı Yedikule ve imparatorların kronolojik olarak seçildiğini düşünen Nevzat, Leyla'dan bir sonraki kişiyi ve onunla özdeşleşen anıtı tahmin etmesini ister.

Leyla, Markianos Sütunu'ndan bahseder. Fatih'te "Kız Taşı" olarak bilinen sütun olabileceğini söyler. Ali ve Nevzat, Kız Sütunu'nun yakınında beklerler. Ekipler, çeşitli yerlere konuşlanır. Bu arada Şadan Duru'yu araştıran Ali, çalıştığı gazeteye gitmiştir, pek sevilen birisi değildir, kirli işlere bulaştığı söylenir.

Sonra çöp arabasıyla kasketli, şüpheli bir şahsın yaklaştığını görürler. Adama baskın verdikleri sırada Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Zeynep'tir, Ayasofya'nın yan sokağında bir ceset daha bulunmuştur. Maktulün elinde İmparator Jüstinyen'e ait bir sikke vardır.

Müzenin bekçisi, katilleri gördüğünü söyler. Çarşaflı bir kadınla kasketli bir adam olduğunu anlatır.

Nevzat, eve gelir. Sabah, kapısı çalar, gelen Demir'dir. Nevzat'ı kahvaltıya götürmek için gelir. Ancak, Ali ile birlikte Âdem Yezdan'ın iş yerine gideceklerini söyler.

Âdem Yezdan, konuşmasında ısrarla Namık'ın, Necdet'in katili olduğunu vurgular. O sırada Zeynep arar. Necdet'in evinde Namık ve Leyla'nın parmak izlerine rastladığını söyler. Ayrıca Namık'ın üzerine kayıtlı Volkswagen marka beyaz bir minibüsün olduğunu söyler.

Leyla'yla görüşmek için Topkapı Sarayı Müzesi'ne gelir Ali ve Nevzat. Leyla'nın odasına geçtiklerinde bir kargo kolisi gelir. İçinden Eski Belediye Başkan Yardımcısı Fazlı Gümüş'ün kesik başı çıkar. Cesedin gövdesi ise, Fatih Camii'ne bırakılmıştır.

Fatih Camii'nin baş müezzini ile konuşurlar. Sıradaki cesedin Süleymaniye'ye bırakılması ihtimalini değerlendirirler.

Emniyete gelen Nevzat ve ekibi, Namık ve Leyla'yı daha dikkatle mercek altına almaya karar verirler. Ali, kargoyu gönderenlerin, beyaz otobüs içinde görülen çarşaflı kadınla kasketli adam olduğunu, kimlik olarak da Mukadder Kınacı'nın kimliğini verdiklerini anlatır.

Nevzat ve ekibi, Leyla ve Namık'ın evini yakın markaja alır. O gece, evin önüne İSD'nin beyaz minibüsü gelir ve ellerinde halıya benzer bir rulo sarılıdır. Minibüse doluşup yola düşerler. Nevzat ve ekibinin takibi sonucunda Âdem Yezdan'ın şirketinin önüne gidip orada, onun adamlarıyla kavgaya tutuşurlar. Nevzat'ın üç el ateş etmesiyle dururlar.

Nevzat, Namık ve diğerlerini sorguya alır. Namık, Âdem'in katil olduğundan bahseder. Leyla ve Necdet ile olan ilişkisinden bahseder, Nevzat'a kimseyi öldürmediklerini anlatır.

Nevzat, Leyla ile buluşur. Leyla, Necdet'in ölmeden önce kendisiyle tekrar bir araya gelmek istediğini; ancak bunu yapma sebebinin altında kendisini Âdem Yezdan'ın safına çekmek için yaptığını anlatır.

Nevzat, Âdem Yezdan ile tek başına görüşmeye gider. Görüşme sonunda Nevzat, Âdem'in kesin olarak kendilerinden bilgi sakladığına emin olur. Ayrıca yaptıkları bir hatayı fark eder: Bugüne kadar adamı araştırmışlardır; şirketi değil. Acilen 'Dersaadet' adındaki anonim şirketini araştırma emri verir.

Nevzat, emniyete gelir. Ali ve Zeynep'le durum değerlendirmesi yaparlar. Nevzat'ın aklına gelen Zeynep'in de aklına gelmiştir. Ortada cinayet işleme potansiyeli bulunan iki grup vardır: Birincisi, Âdem Yezdan gibi, usulsüzlükler yaparak inşaat işlerinde şehrin mimarisini bozma pahasına cinayetler işlemekten çekinmeyen, parasını kurtarmaya çalışan gruptur. İkincisi ise, şehre zarar vermek isteyenlere savaş açan İSD yapılanması içinde yer alan Namık Karaman'ın grubudur. Nevzat'ın aklına bu iki grubun dışında bağımsız bir grup da gelir: Eylemlerini gerçekleştirirken olayları bu iki gruba yıkmak isteyen üçüncü bir grup.

O sırada Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Yekta'dır. Akşam altıda, Tatavla'da buluşmak üzere anlaşırlar. Ertesi gün balığa gidecektir Demir ve Yekta, o yüzden erken gidip dönmek isterler. Nevzat'ı balığa çağırmazlar. Bu, Nevzat'ın ilgisini çeker.

Nevzat, akşam elinde Evgenia'ya aldığı mayıs gülleriyle birlikte Tatavla'ya gider. Aradan fazla zaman geçmeden Demir ve Yekta, ellerinde kır çiçekleriyle birlikte gelir. Meyhanede sohbet ederken Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Leyla'dır. Sevgilisi Namık'ın gözaltına alınmasından endişe etmektedir. Nevzat, Namık'ı pazartesiye kadar orda tutacaklarını söyler. İSD'nin araç tekerleğinde kan bulunmuştur.

Telefonu kapatan Nevzat, cinayetlerden bahseder, arkadaşları geçmişteki bir anıyı hatırlatır. Nevzat, tekneyle çıktıkları bir sonbaharda, şehri kirleten herkesin ölmesi gerektiğini söylemiştir. Kendini kaybedecek kadar alkol aldığını anlatır. Ölümü haklı kılan bir gerekçe olamayacağını arkadaşlarına anlatır. Mimar olan arkadaşı Yekta'ya döner. Bir sonraki cesedi nereye bırakacaklarını tahmin etmesini ister. Yekta, Mimar Sinan'ın eserlerinden bahseder. En görkemlisinin Süleymaniye olduğundan konuşurlar.

Nevzat, gecenin sonunda görevlendirmede bulunduğu ekipleri kontrol amaçlı Süleymaniye'ye gider. Ali ile konuşurlar; herhangi bir gelişme yoktur.

Mimar Sinan'ın sandukasına ilerlerken bir leş kokusu duyarlar ve o anda beyaz minibüsü görürler. Koku, daha dayanılmaz bir hal almıştır. Minibüste kimse yoktur; yerde yatan cesetten başka. Ceset, Âdem Yezdan'ın iki gündür ortada görülmeyen avukatı Hakan Yamalı'ya aittir.

Nevzat, Zeynep'i arar. Zeynep, Necdet'in evine gidip duvardaki gravürlere bakacağını, öldürülen kişilerin cesetlerinin o yerlere bıraktığından şüphelendiğini söyler.

Âdem Yezdan'ın ev telefonundan yeğeni Salih'e ulaşan Nevzat, dışarda olduğunu, bilgilerin ajandasında kayıtlı olduğunu öğrenir. Nevzat ve Ali, Âdem'in şirketine gider. Âdem'in not defteriyle bir kartvizit albümü görürler. Not defterinde, Balat'ta bir veteriner ile görüşeceğini not almıştır. Nevzat'ın aklına arkadaşı Demir gelir. Kötü düşünceleri kafasından kovmaya çalışır ve kartvizit albümüne bakar. Arkadaşının adını görünce sarsılır. Âdem, Demir'le görüşme saatinden beri kayıptır.

Nevzat, Leyla Barkın'ı arar. Yekta'nın eşi Handan, üç yıl önce elim bir kazada ölmüştür. Kaza, çöken bir sarnıç duvarının altında kalmalarıyla sonuçlanmıştır. Çöken inşaat ise, Âdem Yezdan'a aittir. Nevzat, dava dosyasına ulaşmaya çalışır. Kurban isimleri için Leyla'dan haber bekler. Leyla'dan beklenen telefon gelir. Davada ölen kişiler arasında Handan Sancaklı ve dokuz yaşındaki oğlu Umut Sancaklı da vardır. Nevzat'ın bütün tezleri doğru çıkar. Katilleri bulmuştur. Arkadaşlarıyla yüzleşmeye gider.

Arkadaşları balığa çıkacaklarını söylemiştir; ancak tekne sahilde zincirlidir. Demir'in evine gider, orada yokturlar. Yekta'nın evine gider, orada da kimseyi bulamaz. Yekta'nın evinde açık garaj kapısı dikkatini çeker; aracını alıp almadığını merak eden Nevzat, gördüğü manzara karşısında şok olur. Arkadaşları burayı garaj olarak değil, bir kesim evi olarak kullanmaktadır. Kurbanlarını burada etkisiz hale getirip şehrin belli yerlerine bırakmaktadır.

Nevzat, Yekta'nın çalışma odasına çıkar. Orada yedinci kurban Âdem Yezdan'ın fildişi kakmalı bastonunu görür. Ancak cesedi nereye bırakacaklarını hala bilmemektedir. Yekta'nın odasında bulduğu, çalınan sikkelerden yola çıkarak, katillerin Cumhuriyet Dönemi'ne atıfta bulunacağını hisseder. Leyla'yı arar. Tarihi yarımada ve yedi tepe içinde cumhuriyet Dönemi mimarisi olup olmadığını sorar. Leyla'nın eski eşi, Necdet'in cesedinin bırakıldığı Atatürk Heykeli gelir akıllarına.

Nevzat, Ali ve Zeynep'le konuşarak onları Sarayburnu'ndaki Atatürk Heykeline yönlendirir. Olay yerine giderken Nevzat, üç el silah sesi duyar. Yekta, yaralı bir şekilde cipine binip gitmektedir. Demir ise, Ali'yi rehin almıştır. Çıkan çatışmada Demir vurulur.

Nevzat, Yekta'yı tahmin ettiği yerde bulur: Aile kabristanlığında. Yekta, yaptıklarını ve planladıklarını itiraf ederek kendini vurur. Cinayetleri işleme sebepleri, anlamsız hayatlarına anlam kazandırmaktır. Şehri kirleten insanları bir bir temizleyerek hem şehri

kurtarmak hem de geçmişteki acı kayıplarının intikamını alarak ruhlarını temizlemek istemişlerdir.

2.1.9. *Sultanı Öldürmek*[78]

Ahmet Ümit'in İstanbul'da geçen romanlarından olan *Sultanı Öldürmek,* öldürülen bir tarih profesörünün nezdinde II. Mehmet'in nasıl Fatih Sultan Mehmet olduğunu, ölümü ve sebeplerini, tarihi bilgiler ışığında okuyucuya sunar.

Roman başkahramanı Müştak Serhazin'in ağzından aktarılan roman, bir telefon görüşmesiyle başlar. Müştak'ın eski sevgilisi ve akademisyen arkadaşı Nüzhet, Müştak'ı arar. Chicago'da akademisyenlik kariyerinin zirvesine ulaşmış, ardından İstanbul'a dönmüştür. Müştak ile buluşmak ister. Aradan yirmi bir sene geçmiştir. Nüzhet, İstanbul'a döndüğünü, Şişli'deki evinde olduğunu söyleyerek Müştak'ı davet eder.

Müştak, psikojenik füg (geçici unutkanlık durumu) geçirir ve kendisini Nüzhet'in oturduğu Sahtiyan Apartmanı'nda bulur. Asansöre biner, Nüzhet'in dairesine çıkar. Kapı, aralıktır. İçeri girer ve Nüzhet'in ölü bedeniyle karşılaşır. Nüzhet'in ölü bedeniyle karşılaşan Müştak, yeniden psikojenik füg geçirir ve bayılır. Uyandığında Nüzhet'in evindedir. Nüzhet'i kendisinin öldürdüğünden şüphelenir. Sorular iyice kafasını kurcalar ve kendisinin dışında başka birisinin de bu işi yapmış olabileceğini düşünür. Müştak, evin içinde cinayete dair deliller arar. Banyoya, yatak odasına bakar. Banyo lavabosunun mermer lavabosunda kızıla çalan bir leke görür. Kendi katilliğinden şüphelenir.

Ardından yatak odasına geçer. Oldukça düzenli olan Nüzhet'in yatağı dağınıktır. Müştak'ın ilgisini başucu kitapları çeker. Nüzhet'in aldığı notlar, baba ve oğul katilliği üzerine makaleler görünce kafasında bazı düşünceler şekillenir. Uzmanlığı Klasik Osmanlı Tarihi olan Nüzhet'in yeni bir şey üzerinde çalıştığını düşünür. Müştak, Nüzhet'in işaretlediği, not aldığı kelimeler üzerinden 'Fatih ve baba katilliği' üzerine çalıştığı hissine kapılır. Müştak, bunları düşünürken telefonu çalar. Arayan, her ikisinin de ortak hocası Tahir Hakkı'dır. Akşamki yemeğe katılamayacağını, Nüzhet'e söylemesini ister. Müştak şaşırır, yemeğin sürprizi ortak hocalarıdır. Müştak, kendisinin de katılamayacağını söyleyerek telefonu kapatır.

[78] Ahmet Ümit, **Sultanı Öldürmek**, Everest Yayınları, İstanbul, 18-19. Basım, Ağustos 2016

Müştak, cinayetin işlendiği silah olan, Fatih Sultan Mehmet'in tuğrasının işlendiği mektup açacağını Nüzhet'in boynundan çıkararak kendisini dışarı atar. Bir taksiye atlar, sahile inen Müştak, evine gitmek için Karaköy vapuruna biner. Vapurda Nüzhet ve üzerine çalıştığı 'Fatih ve baba katilliği' tezi üzerine düşünür. Fatih ve Nüzhet arasındaki benzerlikler Müştak'ın dikkatini çeker. Her ikisi için de '21' sayısı önemli olmuştur. Fatih, yirmi bir yıl içinde ülkeyi imparatorluk seviyesine çekmiş, Nüzhet de yirmi bir yılda dünyanın en çok tanınan profesörlerinden biri olmayı başarmıştır; ayrıca kendisini de yirmi bir sene sonunda terk etmiştir.

Müştak evine gelir. Aynada kendi silueti ile yüzleşir. Nüzhet'i, kendisinin öldürüp öldürmediği ile ilgili bir iç savaş başlar. Bu esnada kapı çalar. Gelen, aynı apartmanda oturan kuzeni Şaziye'dir. Elindeki su muhallebisini kuzeni Müştak'a uzatır. Bir tuhaflık olduğunu sezer; ama tam olarak anlamlandıramaz. Bugün iki defa gelmiş, kendisini evde bulamamıştır. Oldukça telaşlı bir halde, soğuk havaya ve yağan kara rağmen, yürüyüş yaptığı konusunda ısrarcı olan kuzeniyle kapıda ayaküstü konuşan Şaziye, evine gider.

Müştak, Nüzhet'in öldürüldüğü cinayet silahı olan, Fatih Sultan Mehmet tuğralı mektup açacağını hatırlar. Sadece kendisinde ve onda vardır, özel yaptırmıştır. Evinde, çalışma odasında onu arar ve bulamaz. Cinayeti işleyen kişinin kendisi olduğuna iyice inanır. Müştak, olay üzerine düşünürken Nüzhet'in okuduğu kitaplardan onun ne üzerine çalıştığını kesinleştirir. Müştak'a göre Nüzhet, 'Kardeş Katli Fermanı'nı yayınlamış olan Fatih Sultan Mehmet'in psikolojik profili üzerine çalışmaktadır. Bu sırada ev telefonu çalar. Arayan, Tahir Hoca'dır. Nüzhet'e ulaşamadığını, başına bir şey gelmiş olma ihtimalini söyler. Müştak, endişelenmemesini, iyi olduğunu düşündüğünü söyler. Tahir Hoca, Nüzhet'in çalıştığı konudan bahsetmez.

Müştak, rüya âlemine dalar. Orada, kendisini Sigmund Freud ile psikanaliz seansında bulur. Freud, Fatih ile Hamlet'i karılaştırır. Fatih'in sünnet töreni ile anneden koparıldığını, bunun bir ayin olduğunu Müştak'a anlatır. Freud, Müştak'ın neden Nüzhet'i öldürdüğünü analiz etmeye çalışır. O sırada müştak uyanır, rüya gördüğünü anlar. Müştak'ı uyandıran yardımcısı Kadife Kadın'dır. Kapıda iki polisin kendisini sorduğunu söyler. Müştak, hazırlanıp çalışma odasına geçer. Orada Başkomiser Nevzat ve yardımcısı Ali komiser ile tanışır. Polisler, Nüzhet'i tanıyıp tanımadığını sorar. Onun öldüğünü söylerler. Başkomiser Nevzat, öldüğünden haberi yokmuşçasına konuşan Müştak'ın yalan söylediğini anlar. Olayla ilgili bilgi vererek Müştak'ı daha yakından tanımaya karar verir. Nüzhet'in

cesedini, yeğeni Sezgin bulmuştur. Kapı aralık, boynunda yakut gerdanlıkla bulunmuştur. Müştak, gerdanlık hatırlamadığını düşünür. Gerdanlık, Müştak'ın aile yadigârlarındandır ve geçmişte Nüzhet'e verdiği hediyelerdendir. Gerdanlıkla ilgili kafasında soru işaretleriyle dolan Müştak, geçirdiği kısa baygınlık sebebiyle ana geri dönememiş olmanın iç sıkıntısıyla kıvranır.

Başkomiser Nevzat, Nüzhet'in evinde çeşitli kitaplar ve çeşitli çalışmalar gördüğünü, onun aykırı bir akademisyen olduğunu öğrendiğinden tepki çekmiş olabileceğini, bu yüzden öldürüldüğünü düşündüğünü söyler. Nevzat'a göre Nüzhet, 'Fatih ve baba katilliği' üzerine çalışmaktadır. Nevzat ve Müştak arasında II. Murat ve Fatih dönemine dair bir tartışma başlar. Nevzat, iki ağabeyi bulunan, padişahlık için en küçük bir şansı bile olmayan Mehmet'in her nasılsa padişah olduğundan bahseder. Ağabeyi Alâeddin'in, kendi sarayında boğdurulmasını anlatır. Ortada tespit edilmiş bir katil olmadığını; ancak işten çıkar sağlayan kişinin II. Mehmet olduğunu anlatır. Müştak öfkelenir anlattıklarına ve bağırarak tepki verir. Nevzatsa, özür dileyerek anlattıklarının kötü bir komple teorisi olduğunu, oyun olduğunu anlatır. Amacı, Nüzhet'in çalıştığı hassas mevzuyu bilen birisinin bu öfkeyle onu öldürüp öldüremeyeceğini anlamaktır. O anda nasıl bir oyunun içinde olduğunu anlayan Müştak, polislere karşı daha dikkatli olması gerektiğini hisseder.

Polisler, Müştak'ın evinden ayrılır. Müştak, üniversiteye gelir. Odasını, dağınık bir halde bulur. Bilgisayarında Fatih ve II. Bayezid üzerine yazdığı makalesi açıktır. Odasının kapısı çalınır, gelen asistanlardan Erol'dur. Katilin yakalandığını söyler. Nüzhet'in yeğeni Sezgin, gözaltına alınmıştır. Miras davası yüzünden gerilen halasını öldürme ihtimali üzerinde dururlar.

Müştak, Tahir Hakkı'nın konferansına gider. Konu, Fatih Sultan Mehmet'tir. Konferansta Tahir Hakkı ve öğrencileri Çetin ve Sibel arasında, Fatih üzerine bir tartışma yaşanır. II. Murat'ın *Varna Muharebesi* öncesi payitahta gelişi, savaşı komuta etmesi ve ardından Manisa'ya çekilmesi anlatılır. II. Murat, taht peşinde bir padişah değildir, vurgu bunun üzerinedir. Konferans salonunda bulunan Başkomiser Nevzat, Tahir Hakkı'ya, II. Mehmet'in tahta yeniden geçmesinde bir saray entrikası olup olmadığını, II. Murat'ın oğlu tarafından zehirlenip zehirlenmediğini sorar. Tahir Hakkı, döneme ve bu vakaya dair herhangi bir belge olmadığını, dolayısıyla Mehmet'in suçlanamayacağını anlatır ve konferans sona erer. Konferans sonrasında Nevzat ve yardımcısı Ali, Tahir Hakkı ile

konuşmak için ayrı bir yere geçer. Tahir Hakkı, Müştak'a beklemesini, onunla konuşacak şeyleri olduğunu söyler.

Tahir Hakkı, yanında Çetin ve Erol'la, Müştak'ın odasına çıkar. Müştak, o sırada Nüzhet'in ölümüne dair sesli düşünmektedir. Tahir Hakkı, Müştak'tan, Nüzhet'in ne üzerine çalıştığını öğrenmeye çalışır. 'Fatih ve baba katilliği' üzerine çalıştığını düşünürler. Nüzhet, bu mevzu üzerine, Çetin ile de tartışmıştır.

Müştak, fakülteden çıkarken arkasından Sibel adlı asistan seslenir. Daha önce Nüzhet ile ortak çalıştıkları Akın Çotakan'dan bahsederler. Müştak, iki senedir görmediğini söyler. Akın, Oxford'da burs kazanmıştır. Müştak, Akın'ın evine gider. Kapıyı yaşlı bir kadın açar. Akın'ın evde olmadığını, ev arkadaşı Teoman Bey ile kaldığını anlatır. Dün gece evde büyük bir kavga olmuştur. Ev sahibesi, o saatten itibaren hiçbir ses çıkmadığını anlatır. Müştak, Teoman'ın gelmesini bekler. Evi açar ve içeri girerler. İçerden inleme sesi gelmektedir. Akın, evdedir ve kanlar içindedir. Akın'ın dilini kesmişlerdir. Ambulans çağırırlar.

Teoman'la birlikte hastaneye giden Müştak, yolda Nüzhet ve Akın'ın araştırdığı konuyu anlamaya çalışır. Teoman, aradıkları kişinin kardeşi Tekin olduğunu söyler. Tekin, adli tıpçıdır. Nüzhet ve Akın, Bursa'da bir mezarı açtırmak için Vakıflar Müdürlüğü'nden izin almaya çalışmaktadır. Mezardaki şahsın zehirlenip zehirlenmediğini öğrenmeye çalışırlar. Müştak, II. Murat'ın külliyesi olduğunu düşünür; ancak mezar açma işi henüz onaylanmamıştır. Müştak hastaneden çıkar. Tahir Hakkı ile her şeyi konuşmaya karar verir, hocasını arar. Tahir Hakkı ile Nüzhet'in cenazesinin ne zaman olduğunu konuşurlar. Ertesi gün 'Fetih Gezisi' vardır. Öncesinde buluşup konuşmaya karar verirler.

Müştak eve gelir. Evinde Şaziye onu beklemektedir. Elindeki gazeteyi Müştak'a gösterir ve anneanne yadigârı "Çeşm i Lâl" kolyeyi Nüzhet'e verme sebebini sorar. Gazetedeki cinayet haberi fotoğrafında kolye, Nüzhet'in boynundadır. Kafasında soru işaretleri olan Şaziye, Müştak ile cinayet hakkında konuşur. Müştak'ın atak geçirip geçirmediğini öğrenmeye çalışır. Müştak'ın katil olduğuna inanmadığını söyler. Şaziye gittikten sonra Müştak, Fatih Sultan Mehmet tuğrası bulunan gümüş mektup açacağını arar; aynısından Nüzhet'te de vardır. Bu sırada telefonu çalar. Arayan Çetin'dir. Tahir Hoca kendisini arayıp aracı olmadığından Müştak'ı da almasını söylemiştir. Yarın için sözleşirler. Müştak dinlenmek için odasına çekilmeye karar verir. Rüyasında kendisini Fatih'in huzurunda

görür. Fatih, huzurunda Müştak'ı sorguya çeker. Kendisini 'baba katili' göstermeye çalışan kişi kimdir? Amacı nedir? Müştak'a aslı olmayan bir işi kurcaladığını anlatır.

Müştak, padişaha fırsatını bulmuşken Çandarlı Halil Paşa meselesini sorar. Hain olup olmadığını, devlete yüz elli yıl hizmet eden bir sülalenin yok edilişinin asıl sebebini padişaha sorar. Fatih ise, ailenin hizmetlerini inkâr etmez; ancak olacakları ve devlet stratejisini çok iyi tayin eden Çandarlı sülalesinin taht oyunlarında yerini, safını çok iyi tayin ettiğinden bahseder.

Müştak'a, 1444 yılında babası II. Murat, tahtı kendisine bıraktığında ettiği hakareti, tahta geçmemesi için oynadığı oyunları unutmadığını anlatır. Henüz on iki yaşında bir çocuk padişahken bir dervişi müritleriyle birlikte sarayın önünde katlettirmesini ve itibarını ayaklar altına almasını, Kostantiniyye'nin fethi sırasında düşmanlarından aldığı rüşvetleri anlatır.

Müştak, evinin oturma odasındaki divanda uyuyakalmıştır. Uykusundan çalan kapının sesiyle uyanır. Gelen Çetin'dir. Kararlaştırdıkları saatte buluşma yerine gelmeyen hocasını aramış, gelmeyince evine gelmek zorunda kalmıştır. Çetin'i evde bayan arkadaşım var yalanıyla davet etmez. Bu yalanın sebebi, Tahir Hoca ve ekibiyle birlikte Nüzhet'in ölümüyle ilişkileri olduğunu düşünüyor olmasıdır. Çetin, kendisine Nüzhet ile ilgili sorular sorunca iyice işkillenir. İç sesi yanına tabanca almasını söyler. Çetin onu arabada beklerken hazırlanır.

Çetin ve Müştak yola çıkarlar. Yolda bir kaza atlatırlar. Konu Nüzhet'e gelir. Müştak,Tahir hoca ile neden tartıştığını öğrenmeye çalışır. Hoca, oryantalist bakış açısını eleştirir. Nüzhet'in ileri gittiğini düşünür. Nüzhet, tarihçileri gerçeklerin üstünü örtmekle suçlar. Yaşadıkları dönemde hepsinin dönem hükümdarlarını eleştiren tek bir cümle yazmadığını kaydeder. Neşri, Bitlisi, Kemal Paşazade gibi tarihçileri sert bir üslupla eleştirir. Konu, Nüzhet'in çalıştığı ve Tahir Hakkı ile tartıştığı mevzuya gelince Çetin, bildiklerini saklamayı tercih eder.

Çetin, Müştak'ı bırakır. Müştak, Çetin'in Akın hakkında bir soru sormamasına şaşırır. Akın'ı arar. Telefonu, ev arkadaşı Teoman açar. Gece ağrısı olduğunu; ancak iyi olduğunu söyler. Öğleden sonra buluşmak için anlaşırlar.

Müştak, hisara giriş yapar. Tahir Hoca, Fetih gezisi kapsamında sunum yapmaktadır. Hocası, geç kalan öğrencisini görür ve sunuma, fethin tarihçesini anlatmaya birlikte devam

eder. Müştak ve Tahir Hakkı, dinleyiciler arasından gelen sorularla Fatih'in kişiliğine dair açıklamalarda bulunur Müştak ve Tahir Hakkı. Dinleyicilerin burçları gezmesi için yarım saat mola verirler. O sırada yalnız kalırlar. Müştak, odasına girenler olduğunu, Akın'ın başına gelenleri Tahir Hakkı'ya anlatır. Nüzhet'le Akın arasındaki tek ortak noktaya dikkat çeker: Çalıştıkları ortak proje.

Geziyi tamamlayıp dönen Tahir Hakkı, yolda Kostantiniyye'nin fethini anlatır. Katolik ve Ortodoks kiliselerinin birleşmesinden ve kuşatma süresince yaşanan gelişmelerden bahsederler. Geziye ara verince baş başa kalırlar. Konu Çetin'e gelir. Çetin'in çabuk sinirlenen yapısından ve arabada bahsettiği konularda yalan söylediği konulardan konuşurlar. Çetin, Nüzhet hoca ile tartıştıkları konularda yalan söylemiştir.

Tahir Hakkı, bir akşam, Nüzhet, Akın, Çetin ve kendisinin olduğu çalışma odasında 'Fatih ve baba katilliği' üzerine konuşurken Çetin'in sinirlenerek Akın'a saldırdığından bahseder. Ayrıca Çetin, Tahir hocaya Nüzhet'i öldüreceğini söylemiştir. Çetin, Nüzhet'in öldürüldüğü gece de nerde olduğunu saklamış, hocasına yalan söylemiştir; bu durum da bütün şüphelerin onun üzerinde toplanmasına sebep olur.

Tahir Hakkı, Müştak'a bunları kimseye anlatmamasını söyler. Önce kendisi Çetin'le konuşmak ister. Onun böyle bir şey yapacağına, cinayet işleyeceğine ihtimal vermez.

Geziye devam eden Tahir Hakkı, surların önünde Fatih'in fetih hazırlıklarını anlatır. İstanbul'un fethine tanıklık eden surların önünde fetih ve II. Mehmet'in stratejileri, izledikleri bütün yollar, top ustaları ve surlar hakkında çeşitli anekdotlar sunarlar. Tahir Hakkı, 29 Mayıs 1453, Konstantiniyye'nin fethini anlatırken Müştak'ın telefonu çalar. Arayan, Başkomiser Nevzat'tır. Nüzhet Hanım'ın evinin bulunduğu Sahtiyan Apartmanı'ndadır. Oraya gelmesini, konuşacak birkaç konunun olduğunu söyler. Müştak, bir saate orada olacağını söyler.

Müştak, gezidekilerle vedalaşır. Tahir Hakkı'ya da kuzeni Şaziye'ye uğrayacağını söyler. Konuşacakları bir aile meselesi olduğundan bahseder. Nevzat'la buluşacağını söylemez. Müştak, Osmanbey'de muayenehanesine uğradığı kuzeni Şaziye'ye çantasını bırakıp Nüzhet'in evine geçer. Çantasında silahla Başkomiser Nevzat'ın yanına gitmek istemez.

Asansörün önünde tanıdık biriyle karşılaşır. Bu kişi, Sezgin'dir. Müştak' a sarılır ve ağlamaya başlar. Birisinin kendisini ihbar ettiğini söyler. Halasını, annesi gibi sevdiğini, ona böyle bir fenalık yapamayacağını söyler. Apartmanın satılması konusunda halasıyla

karşı karşıya gelen Sezgin, konuyu açıklar. Apartmanın eski olduğunu, halasının da satılmasını istediğini; ancak şu an Fatih üzerine bir araştırma yaptığı için eve dokunmak istemediğini anlatır. Konu, Nüzhet'in ölümüne gelir. Sezgin, bir türbeden bahseder. Bursa'da yer aldığını söyler. Nüzhet asistanı Akın ile iki gün oraya gitmiş, türbeyi açtırmak için uğraşmıştır. Sonucunu Sezgin de öğrenememiştir.

Sezgin, Şaziye'nin ara sıra halası Nüzhet'e uğradığından bahseder. Müştak, şaşkındır. Sezgin, halasının Amerika'ya gidişi, oradaki evliliği ve eşinden şiddet gördüğünü, bu yüzden boşandığını Müştak'la paylaşır.

Asansör kapısı açılır, temizlik yapan Fazilet, elinde kovasıyla iner. Polislerin temizlik yapmasına izin vermediğini, parmak izleri vs. olduğunu söyler ve Sezgin'den izin ister. Sezgin ile Müştak asansöre biner. Sezgin, asansörde halasının vasiyetinden bahseder. Nüzhet, cesedinin yakılmasını istemektedir. Küllerinin Büyükada'daki Dil Burnu mevkiinden savrulmasını ister. Bunu duyduğunda çok şaşıran Müştak için oranın ayrı bir önemi vardır. Nüzhet'le sevgili iken sıkça gittikleri özel mekânlarındandır.

Asansörden inerken Nüzhet'in evinden deliller götüren birisini görürler. Komiser Zeynep'in istediğini öğrenirler. Üzerlerinde parmak izi araştırması yapacaktır. Sezgin, içeri girmez. Müştak Nüzhet'in evine gider. Başkomiser Nevzat, yardımcıları Ali ve Zeynep komiser onu beklemektedir. Nüzhet ve Müştak'ın ilişkilerini öğrenmişlerdir. Neden sakladığını sorgularlar. Ayrı kaldıkları yedi yıl boyunca, her ay Müştak'ın ona yazdığı mektupları okumuşlardır. Nüzhet'in çalışma odasına geçerler. Duvarda Fatih'in yaptığı, çocukluk dönemine ait çizimler görürler. Bellini tarafından yapılan Fatih portresi üzerinden son çalıştığı tezi ile ilgili sorular sorarlar.

Olaylar, Fatih ve baba katilliği üzerinde toplanınca Müştak, bildiklerinin bir kısmını anlatmaya karar verir. Nüzhet'in, ortak öğrencileri Akın'la Bursa'ya gittiğinden bahseder. Nevzat, durumu kavrar: Toksikoloji için II. Murat'ın türbesine gittiğini anlar.

Komiser Zeynep, elinde bir poşet içinde kırmızı yakutlarla bezenmiş bir gerdanlık gösterir. Müştak, 'Çeşm i Lâl' olduğunu, Nüzhet'e kendisinin hediye ettiğini anlatır. Zeynep komiser, Nüzhet'in yazdığı mektupta gerdanlığın iki küpesinden bahseder. Fakat deliller arasında yoktur. Müştak'a nerde dolduğunu sorarlar. Müştak, bilmemektedir.

Apartmandan çıkar, şarküteri sahibi Âdem Dilli kendisini yakalar. Kredi kartını uzatır ona. Müştak'a, iki gün önce dükkâna geldiğini dilli kaşarlı sandviç ve tekel birası (Nüzhet'le

eski günlerde yaptıkları gibi) aldığını kartı bırakıp ortadan kaybolduğunu anlatır. Dükkâna geçerler. Alışveriş sliplerinden Müştak'ın iki gün önce saat 19.38'de oraya geldiğini tespit eder. Âdem, Müştak'a şantaj yapar. Sessiz kalması karşılığında kendisine cömert davranacağını bildiğini söyleyerek kartvizitini verir. Âdem, bir rahatsızlığı olduğunu, birkaç yılda bir yaptığı bazı şeyleri hatırlamadığını anlatır; ancak Âdem kendisine inanmaz.

Müştak, şarküteriden çıkar, soluğu Akın'ın yattığı Şişli Etfal'de alır. Ortada kimse yoktur, Akın'ın odasından çıkan komiser Ali ile karşılaşır. Ali, gergindir. Hastaneye koruma için yönlendirdikleri polisler henüz ortada yoktur. Ev arkadaşı Teoman da Müştak'a bir not bırakarak gitmek zorunda kalmıştır.

Akın'ın yanındayken bir telefon çalar. Ses, dolaptan gelmektedir. Akın'ın telefonu çalar. Müştak, cevap verir. Arayan Mansur diye bir arkadaşıdır. II. Murat'ın mezarının açılma mevzusuyla ilgili olarak aramaktadır. Müştak'ı, Akın'ın adını gizli tuttuğu hocası zanneder ve mevzuyu anlatır, buluşmak ister. Zeyrek'teki nalburiye dükkânına gitmeden önce çantasını bıraktığı kuzeni Şaziye'nin Osmanbey'deki muayenehanesine uğrar. Şaziye, çantasını almış ve içindeki silahı görmüştür. Müştak'ın cinayetle ilgisi olup olmadığını sorgular. Müştak, kendisini katillerden koruma amacıyla taşıdığını söyler.

Müştak, Şaziye'ye Nüzhet'le görüştüğünü kendisinden neden sakladığını sorar. Tesadüfi olarak karşılaştıklarını, Nüzhet'in kendisini davet ettiğini anlatır. Nüzhet'in kendi yarasını sarmak için onu kullanacağını bildiği için sakladığını kuzenine anlatır.

Müştak, dükkâna gider. Mansur ve Hasan onu karşılar. Hemen projeden bahsederler. Ellerinde çizimleri vardır; yalnız Müştak'ın hatırladığı ve bildiği II. Murat Külliyesi'nin değil, Fatih Külliyesi'nin planlarıdır. Nüzhet'in açtırmaya çalıştığı mezar, Fatih'in mezarıdır. Yani, Fatih katil değil, kurbandır. Nüzhet, Oğlu II. Bayezid tarafından zehirlendiğini tespit etmek ister. O sırada Hasan Usta'nın oğlu gelir ve çalıştıkları profesörün bir kadın olduğunu, Müştak'ın sahtekâr olduğunu anlatır. Hepsini Akın'dan öğrenmiştir. Akın'ın gay olduğunu ve onu öldüresiye dövdüğünü, öldü sanıp evinde bırakıp kaçtığını anlatır.

O sırada Müştak'a saldırırlar. Çantasındaki silahı çıkaran Müştak, ateş eder, hepsi yere savrulur. O sırada onları takip eden komiser Ali gelir ve olaya müdahale eder.

Müştak ve Ali, Nevzat başkomiserin odasında olanları anlatır. Müştak, Nevzat'a neye ihtiyacı olduğunu sorar. Nevzat, Fatih'in ölümünü anlatmasını ister. "Tekfur" ya da "Sultan Çayırı" denen yerde ölür. Fatih'in yeni seferi için üç yüz bin kişilik bir ordu topladığından bahsedilir. Ancak yeni seferini nereye yapacağı meçhuldür. Tarihçiler üç ihtimal üzerinde durur: İtalya seferi, Rodos Seferi ve Mısır Seferi. En yakın ihtimalin Mısır seferi olduğunu konuşurlar. Müştak, dördüncü ihtimali daha sonra anlatacağını söyler.

Sefere Tekfur Çayırı denilen yerde mecburi bir mola verirler. Otağ ı Hümayun kurulur. Padişah bir süredir rahatsızdır; askerden gizlenmeye çalışılır ve acilen hekimler getirilir. Hükümdarın yakın dostu olan Yahudi hekim, hiçbir şey yapılamayacağını, önceki hekim Lârî'nin yanlış tedavi uygulaması sonucu bağırsaklarını tıkadığını söyler. Yanılmamaktadır. Padişah, sancılarla üç gün içinde ölür. Fatih'in iki şehzadesine de ulaklar gönderilir. Cem Sultan'a gönderilen ulak, yolda öldürülür. II. Bayezid'in ulağı ise kendisine vaziyeti bildirir. Sadrazam Karamanî Mehmet Paşa, padişahın na'şını yeniçeriden gizli şehre götürür. Bu iş, gizli tutulmasına rağmen asker durumun farkına varır ve şehri talan eder. Sadrazamın sarayı basılır, öldürülür. Cesedi paramparça edilir. Olaylar büyümeye başlayınca İshak Paşa müdahale ederek isyanı bastırır ve düzeni sağlar.

Nevzat ve Müştak, konuşmalara devam ederken tek kazançlı çıkanın II. Bayezid olmadığını görürler. İshak Paşa, sadrazam olmuştur. Roma, "büyük kartal öldü" diyerek kutlamalar yapar. Ancak bütün bunlara rağmen, Nüzhet Hanım'ın araştırmaları, baba katilliği üzerine yaptığı araştırma ve okumalar ile birleşince katilinin oğlu olduğunu ve onun tarafından zehirlendiğini düşünürler. Cinayet üzerine konuşurken Müştak'ın telefonu çalar. Arayanın kimliğini bilmez; ancak Tahir Hakkı'nın evinde ölü vaziyette bulunduğunu öğrenir. Nevzat'la olay yerine giderler. Tahir Hakkı, başına aldığı sert bir darbeyle öldürülmüştür. Fakat robdöşambrını açınca kalp hizasında morluklar görürler. Nevzat, kalp krizi olduğunu düşünür. Kan lekelerini ise düşerken başını sobaya çarpmasına bağlar.

Müştak evden ayrılır. Evine doğru yürürken Çetin kendisine seslenir. Tahir Hakkı ile son görüşen odur ve bütün şüpheler kendisindedir. Müştak ile konuşmak ister. Kendisinin katil olmadığını, hocasının kalp krizi geçirip düşerken başını çarptığını anlatır. Sevgilisi Sibel'den ayrılan Çetin, cinayetin olduğu gece, Sibel ve Erol'u takip etmiş, onları aynı eve girerken görmüştür. Sibel, o evden çıkana kadar da evin karşısındaki internet kafede beklemiş, sahibiyle sohbet etmiştir. Müştak'a, isterse kafenin sahibi ile konuşup durumu teyit edip doğrulatabileceğini anlatır ve kendisinden yardım ister. Müştak, en başından her

şeyi anlatmasını ister. Çetin, bir yıl öncesine gider. Bir Pazar kahvaltısında Tahir Hoca'nın evindedirler: Çetin, Erol ve Sibel. Tahir Hoca'nın telefonu çalar. Arayan Nüzhet Özgen'dir. Hoca, telefonu kapatırken söylenir. Bu kadının neyin peşinde olduğunu anlayamadığını söyler. Öğrencileri sorunca da mevzudan bahseder. Nüzhet, Fatih'in mezarını açtırıp toksikoloji yaptırmak istediğini, Fatih'in zehirlendiğinden endişe duyduğunu anlatır. Tahir hoca, Nüzhet'in, tarihi şahsiyetleri kullanarak kendi reklamını yapması ve bencil tavırlarını eleştirir. Erol, Sibel ve Çetin, bu işin arkasında farklı bir amaç olduğunu düşünmektedir. Nüzhet Hoca'yı, Ortadoğu'da değişen dengeler ve liderlik eden bir Türkiye'yi geçmişin entrikalarıyla saf dışı bırakmak isteyen bir Amerikan uşağı olarak görürler. Yıllarca Amerika'da yaşayan, orada bir evlilik yapan Nüzhet'in farklı amaçlara hizmet ettiğine inanırlar.

Çetin'le konuşan Müştak, eve gelir. Sabah telefonu çalar. Arayan Âdem Dilli'dir. Polislerin, Sahtiyan Apartmanı'ndan çıktığını, bir ara görüşüp nakdi mevzuları halletmelerini ister. Müştak, telefonu fırsatçılık yapan Âdem'in suratına kapatır.

Müştak, kararını vermiştir. Emniyete gidip her şeyi Başkomiser Nevzat'a anlatacaktır. Emniyete gittiğinde ise bambaşka şeyler öğrenir. Nevzat, ona bir kuyumcudan görüntüler izletir. Görüntüde bir kadın, kırmızı taşlı yakut küpeleri satmaktadır. Müştak kadını hemen tanır. Küpeleri satmaya çalışan kadın, Fazilet'tir.

Fazilet, Nüzhet'in evine gider temizlik ve yemek işlerine bakar. Cinayet gününden önce Nüzhet'in küpelerini çalmış ve satmıştır. Nüzhet'in evine girip çıkan tek kişi o olduğu için Nüzhet, ona suçunu itiraf etmesini, yoksa onu hapse attıracağını söyler. Fazilet de mektup açacağını kaptığı gibi Nüzhet'in boynuna saplar. Katil, Fazilet'tir. Can havliyle ve korkuyla cinayet işleyen Fazilet, korkusundan gerdanlığı da alelade bir şekilde Nüzhet'in boynuna yerleştirmiş ve evden kaçmıştır. Fazilet'in ayrıca Sezgin'le de ilişkisi vardır. Nüzhet'in ölümünden en çok yarar sağlayan kişi Sezgin olduğundan Nevzat, onu da gözetim altında tutacaklarını anlatır.

2.1.10. *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*[79]

Ahmet Ümit'in İstanbul'un Beyoğlu ve Tarlabaşı semtlerinde geçen, aynı adlı romanıdır.

[79] Ahmet Ümit, **Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**, Everest Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Ekim 2013

Roman, karanlık, Tarlabaşı sokaklarında, yılbaşı gecesinde işlenen bir cinayetle başlar. Nevzat ve Ali, hemen olay yerine intikal eder. Ali, ölen kişinin, tek darbede, karşılık vermeye fırsat bulamadan öldüğünü söyler. Ölen kişi Engin Akça adlı şahıstır. Üzerinden silah da çıkar. Ali'nin dikkatini, cesedin bulunduğu yerdeki 'Tarlabaşılılar Kulübü' çeker. İçerde kimsenin olmadığını görürler. Bu esnada sokak çocukları çıkagelir. Engin Abilerine pusu kurulduğunu düşünüp Başkomiser Nevzat'la konuşmak isterler. Engin'i, Barbut İhsan'ın öldürdüğünü söylerler. Aralarında bağlı oldukları farklı kulüpler ve kadın meselesi yüzünden gerginlik olduğunu anlatırlar.

Olay yeri inceleme, maktulün bıçaklama sonucu öldüğünü tespit eder. Yine de otopsiyi bekleyeceklerdir. Şu an için ellerinde, tek darbede ölen biriyle hiçbir çatışma izine rastlanmadan isabet eden bir cinayet silahı vardır. Olay yerine durumu teslim eden Nevzat ve Ali, yakınlardaki esnaf lokantasına gider. Oldukça kalabalık olan lokantada yer bulamayan Nevzat, eski bir tanıdıkla karşılaşır. Onları masasına davet eden kişi nam ı değer "Saltanat Süleyman" dır. Nevzat'a neden bu semtte olduğunu sorunca cinayetten bahseder. Süleyman, Engin'in pek iyi biri olmadığından, Çilem adlı kadını Barbut ve Nizam'la tanıştıranın o olduğundan bahseder. Çilem ile kendisinin de ilişkisi olduğunu anlatır. Bu cinayetin aşk yüzünden işlenmiş olabileceğini söyler. Süleyman gidince, lokanta sahibi Mehmet, Nevzat ve Ali'nin yanına gelir. Engin'in öldürüldüğünü öğrenir. Nevzat, Ali'ye ölen Engin'in iyi biri olmadığını, patronu Nizam tarafından dahi öldürülmüş olabileceğini anlatır. Külbastı Mehmet'in lokantasından ayrılan Nevzat ve Ali, Engin'in sevgilisiyle yaşadığını düşündükleri eve gelir.

Nevzat, içerde birinin olduğunu anlar; kapı aralıktır ve karların üzerinde ayak izleri vardır. Yardımcısı Ali içeri dalar ve beş el silah sesi duyulur karanlıkta. Ali hayattadır, adamsa ölmüştür. Ölen kişi, Tarık adında, sabıkası hayli kabarık biridir.

Evine gelen Nevzat'ın telefonu çalar, arayan Cemal'dir. Eski kabadayılardan, Nevzat'a çok yardımcı olmuş biridir. İşlenen cinayetin İhsan'la ilgili olmadığını Nevzat'la paylaşır. İhsan, Cemal'e gelip, büyük bir iş tezgâhladıklarını, olayı ve işlenen cinayetleri onun üzerine yıkmaya çalıştıklarını anlatır.

Ertesi gün iş yerine gitmek için dışarı çıkar. Komşusu olan polisiye yazarı beyle karşılaşır, konuşurlar. O sırada Ali arar. Tarlabaşılılar Kulübünü yakmaya çalıştıklarını söyler. Nevzat da yanına gider. Ali'nin yanına olay yerine giden Nevzat, yolda Evgenia ile konuşur. Yunanistan'dan akrabaları gelmiştir. Bir cinayet soruşturması üzerinde olan

Nevzat, Evgenia'yla yılbaşının ertesi gün yedikleri geleneksel yemeklerini daha sonrası için ertelemek zorunda kalır.

Nevzat, Tarlabaşı'ndaki kulübe gelir. Pire Necmi adlı çalışan kendisini İhsan'ın yanına götürür. Ali de oradadır. İhsan, Çilem ile olan ilişkisini anlatır. Nizam'ın yanına kendisi göndermiştir; çünkü Engin'e ispiyonculuk yaptığını öğrenmiştir. İhsan, Engin'i Nizam'ın öldürttüğünü düşünür. Engin, Nizam'ın adamıdır, piyasanın en büyüğü olmak niyetindedir. Çilem'i de bu amaçla kullanmış, İhsan'la Nizam'ı karşı kaşıya getirmiştir. Nizam, İhsan'ın babası Barbut Osman'ın arkadaşıdır. Tarlabaşı'ndaki yeri kendilerine bulan odur. Zamanla İhsan'ın işleri iyi gidince ortak olmak istemiş, İhsan da yanaşmayınca düşman olmuştur.

İhsan, sabaha karşı ölen Titiz Tarık'ın da haberini almıştır. Yalnız Engin'le arasının hiç iyi olmadığını, neden onun evinde olduğunu anlayamadığını anlatır. Düzenli bir evi olmadığını, kiralık katil olduğu için hep otellerde kaldığını söyler.

Nevzat ve Ali, İhsan'ın yanından ayrılırken İhsan'ın yalan söylediğini düşünürler. Cinayete dair birçok ihtimal vardır; ancak daha iyi analiz etmeleri gerektiğini düşünür. O sırada kalabalık bir grup 'Tarlabaşı'nda ranta hayır' yazılı pankartlarla eylem yapmaya hazırlanır. Evini kaybetmek istemeyen birçok kişinin aralarında yer aldığı görülür.

Nevzat ve Ali, Engin'in Kadınçıkmaz'ndaki evine gider. Zeynep oradadır. Engin'in boynundan çıkardıkları cevşenin içinde, kasanın anahtarları vardır. Kasanın içinden tapular çıkar. Engin'in üzerine Tarlabaşı'nda dokuz adet evin tapusu vardır. Sarı bir zarfın içinde, az önceki gösterinin lideri olan kadının fotoğrafını görürler. O sırada, görevli bir memur yanlarına gelir. Kara Nizam'ın kendilerini görmek istediğini söyler.

Nizam' ı eve sokmak istemeyen Nevzat ve diğerleriyle köşedeki kahveye geçer. Nizam, Çilem'in adının Hacer olduğunu ve dün Uludağ'da evlendiklerini anlatır. Nevzat ve Ali, Engin'in eski sevgilisinin çalıştığı pavyona giderken yolda Saltanat Süleyman'ın kavgasına şahit olurlar. Süleyman'ın bıçağı fırlatış tarzı, Nevzat ve Ali'de katil olma ihtimalini güçlendirir.

Nevzat ve Ali, Azize'nin çalıştığı yere gelir. Klarnetçi Sadri ile konuşur. Azize, Engin'in ölüm haberini aldığından beri hastalanıp yatağa düşmüştür. Yarın birlikte emniyete geleceklerini söyler. Nevzat, Ali'yi Zeynep'i almaya gönderir. Tarlabaşı sokaklarında yürürken Keto ve Pirana ile karşılaşır. Mahallenin mecnunu Diyojen'den bahsederler. 6- 7

Eylül olayları sırasında ailesini kaybetmiş bir meczuptur. Çok varlıklı biriyken aklını yitirip kilisenin bahçesinde yaşamaya başlamıştır.

Nevzat, akşamüzeri Zeynep ve Ali'yi yanına alarak Feraye Meyhanesi'ne götürür. Otururken Zeynep, ailesinin yapmış olduğu yemek davetini hatırlatır. O sırada Nevzat'ın mahallesinde oturan polisiye yazarı bey, yanında bir arkadaşıyla mekâna gelir. Yanındaki arkadaşı Ayhan'la gelip selam verirler.

Masada yalnız kalan ekip, cinayet ve ihtimaller üzerine konuşur. Saltanat Süleyman ve Barbut İhsan'dan konu açılır. Ortada birkaç saat arayla işlenmiş iki cinayet vardır. Nevzat ve ekibi cinayete dair fikir yürütürken telefonu çalar. Arayan polis memuru Sami'dir. Öztarlabaşılılar Kulübü'nün önünde yeni bir cinayet işlenmiştir. Nevzat, Ali ve Zeynep olay yerine varır. Maktul, yedi el ateş edilerek öldürülmüştür. Öldürülen kişi Fidan adındaki genç kızdır. Arkadaşlarıyla eylem yaparken Nizam'ın yeğeni Kudret tarafından öldürülmüştür.

Nazlı, olay yerine gelir. İhsan ve Nizam gibi kişilerin Fidan ve ailesini öldürdüğünü anlatır. Ferhat Çerağ Kültür Merkezi'ne geçerler. Nazlı, Nevzat'a Fidan'ın hikâyesini anlatır. Nevzat, öldürülen Engin'in evinde Nazlı'nın kültür merkezinin ayrıntılı bir krokisini bulduğunu anlatır.

Olay yerine gelen Nevzat, Cemal'i görür. Cemal, ona Nizam'ın her türlü kötülüğü yapabileceğinden bahseder. Kendisinin de çok düşmanı olduğunu anlatır. Nizam'ın, âlemde en güçlü olup herkese gözdağı vermek amacıyla cinayetleri azmettirdiğinden bahseder.

Nevzat ve Ali merkeze gelir. Kudret'in sorgusuna girerler. Kudret, Sami adlı polisi ve iki memuru daha gezi olayları sırasında kurtardıklarından bahseder. Gezi olayları sırasında Sami ve arkadaşını göstericilerin elinde linç edilmekten kurtarmışlarıdır.

Ali, Kudret'in kirli çamaşırlarını ortaya serer. Geçmişte öldürdüğü kişilerle, amcası Nizam ve karısı Çilem'le, Engin'le olan bağlantılarını sorgular. Kudret, sorguda çözülmeye başlar. Nevzat, Kudret'in gizlediği bilgiler olduğunu hisseder. Gecenin ilerleyen saatlerinde Kudret'in avukatı Sacit de sorguya katılır. Kudret, sorgunun ardından nezarethaneye yollanır. Nevzat, evine gelir. Evgenia ona sürpriz yapmıştır. Sabahleyin Cemal, Nevzat'ı arar. İhsan'ın Engin'in öldürülmesi cinayeti ile ilgili bir şeyler öğrendiğini söyler. Onunla konuşmasını söyler. Kahvaltının ardından Nevzat, Evgenia'ya 'Beyoğlu'nun En Güzel

Abisi' lakabının nereden geldiğini anlatır. Ardından emniyete geçer. Klarnetçi Sadri ile Azize sorgu için orada kendisini beklemektedir.

Azize, Nizam ve Çilem'in evlendiğini Nevzat'tan öğrenir. Bu duruma sevinir; ancak Çilem'in, Nizam'dan çekindiğini, korktuğunu bilir. Aralarında çok yaş farkı vardır ve Nizam çok kıskanç biridir.

İhsan'ın ruhsatsız silah bulundurmaktan içeri girdiği sırada, Engin, Azize'ye Çilem'i yemeğe davet etmesini söyler. Aynı yemeğe gizli olarak Nizam'ı da çağırmıştır. Engin'in Nizam'la planladığı bir iştir. O gece, Çilem ve Nizam sevgili olurlar. Çilem'in alkolün etkisinde olmasından faydalanan Nizam, elinde koz olarak tutmak adına, Engin'e bazı müstehcen fotoğraflar çektirir. Böylelikle Çilem'i, İhsan'dan ayırıp kendisine bağlamış olur. Azize, Jale adındaki başka bir kadından bahseder. Engin'in, güvenlikleri sebebiyle onunla aynı evde kalmadığından bahseder. İtalyanların peşinde olduğunu anlatır. Engin'in amcası, İtalyan mafyasının uyuşturucu ayağını oluşturur. Kaçak yollarla ülkeye uyuşturucu sokarken yakalanır ve İtalya'dan ayrılmak zorunda kalır. İstanbul'a döner. İstanbul'a döndükten sonra da işi yeğenine devretmek ister.

Engin, öldürüldüğü gece Azize'nin çalıştığı pavyona gider. Kavgalıdırlar ve Engin olay çıkararak mekândan çıkar. Sadri bunları anlatırken Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan, İhsan'dır. Önemli bir gelişme olduğunu, Çilem'in kendisiyle görüşmek istediğini, cinayetle ilgili önemli bilgilere sahip olduğunu anlatır.

Emniyetten çıkan Nevzat ve ekibi, Jale ile görüşmek için evine gider. Yolda giderken de ellerindeki bulguları değerlendirirler. Titiz Tarık'ın, bir hafta önce hesabına iki yüz bin lira para yatırdığını öğrenmişlerdir. Parayı kendisi yatırmıştır. Ayrıca kaldığı oteli tespit etmişlerdir. Orayı da incelemeye alacaklardır. Jale, Engin'le olan ilişkisini ve bitkisel hayatta olan kocası Rıfat Bey'i, Nevzat ve Ali'ye anlatır. Eşi, biseksüeldir. Jale, Engin vasıtasıyla Tarlabaşı'nda eski Rum evlerini aldıklarını, bunu Nizam'dan gizlediklerini anlatır. Tarlabaşı'nda, 6- 7 Eylül olayları sonrası terk edilen birçok Rum ve Ermeni evleri vardır. Nizam ve Engin gibi rant peşinde koşanlar kelepir durumda olan bu evleri oldukça uygun fiyatlara alarak kara geçmiş ve zenginleşmiştir.

Jale'nin evinden çıkan Nevzat, Tarlabaşı'na gelir burada Keto, Pirana ve Musti ile karşılaşır. Çocuklar, Fidan'ı Gezi Parkı'ndan tanıdıklarını anlatırlar. Olaylar sırasında onlara yardım eden tek kişi o ve Gerilla Civan adlı gençtir. Fidan'ı öldüren kişinin

salınması halinde, Civan ve arkadaşlarının Tarlabaşı'nı yakacağını anlatırlar. Nazlı ile konuşurken arkadaşları Çekirge'den duymuşlardır. Nevzat, Nizam'la buluşmadan önce Nazlı'ya uğrar. Nazlı, Civan Hoca'nın insancıl biri olduğunu, tam tersi eylemcileri yumuşatmaya çalıştığını, kendi kültür merkezinde hocalık yaptığını anlatır. Onu, Çekirge ile yüzleştirir. Nazlı, Nevzat'a Çekirge ile nasıl tanıştığını anlatır. Gezi olayları sonrası parkta konuştuklarından bahseder. Evsiz olan Çekirge'yi, Nazlı kültür merkezinde işe alarak sokaktan kurtarmıştır. Bu sırada Civan Hoca yanlarına gelir. Nevzat'la tanışır ve ondan Nizam konusunda yardım ister. Fidan'ın öldürülmesinden dolayı arkadaşları çok öfkelidir. Nevzat'tan, Nizam'ın iki gün mekânlarını kapatmasını ister.

Nevzat, Azize'nin evine gider. Orada Ali ve Zeynep de kendisini beklemektedir. Ev, Engin'in eviyle aynı şekilde dizayn edilmiştir. LCD televizyonun arkasına gizlenmiş kasayı bulurlar. İçinden çeşitli tapularla Çilem'in Nizam ile çekilmiş çıplak fotoları çıkar. O fotoğraflar ile şantaj yapmışlar, Çilem'i İhsan'dan ayırmıştır. Azize'nin evinden çıkıp, Nizam'ın mekânına yürürken Ali, Nevzat ve Zeynep'e, Sadri'yi göz ardı etmemeleri gerektiğini anlatır. Bunun dışında rant uğruna işlenen cinayetlere dikkat çekerler. Nizam'da 22, Engin'de 17 Tarlabaşı'na ait tapu kaydı vardır.

Nevzat, buluşmaya henüz vakit olduğundan İstiklal Caddesi'ne çıkar. Orada, komşusu olan polisiye yazarla karşılaşır. Onu biraz izler. Semerkand Kitabevi'ne girdiğini görür. Kitapçıdan ayrıldığını görünce girip nasıl bir yazar olduğunu sorar. Sürekli karşılaştığından takip edildiğini düşünür.

Nevzat, Çilem ve Nizam'la konuşurken İhsan'dan telefon gelir. Nevzat'a, katillin kim olduğunu bildiğini söyler. Nevzat, Nizam'ın yanından ayrılır, İhsan'ın mekânına gider. İhsan, Çilem'le konuşmuş ve katilin İtalyan mafyasından Lütfü adındaki birinin olduğunu anlatmıştır. Engin'in amcası Durdu, İtalya- İsviçre ekseninde kendisi dışında kimsenin uyuşturucu işi yapmasını istemediği için Engin aracılığıyla Nizam'ın uyuşturucu ticaretini baltalamıştır. Bunu öğrenen Nizam, Engin'i ortadan kaldırmaya karar verir.

İhsan'ın mekânından ayrılan Nevzat, buluşmak için söz verdiği Evgenia'nın Tatavla'daki meyhanesine geçer. Orada, Evgenia'nın yengesi Fofo ile sohbet ederler. Seneler önce Tarlabaşı'nda oturmuş, 6-7 Eylül olayları sebebiyle zorunlu olarak Yunanistan'a göç etmişlerdir. Gece yarısı Balat'taki evine dönen Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Ali'dir. Titiz Tarık'ın hesabına iki yüz bin yattığı gün, Jale'nin hesabından da iki yüz bin çekilmiştir. Tarık'ı kiralayan kişi büyük olasılıkla Jale'dir.

Sabah işe giderken komşusu olan polisiye roman yazarı, Nevzat'ı durdurur. Kendisine ayın 3'ünden sakınmasını söyler. O günse, bugündür. Yoldayken Cemal, Nevzat'ı arar. Nizam, karısı Çilem'in İhsan'la buluştuğunu öğrenmiştir. Aralarında bir çatışma çıkacaktır, kahvede hesaplaşacaklardır. Nevzat'tan yardım ister. Hesaplaşmada, Nizam tarafından satın alınmış olan Pire Necmi, İhsan'ı öldürür. İçlerindeki hain odur. Olayları ayırmak isteyen Nevzat'ı ortadan kaldırmak ister Nizam; ancak Keto, Musti ve Pirana dalar meydana ve çocuklardan Keto ve Musti, Nizam'ın üzerine tinerli bez fırlatır ve Nizam, yanmaya başlar. Çocuklar vurulur. Nevzat, bu sırada Nizam'ın yeğeninden kurtulup ikisini de vurmak zorunda kalır.

Cemal, Nevzat'tan önce gelmiştir; işi bozacağını düşünen Nizam, Cemal'i yeğenlerine dövdürür. Bayılınca da kahvenin deposuna kilitlenir. Cemal'i kilitli olduğu yerden çıkarıp hastaneye bırakan Nevzat, emniyete gelir. Ali ile birlikte Jale'yi sorgularlar. Jale ve avukatı açık vermez.

Nevzat ve Ali, akşam, Zeynep ve ailesinin yemek davetine gelirler. Bulgar göçmeni olan aile ile memleketten konuşurken klarnetçi Sadri'yi Zeynep 'in anne- babasına sorarlar. Tanımazlar. Bulgar adının Sergey olduğunu söyleyince anımsarlar. Sirkte bıçak atma ustası olarak çalıştığını, yanlışlıkla kardeşini öldürdüğünü anlatırlar. O anda katilin Sadri olduğu anlaşılır. Sadri, suçunu inkâr etmez; olduğu gibi kabul eder. Nevzat evine dönerken, yazar komşusu ona bir hediye bırakır. İmzalı, yeni kitabıdır: '*Beyoğlu'nun En Güzel Abisi.'* Polisiye roman yazarının kendisiyle ilgili bir roman yazdığı için takip ettiğini anlayan Nevzat, hemen kitabı okumaya karar verir.

2.1.11. *Elveda Güzel Vatanım*[80]

Roman, 1926 senesinin yeni kurulmuş Türkiye'sinin sonbaharında geçer. Eski bir İttihatçı olan Şehsuvar Sami'nin sevgilisi Ester'e yazdığı mektuplar şeklinde düzenlenmiştir. Yıkılmış bir imparatorluk ve yeni kurulmuş bir ülkede yaşanan entrikalar, siyasi çatışmaları Şehsuvar Sami'nin mektuplarından takip edilir.

Roman, on altı günlük bir süre içinde yazılan toplam on altı mektuptan oluşur. Şehsuvar Sami, sürgün ve korku içinde geçen on altı gün üzerinden yakın dönem tarihine ışık tutar.

[80] Ahmet Ümit**, Elveda Güzel Vatanım**, Everest Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Aralık 2015

Şehsuvar Sami'nin Pera Palas'ta, otel odasından yazdığı mektuplarla 1926 yılından, bazı tarihi dönemlere yolculuk edilir.

Şehsuvar Sami, birinci mektubuyla sevgilisi Ester'e içinde bulunduğu durumdan bahseder: İmparatorluğun parçalanmasıyla içinde taşıdığı bütün idealleri de parçalanır. Selanik'in, doğup büyüdüğü memleketin kaybedilmesi onu derinden etkiler. İzmir Suikastı ile birlikte, hainlerin yanında eski İttihatçıların da bir kısmı darağacına gider, sıranın kendisine de geleceğini ve bundan korktuğunu anlatır.

Mektupları yazma amacının bir nevi kendisiyle yüzleşme olduğundan bahseder. Ester'e, onu bırakıp gitmek zorunda kaldığını, mevzunun vatan olduğunu anlatır.

Geçmişte bir yaz sonunda, Ester'e İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılacağını söyler. Ester ise, şiddetle karşı çıkarak *'katil mi olacaksın?'* der; oysaki Şehsuvar Sami, 1907 yılının yazında, yaklaşık bir yıl önce cemiyete katılmıştır. Cemiyete kendisini öneren kişi, Ester'in dayısı Leon'dur. Cemiyetteki ilk vazifeleri çoğunlukla kuryeliktir. Yakın dönem içinde onu fedai grubuna alacak, farklı vazifeler verilecektir.

Meşrutiyet ilan edilmeden on altı gün önce Resneli Niyazi ve Kolağası Enver, dağa çıkarak direniş başlatır. Bunun üzerine Abdülhamit, 'Arnavut celladı' Şemsi Paşa'yı üzerlerine yollar; ancak İttihat ve Terakki'nin suikastı ile Şemsi Paşa öldürülür. Olayın görgü tanıklarından biri de Şehsuvar Sami'dir.

Meşrutiyetin ilan edildiği sırada Abdülhamit Şemsi Paşa'yı, durumu kontrol altına almak ve çeteleri ortadan kaldırmak üzere görevlendirir. İttihat ve Terakki de onu ortadan kaldırmak için harekete geçer, bir suikast planı hazırlanır. Selanik'te vurulması planlanan paşa, Manastır'da vurulacaktır. Sivillerin ölmemesi için gereken önlemler alınır. Eğer Şemsi Paşa, Selanik'te vurulacak olsa, Şehsuvar Sami fedailer grubunda hiç yer almayacaktır; ancak; Manastır bütün gidişatı değiştirir.

Şehsuvar Sami, gelen oda görevlisi yüzünden mektuba zorunlu bir ara verir. Oda görevlisi, akşam Reşit'le yiyeceği yemeği kendisine hatırlatır.

Telgrafhaneye giden Şemsi Paşa, gidişatla ilgili Abdülhamit'e bilgi verir. Çıkışta, cemiyet tarafından görevlendiren Mülazım Atıf tarafından vurulur. Mülazım Atıf'ı koruma görevi, Şehsuvar Sami'ye aittir; o yarım bırakırsa diğeri tamamlayacaktır. Suikast sonrası izlerini kaybettirirler. Şehsuvar'ın, cemiyet içinde yükselişi bu suikast sırasındaki davranışları ile gerçekleşir; fedailer grubuna yükselir. Nam ı değer "Şemso" nun öldürülmesi, Yıldız

Sarayı'nda şok etkisi yaratır. Abdülhamit tehlikenin ne denli büyük olduğunun farkına varır ve Üsküp Mıntıka Kumandanı Tatar Osman Paşa'yı, bölgenin savunması ile görevlendirir.

Şehsuvar mektubunu yazarken odasının kapısı çalınır. Gelen, oda numarasını karıştıran bir beydir. Şehsuvar, sivil polis olduğunu, kontrol amaçlı geldiğini düşünür. Dışarı hava almaya çıkan Şehsuvar, izlendiğini fark eder. Hafiyeler tarafından üçlü takibe alınır. Yorgo'nun meyhanesine uğrayıp oteline döner. Mektuba devam eder.

Yıldız Sarayı tarafından Tatar Osman Paşa görevlendirilir. Aldıkları önlemler sıkı ve diğerlerinden farklıdır. Öncelikle cemiyet üyelerinin tespitine başlar. Bu arada cemiyet de paşayı öldürmeye değil; dağa kaldırmaya karar verir. Cemiyetin kararını Resneli Niyazi'ye ulaştıracak kişi Şehsuvar Sami'dir. Lahça'da bulunan Resneli Niyazi'ye mesajı iletir. 22 Temmuz'u 23'üne bağlayan gece Tatar Osman Paşa'nın Manastır'daki konağı basılarak paşa, dağa kaldırılır. Ertesi gün Manastır'da Meşrutiyet ilan edilir ve dalga dalga payitahta kadar kendisini gösterir.

Mektubuna ara veren Şehsuvar Sami ertesi gün, odasına yanlışlıkla girmesinden şüphelendiği Nurullah Bey'in harp zenginlerinden olduğunu öğrenir. Kahvaltı sonrası odasına çekilen Şehsuvar Sami, gazetede İbrahim Naşit adlı yanlı bir gazetecinin yazısını okur. Memlekette ne kadar hain varsa temizlenmesi teması üzerinedir. Telaşa kapılan Şehsuvar Sami, mektuplarını tamamlamak için masasına geçer.

1908 Temmuzunun yakıcılığında Ester'le yaptığı konuşma ve Binbaşı Enver'in, Osmanlıcılık fikrini destekleyen konuşmasını anımsar. Osmanlı ülkesini sarıp sarmalayan bu coşkuya rağmen tahtta Abdülhamit'in oluşu, cemiyet ve aydınlarının hoşuna gitmemektedir. İnkılap yapılmış; ancak iktidar olunamamıştır.

Ester, Şehsuvar Sami ile olan ilişkisinde bir çıkış yolu aramaktadır; ancak Şehsuvar Sami, ülkesini bu halde bırakıp Paris'e gidecek kadar romantik bir zihniyette değildir.

O sırada odasının telefonu çalar. Arayan resepsiyonist Ömer'dir. Bir misafiri olduğunu iletir. Gelen kişi, Mehmet Esat'tır. Eski günlerden konuşurken Şehsuvar Sami, onu kimin gönderdiğini sorar. Mehmet Esat, Milli Emniyet adında yeni bir yapılanmadan söz eder. Hükümet, eski yapıların ve İttihatçıların durumunu anlamaya çalışmaktadır.

Mektuba yeniden başlayan Şehsuvar, 1908 Temmuz'una döner. Şehsuvar Sami, cemiyetin fedaileri arasına girmenin mutluluğunu yaşar. Fedailer grubuyla üçüncü görüşmesini yapar.

Birinci buluşmada, Basri Bey ile atış talimlerine fedailer grubunun bir üyesi olarak gider. Üçüncü buluşmaları, Leon Dayı'nın avukatlık bürosundadır. Mehmet Esat da vardır aralarında. Cemiyetin Şemsi Paşa'yı öldürmesi üzerine, Payitaht da, cemiyetin beyni Talat Paşa'yı ortadan kaldırmak için kolları sıvamıştır. Fedailerin görevi, suikastçıları ortadan kaldırmaktır. Suikastçıları takip ederken bir çatışma çıkar ve adamlar ölür, Mehmet Esat ağır yaralanır. O olaydan sonra Mehmet Esat'la yolları ayrılır.

Otel müdürü Reşit, Şehsuvar Sami'yi görmeye gelen Mehmet Esat hakkında uyarır. Güvenmemesini söyler. Güvenilir kişilerle görüşmesini söyler. Cezmi Kenan'ın hayatta olduğundan bahseder. Onunla buluşma ayarlayacaktır.

Mektuba kaldığı yerden devam eden Şehsuvar Sami, suikastçıların öldürülmesinde gösterdiği başarı ile cemiyetin takdirini toplar. Talat Bey, Şehsuvar Sami'ye, Selanik'in misyonunu tamamladığını, artık payitahta gitmeleri gerektiğini söyler. Şehsuvar Sami, Payitahta giden trende, fedailer grubunda yerini alır. Gitmeden Ester'le vedalaşır. Selanik'ten gelen heyet, Sadrazam Mehmet Sait Paşa'nın huzuruna çıkmaya hazırlanır.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, oda kapısının çalınmasıyla uyanır. Reşit, polisin otele baskın vereceğini duyurur. Kendisi için geldiklerini düşünen Şehsuvar Sami, bir an telaşa kapılır. Oysa polis, Bursa'da eşini ve aşığını öldüren bir tüccarın peşindedir.

Cemiyet üyeleriyle Selanik'ten İstanbul'a gelen Şehsuvar Sami, ilk günler Madam Melina'nın evine yerleştirilir. Daha sonra çok seveceği bu kadın, bütün mirasını kendisine bırakacaktır. Herkesin yazar olacağına inandığı yıllarda siyasete kapılan Şehsuvar Sami, Abdülhamit'in adamları gibi jurnal toplamaya başlar. Abdülhamit'in adamlarından İsmail Mahir Paşa'yı tuzağa düşürürler. Ardından Solak Kani adlı hafiyenin izini sürerler; ancak onun tuzağına düşen Şehsuvar Sami, hafif yaralanır.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, Reşit'le ertesi gün Cezmi Kenan'a gitmek üzere anlaşır. Mektubun başına geçen Şehsuvar Sami, Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908'e döner. İnkılabın karşısındaki karanlık güçler ile dışarda patlak veren dış güçlerden bahseder. Özelikle I. Dünya Savaşı'nın yarattığı huzursuzluk ve güvensizlik ortamı, İttihat ve Terakki için oldukça olumsuz olmuştur. Basın ve yayın organları da karşılarındadır.

Şehsuvar Sami, mektubunda 31 Mart ayaklanmasına yer verir. Şeriat isteyen eski düzen yanlılarının Meşrutiyet rejimine karşı giriştikleri isyanı aktarır. İsyancıların toplandığı yer Sultanahmet Meydanı'dır. Şehsuvar Sami, Basri Bey ve Mülazım Fuat oraya gider.

Ayaklanma esnasında, gericilerden biri Basri Bey'i tanır ve linç girişiminde bulunmaya kalkar. O sırada kalabalıktan Hüseyin Cahit'in yakalandığına dair sesler yükselince dikkatler o yöne çevrilir. Kalabalığın linç ettiği kişi Hüseyin Cahit değil; ona benzerliği ile dikkat çeken Lazkiye mebusu Arslan Bey'dir. Ayaklanmada Talat Bey, Ahmet Rıza ve Doktor Nazım'ı koruma görevi Basri Bey ve Şehsuvar Sami'nin ekibine verilir. Basri Bey ekibiyle birlikte Ahmet Rıza'nın kaldığı eve gider. Beş gün boyunca Ahmet Rıza'nın güvenliğini sağlarlar. Ardından Ahmet Rıza'yı, Yeşilköy'de daha güvenli bir eve taşırlar.

İsyanı bastıracak olan Hareket Ordusu'nun şehre yaklaştığı haber alınır. İsyanın on birinci gününde Hareket Ordusu taarruza başlar. En kanlı mücadele Topçu Kışlası önünde yaşanır. Muhtar Bey, isyancılar tarafından katledilir.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, otel müdürü Reşat ile birlikte, Cezmi yüzbaşı ile görüşmeye gider. Şehsuvar Sami, onu değişmemiş olarak bulur. Langa'da kaldığı evde onları karşılar. Cezmi Kenan, Mehmet Esat'ın İngilizler adına çalışan bir casus olduğunu anlatır. Cezmi Kenan, ayrıca Ester'in İstanbul'da olduğunu söyler. Adresini tam olarak bilmediğini söyleyerek, iki gün sonra buluşmak üzere sözleşirler.

Meşrutiyet dönemini anlatmaya devam eden Şehsuvar Sami, Abdülhamit'in tahttan indirilip yerine kardeşi Sultan Reşat'ın çıktığını yazar. Abdülhamit, sürgüne Selanik'e gidecektir. Şehsuvar Sami de bu seyahatte ona eşlik edecek kişilerdendir. Tren vagonunda Abdülhamit'le konuşan Şehsuvar Sami, babasını Fizan'a yollayarak ölümüne sebep olan padişaha kızgındır. Cemiyete o yüzden üye olduğunu söyler.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, o sabah Ester'in adresini alabilmek için Cezmi Bey'le buluşacaktır. Bu sırada resepsiyonist Ömer, Mehmet Esat'ın kendisine bıraktığı mektubu verir. Öğle vakti için kendisiyle görüşmesini ister.

Mektuba dönen Şehsuvar Sami, padişahı Selanik'e getirmiş dönmek üzereyken Abdülhamit'in kendisiyle konuşmak istediğini öğrenir. Abdülhamit, kendisine Arthur Conan Doyle'nun imzalı kitabını hediye ederek babası için üzgün olduğunu söyler.

Selanik'ten ayrılacağı gün Leon Dayı ile görüşür, cemiyetin kendisini sildiğini öğrenir. Leon, hata ettiklerini düşünür. Osmanlı ülkesinin dağılmaya başladığını, her milletin kendi devletini kurmaktan bahsettiğini anlatır. Zamanında Ester'le Paris'e gitmelerine karşı çıkmasının hata olduğunu söyler.

Mektubu yazarken Şehsuvar Sami'nin oda kapısı çalar. Gelen, Mehmet Esat'tır. Öğle yemeği randevusuna gitmeyince yanına gelir. Hükümetin kendisi için çalışmasını istediğini anlatır. Onun istememesine karşın bir gün düşünmesini ister.

Geçmişe dönen Şehsuvar Sami, Meşrutiyet'in yeni ilan edildiği dönemlerde gazeteci Ahmet Samim'in öldürülmesi emrini alır. Muhalif olan genç gazeteci, İttihat ve Terakki'yi hedef alan yazılar yazmaktadır. Çerkez bir tetikçi gazeteciyi öldürecektir; eğer başaramazsa Şehsuvar Sami tamamlayacaktır. Tetikçi Ahmet Samim'i öldürür. Şehsuvar Sami, bir gazeteci öldürüldüğü için üzgündür. Ve aslında cemiyet için uygun olmadığını düşünür; ancak çok geç kalmıştır.

Cezmi Binbaşı'ya gitmek için hazırlanan Şehsuvar Sami, otel müdürü Reşit'in gelmesini bekler.

İttihat ve Terakki düşmanı olanlar, kendi içlerinde Abdülhamit yanlısı bir cemiyet kurarlar. Adı 'Cemiyet i Hafiye' olan bu kuruluş, çeşitli kişiler aracılığıyla hafiyelik örgütü kurarak bilgileri Paris'teki genel merkeze aktarır. Şehsuvar Sami, Basri Bey ve Mülazım Fuat, bu iletişim ağını ortaya çıkarıp durumu Mahmut Şevket Paşa'ya bildirir. Yaptıkları hafiyelik sayesinde bir isyanın önüne geçen Şehsuvar Sami ve arkadaşları sayesinde karşıt görüşlü birçok cemiyet üyesi tutuklanmıştır.

Ertesi gün mektubun başına yeniden oturan Şehsuvar Sami, Reşit'le karşılaşır. İngiltere'den gelen, polisiye eserler yazan bir kadın yazarla buluşacağını, İngilizcesinin yetersin olmasından çekindiğini, kendisine eşlik etmesini istediğini iletir. Şehsuvar Sami, teklifi kibarca reddedip odasına geçer.

Mektubun başına oturan Şehsuvar Sami, 1910 yılının yazını anlatır. Uçarı bir hayat sürdüğü Dersaadet'te uzakta olan, ölüm döşeğindeki annesini kaybetmek ruhunda derin yaralar açar. Selanik'te annesinin cenazesinde bir iç hesaplaşma yaşayan Şehsuvar Sami yaşamının ve cemiyetin amacını bir kez daha sorgular. Paloma Nine'yle konuşan Şehsuvar Sami, kısa bir süre önce Ester'in de orada olduğunu öğrenir. Paloma Nine, Ester'e mektup yazmasını, ondan özür dilemesini tembihler.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, Cezmi Binbaşı'nın evine gider, onu ölü bir vaziyette bulur. O sırada gelen polise yakalanır ve kaçar, otele gelir.

Mektubun başına oturan Şehsuvar Sami, annesinin ölümünden sonra Dersaadet'e gelir. Mülazım Fuat ve Basri Bey tarafından Sirkeci Garı'nda karşılanır. Ertesi gün, Trablusgarp Savaşı patlak verir. Gizli kimliklerle Trablusgarp'a gideceklerdir.

Önce Derne'ye giderler. Orada, Mustafa Kemal tarafından karşılanırlar. Basri Bey'le önceden tanışıklardır. O da Selaniklidir. Dinlenmeleri için elinden geleni yapar; ancak umutsuzdur. Ardından Enver Bey'le görüşürler. Enver Bey, daha hayalperesttir. Yardım etmek isteyen Arap kabilelerinden bir ordu yaratmaya çalışır. Sunusi aşiretinin şeyhi Muhammed Bin Tarık, oldukça büyük bir destek verir. Başka aşiretler de Osmanlı birliklerine katılmak için haber gönderir.

Basri Bey ve ekibi, aşiret ile görüşmeye gittikleri esnada haydutlar tarafından pusuya düşürülüp yaralanır. Basri Bey, ağır yaralı olduğundan Şehsuvar Sami'nin kendisini öldürmesini ister. Kurtulma şansı yoktur. Şehsuvar Sami, istemeyrek de olsa tetiği çekmek zorunda kalır.

Şehsuvar Sami, Selanik sokaklarında Ester ile karşılaşır. Patlak veren Balkan Savaşları ve İttihat Terakki'nin kayıpları üzerine konuşurlar. Annesinin mezarını ziyaret eden Şehsuvar Sami, Dersaadet'e döner. Cemiyetin Nuruosmaniye şubesinde Talat Bey'le karşılaşır. Talat Bey, cemiyetin siyasi lideridir. Kaybettiklerinin farkındadır. Talat Bey, şu an esas meselenin Balkanlar olduğunu, Bulgarları durdurmak zorunda olduklarını söyler. Bu konuşmanın üzerinden üç ay geçmeden İttihat ve Terakki Cemiyeti, darbeyle yönetimi ele geçirir.

Yazdıklarına ara veren Şehsuvar Sami, otele gelir. Mehmet Esat, kendisine not bırakmıştır. Muhakkak buluşmaya gelmesini tembihler. Ardından iki sivil giyimli polis, kendisine Cezmi Kenan'ı sorar. Öldürüldüğünü söylerler. Şehsuvar Sami, bu kişileri Mehmet Esat'ın tehdit olarak gönderdiğini düşünür.

Mektubunun başına oturan Şehsuvar Sami, 1912 kışına döner. Balkan Savaşı kaybedilmiş, mevcut yönetim ve cemiyet arasında büyük bir mücadele başlamıştır. Cemiyet, gizli bir darbe hazırlığındadır. Beklenen Bab ı Ali Baskını gerçekleşir ve Kamil Paşa istifa eder. Mektuba ara veren Şehsuvar Sami'nin oda kapısı çalınır. Gelen, otel müdürü Reşit'tir. Polislerin Cezmi Kenan cinayeti ile ilgili olarak kendisini sorguladığını söyler. Kendilerinden şüphelenmemekte, hırsızlık üzerinde durduklarını söyler.

Cezmi Kenan'ın Ester'i gördüğünü söylemesi ile kaldığı oteli tespit etmeye çalışan Şehsuvar Sami, Reşit'in Tokatlıyan Otel'in müdürü olan arkadaşı ile konuştuğunu, yarın kendisini beklediğini söyler. Ester, bir adres bıraktıysa kendisine yardım edecektir.

Şehsuvar Sami, mektubuna devam eder. Darbenin yapıldığı gün, beş yıl sürecek bir iktidara gelen İttihat ve Terakki Cemiyeti, Sultan Reşat ile görüşür. Mahmut Şevket Paşa sadrazam, Talat Paşa ise, dâhiliye nazırı olarak atanır. Kendi içinde çatışmalar yaşayan Cemiyet, tam olarak iktidar olamamıştır. Mülazım Fuat'ın bu konuda derin endişesi vardır. Savaşın kapıda olduğu böyle bir dönemde iktidar olmayı oldukça tehlikeli bulur.

Yenilgiler ardı ardına gelir. Enver Paşa'nın komuta ettiği birlikler Edirne'yi kaybeder. Ardından Londra'da imzalanan barış antlaşması ile Midye- Enez Hattı'na çekilmek zorunda kalınır. Edirne, Bulgarlara teslim edilir. İttihat ve Terakki düşmanları bir araya gelmeye başlar. Muhalif sesler iyice yükselir. Kanlı bir komplo ile karşı karşıya gelinir. Amaç önemli isimleri ortadan kaldırarak bir kaos ortamı yaratmak ve kendi adaylarını tahta çıkarmaktır.

Ertesi sabah Şehsuvar Sami, gazetede Cezmi Kenan'ın ölüm haberini okur. Ancak, eski bir İttihatçı olan emekli binbaşı ile ilgili yapılan haber, itibarsızlaştırmaya yöneliktir. Bu durum, Şehsuvar Sami'yi sarsar. Mektuba dönen Şehsuvar Sami, muhalifleri küçümsemenin bedelinin ağır olduğunu anlatır. Sadrazam Mahmut Şevket Paşa'yı öldürmüşlerdir. Cemiyet, katil avına çıkar ve büyük isimler ele geçirilip sorgulanır.

Mahmut Şevket Paşa'nın idam edildiği Beyazıt Meydanı'nda, bu işte parmağı olan on iki kişi de idam edilir.

Ertesi gün ikindi vaktinde Tokatlıyan Otel'e gider. Otel müdürü, elinde kayıt defteri ile gelir; ancak ne Leon Dayı'nın ne de Ester'in adı listelerde vardır. Hayal kırıklığı ile ayrılır. Kaldığı otele dönen Şehsuvar Sami, on üç yıl öncesinde olanları mektubuna aktarır. Mahmut Şevket Paşa'nın ölümü, cemiyetin tek başına iktidar olma hayalini gerçekleştirir. Said Halim Paşa sadrazam olur, Talat Paşa resmen dâhiliye nazırlığına getirilir. Fuat ile dertleşen Şehsuvar Sami, bunun kaybedilmiş bir savaş olduğunu, beş yıldır iktidar olan cemiyetin sonunun hazin olduğu gerçeğini arkadaşından dinler.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, akşamüzeri Mehmet Esat'la Taksim Bahçesi'nde buluşur. Şehsuvar Sami, onlarla çalışacağını; ancak tek bir şartı olduğunu söyler. Leon Dayı ve Ester'i bulurlarsa teklifini kabul edecektir. Mehmet Esat şüphelenir. İşin içinde bir

iş olmasından kaygılanır. Kaldığı otele dönen Şehsuvar Sami, 1913 yılı yazına döner. Bab ı Ali'de toplanmışlardır. Bizzat Talat Bey herkesi toplar. Kara Kemal, bir zafer elde edilmesi gerektiğini, ahalinin ancak böyle ikna olacağını söyler. Edirne ve Kırklareli'nin alınması gündeme gelir. Balkan Devletleri, kendi aralarında anlaşmazlığa düşmüştür ve bundan faydalanmak yerinde olacaktır. Edirne, Bulgarlardan geri alınır. İşin başrolünde yer alan Enver Bey, gelecekteki yerini hazırlamak için harekete geçer. Nazırlık için Talat Bey'e baskı yapar. Fedaileri ile açıkça tehdit etmekten geri durmaz. Cemiyetin içindeki bu çatışma, fedai konumunda olan Şehsuvar Sami ve arkadaşlarının durumunu zora sokar.

Ertesi gün sabah mektubuna devam eden Şehsuvar Sami, 1914 senesinden ve patlak veren I. Dünya Savaşı'nın yıkımından bahseder. Bir sene öncesinde cemiyetteki bazı hesaplaşmalar, Enver Bey ve Talat Bey taraftarlarını ikiye böler. Enver Bey, istediği konum olan Harbiye Nazırlığına getirilir. Cemal Bey ise, Bahriye nazırı olur; fakat Enver Bey, bununla yetinmeyecektir.

Şehsuvar Sami, mektuba ara verip kendini dışarı atar. Mehmet Esat'la buluşacaktır. Telaşla yürürken biriyle çarpışır. Çarpıştığı kişi Mekteb i Sultani'den arkadaşı olan Arşak'tır. Ertesi gün sekizde buluşmak üzere ayrılırlar. Mehmet Esat'la buluşup ilk avansını alan Şehsuvar Sami, görevini de öğrenir. Eski İttihatçıları bulacaktır. Devlet kademelerinde bilgilerinden istifade edilecektir.

Otele dönen Şehsuvar Sami, 1914 senesine döner. Enver Paşa, saraya damat olur. Emine Naciye Sultan'la evlenir. Savaş kapıdadır ve Enver Paşa'nın ısrarı ve hırsıyla Almanların yanında I. Dünya Savaşı'na girilir.

Mektuba ara verip dışarı çıkan Şehsuvar Sami, yüzü maskeli adamlar tarafından alıkonulur. Gözünü açtığında kendisini, Ferah Tiyatrosu'nda yüzleri maskeli adamların karşısında bulur. Onunla konuşan kişi Fuat'tır. Cemiyeti tekrar diriltmek peşindedir. Şehsuvar Sami, bu fikre yanaşmaz. Mehmet Esat'la bir komplo kurduklarını düşünür.

Mektuba dönen Şehsuvar Sami, Almanlarla anlaşma zemini hazırlayan Enver Paşa ve ikna edilen sadrazam Sait Halim Paşa ile yapılan toplantıya döner. Talat Bey, toplantı sonrası Fuat ve Şehsuvar Sami'yi, Süleyman Askeri Bey'in yanına yönlendirir. Resmi görevli devlet memuru olmalarını sağlayan kişi kendisidir.

Uyuyakalan Şehsuvar Sami, sabahın erken saatinde uyanır. Arayan resepsiyonist Ömer'dir. Cafer onu ziyarete gelmiştir. Cafer'den malumat alırken gözü tabakasına kayar. Cafer'in

elindeki tabaka, Cezmi'ye aittir. Cezmi binbaşıyı öldürenlerin cemiyet olduğunu düşünür ve anlam veremez. Cafer, kendisine Leon Dayı'nın yazıhanesinin adresini verir.

1914 senesi, dünya savaşının herkesi içine çektiği bir dönem olur. Fuat ve Şehsuvar Sami, Süleyman Askeri Bey'in paylaştıklarını Talat Bey'e anlatmaya karar verir. Talat Paşa ile konuşan Şehsuvar Sami, paşadan Ahmet Rıza ile konuşması öğüdünü alır. Ertesi gün Ahmet Rıza'nın Çengelköy'deki çiftliğine gider. Ahmet Rıza, savaşta bitaraf olunması gerektiğini, liderlerin kendi çıkarları yüzünden ülkeyi felakete sürüklediğini Şehsuvar Sami'ye anlatır. Adları, Yavuz ve Midilli olarak değiştirilen gemilerin Osmanlı'yı felakete sürüklemesinin an meselesi olduğunu anlatır.

Leon Dayı'nın yazıhanesine uğrayan Şehsuvar Sami, Ester'in İstanbul'a hiç gelmediğini, Paris'te kaldığını öğrenir. Edebiyat tahsiline devam eden Ester, Geçen yaz Yahudi bir ressamla evlenmiştir.

29 Ekim 1914'te, Osmanlı fiili olarak savaşa girer. Yavuz ve Midilli adlı gemiler Rus limanlarını bombalar ve Almanya'nın yanında savaşa girilir. Şehsuvar Sami ve Fuat cepheye katılmak için Süleyman Askeri Bey'in yanına gider. Ancak Talat Paşa'nın emriyle, Şehsuvar Sami, Dersaadet'te kalır.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, Arşak'la buluşmak için Maksim'e gider. Orada Mehmet Esat'la karşılaşır. Mekânın sahibi, onun düzenli müşterisi olduğunu, İngilizler ile olan anlaşmazlıklarda ona hep yardımcı olduğunu anlatır. Şehsuvar Sami, Cezmi Kenan'ın söylediği gibi casusluk yapmış olabileceğini düşünür. İçlerindeki hainin Mehmet Esat olma ihtimali kafasını allak bullak eder.

Harb- i Umumi yıllarına dönen Şehsuvar Sami, alınan büyük darbeleri anlatır. Doğu Anadolu'da Enver Paşa komutasındaki 3. Ordu'nun, Allahuekber Dağları'nda donarak ölüşü ile Cemal Paşa komutasındaki 4. Ordu'nun Süveyş Kanalı'nda İngilizlere yenilişi devlet için bir yıkım olur. Bununla birlikte Çanakkale ve Kut'ül Amare'deki zaferler oldukça önemli bir yere sahiptir. Çanakkale'deki zafer neticesinde, Rusya'ya yardım götüremeyen İngiliz ve Fransız kuvvetleri ile sömürgeleri ağır bir yenilgi alır. Bu savaş neticesinde Rusya'da Bolşevik İhtilali olur ve Rusya, savaştan çekilmek zorunda kalır. Bunun neticesinde Kars, Ardahan ve Batum geri alınır.

1918 Osmanlı için bir yıkım senesi olur. İyice ağırlaşan Abdülhamit ve Sultan Reşat vefat eder. Savaşa Amerika'nın da dâhil olmasıyla İttifak devletleri ağır bir yenilgi alır.

Hükümetin üç paşası, Enver Paşa, Cemal Paşa ve Talat Paşa ülkeyi terk eder. Bir Alman denizaltısıyla ülkeyi terk ederler; ancak gittikleri ülkede dört yıl geçmeden öldürülürler.

Mektuba ara veren Şehsuvar Sami, Fuat ile görüşür. Fuat, Mehmet Esat ve kendisini yüzleşmek için Ferah Tiyatrosu'na davet eder. Akşamki buluşmada, Mehmet Esat'ın İngiliz ajanı 'Sessiz John' olduğu anlaşılır ve kendi adamı tarafından öldürülür. Fuat'ın hükümet için, Mustafa Kemal ve Cumhuriyet için çalıştığı anlaşılır.

Fuat, Şehsuvar Sami'nin bütün mektuplarını güvenlik gereği göndermemiştir. Şehsuvar Sami'yi kendi aralarına katmak için gözetim altında tutmuşlardır. Ancak Şehsuvar Sami onlara katılmayı reddeder. Ester'e son mektubunu yazar ve sakin hayatına geri döner.

2.1.12. *Kırlangıç Çığlığı*[81]

Ahmet Ümit'in yayınlanan son romanı *Kırlangıç Çığlığı*, 2018 yılında yayınlamıştır. Yazar bu romanıyla, diğer romanlarında yaptığı gibi önemli temalar üzerinde durmuştur. Romanda, Suriye iç savaşının gerçek yüzü, savaştan kaçıp sığınmacı olarak Türkiye'ye, mülteci kamplarına sığınan mültecilerin durumu gözler önüne serilir. Savaşta evsiz kalmasının yanı sıra anne- babasız kalan çocukların organlarının, organ mafyalarına satılması ve üzerlerine oynanan çirkin oyunlar, çocuk istismarı ve pedofili konuları, roman içinde işlenmiştir.

Romanın anlatıcısı, işlenen cinayet sarmalını paylaşan kişi Başkomiser Nevzat'tır. Cinayetle başlayan roman, Nevzat ve ekibinin ekseninde gelişen şaşırtıcı bir sona yaklaşır.

Roman, haziran ayının ilk günlerinde işlenen cinayetle başlar. Nevzat, gece sevgilisi Evgenia'nın yanında kalır. Sabah, yardımcısı komiser Ali'nin telefonu ile kendine gelir. Ali, Kasımpaşa'da bir çocuk parkında olduklarını, buraya bırakıldığını söyler. Nevzat, olay yerine gider. Ceset, kum havuzuna bırakılmıştır. Gözleri bağlı, kulağının yarısı kesilmiş bir şekildedir. Yanına pembe bir Barbie bebek bırakılmıştır.

Nevzat, katili tanır: Yıllar önce kızı Aysun'u taciz eden Akif Soykan adındaki kişidir. İlkokul 3. sınıfa giderken kızlarına pembe bir bebek hediye etmiş, eşi Güzide bundan işkillenmiş ve Nevzat'ı adamın yanına yollamıştır. Hakkında kısa bir araştırma yaptıktan sonra adamın küçük yaşına rağmen sayısız sabıkası olduğunu görürler. Çocuk tacizinden

[81] Ahmet Ümit, **Kırlangıç Çığlığı**, Everest Yayınları, İstanbul, Mart 2018

birçok suçu mevcuttur. En son, 8 yaşında bir kız çocuğunu tacizden Tokat'ta hapisteyken diğer mahkûmlar tarafından linç girişiminde bulunulmuş, ağır yaralı olarak kurtulmuştur.

Olay yerine gelen savcı Nadir, cesedi inceler ve Nevzat'ın anlattıklarını ilgiyle dinler. Bu cinayette birlikte çalışacaklardır. Nevzat bunları düşünürken Ali ve Zeynep ellerinde dosyayla yanına gelir. 'Körebe' lakaplı bir seri katilin iş başında olduğunu haber verirler. Körebe, tanınan bir seri katildir. Son cinayetini 2012 Haziran ayında işlemiştir. 2012 yılında toplam on iki cinayet işlemiş, sonra sessizliğe gömülmüştür. Öldürdüğü kişilerin hepsi de çocuk tacizinden hüküm giymiş, suçunu itiraf etmiş ya da çocuklarca tespit edilmiş kişilerdir.

Nevzat, bu dosyayla daha önce kimin ilgilendiğini sorar. İlgilenen Başkomiser Zekai Ovacık'tır; nam ı değer 'Tazı Zekai'. Kendisi emekli olmuş, eşiyle birlikte müstakil evinde yaşamaktadır. Nevzat, eski mesai arkadaşı Zekai'yi evinde ziyaret eder. Körebe cinayetini olduğu gibi hatırlar. Yeniden öldürmeye başladığını, ritüellerin bire bir tuttuğunu; ancak cinayet tarihi ile ilgili bir problem olduğunu söyler.

Nevzat, Zekai'nin dava dosyasındakilerden daha fazla şey bildiğini anlar; ancak onunla paylaşmamasına üzülür. Zekai için bu dosya henüz kapanmamıştır. Resmi olmasa da Körebe'nin peşini sürmeye devam etmektedir. Oldukça hırslı olan Zekai'nin, meslek hayatı boyunca çözemediği tek dava Körebe davası olmuştur.

Eve gelen Nevzat, bodrum katında kızının oyuncaklarına bakar. Orada, bugün katilin cesedin yanına bıraktığı bebeğin aynısını görür. Bir rastlantı olduğunu düşünerek rahatlar.

Merkeze geçen Nevzat, Ali ve Zeynep ile görüşerek Zekai'nin bildiği; fakat anlatmadığı şeyler olduğunu söyler. Öldürülen kişinin yakınlarıyla görüşmekten bahsederler. Maktul, yetiştirme yurdunda büyümüştür. Yurt müdürü Hicabi Bey, seve seve yardımcı olacağını bildirir.

Nevzat ve Zeynep, Hicabi İnce'nin Zeytinburnu'ndaki evine gider. Çok iyi ve başarılı bir çocuk olduğunu, edebiyat öğretmeni Talat Bey'in özel ilgi gösterdiğini anlatır. O anda Zeynep ve Nevzat, Akif'in çocukken istismar edilmiş olabileceğini düşünür. Öğrencisinin bir tacizci olduğunu duyan Hicabi, Zeynep ve Nevzat'a çıkışır, onları evinden kovar.

Evden çıkınca Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Ali'dir. Otopsinin bittiğini, Zeynep'in raporu alabileceğini söyler. Cenazeye Sipsi İsmail adında bir mafya babası sahip çıkmıştır. Ali, Körebe'nin öldürdüğü kişilerin yakınlarıyla görüşürken bir bilgiye rastlar. Zekai

komiserin davayı hala bırakmadığını, öldürülen kişilerin evlerini ziyaret ederek bilgi toplamaya devam ettiğini Nevzat'a anlatır.

Akif'in Zeytinburnu'ndaki evini ziyaret eden Nevzat, kapının açık olduğunu, içerde Asayiş'ten Münir'in araştırma yaptığını görür. Ondan Körebe hakkında malumat alır. Akif Soykan'ın evi tuhaflıklarla doludur. Duvarda boş çerçeveler, laciverdi bir duvar boyası, bordo perdeler, henüz hiçbir şey yazılmamış ciltleri mavi kapla kaplı en az elli defter… Maktulün mutsuz bir hayatı olduğu kanısına varırlar.

Evden çıkan Nevzat ve Zeynep, Ali ile buluşur. O sırada Evgenia arar. Suriyeli mültecilerin durumu ile ilgili bir durum vardır. Tanıdığı Medeni adındaki bir göçmen hakkında konuşmak için onu Tatavla'ya çağırır. Akşam için sözleşirler. Nevzat, akşam, Evgenia'nın meyhanesinde Medeni Bey'le tanışır. Suriye'de tercümanlık yaparken savaş sebebiyle Türkiye'ye gelmiş, Feriköy'deki göçmen kampına yerleşmişlerdir. Çıkan savaşta kardeşi ve eşi ölünce onların çocuklarına sahip çıkmışlardır. Kaybolan Fahhar, onların oğludur. Nevzat, çocuğu bulacağı ile ilgili Evgenia'ya söz verir ve evine gelir.

Ertesi sabah Münir'in yanına gelen Nevzat, kayıp çocukla ilgili bilgi almak ister. Münir, bu konuya bakan yardımcısı Recai'yi yanına çağırır. Çocuğun o gün işe gittiğini ancak kasığındaki ağrı sebebiyle yanında biriyle Şişli Etfal'e gönderildiğini anlatır. Çok sıra olunca yanındaki kişi işine dönmüş, Fahhar'dan bir daha haber alınamamıştır. Hastane ile görüşen Recai, o gün orda bulunan herkesin ağız birliği etmişçesine böyle birisini görmediklerini Nevzat'a anlatır. Münir, Recai'yi bu dosyayı araştırmak için acilen görevlendirir. Bu sırada Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Ali'dir. Bir ceset daha bulunmuştur. Ceset, Tophane'deki çocuk müzesine bırakılmıştır. Ferit Selcim adlı maktul, çocuk tacizinden sabıkalıdır. Oldukça iyi kazanan bir terziyken adı tacize karışınca müşterisi azalmış, evinde başka terziler için çalışmaya devam etmiştir.

Ali, olay mahalline yanında bir görgü tanığı ile gelir. Veyis adındaki müze bekçisi olayı görmüştür; ancak mahallesinde dizi çekildiği için dikkate değer bulmamış ve takibini yapmamıştır. Sadece, katilin güçlü, kuvvetli olduğunu ve koyu renk bir araçla geldiğini görür.

Buradan bir sonuca ulaşamayan Ali ve Nevzat, Akif'in cenazesine gider. Burada, Sipsi İsmail'in adamlarının Hicabi'nin peşinde olduğunu görür. İsmail'in adamlarını izlerken Hicabi'yi gözden kaçırırlar. İsmail, Hicabi'nin pis bir istismarcı olduğunu Nevzat ve

Ali'ye anlatır. Yurttayken, edebiyat öğretmeni Talat'la birlikte Akif'i de istismar etmişlerdir. Akif de büyüyünce aynı yolun yolcusu olmuş, ne kadar bırakmak istese de elinde olmamıştır. En son hadım operasyonu için doktor araştırırken öldürülmüştür. İsmail de cenazede adamı görünce tartaklamış, Hicabi de kaçmıştır. Yetiştirme yurdunda büyüyen Ali, Hicabi'nin başka bir adı olup olmadığını sorar. Hicabi'nin diğer adı Emir'dir. Ali bunu duyunca yüzünde yara izi olup olmadığını sorar. Cenaze namazına geçilirken Nevzat, Ali'de bir tuhaflık sezer.

Cenaze namazı sırasında Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Zekai'dir. Nevzat'a işlenen ikinci cinayeti sorar. Nevzat'tan kendisini de davaya dâhil etmesini ister. Sakladığı her şeyi anlatacaktır. Merkezde buluşmak için anlaşırlar. Buluştuklarında Savcı Nadir de gelip olan gelişmeleri öğrenir. Savcı Nadir, Zekai'nin de soruşturmaya dâhil edilmesini talep eder.

Nevzat, Zeynep ve Ali ile birlikte katile dair çıkarımlarda bulunmaya çalışırken akıllarına farklı ihtimaller gelir. Cinayetleri işleyen kişinin içlerinden, çalışma arkadaşlarından biri olabileceğini düşünürler. Arkasında hiç iz bırakmayan, polisin çalışma rutinini çok iyi etüt etmiş birisidir. Bir diğer ihtimalse Körebe'yi taklit eden birisinin varlığıdır. Katilin, cinayet rutini beş sene öncekiyle hemen hemen aynıdır. On iki sayısı onun için önemli bir yer tutar. Ekibiyle bu konuyu konuşan Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Münir'dir. Fahhar'ın cesedinin kıyıya vurduğunu haber verir. Fahhar'ı morgda gören Medeni, çocuğun belini kontrol eder. Münir, otopsi ister Fahhar için. Şüpheleri vardır. Organ mafyasına çocuğun organının satıldığından şüphelenir.

Akşam, Evgenia'nın meyhanesine giden Nevzat, Evgenia'nın küçük Azez'i evlatlık almak istediğini öğrenir. Bu sırada telefonu çalar. Arayan Zeynep'tir. Ali'nin, başının dertte olduğunu, Hicabi İnce'nin cesedi başında elinde cinayet silahıyla bulunduğunu anlatır. Hicabi İnce'nin evine gelen Nevzat, Ali ve Zeynep'i orada bulur. Olaya müdahale etmek için gelen komiser Ercü'yü olay yerinden çıkarır. Ali, geldiğinde Hicabi'nin ölmüş olduğunu söyler. Bulundukları yeri terk eder.

Nevzat, evine gelir. Gece yarısı telefonu çalar. Arayan Zeynep'tir. Mobese kayıtlarından katili bulmuş olabileceğini söyler. Nevzat, merkeze gider. Hicabi'nin evine girenler Sipsi İsmail'in adamları Arda ve Serkan'dır. Ali, onlardan sonra eve girer. Sipsi İsmail ve adamlarından Serkan'ı gözaltına alırlar. Arda ise kaldığı evde bulunamamıştır.

Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Buket adındaki gazetecidir. Körebe dosyasını bütün ayrıntılarıyla bildiğinden Zekai komiser, onunla konuşmasını söylemiştir. Buket, Ali'nin cinayete karıştığı haberinin doğruluğunu teyit etmek için aramıştır. Saat 16.00'da buluşmak üzere sözleşirler.

Serkan'ın sorgusundan eli boş çıkarlar. Öldürmediklerini, sadece tehdit ettiklerini söyler. Sipsi İsmail'in sorgusuna giren Ali ve Nevzat, çarpıcı şeyler öğrenir. Ali, yurt müdürü Hicabi'nin çocukluğunda İsmail'i defalarca kez taciz ettiğini anlatır. Evinde yaptığı aramada günlüğünü ele geçirmiştir. İsmail, neye uğradığını şaşırır. Ali, günlükte yazanları bir bir anlatır Nevzat ve Zeynep'e. Hicabi, Ali'nin de müdürlüğünü yapmıştır ve onu da taciz etmiştir. Yüzündeki yara izini yapan da kendisidir. O zamanlar ilk adı olan Emir'i kullandığı için ilk başta anlayamamıştır.

Nevzat Buket ile buluşmak için sözleştikleri yere gelir. Körebe'nin beş yıl önceki cinayet ritüelleriyle on iki sayısı üzerine konuşurlar.

Merkeze dönen Nevzat, merdivenlerde Arda'yı görür. Arda, Ataşehir'de sevgilisi Neslihan'ın evinde yakalanmıştır. Kollarının iç kısmını kontrol eden Nevzat, tırnak izleri ve yaralarla dolu olduğunu görür. DNA sonrası netleşecektir tablo; ancak Hicabi'nin katilinin Arda olduğu kesin gibidir. Çünkü Hicabi'nin tırnak aralarında ölü deriler bulunmuş, bir boğuşma gerçekleştiği düşünülmüştür. Ali ile konuşurken Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Zekai'nin eşi Celile Hanım'dır. Ağlayarak eşinin öldürüldüğünü anlatır. Zekai'nin evine giden Nevzat ve Ali, kapı kilidinin hiç zorlanmadığını görür. Katil, Zekai'nin tanıdığı biri olmalı diye düşünürler. Nevzat, Zekai'nin eşi Celile Hanım'a bazı sorular sorar. Eşi, son zamanlarda kayıkhaneye çok sık gittiğinden söz eder. Orada bir teknesinin olduğunu, sıkça balığa çıktığını söyler.

Nevzat, eve girip çıkan bir yakını olup olmadığını sorar. Alper adındaki eski yardımcısının sık gelip gittiğini söyler. Komiserlikten ayrılmış, kendi güvenlik şirketini kurmuştur.

Ali ile kayıkhaneye giden Nevzat, Zekai'nin teknesini arar. Tekneye hırsız girmiş, işe yarar bütün belgeleri almıştır. Zekai, tekneyi Körebe cinayetini çözmek için ofis olarak kullanmaktadır.

Merkeze gelen Nevzat ve Ali, Zeynep'i çalışırken bulur. Zekai'nin yardımcısı Alper'i araştırmıştır. Alper, Körebe dosyasının açılmasından bir sene sonra istifa eder; ancak Zekai komiser ile bağını hiçbir zaman koparmaz. Alper, dövüş ustasıdır, bir güvenlik şirketi

vardır. Nevzat'ın telefonu çalar, arayan ekibinden Ekrem adlı komiserdir. Bir ceset daha bulunduğunu bildirir. Ceset, bir lunaparka bırakılmıştır.

Öldürülen Kansu Sarmaşık, bir cerrahtır. Levent'te, Serap Hastanesi'nde çalışır. Eve gelen Nevzat'ın telefonu çalar. Arayan Alper Siper'dir. Körebe'yi yakalamalarına yardımcı olabileceğini söyler.

Zeynep'le buluşan Nevzat, Alper'in mekânına gider. Alper, cinayet saatinde İzmir'de olduğunu söyler, ispat edebileceği bir bilgidir. Körebe'nin tekneye girip delilleri aldığını öğrenince çok şaşırır. Alper, Zekai'nin yedek bir Körebe dosyasını Nevzat ve Zeynep'e verir.

Nevzat ve Ali, Levent'teki Serap Hastanesi'ne gelir. Hastanenin kurucusu ve Kansu Sarmaşık'ın ortağı Hayati Darcan ile konuşurlar. Kanus'nun kumar oynadığını ve birçok şeyi kaybettiğini anlatır. Bir yıl önce ortaklıkları sona ermiştir. Oldukça başarılı bir cerrah olan Kansu, tefecilerden borç para alarak bütün mal varlığını kaybetmiştir.

Ali, çocuk tacizcisi olup olmadığını sorduğunda, yirmi yaşın üzerindeki kadınlarla birliktelik kurmadığını öğrenir. Nevzat ve Ali, Kansu'nun Bomonti'deki evine gider. Kapı aralıktır. Zeynep'le buluşacaklarını anımsayınca paniğe kapılırlar. Zeynep'i baygın bulurlar. Kendine gelen Zeynep, hazırlıksız yakalandığını söyler. Elinde plastik eldiven olan güçlü biri tarafından bayıltıldığını söyler.

Kansu'nun evinde, bilgisayarda küçük çocuklarla çekilmiş pornografik fotoğraflar görürler. Kansu da çocuk tacizcisidir.

Nevzat, Kansu'nun kartvizitleri arasında tefeci Satılmış Gündoğdu'nun kartını bulur. Janti Cemal'i arar. Cemal, Nevzat'ı mekânına davet eder. Satılmış da orada olacaktır.

Zeynep, teknede buldukları kırmızı toprağın aynısını Kansu'nun evinde de bulur. Ona saldıran kişinin ayağından dökülmüştür. Zeynep, kendisine saldıran kişinin Zekai'nin katili ile aynı olduğunu ve o kişinin Körebe olabileceğini söyler. Binanın güvenlik kamerasından eve giren kişiyi görmeye çalışırlar; ancak şapka, sakal ve lenslerle kendisini kamufle etmiştir.

Satılmış ile konuşan Nevzat, Kansu'nun kendisine borcu olmadığını, kalan borcunu da yeğeninin böbrek ameliyatını yaparak ödeyeceğini öğrenir. Kansu, ameliyatı Kosova'da yapacağını söylemiştir. Satılmış, Kansu'nun masaj salonuna geldiği bir gün, çarşaflı bir

kadının katil diye üzerine saldırdığını, böbreğini aldığını ve onu öldürdüğünü söylediğini anlatır.

Merkeze gelen Nevzat'ı yardımcılarından Erol karşılar. Sipsi İsmail, kendisiyle konuşmak istemektedir. İsmail, Nevzat'la bir anlaşma yapar. Hicabi'yi öldürmeleri için adamlarını azmettirdiğini itiraf edecektir. Nevzat da günlükte İsmail ile ilgili olan kısımları ifşa etmemesi için savcı ile konuşacaktır. İsmail'in tek derdi, âleme rezil olmamaktır.

Evgenia'nın meyhanesine giden Nevzat, onu orada bulamaz. Azez merdivenlerden düşmüştür, Evgenia, Doktor Sotiri ile birlikte yanlarına gitmiştir. Evgenia, Medeni ile Azez'i almak için konuşmuş; ancak Medeni kabul etmemiştir. Azez'in sağlığı iyidir; ancak başka bir çocuğun cesedi bulunmuştur. Organları da çalınmıştır. Nevzat, Münir'i arar. Ölen çocuk hakkında bilgi alır. Münir ile buluşmaya gider. Göçmen kampında Nevzat ve Münir ile konuşan yönetici, Bercis adındaki çocuğun ölümünde ailesinin parmağının olabileceğini söyler.

Bercis'in annesi, oğullarının böbreğini para karşılığı sattıklarını itiraf eder. Oğulları bunu kaldıramamış ve ölmüştür. Çaresizlik ve parasızlık yüzünden yapmışlardır. Nevzat, bu durumla ilgili olarak Fahhar'ın da aynı şekilde ölüp ölmediğini sorar. Sessiz kalırlar ve Medeni'yi ispiyonlamazlar.

Sabah Cemal'i arayan Nevzat, Satılmış'ı tekrar getirmesini ister. Organ kaçakçılığı konusunda kadınla yüzleştirip teşhis edilmesini sağlamak niyetindedir. Bercis'in annesi Ayber, Satılmış'ı teşhis eder ve her şeyi anlatır. Fahhar ve Azez'in, Medeni'nin akrabası olmadığını da anlatır. Fahhar'ı da ameliyat eden ve böbreğini alan Kansu'dur.

Zekai'nin evine gelen Nevzat, taziyede Savcı Nadir'le dava sürecini konuşur. Son cinayet, Körebe'nin ritüellerine uymamaktadır. Onu taklit eden birinin varlığından kuşkulanır.

Savcı Nadir, Nevzat'tan bulduğu her şeyi kendisiyle paylaşmasını ister. Nevzat, Körebe dosyasının bir örneğinin ellerinde olduğu bilgisini verir.

Medeni'yi sorguya getiren Nevzat, Fahhar'ın böbreğini sattıklarını onun ağzından dinler. Hastane görünümlü bir binada gerçekleşen operasyonda Mirza adındaki birisinin onlara yardımcı olduğunu öğrenir. Nevzat, kendisini Medeni'den operasyonun gerçekleştiği binaya götürmesini ister.

Evgenia'nın meyhanesine giden Nevzat, ona her şeyi anlatır. Azez için endişelenen Evgenia'ya, onu çocuk şubede koruma altına alındığından bahseder.

Hastaneyi basan Nevzat ve ekibi, Mirza kod adlı Dinç'ten, Kansu ve ortağı Hayati'nin organ kaçakçılığı yaptığını öğrenir. Bütün servetini buradan kazanmıştır. Dinç ve Ruhi'nin sorguları bitmiş, Hayati Darcan'ın on yılda dokuz hastane açtığını, özellikle Suriye iç savaşı sonrası Gaziantep, Urfa ve Hatay'da da şubeleri olduğunu öğrenirler.

Nevzat, Ali ve Zeynep'le durum değerlendirmesi yapar; Alper'in Kansu'yu tanıdığını, üç sene önce hastanelerinin güvenliğini kendi şirketinin sağladığını anlatır. Körebe dosyasının bir örneğini barındıran Alper, katilin bütün taktiklerini ustalıkla uygulamıştır. Bu sırada Nevzat'ın telefonu çalar. İki erkek cesedi bulunmuştur. Alper ve yardımcısı Merdan öldürülmüştür.

Sahte cinayetlerin işlenme sebebi olarak gördükleri Hayati Darcan'a ulaşmaya çalışırlar; ancak hiçbir yerde yoktur. Körebe tarafından kaçırıldığını düşünürler. Nevzat, vakit kaybetmeden Savcı Nadir'e ulaşmaya çalışır. İstanbul Emniyeti'ni harekete geçirmek için ona ihtiyacı vardır. Zeynep'i emniyette bırakır, Ali ise delil bulmak amacıyla Hayati'nin evine gider.

Nevzat, Nadir'le buluşur. Nadir, telaşla bir yere yetişmeye çalışmaktadır. Nadir, yolda giderken gelişmeleri konuşabileceklerini söyler. Yolda giderken önlerine çıkan bir araç yüzünden ani fren yapmak zorunda kalırlar ve o anda savrulurken Nevzat, Nadir'in iyi olup olmadığını kontrol eder. O sırada ayağındaki kırmızı toprağı fark eder. Zekai'nin teknesinde ve Kansu'nun evinde bulduğu toprak ile aynıdır. Tam Ali'ye mesaj atacakken ani bir frenle sarsılır. Gözünü açtığında Nadir'in onu getirdiği bir yerde elleri bağlı bulur kendisini. Nadir, konuşmak istediği için onu arabada öldürmediğini anlatır. Aynı odada baygın halde Hayati Darcan da oturmaktadır. Onu henüz öldürmemiştir.

Nadir, her şeyi anlatacaktır ancak önce Hayati'yi öldürür. O sırada Nevzat'a ulaşamayan Zeynep, Nadir'i arar. Nevzat, en son onunla görüşeceğini söylemiştir.

Nadir, babasını küçükken kaybetmiştir. Annesine hayran büyümüştür. Annesi Müşfik adındaki oldukça yakışıklı birisiyle evlenmiştir. Onu çok sevmiştir; çocukken onu taciz eden kişi Müşfik'tir. Nevzat ve ekibi yanılmamıştır. Katilin küçükken istismara uğramış biri olduğunu hep düşünmüşlerdir.

Annesi durumu frak edip üvey babasını öldürür. Nadir'in kırılma noktası budur. Üvey babasıyla Körebe oynarken gözlerine bağladıkları kadife bez parçası ve her oyun sonrası ona hediye ettiği oyuncaklar, Nadir'in cinayet ritüelini oluşturur. Annesinin üvey babasını ensesinden tek kurşunla öldürmesi, onun da öldürme biçimini oluşturur. Nadir'in on iki sayısına vurgu yapmasının sebebi, üvey babası annesi tarafından öldürüldüğünde on iki yaşında olmasıdır. Annesi, üvey babasını, evlerinin bahçesindeki nar ağacının altına gömmüştür.

Körebenin geri dönme sebebi de onları taklit eden Alper ve adamının yüzünden olmuştur. Nadir'e göre, yaptığı eseri yok etmek isteyen beceriksizler sürüsüdür. Dönüp onları ortadan kaldırmak zorunda hisseder.

Nadir, Nevzat'ı öldürmek zorunda olduğunu söyler. Bu sırada Ali gelir ve Nadir'le silahlı çatışmaya girer, Ali omzundan vurulur. Nadir, onu öldürmeye giderken arkasından iki el silah sesi duyulur. Zeynep, Nadir'i vurmuştur. Nadir, ekipte en çok çekindiği kişi tarafından vurulur. Körebe'yi yakalayan kişinin onun yerine geçtiğini, artık Nevzat'ın onun yerini aldığını söyler. Çocuk tacizcilerini cezalandırmak onlara devredilmiştir. Huzur içinde ölür.

2.2. Romanlarda Mekân Kurgusu

Roman türü gerçek hayatı edebiyat dünyasına taşımanın önemli bir aracı olduğu için çevremizdeki mekânlar edebiyata özgü bazı değişikliklerle romanların dünyasına nüfuz eder. Gerçek hayatta nasıl ki mekânlardan etkileniyor isek, romanlarda yer alan kişiler de vakit geçirdikleri yerlerden etkilenirler. Aynı şekilde gerçek hayatta bazı mekânlar nasıl bize iyi geliyor, diğerleri kötü geliyorsa romanlarda nefes alıp veren insanlar da şu ya da bu şekilde ilişki kurdukları mekânlardan olumlu ya da olumsuz birtakım izlenimler alırlar. Bu aynı zamanda insanları tanımanın mekânlara, mekânları tanımanın insanlara ulaşmanın da bir yoludur.

2.2.1. *Sis ve Gece*[82]

Romanda geçen ana mekân İstanbul'dur. Ahmet Ümit'in birçok romanında ana mekân İstanbul'dur. Roman, İstanbul sokaklarının renkli, canlı tasvirleri ile doludur.

[82] Ahmet Ümit, **a.g.e.**, İstanbul

Roman, rüya gören Sedat'ın hastanede gözünü açmasıyla başlar ve böylece hastane, iç mekânlarımızdan birisi olur. Bunun dışında Kurtuluş, Bomonti, Dolapdere, Osmanbey, Tarlabaşı, Koca Mustafa Paşa, Aksaray semtleri, Panama, Almanya, Roma da romanda geçen mekânlar arasındadır.

Romanda betimlemeler üzerinde durulduğunu görürüz. Özellikle de başkahraman Sedat'ın rüya görürken yaptığı tasvir göze çarpar:

"Camları kalın bir toz tabakasıyla kaplanmış, pencere pervazları kararıp içten içe çürümüş, yaşlı duvarları koyu yeşil yosunlarla örtülmüş ve kanatlı demir kapısı sanki sonsuza kadar kapanmış gibi duran bu konağın önünde amaçsızca dolaşırken buldum kendimi!"[83]

Romanda MİT yapılanması ve işleyiş, örgüt evleri ile ilgili tasvir de dikkat çeker:

> Sarayın görünümü bozulmasın diye yalnızca üç kat çıkılmasına izin verilen teşkilat binası, altı köşeli eski Türk çadırlarını andırıyor. Ama aynalı camları binanın görünümüne tuhaf bir anlam katıyor. Bu görünümün sarayın mimari yapısıyla uyum içinde olduğu söylenemez ama bahçe o kadar büyük, duvarlar o kadar kalın ki bu çelişkiyi bizden başka kimsecikler fark etmiyor. Bahçemiz gerçekten de harika, III. Selim ünlü kasrını burada yaptırmış. Duvarların dibinde, sanki metreyle ölçülerek dikilmiş gibi düzenli aralıklarla yan yana sıralanan kızılçamları, gölgeleri birbirine karışan gümrah kestaneleri, ak gövdeli yüzyıllık çınar ağaçlarıyla, bu bahçe betonun çölleştirdiği İstanbul'un göbeğinde adeta gizli bir cennet."[84]

Temeli, Abdülhamit döneminde atılan bu teşkilatın binası da gizlilik politikasına uygun bir şekilde inşa edilmiştir. Romanın başkişisi Sedat'ın gizemli kişiliği, taşıdığı sırlar ile Mit yapılanması içinde yer alışı, kahramanın ruhuna uygundur.

Bunun yanında Mine'nin dağınık ruh hali yaşadığı mekâna sirayet etmiştir:

"Mine'nin yatağı hala dağınık. Kırmızı çilek desenleriyle süslü yorganın ucu yerde sürünüyor. Yastık ikiye katlanıp öylece bırakılmış."[85]

Mine'nin içe kapanık, çocuksu yönünü oluşturan bazı detaylar yaşadığı yer tasvir edilirken kullanılmıştır. Mekân tasvirlerinin verilmesi, kahramanların bazı yönlerine dikkat çekmemizi sağlar. Bir odanın dizaynı, orada vakit geçiren kişi hakkında okuyucuyu bilgilendirir.[86]

---

[83] **A.g.e**., s.1
[84] **A.g.e**., s. 116
[85] **A.g.e.,** s. 255
[86] Şerif Aktaş, **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Akçağ Yayınları, 3. Baskı, 1998, Ankara, s. 145

2.2.2. *Kar Kokusu*[87]

Kar Kokusu romanı, Ahmet Ümit'in yarı otobiyografik sayılabilecek romanıdır. Öğrencilik yıllarının Moskova'sını canlı tasvirlerle ayakta tutar yazar. Komünizm düşüncesine gönül vermiş gençlerin legal ve illegal yollarla ülkeden ayrılışları, hayat hikâyeleri yaşadıkları mekânlarla özdeşleşmiştir. Romanda ana mekân, Rusya'nın Moskova şehridir.

Romanda iç ve dış mekân olmak üzere iki farklı mekân türü kullanılmıştır. Olaylar, Moskova'da geçmektedir. Moskova'nın kuzeybatısındaki Kurkino Köyü, Uluslararası Leninizm Enstitüsü, Aerport Metro İstasyonu, kolektiflerin kaldığı kampüs ve lojmanlar romanda geçen başlıca mekânlardır.

Olaylar daha çok, Moskova'da kolektiflerin kaldığı site içindeki dairelerde geçmektedir. Romanda bu dairelerden birine ait betimleme şöyle verilmiştir:

> Asaf'ın kaldığı küçük daire, bej renkli sekiz bloktan oluşan sitenin ilk binasıydı. Binalar beyaz kar örtüsünün altında kara bir yılan gibi uzanan asfalt yolla birbirine bağlanıyordu. Küçük bir korusu, kıyısına yaban ördeklerinin konup kalktığı, sazlıklarla çevrili bir deresi bulunan bu eğimli arazinin üzerine üç yüzer metre aralıklarla yerleştirilen binalar 1980 Olimpiyatları'nda yarışacak konuk sporcular için inşa edilmişti. Site, olimpiyatlardan sonra Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin kullanımına açılmış, parti de Uluslararası Leninizm Enstitüsü'nün hizmetine sunmuştu burayı.[88]

Yapılan tasvirler üzerinden okuyucuya, dönemin siyasi panoraması da verilir. Kahramanların siyasi görüşleri üzerinden şekillenen romanda, kahramanların kişilikleri de yaşadıkları ortamlarda yansımasını bulur:

"Duvarları kardeş komünist partilerin kırmızısı bol flamaları, Rusça, İngilizce, İspanyolca, Arapça, Almanca, Fransızcayla yazılmış farklı sloganların süslediği rengârenk afişleriyle donatılmış geniş odada buluştuklarında, parti üyelerinin çoğunun neden toplandıkları hakkında en küçük bir fikirleri bile yoktu."[89]

Mekânlar, dönemim Rusya'sına uygun, kolektiflerin hepsini temsil eden şekilde oluşturulmuştur.

Roman içinde bazı mekânların tarihi önemine, çeşitli objeler aracılığıyla dikkat çekilmiştir:

> Çaresiz, koltuklara yöneldi Leonid. Meşin kaplı iki siyah koltuğun dayandığı duvarda kocaman yağlıboya bir tablo asılıydı. İlk geldiğinde fark etmemişti tabloyu, dikkatli bakınca, Ekim Devrimi'ne karşı yürütülen suikast ve sabotajları önlemek için kurulan Çeka'nın yöneticisi, Polonyalı Bolşevik Feliks Dzerjinskiy'in resmi olduğunu anladı.[90]

---

[87] Ahmet Ümit, **Kar Kokusu**, Everest Yayınları, Kasım 2015, İstanbul
[88] **A.g.e**., s. 12
[89] **A.g.e**., s. 63
[90] **A.g.e.,** s. 392

Leonid'in bulunduğu mekândaki yağlıboya tablo, tarihi bir hadiseye dikkat çekmek amacıyla kullanılmıştır.

Romanda ayrıca ismen de olsa Berlin, Amerika, Bulgaristan gibi yer adlarına da yer verilmiştir.

2.2.3. *Patasana*[91]

Ahmet Ümit romanlarında görülenin aksine roman, Gaziantep yakınlarındaki antik bir Hitit kentinde geçer. Ahmet Ümit'in kendi memleketinde işlenen tek romanıdır.

Roman, iki bölümden oluşmasına rağmen adı geçen mekân aynıdır. Gaziantep yakınlarındaki Hitit kenti ana mekânı teşkil eder. Mekân, olayların gerçekleştiği sahne durumundadır.[92]

Antep ve civarı, kazı alanının yapıldığı antik kent, Fırat Nehri kıyısı, Esra ve kazı ekibinin kamp kurduğu alan, askeri lojman, kongrenin düzenleneceği otel, belediye binası romanın belli başlı mekânlarıdır. Romanda kahramanların hayatlarının geçtiği ana mekân olarak İstanbul'dan da bahsedilir.

Romanda mekân, iç ve dış mekân olarak karşımıza çıkar. Özellikle Fırat nehri, kazı ekibinin konakladığı kamp betimlemesi göze çarpar:

> Önlerinde akıp giden asfalt yoldan yükselen sıcaklık gözle görülecek kadar yoğundu. Gökyüzünde uçan bir tek kuş bile yoktu, insanlar, hayvanlar, börtü böcek serin bir yer bulup oraya atmışlardı kendilerini. Her zaman zevkle seyrettiği Fırat bile erimiş kurşun gibi hantal ve sıcak görünüyordu Esra'nın gözüne.[93]

Şehrin en önemli noktası Fırat nehridir. Yörenin yaşam kaynağı, can damarıdır ve betimlemelerde özellikle vurgulanır.

Romanda dış mekân ve çevre betimlemeleri dışında civardaki yerleşkelerin de betimlemeleri dikkati çeker:

> Fırat'ın kenarındaki yüksek tepelerden birinin üzerine kurulmuştu karakol. Tek katlı, sevimli bir binaydı. Kayısı, erik ve dut ağaçlarıyla gölgelenen, bakımlı, küçük bir bahçesi vardı. Bahçe taştan bir setle çevrelenmişti. Karakol binası büyükçe bir kareyi andıran bu setin tam ortasına düşüyordu.[94]

---

[91] Ahmet Ümit, **Patasana,** Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 11.Basım, Haziran 2014
[92] Şerif Aktaş, **a.g.e**., 142
[93] Ahmet Ümit,**a.g.e.**, s. 433
[94] **A.g.e.,** s. 44

Yörede görevli yüz başı Eşref ve diğer askerlerin çalıştığı yer ve kaldıkları lojman tasviri mekân tasviri olarak değerlendirilebilir:

"Karakolla nehrin arasında subay aileleri için yapılmış, iki katlı, dört daireli bir lojman vardı. Lojmanın bahçesi karakolunkinden daha bakımlı, daha görkemliydi."[95]

Yukarıda yapılan karakol ve lojman tasvirleri, dış mekân olarak değerlendirilebilir. Bölgede görevli kurum askeriye olduğundan, yapılan işle doğru orantılı bir düzen dikkati çeker. Disiplinli bir asker olan Eşref'in çalışma ortamı ve yaşadığı yer, karakteri ile uyumlu bir paralellik gösterir.

2.2.4. *Kukla*[96]

Roman, eski bir gazeteci olan Adnan'ın, yıllardır görüşmediği, karanlık işlerle uğraşan kardeşi Doğan ile karşılaşması ve Türkiye'nin gündemine dair çok önemli cinayetler zinciri ile ilgili haber yapmasını istemesi üzerine gelişir. Ana mekân, İstanbul'dur.

Eserde mekân tasvirleri, ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Romanın başkişisi Adnan, çocukluğunun geçtiği baba evini iç mekân tasviriyle okuyucuya sunar:

> Kapının açılmasıyla birlikte yoğun bir küf kokusu çarptı burnuma. Hiç yabancısı değildim bu kokunun. Ailecek İstanbul dışına çıktığımız uzun tatil dönüşlerinde, bu kadar yoğun olmasa da aynı kokuyu duymaya alışmıştım. Özellikle az güneş alan giriş katında daha çok hissedilirdi. Kokuyu yararak girdim içeri. Oldukça karanlıktı. Önümü, açık kapıdan sızan gün ışığının yardımıyla görebiliyordum ancak. Kapının solunda yer alan elektrik düğmesine dokundum. Yerde, annemin çeyiz olarak getirdiği Hereke halısından, Keriman Abla'nın çerçevelettirip duvara astırdığı simle işlenmiş nakış işlerine, mutfağın girişindeki emektar masadan, geniş pencereyi sımsıkı örten kadife perdelere kadar sofadaki eşyalar, merhaba, dercesine aydınlandılar.[97]

Betimlemeler ile diğer şahısların geçmişleri, hayat biçimleri hakkında da bilgi sahibi olunur.

Roman, ana mekân olarak İstanbul'da geçmesine rağmen farklı ilçeler, iller ve hatta ülkeler de tasvirlere konu olmuştur. Örneğin, romanda Sapanca ilçesinde yer alan bir köy evinin ayrıntılı betimlemesi verilmiştir:

> Tam ortada sacdan yapılma kocaman bir odun sobası yer alıyordu. Sobanın arkasında, az önce çardağın altında gördüğüm masanın bir benzeri duvara yaslanmış olarak duruyordu. Oda gibi masanın üzeri de derli topluydu. Ne kirli bir tabak ne ekmek kırıntısı ne toz, burada sanki titiz bir ev kadını yaşıyormuş gibi temizdi. Odanın zemini de duvarları gibi ahşaptı. Pencerelerin

[95] Ahmet Ümit, **a.g.e**., s. 44
[96] Ahmet Ümit, **Kukla**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 14- 15. Basım, Mayıs 2016
[97] **A.g.e.**, s. 181-182

> yer aldığı sağ ve sol duvarlar boştu ama masanın yaslandığı duvara, 20X30 cm ebatlarında bir fotoğraf asılmıştı. Eski bir fotoğraftı, uzun süredir asılı olmalıydı, kahverengi çerçevesi çizilmiş, nem, zemin kâğıdını yer yer kabartmıştı. Genç bir adam vardı fotoğrafta. Kaygısız, rahat, karşılıksız bir gülümseyişle aydınlanmıştı yüzü. Fotoğrafın karşısındaki duvarda ise, içinde Kuranıkerim olduğunu tahmin ettiğim yeşil kadifeden yapılmış bir çanta asılıydı.[98]

Tasvirlerde yer alan objeler üzerinden kişilerin geçmiş hayatlarına, yaşadıkları hâdiselere atıfta bulunulur.

Bazı tarihi mekânlar, öne çıkan belli başlı özellikleriyle birlikte verilmiştir:

"Beyazıt semtinde bir zamanlar medrese olarak kullanılan, şimdi ise halıcı dükkânlarıyla çevrelenen, avlunun ortasındaki kahvehaneden bahsediyordu. İstanbul'da nargile içilen mekânların başında geliyordu Çorlulu Ali Paşa Medresesi."[99]

Roman içinde tasvir verilmese de birçok mekân adı geçmektedir. Dekoratif olarak niteleyebileceğimiz mekânlar şöyle sıralanabilir:

Çemberlitaş, Şişli Camii, Zincirlikuyu Mezarlığı, Sapanca Yolağzı Köyü, Edirnekapı Öğrenci Yurdu, Beylerbeyi Karakolu, Karacaahmet Mezarlığı, Divan Pastanesi, Üsküdar, Taksim- İlkyardım Hastanesi, Çanakkale, Harran Otel, Galatasaray, Aksaray, Beyoğlu, Merter, Bakırköy, Ataköy, Paris, Topkapı Eresin Otel, İkitelli (Gazete binasının bulunduğu yer), Grosmarket, Maltepe Askeri Tutuk Evi, Beşiktaş (Fulya yokuşu), Cihangir, Kuzguncuk, Sarayburnu (Sepetçiler Kasrı), İsviçre, Hollanda, Almanya.

2.2.5. *Beyoğlu Rapsodisi*[100]

Romanda ana mekân İstanbul'dur. Olayların geçtiği ana mekândır. Bunun dışında farklı ülkelere de yer verilmiştir (İtalya, Fransa) .

Romana adını veren 'Beyoğlu' semti ağırlıklı olarak yer alır. Mekân tasvirleri, tarihi yönleriyle iç içe verilmiştir:

> Beyoğlu'nun her caddesi, her sokağı, her çıkmazı, her geçidi ayrı bir maceradır; yine de bu caddeyi daha çok sever, daha ilginç bulurum. Sağ tarafında Katolik Ermenilerin Sırp Asdvadzadzin Kilisesi, az ilerde travestilerin çalıştığı randevuevlerinin bulunduğu bir sokak, ortada Sinepop Sineması'nın çıkışı, caddenin sona erdiği yerde ise Cuma namazlarında, cemaatin yollara taştığı Hüseyin Ağa Camii yer alır. Bunlara ayakkabıcılar, saatçiler, ucuz giysi satan mağazalar, kafeler, garibanların kaldığı bir otel ve Ağa Camii'nin tarihi çeşmesinin karşısında yere açtığı tezgâhında kitap satan yoksul bir sahaf ile meşhur Hacı Abdullah Lokantası'nı da ekleyince Beyoğlu'nun özelliklerini taşıyan bir caddeyle karşılaşırsınız. Gündüzleri esnafı işiyle gücüyle uğraştığı bu cadde, gece yarısı olup da saat biri devirdi mi,

[98] **A.g.e**., s. 602
[99] **A.g.e.,** s. 569
[100] Ahmet Ümit, **Beyoğlu Rapsodisi**, Everest Yayınları, Nisan 2016, İstanbul

> farklı bir kimliğe bürünür. Barlarda, meyhanelerde, birahanelerde kafayı çekmiş insanlar salınarak geçmeye başlarlar, zaman zaman sarhoş naralarına, kanlı bıçaklı kavgalara, uyuşturucu satışına, fuhuş pazarlıklarına sahne olan cadde, sık sık polis ya da ambulans sirenleriyle yankılanır.[101]

Romana adını veren Beyoğlu semti, tarihi ve canlı tasvirlerle okuyucuya sunulur.

Romanda yer alan bazı yer adları, farklı sanat dallarından etkilenilerek oluşturulmuştur:

"..*Baraka* diye bir film vardı; belgesel. Doğal güzellikleri, insanların, kültürlerin çeşitliliğini anlatan şahane bir film. Barın sahipleri, o filmden esinlenip, Baraka koymuşlar adını. Dağcılar, fotoğrafçılar takılıyor. Katya'yla da dağcılık nedeniyle tanışmışlar zaten."[102]

Mekânlara konulan adlar, güzel sanatların çeşitli kollarına da atıf niteliğindedir.

Mekânların birçoğunda, tarihi dönemlere ait kronolojiyi takip eden bilgiler ile birlikte verilir:

"Afrika Han tek değil, tıpkı Rumeli Han ile Anadolu Han gibi II. Abdülhamid'in mabeyincilerinden Ragıp Paşa tarafından geçen yüzyılın başlarında yaptırılmış. Hanların isimleri Osmanlı İmparatorluğu'nun yerleştiği kara parçalarından alınma…"[103]

Romandaki bazı yerlerin oluşumu farklı kıtalara, coğrafyalarda gerçekleşmiştir:

" İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica tarafından İtalya'da yapılıp, parçaları İstanbul'da birleştirilen Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın önüne gelince.."[104]

Romanda el değiştiren, adı değişen mekânlardan da bahsedilir:

"Geçmişi 1870 yılına kadar uzanan, bir zamanlar Sait Faik, Behçet Necatigil, Edip Cansever, Attila İlhan gibi yazarların buluşma yeri olan Eptalafos Kahvesi, bugünün Burger King'inin önünden geçerken aşina olduğum pis bir koku çalındı burnuma."[105]

Romanda geçen bazı mekânlar ile değişen Beyoğlu'ndan duyulan hoşnutsuzluk da göze çarpmaktadır. Zaman içinde değişime uğramış, kültürde yozlaşmaya sebep olan mekânlar, hoşnutsuzluk içinde verilir.

"Solda, Abdülhak Hamit, Yahya Kemal, Lev Troçki gibi önemli insanları ağırlamış, bir zamanların ünlü Tokatlıyan Oteli'ni, şimdinin iş hanını, sağda Atlas Pasajı'nı geçerek mağazama yürüyordum ki, onu gördüm."[106]

Romandaki bazı kişiler ve mekânlar özdeşleştirilmiştir:

"Kartal, Kadıköy'deki Akmar Pasajı'na takılıyordu."[107]

---

[101] **A.g.e**., s. 65- 66
[102] **A.g.e**., s. 119
[103] **A.g.e**., s. 236
[104] **A.g.e**., s. 291
[105] **A.g.e**., s. 292
[106] **A.g.e**., s. 334
[107] **A.g.e**., s. 355

Bahsedilen yerle kahraman arasında önemli bağlantılar bulunur. Akmar Pasajı, satanist düşünceye sahip gençlerin sıkça bir araya geldiği bir yer olarak geçer.

"Beyoğlu'nda Suriye Pasajı'nın giriş katında, Angel Heart adında bir müzik marketi var. CD, kaset, tişört, afiş filan satıyor."[108]

Şahıs betimlemelerine yer verilirken dış mekân tasvirlerine sıkça başvurulmuştur:

"Aysun'un evi Cihangir'de İtalyan Yokuşu'nu kesen dar sokaklardan ilkinde eski apartmanlardan birinin bodrum katındaydı, ama İstanbul'un yokuş olan semtlerinde de görüleceği gibi burası bodrum değil, zemin kat gibiydi."[109]

Bazı tasvirler, şehrin mimari yapısını daha iyi anlamamızı sağlar.

İç mekân tasvirleri yapılırken şahsa ait unsurlar üzerinden betimlemelere sıkça başvuru yapılmıştır:

> … bakışlarım oturma odasının duvarına kaydı. Aralık perdeden sızan kül rengi ışık, Nicholas Flamel'in bundan beş yüz küsur yıl önce çizdiği bir haça yatay olarak çakılmış duran yılan resminin röprodüksiyonunu, cinayetin hiçbir zaman konuşamayacak tek tanığını aydınlatıyordu. Bakışlarım aşağıya inince, ucuz koltuklardan birinin önündeki halının üzerine yayılmış, koyu kahverengi lekeyi gördüm. Kalbine saplanmış kocaman bir ekmek bıçağı, ardına kadar açılmış gözlerinde donmuş derin bir şaşkınlıkla Aysun'un bedeni ortalıkta yoktu, ama odaya sinen ölüm kokusunu hissetmemek mümkün değildi.[110]

Beyoğlu'ndaki mekânlar anlatılırken sık sık tarihi bilgiler, mekânların geçmişteki yerleri, yapım zamanlarına da yer verilmiştir:

> Konuşarak, Suriye Pasajı'nın ince, uzun, nakışlı, üç demir kapısından İstiklal Caddesi'ne açılanının önüne gelmiştik. Suriye Pasajı 1909 yılında yapılmıştı. Pasajın içinde üç bina vardı; bu binalar her kata konulan geçitlerle birbirine bağlanmıştı. Apoyevmatini ve İho adlı Rumca gazetelerin yanı sıra Cumhuriyet gazetesinin Fransızca basımı La Republique de bu pasajdaki matbaalarda basılırmış.[111]

Romanda farklı ülkelerdeki iç ve dış mekân betimlemelerine de yer verilmiştir:

> Nicholas Flamel'in evi eskiden soyluların yerleşim yeri olan Le Marais semtinde, en az üç yüzyıllık binaların yan yana sıralandığı bir sokakta yer alıyordu. Belki de o sokaktaki binaların en yaşlısıydı. Üç katlıydı, üzeri üçgen bir çatıyla kaplanmıştı. Demek bizim Fransız simyacı, maddeleri bu evde altına çevirmiş, insanı ölümsüz kılan felsefe taşını bu yaşlı binada bulmuştu.[112]

Edebiyat tarihinde önemli yere sahip bazı mekânlara, ayrıntılı betimlemeler ve tarihçeleriyle yer verilmiştir:

> Galata Mevlevihane'si, Tünel'in sol yanına düşen Galip Dede Caddesi'nin girişindeydi. Mevlevihane, II. Bayezid'in veziri olan İskender Paşa'nın av köşkünün yerine, 1491 yılında yapılmıştı. Galip Dede Dergâhı olarak da bilinen Mevlevihane, Divan Edebiyatı Müzesi haline getirilmişti. Mevlevihane'nin gösterişsiz kapısından içeri adım atmayanlar için, bu sözler kuru bir açıklamadan öte bir anlam ifade etmez. Mevlevihane, çöldeki bir vaha gibidir. İşlemeli, demir kapısından girip yüzlerce yıllık mezarların yer aldığı türbe ile iki katlı kütüphanenin arasından geçtiğinizde Ruhlar Bahçesi'ne ulaşırsınız. Semahhâne ve gizemli bir bahçe sorgusuz sualsiz kucağını açar size. Böylece Beyoğlu'ndan başka bir coğrafyaya, başka bir iklime, başka bir dünyaya geçmiş olursunuz. Sokaktaki kokularla, renklerle, seslerle, binalarla,

[108] **A.g.e.,** s. 357
[109] **A.g.e.**, s. 358
[110] **A.g.e**., s. 360
[111] **A.g.e**., s. 390
[112] **A.g.e**., s. 428

> taşıtlarla ve insanlarla ilişkiniz birden kesilir; eski çeşmesi, şadırvanı, görkemli ağaçları, bağrında yatan ölüleri ile geçmiş sema âlemlerinden toprağa, havaya, suya inen derin bir ney fısıltısı gibi kulaklarınıza zamanın şarkısını söyleyen rüzgâr, sizi bugünün sıkıntılarından, dertlerinden, saçmalıklarından koparıp XV. yüzyılın mistik dünyasına götürür.[113]

Kahraman anlatıcı için önemli bir yere sahip bazı yerlerin ayrıntılı tasviri, onun mimar olması ve bu yapıyı iyi çözümlemesi ile ilgilidir.

Beyoğlu'nun arka sokakları, varoş yerleri de romanda aslına uygun olarak betimlenmiştir:

"Karanlık Bakkal Sokak, yıpranmış binaları, delik deşik yolu, karşıdan karşıya gerilmiş iplerde sallanan çamaşırları, toplumun en altında yaşayan insanlarıyla tipik bir Tarlabaşı sokağıydı."[114]

Değişen Beyoğlu'nun tasvirinde, kötü ve iyi karakterlerin yaşadığı yerler ve ayrıntılar da roman içindeki rollerine göre verilmiştir.

Kahraman anlatıcının, doğma büyüme İstanbullu oluşu, semtini çok iyi tanığını görülür:

"Hacı Salih, Anadolu Pasajı'nda yer alan, Türk- Osmanlı yemekleri yapan lokantaydı. Beyoğlu'nun en nefis yemeklerini burada yiyebilirdiniz."[115]

Anlatıcının, yemek kültürüne dair okuyucuyu bilgilendirdiği görülür. Anlatıcının tasvirlerde yarattığı hava, okuyucuyu İstanbul'da ve gezilip görülecek yerler konusunda turist rehberi gibi bilgilendirir.

2.2.6. *Kavim*[116]

Romanda geçen ana dış mekân İstanbul'dur. Bununla birlikte iç mekân olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü binası, Evgenia'nın Tatavla'daki meyhanesi, maktul Yusuf'un evi, Can'ın evi, antikacı Malik evi, Mimar Sinan üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi geçmektedir.

Romandaki mekânlara ve adlarına baktığımız zaman, Ahmet Ümit romancılığına uygun olarak isimlerin tarihi yer ve kişilerle bağlantılı olduğu görülür. Örneğin romanda Yusuf'un sevgilisi Meryem'in işlettiği barın adı, Nazareth Bar'dır. Bu adı, sevgilisi Yusuf koyar. "Nasıralı İsa" dan gelir. Barın bulunduğu semt, Ortaköy olarak verilir.

Romanda geçen diğer bir tarihi atıf ise, Yusuf'un evinin konumudur. Ev, Vatikan Konsolosluğu civarında yer alır. Bu durum, olayların ve cinayetin dini temasına, Hristiyanlık dinine dikkat çekilmesine sebep olur. Bir dinler mozaiği olan bu coğrafyanın içinde birçok unsuru barındırdığına şahitlik edilir.

---

[113] **A.g.e.,** s. 447- 448
[114] **A.g.e**., s. 465
[115] **A.g.e**., s. 510
[116] Ahmet Ümit, **Kavim**, Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul

Roman, polisiye olmasıyla birlikte sorgu odasında başlar. Ardından meydana gelen olaylar ile farklı yerlere geçilir. Örneğin Can adındaki akademisyenin evi Sarıyer sırtlarında bir villadır. Kendisi heykeltıraş olan Can, evin alt katını atölye; bahçesini ise heykellerini sergilemek için kullanır.

Romanda dikkat çeken diğer bir mekân ise, antikacı Malik'in evidir. Bu evin tasviri Nevzat'ın ağzından aktarılır:

> Zekeriya kapının sağ kanadını açıp içeriye giriyor. Kapının kanadı yeniden yüzüme kapanıyor, böylece üzerindeki figürleri daha iyi seçebiliyorum. Her kanatta bir adam resmi yer alıyor. Dikkatli bakınca sol kanattaki kişinin İsa olduğunu fark ediyorum. Yüzü profilden görünüyor; başının üstünde ışıktan bir hale var, uzun saçları omuzlarına kadar iniyor, sağ elini avucunun içi yere bakacak şekilde öne doğru uzatmış. Sağ kanattaki kişi dizlerinin üzerinde duruyor. Saçları dökülmüş, geniş bir alnı var, ince yüzünü bir sakal süslüyor. Adam bir aziz olmalı çünkü onun da başının üzerinde bir hale yer alıyor. Ancak İsa'dan af diler gibi bir hali var; yüzünde pişmanlık, acı ve keder okunuyor. Doğrusu yontucunun ustalığı takdire değer, çizgiler biraz kaba kaçmış olsa da ayrıntıları ahşabın üzerine başarıyla resmedebilmiş.[117]

Yaşanılan yer, kişinin şahsıyla bütünleşmiş, uhrevi özellikler barındıran bir evdir. Antika işiyle uğraşan Malik'in evi de, iş yeri de kişiliğiyle ilgili ipuçları sunar.

"Kütüphanenin ahşap kapısından içeri girince, yıllardır duymadığım bir koku karşılıyor bizi. Kâğıtlar ile mürekkebin, karton ile tutkalın, ahşap ile tozun buluşmasından, hepsinin yıllanmasından oluşan bir koku. Babam medeniyetin kokusu, derdi buna. Sadece kütüphanelerde duyabileceğiniz bir koku."[118]

Kahraman anlatıcı, bazı ipuçları kullanarak geçmişe ait unsurları hatırlatır.

2.2.7. *Bâb- ı Esrar*[119]

Ahmet Ümit, bu romanında diğer romanlarının aksine İstanbul dışına çıkmıştır. Romanda geçen ana mekân, Konya'dır. Konya'nın bozkırı, çorak topraklarının tasviri ile başlar roman:

"Hava açıktı; ufukta batmakta olan kıpkırmızı bir güneş, aşağıda incelmiş bir bulut kümesinin binlerce metre altında koyu kahverengi bir toprak parçası uzanıyordu. Ağaçsız, ırmaksız, dümdüz, kocaman bir toprak."[120]

Betimlemelerde, kahraman anlatıcının şahsi fikirleri, yabancı bir ülkeye gelen şahsın çekingenliği görülür.

---

[117] Ahmet Ümit, **Kavim,** s.170, 171
[118] **A.g.e**., s. 496
[119] Ahmet Ümit, **Bâb ı Esrar**, Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul
[120] **A.g.e.**, s. 4-5

Romanda mekân, vaka zincirinde ifade edilen hadiselerin sahnesi durumunda olan yer olarak tanımlanabilir.[121] *Bâb ı Esrar* romanında olaylara sahne olan yer Konya'dır. Bununla beraber itibari âlem boyutunda yer verilen farklı mekânlar da mevcuttur. Görülen rüya içinde farklı mekânlara geçişler görülür.

Romanda olayların geçtiği, geniş mekân Konya'dır. Kahraman anlatıcı, gözlemlediği şehri dış ve iç mekânlarıyla tasvir eder bize.

Kahraman anlatıcının Konya'ya dair ilk izlenimleri şöyledir:

"Dümdüz bir kentin içinde ilerliyorduk. İki yanı ağaçlı geniş caddeler, insanda ferahlık duygusu uyandıran boş alanlar, çok da yüksek olmayan bahçeli binalar…."[122]

Kahramanın, çalıştığı şirketi temsilen farklı bir yerde bulunuyor oluşunun üzerinde yarattığı stres, özel hayatındaki çalkantıların oluşturduğu ferahlama isteği de gördüklerine yansır.

Romanda ayrıca; Şems i Tebrîzî Camisi, Mevlânâ Türbesi, İkonion Turizm, Sultan Selim Camisi gibi mekânlar da geçmektedir.

Olayların geçtiği yerler dışında şahıslara ait özel mekânlara da yer verilmiştir. Bunlar; otel, lokanta, dergâh, Kadir'in evi, müze gibi yerlerdir.

Romanda yer alan mekân tasvirleri, eserde yer alan kahramanların bazı özelliklerini anlamamıza yardımcı olur.[123] Kahramanın rüya âlemi içinde geçmişe gidişine tanıklık edilir:

> Kerpiç binanın hemen önündeki toprak çiçeklikte laleler, sümbüller, güller dünyanın hala güzel bir yer olduğunu anlatmak istercesine rengârenk kokuyorlardı. Ortada beyaz taşlarla çevrili, içi mavi çinilerle kaplı havuz. Havuzda tatlı tatlı ışıldayan öğle güneşi. Bahçe duvarının dibinde yavaşça salınan uzun boylu kavak ağaçları, arkada devasa bir ceviz.[124]

Kahramanın ağzından aktarılan doğa betimlemeleri dikkat çeker. Onun geçmişe gidişine, babasıyla olan günlerine yolculuk yapmasını sağlar.

Karen Kimya, çocuklukta yaptığı yolculukta, Konya'ya otobüsle geldiği yolculuğunu hatırlar ve rüyalarında da gördüğü Tuz Gölü'nü anımsar:

"Tuz Gölü… diye mırıldandım. Konya'ya ilk gelişimde gördüğüm göl…….Gösterdiği yöne bakınca, elli metre kadar uzakta dolunayın ışığıyla

[121] **A.g.e.**, s. 142
[122] **A.g.e.**, s. 21
[123] AKTAŞ, **age**, s. 145
[124] Ahmet Ümit, **a.g.e**., s. 247

aydınlanan gölün üzerine, seyrek aralıklarla oturarak genişçe bir daire oluşturan yedi adamı gördüm."[125]

Karen Kimya'nın gördüğü, sema yapan semazenlerdir. Rüya âleminde (itibari âlem) babasıyla iletişim kurmasını sağlayan bu semazenleri yönlendiren Şems'tir. Babasının ruhunu serbest bırakmasını ve Şah Nesim'le birlikte, küçük bir kızken onu bırakıp gitmesini onun aracılığıyla affeder. Tuz Gölü'nün sembolik bir mekân olarak romana konu oluşu, beyazlık, saflık temalarıyla birlikte sonsuzluk ve ölümü çağrıştırmasıyla ilgilidir. Romanın sonunda babasının ölüm haberini alan Karen Kimya'nın, babasının ruhunu serbest bırakması beyaz renginin taşıdığı, saflık, arınmışlık yanında ölümü ve kefeni çağrıştırmasıyla ilgilidir.

2.2.8. *İstanbul Hatırası*[126]

Ahmet Ümit'in bu romanı, adından da anlaşılacağı gibi İstanbul'da geçer. İstanbul'un İstanbul olmasında emeği geçen hükümdarlara, mimarlara atıflarda bulunarak işlenen cinayetler, şehrin önemli anıtlarının olduğu yerlere, ellerinde bulundukları tarihi döneme ait sikkelerle bırakılır. Katiller, Nevzat ve ekibine her seferinde kurbanlarının cesetlerini ok şekline getirerek bir sonraki cesedi nereye bırakacaklarına dair ipuçları sunar.

"Byzantion yahu, Byzantion… Üzerinde yaşadığınız şehrin, İstanbul'un ilk adı."[127]

Şehrin eski adları, şehri yöneten kralların adlarından gelmektedir ve bu tarihi bilgilere roman içinde sıkça yer verilmiştir.

"Sarayburnu'ndan Eminönü'me uzanan ana yolun kenarında… Sepetçiler Kasrı'nın önünde…"[128]

Romanda tarihi yarımada, Eski İstanbul semtleri ve iç mekân tasvirleri sıklıkla yer alır:

> Kurbanın kartvizitinde yazılı ev Samatya'daydı. İstanbul'un yedi tepesinden yedincisinin eteklerinde…….Bir zamanlar daha çok Ermeni nüfus yaşarmış bu güzel semtte. Bazen Tatavla dışında, farklı bir yerde rakı içmek istediğimizde Evgenia'yla buraya geliriz. Psammatia, derdi Evgenia buraya. Rumca adı buymuş. Kumluk, kumsallık anlamına gelirmiş. Benim ise Samatya denince aklıma, çatıları güneş, pencereleri deniz kokan kâgir evler gelir; eski kiliseler, camiler, dar sokaklar gelir, dar sokaklardaki küçük meyhaneler gelir; bin beş yüz küsur yıllık surların arasından her gün binlerce İstanbulluyu taşıyan, bıkkınlık nedir bilmeyen banliyö trenleri gelir.[129]

[125] **A.g.e**., s. 621
[126] Ahmet Ümit, **İstanbul Hatırası**, Everest Yayınları, 9. Basım, Eylül 2014, İstanbul
[127] **A.g.e**., s. 11
[128] **A.g.e**., s. 13
[129] **A.g.e**., s. 16

Roman, yedi tepeli şehrin yedi tepesinde işlenen yedi cinayeti konu aldığından, mekânlar da bu tarihi atmosfer içinden seçilmiştir:

"Sergios- Bakhos Kilisesi. Bu şehri imar eden İmparator İustinianos tarafından… Ayasofya'dan on yıl önce. Osmanlı döneminde kilise, camiye çevrilmiş. Görünümü Ayasofya'ya benzediğinden, adı da Küçük Ayasofya Camii olarak değiştirilmiş…"[130]

Romanda bahsedilen mekânların antik dönemdeki kullanım amaçları ve bugün geldikleri hali de verilmiştir:

"Roma'nın görkemli Hipodromu, Osmanlı'nın At Meydanı, şimdinin Sultanahmet Meydanı'nda öbek öbek toplanan turistler, Latin istilası sırasında bronz levhaları sökülüp yağmalanmış Örme Sütun'la, artık üç başı da yerinde olmayan Yılanlı Sütun'u ve bilmem hangi imparatorun Mısır'dan getirttiği Dikilitaş'ı izliyorlardı merakla."[131]

Mekânların tasvirinde en çok kullanılan yöntem, doğa betimlemeleridir:

"Derneğin bulunduğu tepenin manzarası şahaneydi. Haliç'in durgun sularından, minareleri ak bulutlara dokunan Süleymaniye'nin görkemli siluetine uzanan olağanüstü bir görüntü."[132]

Romanda kişilerin yaptıkları işle ilgili olarak, iç mekânların düzenlenmesi ve öne çıkan aksesuarlar ilişkilendirilmiştir:

> Leyla Hanım'ın dairesindeki gibi genişçe bir salona çıkıyordu sofa. Önce sol taraftaki duvarı boydan boya kaplayan, kaliteli bir ağaçtan yapılma kütüphane çekti dikkatimi. Tepeleme kitap doluydu. İstanbul hakkında kitaplar; renk renk, çeşit çeşit, Türkçe ve yabancı dillerde yazılmış kitaplar. Kütüphane dışında mütevazı mobilyalarla döşenmişti salon; tahta iskemleler, küçük sehpalar, orta yerde kocaman formika bir masa.[133]

Roman kişilerinin karakterlerine uygun ruh halleriyle ilintili betimlemeler dikkati çeker:

"Demir'in benimki gibi babadan kalma, geniş bir bahçe içindeki iki katlı evi karanlıklar içindeydi."[134]

Roman anlatıcısı, geçtiği mekânların tarihi geçmişleri içinde zaman zaman kaybolur. Bu anlarda okuyucuyu da mekân hakkında bilgilendirir.

---

[130] **A.g.e.,** s. 29
[131] **A.g.e**., s. 43
[132] **A.g.e**., s. 52
[133] **A.g.e.,** s. 54
[134] **A.g.e.,** s. 84

"Binlerce kişilik tarihi bir hipodromun ortasındaydım. Bildiğimiz Sultanahmet Meydanı gitmiş, yerine taştan yapılma tribünleri hınca hınç insanla dolu, at yarışlarının yapıldığı, kanlı gladyatör dövüşlerinin sahnelendiği Roma hipodromu gelmişti."[135]

Tarihi mekân tasvirleri ve doğa betimlemeleri iç içe geçmiş şekilde okuyucuya sunulur:

"Haliç'in erimiş altın gibi parıldayan suları, kendinden emin, sakince kıvrılarak Boğaz'ın girişine doğru uzanıyordu. Biraz içerlek kaldığından Fatih Camii görünmüyordu ama Süleymaniye ile Ayasofya, birbirlerine engel olmadan, yeryüzünün iki benzersiz mabedi olarak dikiliyorlardı bu kentin efsanevi iki tepesinin üzerinde."

Romandaki maktullerden Mukadder Kınacı'nın evi tasvir edilirken, şahsına uygun olarak, muhafazakâr- modern çizgide tasvir verilmiştir:

> Efsunla Ömer bizi genişçe bir odaya aldılar. Odanın duvarları silme kitap dolu ahşap raflarla çevrilmişti. Kitap raflarının kapatamadığı yerlere yaldızlı Arap harfleriyle yazılmış, ayet ya da hadis olduğunu tahmin ettiğim çerçeveli metinler asılmıştı. Odada ağır bir hava vardı; kitapların kâğıdından, cildinden, mürekkebinden yayılan rayiha mı, evdeki yaşamın odaya sinen kokusu mu, yoksa hemen yanımda duran genç kızın parfümü mü, kestirmek zordu. Raflardaki kitaplara baktım. Sadece deri ciltli Kur'an tefsirleri, İmam Gazali'nin, İbnü'l Arabi'nin kaleme aldığı dini metinler değil, Dostoyevski, Hugo, Dickens gibi yazarların romanları da gözüme çarpan kitaplar arasındaydı. Ama en şaşırtıcı olanı, nerdeyse sol taraftaki duvara monte edilmiş bütün rafları dolduran İstanbul kitaplarıydı.[136]

Maktullerin bırakıldığı yerler tarihi mekânlardır. Zaman içindeki dönüşümü, bugün kullanılamaz hale gelişine de yer verilir:

"Altınkapı dediysem sakın aklınıza parıltılar içinde, görkemli bir geçit gelmesin. Bir zamanlar şehrin en önemli girişi olduğu için Altınkapı denilen bu yer, bütün ihtişamını çoktan yitirmiş, toprak, taş ve mermerden oluşan bir harabeydi."[137]

Yerebatan sarnıcının tasviri, doğa betimlemesi yoluyla benzetmelere başvurularak verilir:

"Sularında büyüyen iri gövdeli ağaçlarmış gibi yan yana, art arda, sıra sıra uzanan, tuhaf bakışlı yüzlerce sütundan oluşan, loş ışıklı büyülü bir göl uzanıyordu ayaklarımın dibinde."[138]

Âdem Yezdan'ın sahibi olduğu Dersaadet Turizm binası aşağıdaki gibi tarif edilir:

"Bulutlanan gökyüzünün altında, sahte bir Roma sarayı gibi dikiliyordu Dersaadet Turizm'in Cankurtaran sırtlarındaki taştan yapılma, üç katlı binası."[139]

---

[135] **A.g.e**., s. 115
[136] **A.g.e.,** s. 147
[137] **A.g.e.,** s. 212
[138] **A.g.e.,** s. 295
[139] **A.g.e.,** s. 345

Romanın ilerleyen kısımlarında Dersaadet Turizm binasının içinin, Roma'daki aslına uygun olarak dekore edildiği görülür:

> Büyük Saray, diye onayladı işadamı. Roma İmparatorluğu'nun Magnum Palatium'u. ……Bakın şurası Halke denilen sarayın ana girişi, burası muhafızların bulunduğu bina, imparatorun danışma kurulunun bulunduğu salon, aşağıdaki şu bina ise kabul salonu, bu boş alan oyun sahasıydı.[140]

Topkapı Sarayı'na Leyla Hanım'ın yanına giden Nevzat'ın ağzından III. Ahmet Çeşmesi'nin tasviri yapılır:

"Arabamızı eşsiz güzellikteki hatlar, lale, sümbül, gül motiflerinin yer aldığı enfes çiniler, zarif mermer oymalar, altın yaldızlarla süslü III. Ahmet Çeşmesi'nin altındaki açık otoparka bırakıp '*Bab ı Hümayun'* a yöneldik."[141]

Leyla'nın Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki odasının sade, gösterişten uzak tasviri Nevzat'ın ağzından verilir okuyucuya:

> Son derece sade bir odası vardı. Kapının sağ tarafında, duvara bitişik metal raflardan yapılma küçük bir kitaplık, karşıda genişçe, ahşap bir masa, üstünde bir bilgisayar, sol yandan sayfaları açık, büyükçe bir kitap, köşeye doğru itilmiş bir kahve fincanı, kalemlikler, küçük bir not defteri. Bilgisayarın sağında mavi renkli bir vazo, içinde geçen gün Ali'nin Zeynep'e getirdiği lila rengi sümbüllerden.[142]

Topkapı Sarayı Müzesi müdiresi Leyla, III. Ahmet Çeşmesi hakkında Nevzat ve Ali komisere bilgi verir.

"Sinan çıraklık eserim, der ama başyapıtlarından biridir. Kanuni'nin genç yaşta vefat eden oğlu Şehzade Mehmet için yapılmıştır."[143]

Âdem Yezdan'ın odası, şahsına uygun olarak dekore edilmiştir. Oldukça gösterişli, Osmanlı mimarisinin son dönemlerini yansıtan bir tarzdadır. Aynı zamanda Hakkârili bir aşiret reisi olan Yezdan, şaşaalı bir oda dekore ettirmiştir mimarlarına:

> Osmanlı'nın son döneminden diye geçirdim içimden, çünkü kendimi Dolmabahçe Sarayı'nın kabul odasında gibi hissediyordum. Kenarları sarı sırmalarla kaplı, uçuk kırmızı atlas perdelerin süslediği pencerelerden süzülen solgun gün ışığı, iri kabartmalı nakışlarla süslü bej duvarları aydınlatıyordu. Yaldızlı padişah tuğraları, usta nakkaşların özenle çizdiği minyatürler, bileği sağlam hattatların kaleminden çıkma hatların sergilendiği altın kaplama çerçeveler, sanki fark edilmek için birbirleriyle yarışıyorlardı duvarların üzerinde. Yerde halis ipekten, kırmızısı bol, kocaman bir İran halısı vardı. İnce bacaklı, süslü çalışma masasının arkasındaki duvarda mozaiklerle işlenmiş bir padişah tuğrası göze çarpıyordu.[144]

[140] **A.g.e**., s. 357
[141] **A.g.e**., s. 370
[142] **A.g.e.,** s. 383
[143] **A.g.e.,** s. 452
[144] **A.g.e.,** s. 460

Romanda yer alan mekânlar, şahısların kişilik özelliklerini yansıtacak biçimde yaşadıkları, vakit geçirdikleri eşyalara yansımıştır.

2.2.9. *Sultanı Öldürmek*[145]

Yazarlar mekân aracılığıyla insanlarda bazı düşünceleri ihsas ettirme endişesi yaşamaktadır.[146] Ahmet Ümit de okurlarında, İstanbul'un tarihiyle ilgili fikirler uyandırmak istemektedir. Yazarın birçok romanında olduğu gibi bu romanında da ana mekân İstanbul'dur.

Romanda ana mekân olarak İstanbul geçmektedir. Ahmet Ümit, tarihi bir şahsiyet olan Fatih Sultan Mehmet'in ölümü ile günümüz arasında mekik dokuyarak okurda bazı düşünceleri oluşturmaya çalışır. Mekân tasvirleri de bu bağlamda ele alınmıştır.

Tarihi mekânlardan bahsedilirken o günkü atmosferle günümüz arasında bir köprü kurulmuştur.

Romancı Rasim Özdenören, mekân ve eşya, eski anlatılara göre kişi ile zihniyeti arasındaki derin bağları anlatmaya yarayacak biçimde kullanılmaktadır der.[147] Ahmet Ümit de bu romanda iç ve dış mekânlar ile bir evin, bir eşyanın durumunu tasvir etmiş, eşyalar ve kişiler arasında bir bağ kurmaya çalışmıştır.

> Kısa bir duraksamanın ardından hardal rengi ahşabı parmağımın ucuyla itiverdim. Gıcırdayarak küçük sofaya açıldı kapı. Sofanın kim bilir kaç yıl önce boyanmış beyaz renk duvarları artık iyice kirlenmiş, neredeyse gri bir hal almıştı. Sağ yanındaki portmantoda, çağla yeşili bir kadın mantosu sarkıyordu, yanındaki askıda kalınca, koyu kahverengi bir atkı. Nüzhet'in sevdiği renkler…[148]

Cinayetin işlendiği yere gelen kahraman, cinayetin işlendiği aleti de tasvir etmiştir:

"Pencerenin önündeki sokak lambasının ışığı yansıyordu üzerine. Neydi bu? İkinci adımda görüş açım değişti, ışığı yansıtan parlaklığın ne olduğunu anladım: Sapına Fatih'in tuğrası işlenmiş gümüşten mektup açacağı. Doktora tezini verdiğimiz yıl, bir tane Nüzhet'e, bir tane de kendime aldığım metalden araç."[149]

Dış mekâna ait unsurlar, tarihi geçmişleri ile içi içe verilmiştir:

---

[145] Ahmet Ümit, **Sultanı Öldürmek**, Everest Yayınları, Ağustos 2016, İstanbul

[146] Yılmaz Evat, "Hiçbir Yer Romanında Mekân", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 50, Haziran 2017, s. 91

[147] Aktaran: Evat, s. 92

[148] Ümit, **a.g.e**., s. 29

[149] Ümit, **a.g.e.**, s. 30

"Akaretler Yokuşu'nun ortalarında, sağ tarafta yer alan Bezm i Âlem Valide Sultan Çeşmesi'nin önünde indim taksiden. Fatih Sultan Mehmet'ten üç yüz küsur yıl sonra yaşayan Sultan Abdülmecid, hayırsever annesi adına yaptırmıştı bu şanslı çeşmeyi."[150]

Dış mekân tasvirleri, ayrıntılı bir şekilde verilmiştir:

> Girdiğim sokakta ışığa gerek yoktu. Henüz lambalar yanmamış olmasına rağmen karlardan yayılan aydınlık, akşamın karanlığını seyreltiyor, bastığım yeri görmemi sağlıyordu. Bu küçük sokağın ucunda, görkemli çitlembik ağacının arkasındaki bej rengi apartmanda kalıyordu Akın. Üç yıl önce akciğer kanseri sonucu kaybettiği annesinden miras kalmıştı, binanın ikinci katındaki minik daire. İlk o zaman gelmiştim buraya. Tertipli, düzenli, eski eşyalarla dolu kutu gibi bir evdi.[151]

Fetih gezisi sırasında hocanın konuşma yaptığı yer, manzara tasviri olarak verilmiştir:

"Dolmabahçe Sarayı'nın önündeki açıklıkta, yeşille mavi arasında harelenen billur suların hemen önündeki taş setin üzerinden konuşuyordu Tahir Hakkı."[152]

Eserde, iç mekâna ait unsurlar da kahraman anlatıcının ağzından, anılarla iç içe verilmiştir:

> Çalışma odası koridorun sonundaydı. Dairenin en aydınlık köşesini seçmişti Nüzhet. Kedili bahçeye bakana büyükçe bir oda. Evet, kedili bahçe derdi Nüzhet arkadaki ağaçlıklı küçük boşluğa. Mahalle sakinleri, sokaktaki kedicikler için adeta bir hayvan barınağına çevirmişlerdi karşılıklı apartmanların arasında yer alan bu açıklığı.[153]

Bazı mekânlar, adres şeklinde verilmiş, sonrasında ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir:

"..Sağlam Nalburiye.. İbadethane Sokağı, Molla Zeyrek Camii'nin paralelinde.."[154]

Tarihi mekânlar tasvir edilirken, geçmişte ev sahipliği yaptıkları olaylar da anlatılmıştır:

"Konstantinopolis'in en görkemli ibadethanelerinden biri olan eski Pantokrator Kilisesi'nden.. Konstantinopolis kuşatması sırasında Ortodoksların, Katoliklerle birleşmesine inatla karşı çıkan Gennadius'un kendisini kapattığı ibadethane."[155]

Mekân tasvirleri, ayrıntılı bir şekilde, duygular ile iç içe verilmiştir:

> Yeniden yürümeye başlarken gördüm Sağlam Nalburiye'nin ışıklı tabelasını.. Yirmi metre kadar ilerde köşedeki en biçimsiz, en yüksek apartmanın girişindeydi.
>
> Floresan lambasının buz rengi çiğ ışığıyla aydınlanan bir dükkân... Dükkân demek haksızlık olur. Devasa bir mağaza.. Yüksek raflardan oluşan koridorlar.. Boya, çimento, alet edevat, takım taklavat. İnşaata dair ne ararsanız..[156]

Tasvirler yapılırken İstanbul siluetini bozan, çarpık kentleşmeyle ilgili bilgiler satır aralarında verilir.

---

[150] **A.g.e**., s. 212
[151] **A.g.e**., s. 212- 213
[152] **A.g.e**., s. 370
[153] **A.g.e**., s. 481
[154] **A.g.e**., s. 518
[155] **A.g.e**., s. 531
[156] **A.g.e**., s. 534

"Köşede gösterişli bir masa… Masada gümüş sırtlı bir bilgisayar, kırmızı ahizeli bir telefon, üst üste duran iki kirli defter, dörde katlanmış haritaya benzer bir evrak… Üzeri sigara yanıklarıyla dolu küçük bir sehpayı çevreleyen kadife kumaşlı üç koltuk."[157]

Tahir Hakkı'nın evini tasvir eden kahraman anlatıcı Müştak, geçmişteki anılarını da mekânlar üzerinden yansıtır okuyucuya:

"Duvarları boydan boya kitap raflarıyla kaplı, her zaman yumuşak bir ışıkla aydınlatılmış geniş salona girerken, bu eve her geldiğimde beni şu kapının önünde karşılayıp 'Karnın aç mı Müştak?' diye soran o her zaman nazik, her zaman samimi kadının güleç yüzü canlandı gözlerimin önünde."

Tasvir edilen mekân üzerinden, kişinin yaptığı iş, ilgili olduğu hobilerine dair çeşitli ipuçları yakalanır.

2.2.10. *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*[158]

Roman, İstanbul'un Tarlabaşı semtinde geçer. Zaman zaman farklı mekânlara da rastlasak olayların sahnesi durumunda olan yer Tarlabaşı'dır. 6-7 Eylül olaylarına kadar daha seçkin, çoğunlukla Rum, Ermeni gibi azınlık nüfusun yaşadığı bir semttir. Patlak veren olaylar sonrasında semt sakinleri, bulundukları evlerini ve iş yerlerini, hatta yurtlarını terk etmek zorunda kalır. Yerlerine ise, rant peşinde, sağdan soldan göç etmiş hayata tutunmaya çalışan insanlar gelip yerleşir. Bir nevi İstanbul'un bu semtini ve insanların hayatlarını yağmalarlar.

> Köşeyi dönünce, daha geniş, daha aydınlık bir sokak karşıladı bizi. Tarlabaşı'na açılan uzunca bir sokak. İstanbul'un göbeğinde yer alan ve bir zamanların en nezih semtlerinden biri olan, ama yıllar önce birilerinin kışkırtmasıyla, galeyana gelip, Rum, Ermeni, Yahudi hemşerilerimizin evlerini basan, dükkânlarını yağmalayan barbarların kalkışmasıyla ağır ağır terk edilen, terk edildikçe tuhaf bir ıssızlık ve yoksunlukla kaplanan o sokaklardan biri.[159]

Romanın geçtiği diğer bir mekân Beyoğlu- İstiklal Caddesi hattıdır. Tarlabaşı ile iç içe bir semt olan Beyoğlu, canlı, yılbaşına uygun konseptiyle romana konu olur:

> Cumba hakikaten de en güzel yeriydi Feraye Meyhanesi'nin; bütün İstiklal Caddesi ayağınızın altında. Dükkânların cam vitrinlerinden yansıyan ışıkların içinden geçerdi insanlar; şehrin, ülkenin, dünyanın dört bir yanından gelerek… Her gece, ama her gece hiç eksilmeden, belki de daha da çoğalarak yürürlerdi, yeryüzünün belki de en kalabalık bu caddesinden.[160]

Zaman içinde talana uğrayan Tarlabaşı, virane sayılabilecek ev dükkânlarla dolu bir semt halini almıştır. Romanda Barbut İhsan'ın kulüp evinin bulunduğu semt Tarlabaşı'dır. Kulüp kisvesi altında kumar oynatılan bir mekân olduğu görülür:

---

[157] **A.g.e.**, s. 534
[158] Ahmet Ümit, **Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**, Everest Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Ekim 2013
[159] **A.g.e**., s. 24
[160] **A.g.e**., s. 68

> Tarlabaşılılar Kulübü'nün bulunduğu apartman da gecekinden daha kötü görünüyordu gün ışığında. Kesekâğıdı rengindeki boyası dökülmüş, alttaki tuğlalar yer yer açığa çıkmıştı. Dar pencerelerin üzerindeki üçgen alınlıkların parçaları düşmüş, küçük kadın başlarından oluşan süs heykelcikleri parçalanmıştı. Bir zamanların görkemli apartmanlarından olan binanın giriş kapısının sol tarafında mermer bir levha vardı. Kemik rengi bir boyayla kapatılmış olsa da Yunan harfleriyle kazılmış yazıda Rum mimarın adı okunuyordu: Vasilaki Kiliantis.[161]

Kulübün içi, kumar oynatılan bir mekân olarak tasvir edilmiştir. Kentsel dönüşüm ve tadilata ihtiyaç duyulan mekânlarda aslında uygun bir tadilat yapılmamış, semtin dokusuna zarar verilmiştir.

> Mavi ışıklı sofadan yüksek tavanlı bir salona geçtik. Geniş salon kartonpiyerden yapılmış abuk sabuk kemerlerle, kat kat tavan süsleriyle daraltılmıştı. Üç duvara özene bezene asılmış bir düzine ahşap çerçevenin içinden, birbirinden sevimli buldog cinsi köpekler bakıyordu. Fotoğrafların asılı olmadığı tek duvar, olduğu gibi içki raflarına ayrılmıştı. Rakıdan votkaya, viskiden şaraba renk renk şişelerin sıralandığı rafların önünde ahşap bir tezgâh enlemesine uzanıyordu.[162]

Roman başında öldürülen Engin'in sevgilisinin yaşadığı ev ile kendi evi hemen hemen aynı şekilde dekore edilmiştir. Binaların tarihi oluşuna karşın içinin oldukça modern oluşu dikkat çeker:

> Küçük bir salonu andırıyordu buyurun dediği oda. Tıpkı alt katta olduğu gibi burası da binanın eskiliğine inat, son derece modern bir tarzda döşenmişti. Ahşap zemine geometrik şekillerle süslü kırmızılı beyazlı bir makine halısı serilmişti. Orta yerde, yine kırmızı renkli büyükçe bir masa duruyordu; -evet adamdaki nasıl bir zevkse cart kırmızı bir masa koymuştu odanın göbeğine- aynı renkten iki küçük sehpa. Divanla iki koltuktan oluşan bej renkli bir oturma takımı ve duvarda bir kara delik gibi duran LCD televizyon.[163]

Roman içinde geçen mekânlarda belki de en bakımlı ve aslına uygun dekore edileni Nazlı'nın açmış olduğu kültür merkezidir. Babasından kalan evleri aslına uygun olarak dekore ettirip yardıma muhtaç ihtiyaç sahiplerine yuva haline getirir:

"Sakız Ağacı yokuşuyla Tavla Sokak'ın buluştuğu köşede, yüksekçe bir binada yer alıyordu Ferhat Çerağ Kültür Merkezi. Eski olmasına rağmen oldukça bakımlı bir binaydı."[164]

Romandaki mekânlara dikkat edildiği zaman, mekânların dış ve iç görünüşü, dekorasyonu değerlendirilince kahramanların kişilikleriyle ilgili ipuçları elde edilir. Bakımsız, aslı bozulan mekânların sahipleri ile dürüst insanların yaşadığı mekânlar paralellik gösterir.

[161] **A.g.e**., s. 75
[162] **A.g.e**., s. 77
[163] **A.g.e**., s. 100
[164] **A.g.e.,** s. 172

2.2.11. *Elveda Güzel Vatanım*[165]

Ahmet Ümit'in siyasi tarzda kaleme alınmış romanı diyebileceğimiz *Elveda Güzel Vatanım,* Osmanlı İmparatorluğu'nun son demleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarını konu edinir. Romandaki mekânlar da Osmanlı'nın elinden çıkan Selanik ve Balkan topraklarından bahseder. Ana mekân ise, İstanbul'dur.

Roman başkişisi Şehsuvar Sami, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üyesi olduğu yıllarda, pozitif bilimler konusunda cemiyetin en mühim kişilerinden Ahmet Rıza ile tanışır. Osmanlı aydını için özgürlük ve adaletin başkenti 'Paris'te görüşürler. Paris bu anlamda sembol bir şehirdir:

"Paris'te Ahmet Rıza Bey'le yemeğe gittiğimiz Rue des Ecoles'deki restoranı hatırladım. Henüz yirmi yaşında bile yoktuk, restoran güzel hanımlar ve şık beylerle doluydu, ama o salondaki en güzel kız sendin."[166]

Roman, Osmanlı'nın son demlerinde elden çıkan Selanik ve Balkan topraklarından sıkça bahseder. Selanik, İttihat ve Terakki'nin üssü durumundaki kenttir. Aynı zamanda Şehsuvar Sami için çocukluk ve ilk gençlik yıllarıdır. Romanda kahramanın sık sık geçmişe gittiğini görürüz:

"Sık sık Selanik'i düşünüyorum şu sıralar… Yeşil boyalı panjurlarını, kireç beyazı evlerini, seninle birlikte yürüdüğümüz Arnavut kaldırımlarını…"[167]

Meşrutiyet'in ilan edilmesinden önce patlak veren isyanlar sebebiyle şehri kontrol altına almaya çalışan Abdülhamit'e karşı, İttihatçı subaylar payitahtı gizlice gözlemler:

"Cami önünden sağa saptık, kapıları sıkı sıkıya kapalı Mısır Çarşısı'nı geçip Süleymaniye yönüne vurduk."[168]

Romanda tarihi açıdan önem arz eden şahsiyetlerin yaşam alanları, iç mekân tasvirleri ile verilmiştir:

"….. biz de Ahmet Rıza'nın kaldığı odaya geçtik. Bütün mobilyası, kahverengi kadifeden dört koltuk, bej rengi bir örtüyle kaplı genişçe bir sedir ve tahta bir masa olan mütevazı bir odaydı."[169]

Romanda dış mekân tasvirleri, doğa betimlemeleri ile iç içe verilmiştir:

---

[165] Ahmet Ümit, **Elveda Güzel Vatanım**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Basım, Aralık 2015
[166] **A.g.e**., s. 31
[167] **A.g.e**., s. 37
[168] **A.g.e**., s. 173
[169] **A.g.e.,** s. 177

> Madam Melina'nın bana miras bıraktığı Beşiktaş'taki evin adeta bir eşiydi Cezmi'nin Langa'da ikamet ettiği ahşap bina. Ama ceviz, dut ve erik ağaçlarının muntazam bir şekilde yan yana sıralandığı bahçesi daha büyüktü. Ahşap evin önünde teneke kapaklı bir su kuyusu vardı, arkada büyükçe bir odunluk.[170]

Cemiyet üyelerinin İstibdat Yönetimi sebebiyle şehrin içinde gizli dolaşmaları gerekmektedir. Bu sebeple sürekli adreslerini değiştirerek farklı semtlerde ikamet ederler.

2.2.12. *Kırlangıç Çığlığı*[171]

Ahmet Ümit'in son romanı olan *Kırlangıç Çığlığı,* toplumsal gerçekçi bir çerçevede eser veren yazarın, göçmen sorunları ve Suriye'deki iç savaşı konu edindiği romanıdır.

Romandaki ana mekân İstanbul'dur.

> Keksin bir incir kokusu çarptı burnuma. Sadece incir değil, ceviz, erik, akasya, çitlembik, ladin, çınar, meşe, kestane ağaçları… Her yer ağaçlarla kaplıydı… Yeşilin çeşitli tonlarında, birbirinden farklı ama hepsi genç, hepsi sağlıklı, hepsi gümrah ağaçlar. Dalları öyle sık, yaprakları öyle büyüktü ki gökyüzünü görmek neredeyse imkânsızdı. Gümüş rengi, toprak rengi, bal rengi, kahverengi gövdelerinin arasından uzanan 12 patika yol vardı… 12 yol. Evet, 12 sayısı bir kez daha çıkmıştı karşıma. 12 yol, genişçe bir meydana açılıyordu. Meydanda bir çocuk bahçesi vardı. Salıncaklar, kaydıraklar, tahterevalliler, küçük köprüler, küçük evler hepsi ahşaptı. Hatta kum havuzunu çevreleyen çitler bile ahşaptan yapılmıştı.[172]

Romanda on iki sayısının ayrı bir önemi vardır. Nevzat'ın gördüğü rüyada on iki sayısı, katil Körebe'nin çocukluk yıllarında taciz edildiği yaşa işaret eder. Körebe, 9 yaşından on iki yaşına kadar istismar edilmiştir.

Romanda cinayetlerin işlendiği mekânlar, çocuklarla özdeşleşmiştir:

"Duvarları yeşile boyanmış, tek katlı bir binaydı Tophane'deki Çocuk Müzesi."[173]

Romanın anlatıcısı olan Nevzat, mekânları doğa betimlemeleri ile iç içe verir. Kahraman anlatıcı, İstanbul'da sevdiği mekânları ön plana çıkarır. Hızla büyüyen şehrin çarpık yapılaşmasına değinir:

"İstanbul'a nereden bakmak istersin diye sorsalar, hiç duraksamadan Salacak'tan derim. Çünkü şehrin görkemli silueti en iyi buradan görünür. Hele bir de geceyse,

---

[170] **A.g.e**., s. 196
[171] Ahmet Ümit, **Kırlangıç Çığlığı**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Baskı 2018
[172] **A.g.e**., s. 87
[173] **A.g.e**., s. 97

çöken karanlık, bu kadim şehrin kalbine çakılan o iğrenç binaların sert çizgilerini silikleştirmeye başlamışsa…"[174]

Romanda bazı karakterlerin olumlu ve olumsuz kişilik özellikleriyle anlatıldığını görüyoruz. Körebe cinayet zincirinin benzeri bir formatını sergileyen Alper, kötü özellikleri olan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Şüpheci kahraman- anlatıcı Nevzat, Alper'in çalışma odasını şahsiyetine uygun bir şekilde betimler:

> Sabık komiserin odasına girince Zeynep'le şöyle bir durduk kapıda. Bir ofisten çok beş yıldızlı bir otelin kral dairesi gibiydi. Ne soğuk, ne sıcak, tam kıvamındaydı içerisi. Gözlerim klima benzeri bir alet aradı ama öyle ustalıkla gizlenmişti ki bulamadım. Kızıl kahverengi mobilyalar, yerde kırmızısı bol ipek bir İran halısı, duvarlarda derin çerçeveler içinde eski silahların sergilendiği bir koleksiyon. Emniyetin arka duvarına bakan dar ve uzun pencerenin yanında geniş, maun bir masa. Üzerinde kocaman bir bilgisayar, gerisinde kahverengi deriden bir koltuk. Arkasındaki duvarda ise devasa bir Osmanlı arması, onun yanında aynı boyutlarda, yaldızlı bir çerçeveyle kaplanmış bir Atatürk portresi… Her kesimden müşteriyi memnun etmeye yönelik bir duvar dekoru.[175]

Romanda kumara düşkün, organ kaçakçılığı yapan ve mesleğini bu yönde kullanan cerrahın yaşadığı yerin tasviri, Nevzat'ın ağzından şu şekilde yansıtılır.

"Bomonti'de birbiri ardına dikilen çirkin gökdelenlerden birinin tepesindeydi Kansu Sarmaşık'ın dairesi. Bir zamanlar bahçelerinde ceviz ağaçlarının boy verdiği köşklerin bulunduğu bu canım semt, artık bir gökdelen tarlasına dönüşmüştü. İşin enteresanı beton, çelik ve plastik yığınından oluşan bu ucube binalara tonlarca para ödenmesiydi."[176]

Romanlarda genel olarak gördüğümüz mekân, İstanbul ve semtleridir. Mekânların, geçmişteki halleri ve günümüzdeki değişimleri iç içe verilir. Tarihi dokuya zarar verilmesi ve şehrin siluetinin bozulması, anlatıcının en çok üzerinde durduğu temayı oluşturur. Doğa betimlemeleri, mekân tasvirlerinde karşımıza en çok çıkan yöntem olmuştur.

2.3. Romanlarda Zaman Kurgusu

Anlatma esasına bağlı metinlerde karşımıza çıkan zaman vaka zamanı ve anlatma zamanı (ya da yazma zamanı) olarak nitelenebilir. Bir olayın meydana geldiği zaman, seneler

[174] **A.g.e**., s. 215
[175] **A.g.e**., s. 239
[176] **A.g.e**., s. 258

öncesine ait olabilir ki bu vaka zamanını tanımlar. Vakanın üzerinden belli bir süre geçip de yazarın onu şimdiki zaman kipiyle anlattığı ana da anlatma zamanı adı verilir.[177]

2.3.1. *Sis ve Gece*[178]

Ahmet Ümit romanlarında çoğunlukla gördüğümüz zaman kavramı, yazma ve yaratma zamanının paralel olduğudur. Şöyle ki *Sis ve Gece* romanında, olaylar kahramanın ağzından takip edilir. Kahramanın anlattığı zaman ise, günümüz Türkiye'sidir. Romanın yazılma tarihi olan 1996 yılında İstanbul'dan renkli manzaralar karşımıza çıkar. Okuyucuya, siyasi çalkantılar arasında örgüt evleri ve MİT yapılanmasının ana hatları verilir.

Romanda, tarihsel zamandan ziyade mevsimsel zaman betimlemelerine rastlanır:

"Otomobilim sitenin bahçesine girdiğinde hava yeni kararmaya başlıyor. Eve neden böyle erken geldiğimi bilmiyorum."[179]

Zaman betimlemelerinde ana kahraman Sedat'ın iç sesi sıkça karşımıza çıkar.

"Serinlikten önce pis bir koku çarpıyor yüzüme. Dışarıda karlar erimeye başlamış. Bahçe vıcık vıcık su."[180]

Realist bir şahsiyet olan Sedat, doğa betimlemelerinde psikolojik olarak baskı altında olduğu durumdan kaynaklanan değişen ruh halini yansıtır.

"Pencereden bal rengi bir ışık vuruyor üstüme. Çoktan sabah olmuş. Yavaşça kalkıyorum yataktan."[181]

Romanda gündüz, gece, sabah, akşam gibi zamana ait kavramların sık kullanıldığı görülür.

"Sorgu odasından çıktığımda akşamki karanlık holün gün ışığıyla aydınlanmış olduğunu görüyorum. Sabaha karşı basan sisten belliydi havanın böyle güzel olacağı."[182]

Hayatın rutini içinde, günlük zaman betimlemeleri en sık karşılaşılanlardır:

---

[177] Şerif Aktaş, **a.g.e.**, s. 119
[178] Ahmet Ümit, **Sis ve Gece**, Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul
[179] **A.g.e**., s. 143
[180] **A.g.e**., s. 174
[181] **A.g.e.,** s. 261
[182] **A.g.e**., s. 363

"Teşkilattaki toplantı ne oldu acaba? Dokuzda başlayacaktı. Gözlerim saatime kayıyor. 11.21. Öğleye kadar sürer rahat. Bakalım ne sonuç çıkacak?"[183]

Romanda bazı aralıklarda zaman belirtmek yerine bir mekâna geliş- gidiş durumunu ortaya koyacak şekilde zaman unsuruna yer verilir:

"Teşkilat binasına geldiğimde müsteşarın sabahki görevini tamamlayıp ayrıldığını öğreniyorum. Bana kalsa çok daha önce gelirdim buraya ama Gülseren Abla'nın ısrarlarına dayanamayarak öğle yemeğini onunla birlikte yemek zorunda kaldım."[184]

Bazı metin parçalarında zaman unsurları birkaç şekilde iç içedir:

"Büyük Londra Oteli'ne buluşma saatinden on dakika önce gidiyorum. Kapıdan girer girmez gözlerim lobiyi tarıyor. Metin'i göremiyorum, henüz inmemiş. Arkadan çatal bıçak sesleri geliyor. Belki de kahvaltı ediyordur."[185]

Kahraman, ruh haline bağlı olarak bazı anları kendi bakış açısıyla değerlendirir. Yukarıdaki paragrafta Sedat, sevdiği kızın babası ile buluşmaya erken gelir. Heyecanlı ve meraklı yapısını ortaya koymak için kahramanın seçtiği bir yoldur.

Romanın etrafında şekillendiği başkahraman Sedat'ın sevgilisi Mine'nin, kayboluşu, cinayet şüphesi, görgü tanıklarının anlattıklarıyla okuyucunun kafasında şekillenir:

> Kesinlikle o akşam. Çok iyi hatırlıyorum. Mesai saatimiz neredeyse bitmek üzereydi. Kız hamileymiş, kanaması vardı. Bir gün önce yine gelmiş. Ben yoktum, bir başka arkadaş bakmış. Önemli bir şey olmadığını söylemiş. Ertesi gün de kanama sürünce, yine hastaneye gelmiş. Ben de baktım. Kanama çok değil ama düşükten korktum. 'Çocuğu alalım, garanti olur.' dedim. Bir hafta sonra Almanya'ya gideceğini, orada kürtaj yaptırmak istediğini, söyledi. Türkiye'de kürtaj olma konusunda içi rahat değildi. Kritik bir durum olmadığı için fazla zorlamadım. 'Yarına kadar bekleyelim. Kanama devam ederse çocuğu alırız.' dedim. Kabul etti. Kanaması durmuş olmalı ki ertesi gün gelmedi. O gün Gülizar'ın ölüm haberini aldık…[186]

Sedat'ın iç sesi, operasyon gecesine yönelik düşünceleri kafasında aydınlanır:

"O gece benim vurduğum kişi bulunamadı. Oysa birlikte kaçtıkları arkadaşı iki gün sonra Balmumcu' da bir apartmanda ölü ele geçirilmişti…"[187]

Okuyucuya, cinayet gecesinden yola çıkarak kahraman anlatıcı, cinayet ve Mine'nin kaybolmasıyla ilgili ipuçları verir.

---

[183] **A.g.e.,** s. 367
[184] **A.g.e**., s. 373
[185] **A.g.e**., s. 385
[186] **A.g.e**., s. 398
[187] **A.g.e**., s. 402

"Günler geçiyor, geçen her gün umutlarımızın boş bir beklenti olduğunu kanıtlamaktan başka işe yaramıyor. Haftada birkaç kez Naci'yi arıyorum. Haber yok."[188]

Parçaları birleştirmeye çalışan Sedat, her yerden Mine'ye ulaşmaya çalışır. Operasyonun düzenlendiği geceyle Mine'nin ortadan kaybolduğu gece aynı gecedir.

"Bir gece saat 21 sularında Mine'nin eve girdiğini söylemişti. Sözünü ettiği tarih Mine'nin kaybolduğu günlere denk düşüyor."[189]

Bu bilgi, cinayetin çözümlenmesinde en önemli ipucudur. Mine'nin ev sahibesi ve onun kızıyla bağlantı kuran Sedat, bodrum kattaki buzdolabında Mine'nin cansız bedenine ulaşır.

2.3.2. *Kar Kokusu*[190]

Ahmet Ümit'in bu romanı Rusya'da geçer. Mevsim, kıştır. Roman, karlar üzerinde işlenen cinayet ile başlayarak, Türkiye- Rusya arası örgütsel bağlantılar, siyasi yapılanmalar, TKP faaliyetleri ve MİT'in süreci takibi üzerine kuruludur.

Roman esas olarak adını, ana kahraman Leonid'in, ülkesini terk ederek kızının yanına New York'a gidişinde içinde duyduğu 'kar kokusu' ndan gelir. Moskova'nın soğuğu ile New York'un bunaltıcı sıcağına geçiş, Leonid'in içinde özlemle anacağı bir 'kar kokusu' duymasına sebep olur.

Roman, adını da aldığı üzere kış mevsiminde geçmektedir. 29 Ocak 1986 yılında işlenen bir cinayet ile başlar roman. Karlar üzerinde işlenen cinayet, romana ad olur.

> İki gündür aralıksız yağan kar akşamüzeri durdu. Moskova'nın gri silueti geceyle birlikte mavi bir ayaza büründü. Kenti çevreleyen birbirinin aynı apartmanlardan merkezdeki yüzyıllık görkemli taş yapılara, devlet binalarının kızıl yıldızlı kulelerinden ünlü katedrallerin altın kubbelerine kadar, camdan bir gecenin içine gömülen bu yaşlı kent, pusulasını yitirmiş, nereye gittiğini bilmeyen buzdan bir gemiye benziyordu.[191]

Romanda kronolojik bir zamanın takip edildiğini görürüz. Gün içindeki zaman dilimleri göze çarpar:

"On buçuğa geliyor. Bu saatten sonra kimse dışarı çıkmaz. Biz niye bekliyoruz hala?"[192]

Romanda, mevsimsel zaman betimlemelerine çok sık rastlanır:

---

[188] **A.g.e**., s. 415
[189] **A.g.e**., s. 436
[190] Ahmet Ümit, **Kar Kokusu**, Everest Yayınları, Kasım 2015, İstanbul
[191] **A.g.e**., s. 1
[192] **A.g.e**., s. 2

> Rüzgâr, önüne kattığı kar bulutunu telaşla yürümekte olan Mehmet'in ayaklarına çarptı. Beyaz tanecikler genç adamın siyah postallarına, kadife pantolonunun yumuşak yüzeyine tutundular. Rüzgâr, Mehmet'in bacaklarına yapışan kar tanelerine aldırmadan yoluna devam etti, sitenin çitlerini aşarak kuzey denizlerine doğru uğultuyla savrulup gitti.[193]

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi bazı zaman betimlemeleri, kişi betimlemeleriyle iç içe geçer.

Roman kahramanlarının geçmişlerine yönelik anlatılar, zaman unsuru ile içi içe okuyucuya yansıtılır. Roman başkişisi Leonid'in ailesinden de tarihi anekdotlarla söz edilir:

> Babası Bolşevik Partisi'nin ilk üyelerindendi. 1905 Devrimi'ne katılmış, çarlık zindanlarında yatmış, 1917'de Kışlık Saray'a giren devrimciler arasında bulunmuştu. Annesiyle de devrim sırasında tanışmış, evlenmişlerdi. Ancak İkinci Dünya Savaşı sırasında Yugoslavya'da tutsak düşüp de ülkeye sağ olarak dönünce, yılların komünisti İvan, düşmanla işbirliği yapmakla suçlanarak Sibirya'ya gönderilmiş, orada tifüsten ölmüştü.[194]

Romanda zaman unsuru, ilişkili bulunan nesneler aracılığıyla da aktarılır:

> Duvardaki ahşap saatin gonguyla sıyrıldı düşüncelerinden. Gözleri ikinci gongunu vuran duvardaki antika saate kaydı, akrep ile yelkovan birbirlerine epeyce yaklaşmışlardı. Bir süre ne yapacağını bilemeden masasının yanında dikildi, kendini çok yorgun hissediyordu. Düşüncelerini toparlaması için iyi bir uykuya ihtiyacı vardı. Masanın üzerinde duran evrak çantasını alıp kapıya yöneldiğinde antika saatin gongu on birinci kez vurmaya hazırlanıyordu.[195]

Yukarıdaki metinde geçen saatin gonk sesi, hem zamana ait bir hatırlatma yapması hem de bazı anları hatırlatması yönüyle canlı bir nesne olarak dikkat çeker.

Romanda geriye dönüşlerle tarihsel olaylara atıfta bulunulur:

"Bundan 65 yıl önce, Türkiye Komünist Partisi'nin on beş yöneticisi Sovyetler Birliği'nden ülkelerine dönerken öldürülmüş. Bugün, yani 28 Ocak gecesi o toplu kırımın yıldönümüymüş. Sitede bir anma toplantısı düzenlemişler."[196]

Romanda yer alan bazı tarihler, işlenen cinayetlere ışık tutacak, bazı anıları canlandıracak şekilde verilmiştir.

> Saat tam on ikide her zaman olduğu gibi sitedeki binaların bütün kapıları kilitlenmişti. Önceleri bu işi gelişigüzel yapan savaş kahramanı Sergey Antoliyeviç, bu gece görevlilerden aldığı talimata uygun olarak anahtarı çevirdikten sonra, iyice kapanmış mı diye kapıları itekleyerek tek tek yoklamıştı. Sitedeki yaşam geceye teslim olmuş, öğrenciler çoktan ikinci uykularına varmışlardı.[197]

Tarihsel açıdan önemli olan bazı gelişmeler, hatıralar anlatılırken okuyucuya verilir:

"Türkiye'nin en eski politik partisi olan TKP'nin kurulduğu yıl olan 1920'den bu yana savaşımını resimlerle anlatan bir sergi açılmıştı."[198]

Romanda kronolojik ve mevsimsel zaman iç içe verilmiştir:

---

[193] **A.g.e.,** s. 11
[194] **A.g.e.,** s. 25
[195] **A.g.e**., s. 61
[196] **A.g.e**, s. 7
[197] **A.g.e.** ,s. 133
[198] **A.g.e.,** s. 135

> O sabah Moskova'da uyananlar gözlerini bir mucizeye açtılar. Geceki ayazın etkisiyle donan ağaçlar, güneşin tembel ışıkları altında parıldayan kristal dev biblolara dönüşmüştü. Ama Türkiyeli komünistlerin bu güzelliğin ayırdına varacak halleri yoktu. 29 Ocak 1986'yı Kurkino'da geçirdikleri en kötü günlerden biri olarak anımsayacaklardı.[199]

Roman içinde sabah- akşam, öğlen gibi zamana ait unsurlar sıkça yer alır:

"Sabah mahmurluğundan sıyrılmaya çalışan sitedeki öğrencilerin neşesi henüz yerine gelmemişti. Yemekhanedeki masaların çoğu boştu, bu, öğrencilerin yarısından çoğunun henüz uyanmadığı ya da yeni kalktığı için bugün kahvaltı yapma şansını yitirdiği anlamına geliyordu."[200]

"Sabah yüzünü gösteren güneş, öğleden sonra kuzeyden sökün eden bulutların arasında kayboldu, erken çöken akşamla birlikte serpiştirmeye başlayan kar geceye doğru tipiye dönüştü."[201]

Tarihsel zaman motifleri roman içinde sıkça karşımıza çıkar:

> Adım adım tasfiye edildiğinin çoktandır farkındaydı Asaf. Oysa 1974 yılında yurtdışına çıktığında nasıl da inanç ve umutla doluydu. Uzun yıllar varlık gösteremeyen TKP, ülke içinde kendisi gibi yetenekli devrimcilerle bağlantı kurarak, '1973 Atılımı' adı altında bir örgütlenme kampanyası başlatmıştı. Uzun yıllar Fikir Kulüpleri Federasyonu'nda yönetici olan Asaf, partiyle buluşacağı gün ne kadar da heyecanlanmıştı. Ama gördükleri kısa sürede bu heyecanını dindirdi.[202]

Roman içinde kahramanlar arası diyaloglarla zaman ait unsurlar yansıtılır:

"Yaklaşık üççeyrek saat sonra yetkililer olay yerine gelmiş, yine bir arkadaşlarının öldüğünü öğrenip de dehşet içinde kalan Türk öğrenciler soğukkanlı ama hızlı bir operasyonla binadan çıkarılarak dershaneye gönderilmişti."[203]

Kolektifteki gençler çeşitli kutlamalar aracılığıyla bir araya gelir. Cinayetin işlendiği zaman ve olay anında kişilerin nerede olduklarına dair bilgilere bu organizasyonlar aracılığıyla ulaşılır:

> Turgut ile Cemil ise bu kapalı cumartesi gününün sıkıcılığına inat heyecanla kalkmışlardı yataklarından. O gece Turgut'un sevgilisi Eli ile Cemil'in platonik aşkı Aliki'nin de aralarında bulunduğu, doğum günleri birbirine yakın dört Yunanlının yaş günü kutlamasına gideceklerdi. Yunanlılar, ölüm olayları başlamadan bir gün önce, geçen pazartesi günü davet etmişlerdi Türk kolektifini.[204]

Romanda zaman kavramı her zaman keskin tarihler olarak yansıtılmaz. Sabah, akşam gibi gün içindeki zaman dilimleri sıkça kullanılmıştır:

> Sabah kahvaltısından sonra Cemil ile Turgut ilk buluşmalarına giden iki liseli genç gibi sabırsızlıkla geceye hazırlanmaya koyulmuş, daha birkaç gün önce yitirdikleri iki yoldaş için duydukları üzüntü neşelerini gölgelese de, gidecekleri partinin heyecanı ağır basmış, yürekleri uzun zamandır hissedemedikleri bir coşkuyla kıpırdanmaya başlamıştı.[205]

"Reçnoy Vakzal Metro İstasyonu bir cumartesi öğleden sonrasının sakinliğini yaşıyordu."[206]

---

[199] **A.g.e**., s. 143
[200] **A.g.e**., s. 144
[201] **A.g.e**., s. 177
[202] **A.g.e**., s. 180
[203] **A.g.e**., s. 249
[204] **A.g.e**., s. 282
[205] **A.g.e**., s. 284
[206] **A.g.e.,** s. 293

"Parti sabaha karşı üçte sona erdi. Hızını alamayan iki Yunanlı Kızıl Meydan'a kadar yürümeyi önerdi ama kimse yanaşmadı bu cesur teklife."[207]

Roman, yoğun kar yağışı ve tipi gibi doğa olaylarının sıkça görüldüğü bir coğrafyada geçer:

"Pazartesi sabahı içinde bir sıkıntıyla uyanan Yıldırım, tipiye dönüşen kar yağışını görünce sevindi. Bu havada daha kolay gizlenebilirdi."[208]

Romanda mevsim kıştır ve bu sebeple mevsimsel olaylar ve bunun üzerine yapılan betimlemeler sıkça karşımıza çıkar:

> Kar yağışı öğleden sonra yavaşladı; yumurta sarısı bir güneş, pamuk helvayı andıran bulutların arasından şöyle bir görünüp kayboldu. Dinamo Metro İstasyonu'ndan çıkan Cemil, 'Kar topluyor,' diye düşündü. 'Bunun arkası gelecek.' Yanılmamıştı, güneş kaybolur kaybolmaz yeniden ak tanecikler uçuşmaya başladı gözlerinin önünde. Siyah kalpağını kaşının üstüne kadar çekip kalın paltosunun yakasını kaldırdı. Sonra saatine baktı, 13.59'u gösteriyordu.
> 'Tam 14.00'te yürümeye başlayacaksın,' demişti Hikmet. 'Beloruskaya İstasyonu'na indiğinde ise saat tam 14. 20 olmalı.[209]

Zaman kavramı bazen açıkça ifade edilirken bazen muğlak ifadelere yer verilmiştir:

"Leonid, saat 22.00'ye doğru varabildi siteye. Okulda araç bulamamış, önce metroyla Reçnoy Vakzal İstasyonu'na, orada uzun süre bekledikten sonra da bir taksiyle Kurkino'ya gelebilmişti."[210]

Romanda, cinayetin işlendiği gün ve geçmişte yaşanan benzer olaylar okuyucuya hatırlatılarak zaman kavramının önemine ve manidar oluşuna dikkat çekilir:

> Mehmet 28 Ocak'ı 29'a bağlayan gece öldürüldü. Yani Mustafa Suphi ve on dört arkadaşının hunharca katledildiği gece. Aslında cinayetin o gece işlenmiş olması da bir mesajdı. Kerem, partiye sızan ajanın tıpkı 65 yıl önce olduğu gibi yoldaşlarını katletmesine engel olmak için onu öldürdüğünü söylemek istiyordu.[211]

Roman başkahramanı Leonid, romanın sonunda kızının yanına giderken Moskova'ya dair hisleri, mevsimsel zaman üzerinden okuyucuya aktarılır:

> O yaprak kımıldamayan boğucu New York akşamında sessiz kalmayı seçmiş, içkisini yudumlayarak, karanlığa gömülen yaz güneşine dalıp gitmişti. Ama şimdi, buz gibi bu Moskova sabahının içinde ilerlerken, trenin aralık penceresinden içeri dolan o dipdiri kar kokusunu yeniden duyuyordu. Yıllar öncesinde bıraktığı bu duyguyu aradan geçen bunca zamandan sonra neyin, hangi olayın ona armağan ettiğini tam olarak kavrayamasa da, ciğerlerini kar kokusuyla doldurarak Moskova'nın aşina olduğu köşelerine, binalarına, sokaklarına sevgiyle bakıyordu.[212]

Romana adını veren 'kar kokusu', romanın sonunda kahraman Leonid ve onun ruh haliyle ilintili bir şekilde verilir.

---

[207] **A.g.e**., s. 312
[208] **A.g.e**., s. 329
[209] **A.g.e.,** s. 337
[210] **A.g.e**., s. 411
[211] **A.g.e**., s. 445
[212] **A.g.e.,** s. 458- 459

Her bölüm başında kış betimlemesi yapılması dikkati çeken diğer bir unsurdur. Şartların ağırlığı, içinde bulunulan ruhsal durum, kış mevsimi ile kişiselleştirilerek verilmiştir.

2.3.3. *Patasana*[213]

Roman, yaratılma süreci itibariyle iki ayrı zaman diliminde zuhur eder. Buna bağlı olarak da iki farklı zaman dilimi ortaya çıkar.

Romanda, Gaziantep civarında araştırmalar yapan bir kazı ekibinin Hitit uygarlığında yaşamış saray yazmanı Patasana'nın tabletlerine ulaşması ve bu esnada ortaya çıkardığı gerçekler anlatılır. Günümüzde geçmekte olan roman, tabletlerin çözülmeye başlamasıyla geçmişe döner yüzünü.

> Fırat'ın bereketli sularına koşut akan asfalt yolda sarsılarak ilerleyen minibüs, kampa vardığında vakit öğleyi bulmuştu. Ortalık cayır cayır yanıyordu. Okulun önündeki küçük koruda ince dalları, tiril tiril yapraklarıyla sanki birbirleriyle yarışırcasına gökyüzüne uzanan kavak ağaçlarından gelen cırcırböceklerinin inatçı şarkılarını da saymazsak ortalık sıcak bir sessizlikle kaplanmıştı.[214]

Patasana'nın kendi ağzından dineldiğimiz kısım, anı aktarımı şeklindedir. Vaka gerçekleşmiş, üzerinden belli bir süre geçince kaleme alınmıştır. Yani vaka zamanı ve anlatma zamanı farklıdır.

> Üç gün üç gece o küçük adada deliler gibi dolandım, üç gün üç gece köpekler gibi acıyla uludum, üç gün üç gece yaslı kadınlar gibi ağladım. Birinci gecenin sonunda sesim kısıldı, ikinci gecenin sonunda gözpınarlarım kurudu, üçüncü gecenin sonunda takatim tükendi, dördüncü gün güneş doğarken ışığı yitirdim. Işığı yeniden gördüğümde evimde, yatağımdaydım.[215]

Roman, tarihi bir Hitit şehrinde ve zamanında geçer. Roman içinde günümüz ve yazman Patasana'nın tabletleri arasında geliş gidişler yaşanır. Geçimlerini çoğunlukla tarım ve ticaret ile sağlayan Hitit toplumunun yaşamsal dönemleri ve geçim kaynaklarına ışık tutan zamansal ögeler ön plana çıkar:

"O yıl bağbozumu mevsiminde kralımız, bacağının kasılmasıyla başlayıp ağır sancılarla süren ve nihayet bir hafta içinde ölümle sonuçlanan bir hastalığa yakalanmıştı."[216]

Tarihi şahsiyetlerin dini ritüellerine yönelik önemli ipuçlarına rastlanır:

---

[213] Ahmet Ümit, **Patasana**, Everest Yayınları, İstanbul, Haziran 2014
[214] **A.g.e**. ,s. 60
[215] **A.g.e.,** s. 70-71
[216] **A.g.e.,** s. 104

"Falcıların söyledikleri doğru çıktı, Kral Astarus yedi gün içinde eriyip bitti, yedinci günün sonunda tanrıların katına yükseldi. Ona da babası Kamanas gibi on dört gün, on dört gece süren bir tören yapıldı."[217]

Romanın diğer kısmı ise, günümüz zaman diliminde geçer. İlahi karakterli anlatıcının ağzından dinlediğimiz bu bölümde, vaka ve anlatma zamanı birdir. Esra ve kazı ekibinin araştırmaları sonucunda civarda meydana gelen cinayetler, iç hesaplaşmalar aktarılır.

"Yakıcı sıcağa karşın, 'Keşke kazı bekçisi Selo'ya yemek götüren Halaf'la birlikte gitseydim,' diye düşündü. Belki kazı yerinde vakit daha kolay geçerdi."[218]

Romanın geçtiği Gaziantep şehri ve iklimi hakkında kahramanlar aracılığıyla bilgi verilir:

"Sıcak kırılmaya başlamıştı, ortalık birkaç saat içinde serinlerdi. Esra'nın en çok sevdiği saatlerdi bunlar. Ne şapkasını almış, ne de gözlüğünü takmıştı. Gözlerini kısarak ufka baktı. Parlaklığını yitiren ışıklar, altın sarısından bal rengine dönüşerek, ağır ağır sönüyordu."[219]

"Kazı ekibi her akşam olduğu gibi yemek için çardağın altındaki uzun, ahşap masada toplanmış, yaklaşık bir saattir onu bekliyordu."[220]

Romanda zaman içinde değişip dönüşüme uğraya bazı eserler ile ilgili bilgilendirmelere başvurulmuştur:

> Türkler bunu alışkanlık haline getirmişler. Gaziantep'te camiye çevrilen büyük bir kilise var. 1876 yılında İstanbul'un ünlü mimarlarından Sarkis Balyan'ın çizimlerini yaptığı bu kilise de Türk hükümeti tarafından uzun yıllar hapishane olarak kullanıldıktan sonra geçen yıllarda boşaltılıp üzerine bir minare inşa edilerek, cami olarak ibadete sunulmuş.[221]

Romanda yer alan bazı şahısların geçmişte kim oldukları ve bulunulan coğrafyaya nasıl geldikleri de başka kahramanların ağzından verilmiştir:

> Evet, Gâvur Nadide,' diye anımsadı Timothy gülerek. ' Kadının asıl adı Nadya. O zamanlar on yaşındaymış. Nadya'yı komşuları büyütmüş. Adını da Nadide olarak değiştirmişler. Nadide, bir Müslüman gibi yetişmeye başlamış. Ama küçükken öğrendiklerini de unutmamış. Bir yandan Müslümanlığı öğrenirken, bir yandan da gizlice İsa'ya yakarmayı sürdürmüş. Aradan yıllar geçmiş, evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış. Gelini bir gün, Nadide'nin başucundan eksik etmediği Kuran'ın yanında bir haç bulmuş. Kaynanasından pek de hoşlanmayan gelin bunu köye yaymış. Böylece Nadide'nin yıllardır gizlediği sırrı ortaya çıkmış, o günden sonra, 'Gâvur Nadide,' diye çağırmışlar onu.[222]

Romanda mevsimsel zamanın sıklıkla kullanılması, kahramanların geçmişi ve bazı anılarını hatırlamasına yol açar:

---

[217] **A.g.e.,** s. 105
[218] **A.g.e.,** s. 74
[219] **A.g.e**., s. 80
[220] **A.g.e**., s. 89
[221] **A.g.e**., s. 91
[222] **A.g.e**., s. 93

> Bazı gecelerde New Haven aklıma gelir. Ailemle birlikte geçirdiğim yaz gecelerini özlerim. Bizim orada yazları çok sıcak olur. Gece gündüz nemli bir sıcaklık boğar insanı. Bazen okyanustan esen serin rüzgâr Long Island Boğazı'nı geçip bizim iki katlı bahçeli evimize kadar ulaşır, babamın balkona astığı rüzgâr çanlarını tatlı tatlı çınlatır. Burada bile bazı geceler o tatlı çınlamayı duyarım.[223]

Roman başkişisi Esra üzerinden antik şehirde, kazı ekibiyle geçirdikleri rutin bir gün aktarılır:

"O sabah eksiksiz uyandı kazı ekibi. Gün daha doğmamıştı. Arkadaki köyden uzaktan uzağa gelen ezan sesi sabaha kederli, mistik bir hava katıyordu. Erkenden kalkan Halaf, çayı demlemiş, yabancılar için kahve suyunu kaynatmış, masayı donatmaya koyulmuştu."[224]

Yapılan kazı çalışması, tarihi bir dönemi, Hitit medeniyetinin önemli bir dönemini aydınlatacaktır. Bunun öneminden bahsederken tarihi zaman dilimi kullanılmıştır:

"MÖ 705 yılında Asurlaştırılan ve Hitit metropolü diye bilinen bu kentin başına gelenleri de ayrıntılarıyla öğrenme olanağını yakalayarak, hem tarihe hem de arkeolojiye önemli bir katkı yapmış olacaklardı."[225]

Romanda zaman betimlemelerine sıklıkla başvurulmuştur:

"Kale yıkıntısına gelince durdu, gökyüzü kızıla boyanmıştı, güneş az sonra turuncu bulutların ardından görünürdü. Yıkık burçlardan en uçtakine, Fırat'ın mavi sularını görünceye kadar yürüdü. Nehir boz renkli ovada devasa bir yılan gibi kıvrılarak akıyordu."[226]

Romanda işlenen cinayetler düğümünün çözüleceği basın toplantısı tarihi verilir:

"'An önce Herr Krencker aradı. Basın toplantısını önümüzdeki hafta Çarşamba günü yapmak istiyorlarmış. 'Sizce de uygun mu?' diye soruyor.'

Esra telaşlanmıştı:

'Çarşamba mı? Bu kadar çabuk mu?'

'Çarşambaya daha dört gün var,' diyerek bu tarihi olumladığını belirtti Alman."[227]

Antep şehrinde yer alan azınlıkların kurmuş olduğu hastanenin kuruluş ve isim hikâyesi verilir okuyucuya:

---

[223] **A.g.e**., s. 141
[224] **A.g.e.,** s. 148
[225] **A.g.e**., s. 168
[226] **A.g.e.,** s. 178
[227] **A.g.e**., s. 219

"…Azariah Smith sanırım 1847'de gelmiş. Ne yazık ki kısa bir süre sonra tifo ya da zatürree gibi ağır bir hastalığa yakalanarak ölmüş. Onun anısını yaşatmak için hastanemize bu adı koymuşlar."[228]

Esra'nın yazman Patasana'nın tabletlerini tanıtacakları basın toplantısı planı aktarılır:

"Gazeteciler İstanbul'dan 7.15'te kalkan uçakla geleceklerdi. Toplantının yapılacağı sabah, tıpkı kazıya gidilir gibi erkenden kalkılacak, sonra Antep'in yolu tutulacaktı."[229]

Romanda zaman kavramı, iki yönlü ilerler. Bunlardan birisi de tabletlerde yazman Patasana'nın kaleme aldığı tarihi dönem betimlemeleridir:

"Barış yıllarıydı. Asurlular kendi dertlerine düşmüşlerdi. Salmanasar kısa ömürlü bir kral oldu. Onun yerine tahta geçen Sargon karışıklıklarla sarsılan bir imparatorluk devralmıştı. Krallıkta kanla egemenliğini kanıtladıktan sonra gözlerini dışarıya çevirdi."[230]

Romanda işlenen cinayetleri anlatan Timothy, geçmişe ve o dönemde yaşananlara vurgu yapar:

> Yetmiş sekiz yıl önce aynı bölgede, Papaz Kirkor o zamanlar kilise olan şimdiki caminin çan kulesinden atılmıştı, Ohannes Ağa'nın başı kesilmiş, kucağına verilmişti ve Bakırcı Garo dükkânının kirişine asılmıştı. Adlarından anlayacağınız gibi bu kişiler Ermeni'ydi ama cinayetler onların intikamını almak için işlenmedi.[231]
>
> 'Hayır. Beş yıl önce bu bölgeye geldiğimde cinayet işleyebileceğim aklımın ucundan bile geçmezdi. Oysa Vietnam Savaşı'nda bana insan öldürmenin inceliklerini çok iyi öğretmişlerdi. Ve hep ileri saflarda yer alan ben, bu konuda ne kadar yetenekli olduğumu göstermiştim.'[232]

Romanın sonunda basın toplantısında söz alan Timothy, yörede bu süreçte işlenen cinayetleri neden işlediğini dinleyenlerle paylaşır. Yörede atalarının yaşadıklarının bir sonucu olarak cinayet işlediğini, insan ruhunun kötü ve acımasız olduğundan bahseder.

2.3.4. Kukla[233]

Kukla romanı, derin devlet, sağ- sol olayları, yakın dönem Türkiye tarihini anlatır. Özellikle 1980 darbesinin sonrasında değişen hayatların romanıdır.

---

[228] **A.g.e.,** s. 253
[229] **A.g.e**., s. 375
[230] **A.g.e.,** s. 471
[231] **A.g.e.,** s. 510
[232] **A.g.e.,** s. 511
[233] Ahmet Ümit, **Kukla**, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2016

Romanın geçtiği dönem, 80'li yılların Türkiye'sidir. Roman başkişisi Adnan'ın geçmişi, üvey kardeşi Doğan ile ilişkisi üzerinden sık sık geçmişe gider. Romanın başlangıç noktası cinayetlerin işlenmesinden üç gün öncesidir.

Roman, eski bir gazeteci olan Adnan'ın gazeteye gelmesi ve işten çıkarıldığını öğrendiği bir öğle vaktinde başlar:

"Gazete binasının önüne geldiğimde vakit öğleyi bulmuştu. Sabahtan beri yağan yağmur dinmiş, cüretkâr bir güneş, kül rengi bulutların arasından sıyrılıp tatlı tatlı gülümsemeye başlamıştı."[234]

Her şeyin farkında olan Adnan, son yıllarında yaşına ve yıllardır yaptığı işe duyulan saygıdan orada olduğunu bilir. Haftada bir köşe yazısı kaleme alır:

"Evet, son iki yıldır işler çok kötü gidiyordu. Artık gazetecilik yaptığım söylenemezdi. Bana açtıkları köşede haftada bir suyuna tirit yazılar yazıp durumu idare etmeye çalışıyordum."[235]

Yazar, geçmiş hayatı ile ilgili bilgiler okuyucuya aktarır:

"İtiraf etmek gerekirse, babam ölünceye kadar, ben de, Keriman Abla gibi pek anlamlı bulmamıştım onun bu geniş arabalara duyduğu ilgiyi. Evet, arabalara binmekten hoşlanırdım, şoförlüğü daha on üç yaşındayken öğrenmiş olmakla açıkça övünürdüm."[236]

Babasının ikinci evliliği ve üvey kardeşi Doğan'ın hayatına girişi Adnan'ın ağzından verilir:

"Evimize geldikleri yılın sonbaharında, babam ona matematik çalıştırmamı söyledi……. Her gün iki saat yanıma gelip rakamlar hakkında söylediklerimi dinlemek zorunda kalmıştı."[237]

Üvey kardeşi ile arası iyi olmayan Adnan, çocukluk yıllarına dair anılarını aktarır. Kardeşi Doğan'la hiçbir zaman iyi olmayan arası, o dönem de farklı sebepler yüzünden bozuktur:

> O cumartesi, babam katılmamı istemediği için idmanlara gizlice gittiğim mahalleler arası futbol turnuvasının ilk maçı vardı. ……. Ertesi sabah o sahaya hiç gidemeyeceğimi nereden bilebilirdim. Akşam yemekte Doğan, saygılı bir tavırla babama, bir ay sonra ortaokullar arasında yapılacak bir bilgi yarışması olduğunu anlatmaya başladı.[238]

Yıllar sonra kardeşi ile bir grosmarkette karşılaşan Adnan, zamanın acımasızlığını ve Doğan'a yaptıklarını görünce, gençlik günlerini anımsar:

"Aradan yıllar geçtikten sonra Doğan'ı böyle yenilmiş, yorgun bir halde karşımda görünce, belki ben de onun gibi olduğumdan daha doğrusu onda bir parça kendimi bulduğumdan, ortak geçmişimizi gizli bir utançla değil, ilk gençlik günlerinin heyecanına benzer bir duyguyla anımsamıştım."[239]

---

[234] **A.g.e.,** s. 1
[235] **A.g.e.**, s. 5
[236] **A.g.e**., s. 11
[237] **A.g.e**., s. 19
[238] **A.g.e**., s. 21
[239] **A.g.e.,** s. 28

İşten atıldığını öğrenen Adnan, yorgunluk ve kafa karışıklığı ile gelecek kaygısı duymaya başlar:

> Yağmur dinmiş, trafikteki yoğunluk azalmıştı. Gazeteye geldiğimde bulutların arasından bir görünüp bir kaybolan güneş, utangaçlığı bırakıp gökyüzünde cömertçe parıldamaya başlamıştı. İşten atıldığımı anımsadım. Topu topu iki saat önce gazeteden kovulmuş olmama rağmen sanki bu olay uzun zaman önce olmuş gibi geliyordu bana. Kısa süre sonra parasız kalacak olmam, eski karıma yapacağım zorunlu açıklamalar, beni arayıp üzüldüklerini belirtecek olan meslektaşlarımın sözleri, ıslak asfaltın üzerine yansıyan gri bulutlar gibi şöyle bir gölgeleyip geçti zihnimi.[240]

Adnan ve üvey kardeşi Doğan arasındaki çatışma, siyasi anlamda da yaşanmıştır. Geçmişi anımsayan Adnan, dönem hakkında ve siyasi ortam hakkında bilgi aktarır:

> Doğan'ın ülkücülere katıldığı günleri anımsadım. Yatılı okulda okuyordu. Aslında onu yatılı okulda okumaya babam ile ben zorlamıştım. Açıkça söylememiştik bunu, ama her fırsatta davranışlarımızla, bu evde yerinin olmadığını hatırlatmıştık ona. Doğan, daha on altısında bile değilken en yakın insanından, annesinden koparak, çıkıp gitmişti evden. Belki de bize karşı duyduğu öfke sürüklemişti onu eylemcilerin arasına ya da kimsesizliği, çaresizliği.[241]

Adnan, kardeşi Doğan'la karşılaşmasından sonra haberlerde, kardeşinin sahibi olduğu aracın içinde sürücüsüyle yandığını görür:

"Bugün saat on yedide Florya yakınlarında, 34 YK 7689 plakalı, BMW marka bir araç yanmaya başladı."[242]

Roman içinde kronolojik zaman betimlemeleri sıkça görülür:

> Gözlerimi açtığımda ne dolunay vardı ne de gecenin geç saatlerine doğru yakaladığım o tatlı huzur. Yeni günle birlikte eski kaygılarım depreşmişti……. O sırada gözlerim günlerdir kurulmadığı halde her nasılsa çalışmayı sürdüren, duvardaki baba yadigârı saate kaydı: On iki kırk beşti. Birden Umut'u hatırladım. Saat birde pizzacıda buluşmayacak mıydık?[243]

Adnan, romanın anlatıcısı olarak geçmiş dönemdeki tarihsel olayları da anlatır. 68 kuşağının yaşadıkları, üniversite olayları, öğrenci direnişleri romanda yer bulur:

> 1978 yılının 16 Mart'ıydı. O günlerde İstanbul Üniversitesi ülkücülerin işgali altındaydı. Sayıca üniversite öğrencilerinin küçük bir azınlığını oluşturan ülkücüler, devletin gizli, polisin açık desteğiyle okulları ele geçiriyor, bizim gibi solcu öğrencileri öldürüyor, yaralıyor, dövüyor, okullara girmemize engel oluyorlardı. Ancak 1978 yılının ocak ayında kurulan sosyal demokratların ağırlıkta olduğu azınlık hükümeti işbaşına geçince, biz işgalleri kırma zamanının geldiğini düşünerek okullara toplu olarak gitme kararı aldık.[244]

Adnan'ın çocukluk yıllarına ve babasına dair anıları da ağzından dökülür:

"Bu ahşap kutuyu çok iyi tanıyordum. Babam yaşamındaki tek yurtdışı gezisinden, 1976'da gittiği Almanya'dan getirmişti bir zamanlar içi purolarla dolu olan bu kutuyu."[245]

Doğan, sağ görüşe mensuptur ve olaylarda, işlenen cinayetlerde aktif rol almıştır. Bu sebepten uzun süre gizli kimliklerde yaşar:

---

[240] **A.g.e**., s. 47
[241] **A.g.e**., s. 50
[242] **A.g.e**., s. 91
[243] **A.g.e**., s. 161
[244] **A.g.e**., s. 183
[245] **A.g.e**., s. 193

"Doğan, askeri darbeye kadar sahte kimliklerle, yeraltında yaşadı."[246]

"Doğan bu hizmeti 1982 yılına, yani Türkiye'nin Ermeni teröristlere karşı yurtdışında operasyonlar zincirini başlatmasına kadar sürdürdü."[247]

Romandaki mevsimsel zaman, meydana gelen doğa olayları ile sezdirilir:

"Evin önündeki boş arsaya geldiğimde, gece çökmüş, yağmur hızını iyice artırmıştı. O kadar şiddetli yağıyordu ki, apartmanın kapısı ile arabamın arasındaki elli metre bile yokken oraya kadar yürümeyi ya da koşmayı göze alamadım."[248]

Abisinin ölümü arkasındaki kişileri araştıran aşiret reisi Bekir Kaytan, Adnan'ı kendi oteline davet eder.

"Bekir Kaytan'ın kardeşi Selahattin'le görüşeceğiz. Adam öğleden sonra dörtte Tarlabaşı Bulvarı'nın üzerindeki Harran Otel'de bizi bekleyecek."[249]

Doğan'ın bıraktığı ipuçları ile hayatının haberini yapan Adnan, gazetede sabahlar:

> Haber baskıya girdiğinde saat gecenin üçünü geçmişti. İlk baskılar erken gönderildiği için haberimiz, taşra kentlerinde okunamayacaktı ama İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropollerin hepsi olanı biteni öğrenecekti.[250]
>
> Sabaha karşı Yayın yönetmeni Nusret Kıvılcım'ın odasında oturmuş, bir yandan kahvelerimizi içip bir yandan önümüzdeki gazetelere bakıyorduk.[251]

Romanda geçen mevsimsel zaman bahar aylarıdır:

"O akşam gazeteden erken çıktım…….Havalar güneşli gidiyordu, oysa bizim Plymouth hala iki gün önce yağan yağmurun lekelerini taşıyordu üzerinde. …….Bahar güneşinin yumuşak ışıkları altında bütün güzelliği ortaya çıkan Anka Kuşumu genç korumalarımla birlikte sevgiyle izledim."[252]

Babasından kalma klasik arabasına düşkünlüğü ve baharın güzelliği gibi temalar Adnan'ın ruhunda birleşir.

---

[246] **A.g.e.**, s. 221
[247] **A.g.e.,** s. 223
[248] **A.g.e**., s. 240
[249] **A.g.e**., s. 331
[250] **A.g.e**., s. 435
[251] **A.g.e**., s. 435
[252] **A.g.e**. ,s. 538

2.3.5. *Beyoğlu Rapsodisi*[253]

Roman, üç eski arkadaşın 'ölümsüzlük' arayışı ile başına gelenleri, kahraman anlatıcı ağzından okuyucuya aktarır. Roman başkişisi Selim'in ağzından, hapishanede yazdığı bir romana şahitlik ederiz:

"Geçtiğimiz güz de böyle olmuştu. Asla bir araya gelemeyecek kişiler buluşmuş, hiç ilgisi olmayan olaylar birbirine bağlanmış, konular iç içe geçmiş; böylece biz üç eski kafadar, Beyoğlu'nun o kederli sonbahar günlerinde tuhaf bir serüvenin sert rüzgârıyla savrulurken bulmuştuk kendimizi."[254]

Romanda mevsimsel zaman özellikle dikkat çeker. Sonbahar mevsiminde meydana gelen olaylar, Selim'in ağzından verilir:

"Sahaf dükkânından çıktığımda vakit ikindiyi bulmuştu; güz güneşi etkisini yitirmiş, denizden gelen tatlı bir esinti görünmez parmaklarıyla yaşlı caddeyi usulca okşamaya başlamıştı."[255]

Romanda, günlük aktiviteler, dini inançlar ile ilgili zaman kavramlarına da yer verilmiştir:

"… saatini tam bilmiyorum… Cumaya gidecektim… Yokuşun başındaki Firuz Ağa Camii'ne.. Demek ki öğle vakti filandı."[256]

Kronolojik zaman ile mevsimsel zamana ait unsurlar, betimlemelerle zenginleştirilerek verilmiştir:

"Ertesi gün cumartesiydi. Üç gündür yağan yağmur sonunda dinmişti. Gökyüzünde karınları siyah, iri bulutlar birer felaket habercisi gibi dolaşsa da, güneş onlara inat parıldamayı sürdürüyordu."[257]

Roman kahramanlarından Nihat'ın evliliği ve hayatına dair ipuçlarını da Kahraman anlatıcının ağzından aktarılır:

"Evliliklerinin ilk yıllarında mutlu görünüyorlardı. İki yıl sonra bir de kızları oldu. Kıza Dize adını verdiler."[258]

Romana adını veren 'Beyoğlu' semtinin bütün ayrıntıları mevsimsel zamanla iç içe verilir:

---

[253] Ahmet Ümit, **Beyoğlu Rapsodisi**, Everest Yayınları, Nisan 2016, İstanbul
[254] **A.g.e**., s. 1
[255] **A.g.e**., s. 334
[256] **A.g.e**., s. 359
[257] **A.g.e.,** s. 525
[258] **A.g.e.,** s. 15

"Nevizâde Sokak'a girip yazdan kalan bu sonbahar ikindisinde, İmroz Meyhanesi'nin önüne sıralanmış masaların önüne sıralanmış masalardan birinde, Nihat'ı gördüğümde yanılmadığımı anladım."[259]

Ogün Selim'i bekleyen Nihat'ın ruh hali mevsimle ilişkilendirilerek sunulmuştur. Maddi sıkıntıları olan Nihat ile sonbahar mevsiminin hüznü sembolize edişi iç içe geçmiştir.

2.3.6. *Kavim*[260]

Romanda iki türlü zaman vardır. Günümüz İstanbul'u ile beş yıl öncesinde Mardin Midyat'ta işlenen cinayetler arasında geçer.

Tarihi şahsiyetler olarak kabul gören Aziz Pavlus ve Mor Gabriel'in Hristiyanlık dini için misyonu üzerinden de yaşadıkları döneme atıfta bulunulur.

Romandaki zaman unsuru, Başkomiser Nevzat ve yardımcıları Ali ve Zeynep'in zanlıları sorguya alması ve sorgulaması ekseninde gelişir:

"O gece eve geldim… Yemek hala hazır değildi. Aynur yandaki komşunun bulaşık makinesi aldığını, bizim ne zaman alacağımızı soruyordu. Yirmi dört saattir görev yapmıştım."[261]

Romanda mevsimin adı verilerek zaman betimlemesi örneklemeleri yapılmıştır:

"Sokağa çıktığımızda gece karşılıyor bizi. Soğuk, nemli, karanlık bir kış gecesi. Cadde boyunca ilerleyen otomobillerin stop lambalarından yayılan puslu ışıklar iyice kederlendiriyor geceyi."[262]

Nevzat'ın günlük hayatın dair kesitler, gün içindeki zaman kavramları ile ifade edilmiştir:

"Balat'taki babadan kalma fakirhaneme gece yarısına doğru geliyorum. Evgenia'nın bu gece bende kal önerisini sabah erken kalkmak zorunda olduğum için kibarca reddettim."[263]

Romandaki zaman betimlemelerinden birisi olan şafak vakti, doğa betimlemelerinden ve benzetmelerden faydalanılarak oluşturulmuştur:

> Kahvaltımızı tamamlayıp keyif çaylarımızı içerken karşı kıyıdaki evlerin karla kaplı çatılarının üzerine çekingen bir kızıllık yayıldığını fark ediyorum. Bakışlarımı gökyüzüne çeviriyorum; iri pamuk balyalarını andıran kar bulutlarının arasından süzülen ışık huzmelerini görüyorum. Güneş ışığı denizin rengini sütbeyazından sakin bir maviliğe dönüştürüyor.[264]

Roman içinde, bazı kahramanlar geçmişe giderek hayatları hakkında ipucu verir:

---

[259] **A.g.e**., s. 33
[260] Ahmet Ümit, **Kavim**, Everest Yayınları, İstanbul, Mart 2016
[261] **A.g.e.,** s. 7
[262] **A.g.e**., s. 11
[263] **A.g.e**., s. 96
[264] **A.g.e**., s. 138

"Aradan altı yıl geçti, tayinim Mardin'e çıktı. Terör zamanı, uyku, dur durak yok, operasyon üzerine operasyon. Bir gün dağda yemek yiyoruz, yere eski bir gazete parçası serdiler. Gözüm gazetedeki bir habere takıldı. Daha doğrusu bir fotoğrafa."[265]

Romanda sıkça karşılaştığımız mevsimsel zaman betimlemeleri, mekânlarla iç içe verilmiştir:

"Kapalıçarşı'dan çıktığımda gün ışığının kaybolduğunu görüyorum. İri, kül rengi bulutlar, dün olduğu gibi bugün de gökyüzünü kaplamış. Hava biraz daha soğumuş; kar yeniden başlayacak galiba. Pardösümün önünü sıkı sıkı ilikledikten sonra, cebimden telefonumu çıkarıp Ali'nin numarasını tuşluyorum."[266]

Zamanla ilgili bilgiler, roman kahramanlarının rutin hayatının içinde verilmiştir:

"Merkeze geldiğimizde kar yeniden başlıyor; yoğun bir sis gibi ansızın bastıran koyu beyazlığın içinden geçerek giriyoruz emniyete."[267]

Roman kahramanlarından Can, ailesi hakkında bilgi verirken tarihsel zaman kullanılarak dönem hakkında bilgi verilir:

> Askerî darbe öncesi dönem. Ülkede kan gövdeyi götürüyormuş. Babam o sıralar Kadıköy'de bir okulda görevliymiş. Okulda adı çıkmış komünist diye. Sonradan öğreniyorum ki, sadece sosyal demokratmış. Hayal meyal hatırlıyorum, babamın külüstür bir arabası vardı: Murat 124. Bir sabah bizimkiler alışverişe gitmek için arabaya binmişler, olacaklardan haberleri yok ama birileri mahallenin çıkışında pusu kurup onları bekliyormuş. Tam mahalleden çıkarken taramışlar babamın arabasını. Babam olay yerinde ölmüş, annem hastanede…[268]

"Yaz tatilinde Antakya'ya dönünce, hiç kıvırmadan, çekinmeden gerçeği olduğu gibi anlattım. Zaten heykel yapmaya, resme filan merakım var."[269]

Cinayetlerin işlendiği gün, Hristiyanlık tarihi için önemli bir gündür ve zaman vurgu yapılır:

"Çünkü 31 Ağustos günü, mor Gabriel'i anma günüdür. Daha doğrusu, Mor Gabriel'in sağ elinin kesilişini anma günüdür."[270]

Romanda tarihsel zamana ait hatırlatmalara yer verilmişitir:

"O mağara kötüdür. Moğollar geldiğinde, Timurlenk de orada köylüleri yakarak öldürmüştür senelerce evvel. Özel Tim de altı kişiyi oraya götürdü."[271]

Zaman betimlemeleri dikkat çeker:

> Tatavla'nın bulunduğu sokağa geldiğimde, gökyüzünün kızıla kestiğini görüyorum. Güneşi perdeleyen iri bulutlar beyazdan kırmızıya, kırmızıdan siyaha dönüyor. Sokak, kül rengi bir aydınlığın içinden ağır ağır karanlığa doğru ilerliyor. Tatavla'nın önünde beyaz bir minibüs

[265] **A.g.e.,** s. 144
[266] **A.g.e**., s. 187
[267] **A.g.e**., s. 207
[268] **A.g.e**., s. 210
[269] **A.g.e**., s. 213
[270] **A.g.e**., s. 282
[271] **A.g.e**., s. 285

var. Şef İhsan, yanına iki garson almış, minibüsten sebze kasaları, rakı kolileri, şarap kutuları indirtiyor. Akşama hazırlık.[272]

Roman içinde, özellikle cinayet soruşturması yapıldığında, sorgulamalarda 'zaman' öne çıkan unsur olur:

"Evet, Başkomiserim, Malik Amca öldürülmeden bir saat önce yanındaydım. Birlikte öğle yemeği yedik."[273]

Roman kahramanlarının tavır ve davranışları, cinayetin çözülmeye başlaması ve olaylar zinciri içinde değişkenlik gösterir:

"Cengiz'le dün akşam yaptığımız konuşma geliyor aklıma. Telaşlı gibiydi. Gerçi acelesi olduğunu söyledi, şu resmi yemeğe yetişecekti."[274]

Romanda mevsimsel zamanla doğa olayları betimlemeleri dikkat çeker:

"Arabamın ön camına damlalar düşüyor. Yağmur başladı galiba. Hafifçe pencereyi aralıyorum. Nemli, temiz bir hava doluyor içeri. Derin derin içime çekiyorum."[275]

Romandaki bazı zaman kavramları, geçmişte yapılan yanlışlıkları, işlenen cinayetleri ortaya çıkarır:

"Ta beş yıl öncesinden, Midyat'tan beri neler yaptığınızı biliyorum."[276]

Zaman kavramlarında en çok dikkat çeken unsurlardan birisi dolunaylı gecenin varlığıdır. Gizlenen cinayeti ortaya çıkarması açısından önemli bir metafor olarak yer verilir:

"Dışarda cam gibi bir gece var. Soğuk ama aydınlık bir gece. Kocaman bir dolunay, bizimle birlikte eve doğru yürüyor."[277]

Cinayet ve takibinin gece yapılması gecenin önemini ortaya koyan bir unsurdur. Gizlenen şeyleri ortaya çıkaran ise dolunaydır.

2.3.7. *Bâb- ı Esrar*[278]

Yazarın İstanbul dışında, Konya'da geçen romanıdır. Romanda sigorta şirketinin sorumlusu olan ve çıkan yangınla ilgili araştırma yapmak üzere Konya'ya gelen Karen Kimya'nın zaman içinde çocukluk yıllarına ve çok daha öncesine yolculuk yaptığına şahitlik edilir. Kendi vücudunda Şems i Tebrîzî'ye dönüşen Karen Kimya, onun ve Mevlânâ'nın yaşadığı yüzyıla yolculuk yapar.

[272] **A.g.e**. ,s. 301
[273] **A.g.e**., s. 335
[274] **A.g.e**., s. 341
[275] **A.g.e**., s. 378
[276] **A.g.e**., s. 386
[277] **A.g.e**., s. 458
[278] Ahmet Ümit, **Bâb- ı Esrar**, Everest Yayınları, İstanbul,2016

Romanda, yaratma ve yazma zamanı adını verdiğimiz iki tür zaman dilimi vardır.[279] *Bâb ı Esrar* romanında karşımıza çıkan zaman yazma ve yaratma zamanının aynı oluşu yönündedir. Karen, yaşadıklarını bazı zamanlarda bir tarihçi edasıyla aktarır.

> Hava açıktı; ufukta batmakta olan kıpkırmızı bir güneş, aşağıda incelmiş bir bulut kümesinin binlerce metre altında koyu kahverengi bir toprak parçası uzanıyordu. Ağaçsız, ırmaksız, dümdüz, kocaman bir toprak. İlk kez otobüsle geçmiştim bu topraklardan. İlk kez babamla gelmiştim buralara. Yirmi beş yıl önce miydi, belki daha da fazla… O zamanlar Konya'da uçak yoktu, Ankara'ya inmiştik. Sonra dört saatlik bir otobüs yolculuğu… Bir türlü bitmek bilmeyen bozkır. Ve uçsuz bucaksız bu kahverengi düzlüğün ortasında bir mucize; bembeyaz bir göl.[280]

Romanda zaman unsuru değerlendirilirken kronolojik zaman gözetilmiştir:

"Karanlığa bürünmüş Konya'nın insanlardan, araçlardan arınmış, sessiz caddelerinden geçerek otele vardığımızda vakit gece yarısını bulmuştu."[281]

Romanda, geçmiş ve şimdiki zaman arasında bir yolculuk vardır. Roman, tarihsel bir vakaya atıfla başlar. Şems i Tebrîzî'nin öldürülüşü ile başlayıp ileriye sarar. Romanın neden Şems'in ölümü ile başladığı düğümü de ilerleyen sayfalarda çözüme kavuşur.

Roman başkahramanı Karen, görevli olarak geldiği Konya'da seyreden olaylar ve tesadüfler sonucunda rüyalarında zamanda yolculuğa çıkar. Mevlânâ ve Şems'in yaşadığı Konya'da bulur. Onların ilişkisinin sırrını çözmeye çalışırken çocukluk yıllarına, kendisini on iki yaşındayken bırakıp giden babası Poyraz ile geçirdikleri zamana yolculuk yapar. Mevlânâ ve Şems üzerinden babası ve piri Şah Nesîm'in ilişkisini anlamaya başlar.

Romanda, Karen Kimya'ya annesi, babasının geçmişi ile ilgili bilgi verirken, babasının adını ve dergâha bağlılık sebebi de öğrenilir. Bununla birlikte mevsimin, kişilerin adları ve olaylar üzerindeki etkisi de göze çarpar:

> '…baban daha bebekken, ailesi kim bilir hangi nedenden dolayı, onu bir sepetin içinde dergâhın önüne bırakmış. Aralığın son günleriymiş. Korkunç bir soğuk varmış dışarıda. Eğer talihsiz bebek bir saat daha kalsa donup ölürmüş. Ama nereden bilinmez, bir poyraz çıkmış. Ve başlamış dergâhın tahta kapısını dövmeye. Acele yardım isteyen biri gibi telaşla ve sertçe vuruyormuş kapıya. İçerideki dervişlerden biri sesi duymuş. Gerçekten de kapıda biri var sanmış. Kapıyı açmış ki, sepetin içinde minicik bir bebek. Yani senin baban. Derviş hemen almış bebeği içeri. Olayı duyan dergâhtakiler, 'Bu bebek bizim uğurumuzdur,' demişler. Hikmet adındaki bir şeyh babana sahip çıkmış, onu oğlu gibi büyütmüş. Ve onu kurtaran rüzgâra saygılarını göstermek için de babanın adını Poyraz koymuşlar.' [282]

Romanda, Karen Kimya'nın gördüğü rüyalar içinde de geçmişe yolculuk yapılır. Rüya ve gerçek iç içe verilir:

> Benim olmayan bir erkek bedeninin içinde, kendimi yitirdiğim o bahçedeydim yine. Kerpiç binanın hemen önündeki toprak çiçeklikte laleler, sümbüller, güller dünyanın hala güzel bir yer olduğunu anlatmak istercesine rengârenk kokuyorlardı. Ortada beyaz taşlarla çevrili, içi mavi çinilerle kaplı havuz. Havuzda tatlı tatlı ışıldayan öğle güneşi. Bahçe duvarının dibinde yavaşça

[279] Şerif AKTAŞ, **a.g.e**, s. 117
[280] Ahmet Ümit, **Bâb- ı Esrar**, Everest Yayınları, İstanbul,2016, s. 4-5
[281] **A.g.e**., s. 220
[282] **A.g.e**., s. 231

> salınan uzun boylu kavak ağaçları, arkada devasa bir ceviz. Kimdim ben şimdi? Londralı Karen mı? Tebrizli Şems mi?[283]

Romanda kahramanın kendi ağzından geçmiş zamana ait anıları verilir. Kahraman, geçmiş ve şimdiki zaman arasında geçişler yaşar. Konya'ya gelişi, Londra'daki hayatı, köklere dönüş ve çeşitli anları zihninde canlandırır:

"Aslında ilkokula başlayınca unutmamıştım Sunny'i. İlkokulda Tony adında bir sıra arkadaşım olmuştu.[284]

Romanda realite ve mistik öğeler zaman unsuruyla birlikte iç içe verilmiştir:

> Odama döndüğümde güneş hala puslu bulutların arasından çıkmamıştı. Emniyete saat onda gideceğimizi söylemişti Mennan. Ona bıraksam önümüzdeki dört saat boyunca benimle Şems konusunu tartışacaktı. Bu fırsatı kaçırmak istemiyordu. Yıllardır kitaplarda okuduğu, ondan bundan duyduğu ama gerçekleştiğine bir türlü tanık olmadığı mucize, Londra'dan gelen bir kadınla birlikte karşısına çıkıvermişti. Kesinlikle inanıyordu buna. İnanmasa mistik bir dedektif gibi gece boyunca yaklaşık yedi yüz yıl önce yazılmış bir kitabın içinde gerçek bir cinayetin katilini aramaya kalkar mıydı?[285]

Romanda mevsimler üzerinden şehirler arasında mukayese yapılmıştır:

"Emniyet binasından çıktığımızda vakit öğleyi bulmuştu. Bugün güneş dünkünden daha yakıcıydı. Yaz aylarını düşünemiyordum bile, daha şimdiden bunalmaya başlamıştım. Ceketimi çıkartıp elime alırken Londra'nın yağmurlarını özlediğimi hissettim, hatta o solgun gökyüzünü bile."[286]

Romanda Konya'nın iklimi ile ilgili bilgileri Karen Kimya'nın ağzından duyarız:

> Saatlerdir güneşin altında bizi bekleyen arabanın içi cayır cayır yanıyordu. Isınmış metalle plastiğin ağır kokusu sinmişti her yere. Mennan klimayı açana kadar ben de onun gibi ter içinde kalmıştım. Soğuk hava arabanın içinde dolaşmaya başlayınca ne boğucu sıcaktan eser kaldı, ne de o içimi kaldıran pis kokudan.[287]

Romanda bazı betimlemelerin içinde geçen tanımlayıcı ögeler, zamana ve mevsime dair bilgilendirici niteliktedir:

> Mevlevî dergâhının iki kanatlı ahşap kapısına ulaştığımızda gündüzün boğucu sıcağı sona ermiş; hoş kokulu bir serinlik çökmüştü her yana. Geniş bahçeye girer girmez anladım; burası Konya'ya ilk geldiğimizde babamın beni getirdiği o büyük evdi. Üstlerinde Arapça yazılar bulunan sarıklı mezar taşları, uzun servi ağaçlarının yan yana sıralandığı taş yol, geniş bahçe, bahçedeki havuz, iki katlı kerpiç ev, hepsi buradaydı. İşte o evi bulmuştum sonunda. Evin önünde kırmızı mayıs gülleri karşıladı bizi. Kokuları bütün bahçeyi tutmuştu.[288]

"Akşam karanlığı, şehrin üzerine sessizce çöküyordu. Konya'nın ışıklı caddelerinden birinde ilerliyordu Mennan'ın siyah Mercedes'i."[289]

Romanda kahramanın rüya âleminde gezdiği anlar, zaman unsuruyla iç içe verilmiştir:

---

[283] **A.g.e**., s. 247
[284] **A.g.e**., s. 282
[285] **A.g.e**., s. 305
[286] **A.g.e**., s. 337
[287] **A.g.e**., s. 365
[288] **A.g.e**., s. 404
[289] **A.g.e**., s. 447

> Sabah olmuştu. Yıpranmış bir kara taştan oluşan, tümsekliği bile kalmamış bin yıllık bir gömüt ile yeni defnedilmiş bir çocuğun taze mezarı arasında duruyordum. Mor bulutların arasından çıkmaya çabalayan sabah güneşinin yumuşak ışıkları yüzüme düşerken, mezarların arasında yaptığım bu gece gezintisine bir anlam bulmaya çalışıyordum hala. Hayır, hiçbir yerim acımıyordu. Ne kimse saldırmıştı bana, ne de gaspa uğramıştım bu kez. İyi de ne yapıyordum bu mezarlıkta? Bilinçaltım neyin peşindeydi? Gerçekten de Sunny' yi görmüş müydüm? O buz mavisi gecede bu mezarlıkta yatan ölüler, gerçekten de üzerlerindeki toprağı bir kefen gibi sıyırıp yeryüzüne çıkmışlar mıydı? Şems'le o tuhaf konuşmayı yapmış mıydım? Yoksa bunların hepsi zihnimin bana oynadığı gizemli oyunun yeni bölümleri miydi?[290]

Romanda zaman unsuru, mekânlarla birlikte iç içe geçmiştir:

> Otelin kapısında Mennan'ı beklerken sabahki parlak güneşin kara bulutlarla kaplandığını fark ettim. Soğuk kış günlerinden kalma sert bir rüzgâr Mevlânâ Türbesi yönünden Konya'nın eski mahallelerine doğru esip savurmaya başlamıştı. Deri ceketimin önünü ilikleyip uçuşan saçlarımı ellerimle toparlamaya çalışırken Mennan'ın arabası önümde durdu.[291]

Romanda gün içindeki hava değişimleri, kahramanın psikolojisi ile iç içe geçmiş bir şeklide verilmiştir:

"Mevlânâ Türbesi'nden çıktığımda ortalık yine kararmış, henüz vakit öğle olmasına rağmen güneş, gökyüzünü kat kat saran lacivert bulutların arasında kaybolup gitmişti. Sabahtan beri bir türlü yağamayan yağmur galiba sonunda damlalarını dökecekti."[292]

Romanda zamana ait bazı unsurlar, önemli tarihi hadiselerle birlikte verilmiştir.

"Highgate Mezarlığı'na ilk kez annemle birlikte gitmiştim, yüzüncü ölüm yıldönümünde Karl Marx'ı anmak için."[293]

Dünya görüşü ve siyasi duruşu ile bilinen kişilerin doğum, ölüm gibi hayatına dair önemli bilgiler aracılığıyla zaman unsuruna vurgu yapılmıştır.

2.3.8. *İstanbul Hatırası*[294]

Ahmet Ümit'in bu romanı, İstanbul şehrinin kurulmasından günümüze kadar gelmiş geçmiş büyük hükümdarları ve şehre katkılarını, şehrin siluetini bozanları ve zarar verenleri ortadan kaldırmak için işlenen yedi cinayeti konu edinir.

Şehrin kurucusu Kral Byzas, şehre kendi adını verir. İstanbul, bilinen ilk adını şehrin kurucu kralından alır:

"Byzantion, İsa'dan önce 660 yıllarında kuruluyor. Yedi yüz küsur yıl boyunca bir kent devleti olarak yaşıyor. İsa'dan sonra 73 yılında da Roma'nın Bithynia- Pontus eyaletine bağlanıyor."[295]

---

[290] **A.g.e**., s. 507- 508
[291] **A.g.e**., s. 518
[292] **A.g.e**., s. 580
[293] **A.g.e**., s. 583
[294] Ahmet Ümit, **İstanbul Hatırası**, Everest Yayınları, İstanbul, 9. Basım, Eylül 2014

Roman bölümlerinin başında kutsal metinlerden, mit ve efsanelerden bazı bölümler laınır. Bu bölümlerde şehre emek vermiş büyük hükümdarlarla ilgili geniş bilgiler yer alır:

> Konstantin, Tanrı'ya bakıyordu. Mayıs'ın on biriydi. Kırk gün kırk gece süren şenliklerin son günü. Tarihi değiştiren adamın, tarihin değiştiğini herkese kanıtlayacağı gün. Roma'nın artık eski Roma olmadığının dosta düşmana anlatılacağı gün. Yeni Roma'nın doğduğu gün. Yeni Roma'nın yeni bir başkente kavuştuğu gün. İmparator Konstantin'in yeni başkentini bu görkemli sütunla kutsadığı gün.[296]

Roman içinde yakın dönem Türk tarihine dair önemli zaman dilimlerinden alıntılar yapılır:

"12 Eylül döneminde. Sıkıyönetim zamanında."[297]

Katillerin cinayetleri işleme saatleri, cesetler üzerinde yapılan otopsi sonucu çeşitli testler ile belirlenmeye çalışılır:

> Necdet Denizel Salı günü, sabahın 5'inde bulunmuştu. 15 saat geriye gidersek, pazartesi günü öğleden sonra saat 14'ten önce öldürüldüğünü söyleyebiliriz. Mukadder Kınacı'yı ise Çarşamba günü gece 1'de bulmuştuk. 15 saat geriye gidersek onun da salı günü, saat 10'dan önce öldürüldüğünü söyleyebiliriz. Tabii, yaklaşık olarak.[298]

Roman içinde bazı tarihi mekânların yapım ve onarımına dair bilgiler verilirken tarihsel zamandan faydalanılmıştır:

"Ancak 1987 yılında tam bir onarım gördü sarnıç. Yeni devletimizin kuruluşundan tam 64 yıl sonra…"[299]

Zamana dair bazı kavramlar, gün kavramıyla belirtilmiştir. Cinayeti aydınlatan günler şeklinde romana yansımıştır.

"Salı akşamı. Çarşamba günü de gelmemiş gazeteye. Yazıları cumartesi günleri yayınlandığı için farkına varılmamış yokluğunun."[300]

Roman zamansal olarak, romanın yazıldığı günle tarihi hadiseler arasında zamana yayılır:

"Konstantinopolis kışının en mutlu günüydü. Tapınak tamamlanmıştı. Beş yıl süren çalışma sona ermiş, beş yıllık hırs, zekâ ve emek, yepyeni bir kilise olarak kendini göstermişti bu eski kentin ortasında."[301]

Dördüncü Haçlı Seferi sonrasından Latinlerin şehre verdiği zarar, kronolojik tarih kullanılarak belirtilir:

---

[295] **A.g.e**., s. 49
[296] **A.g.e.,** s. 96
[297] **A.g.e.,** s. 109
[298] **A.g.e**., s. 159
[299] **A.g.e**., s. 297
[300] **A.g.e.,** s. 312
[301] **A.g.e**., s. 320

"1204 yılında geldikleri Konstantinopolis'ten 1261'de ayrıldıklarında şehir bir harabeye dönmüştü."[302]

Öldürülen şahısların avuçlarında bulunan tarihi sikkeler aracılığıyla bazı tarihsel dönemler hakkında okuyucu bilgilendrilir:

"Murad Han oğlu Sultan Mehmed, zaferi aziz olsun. Konstantiniyye'de basıldı sene 882 hicridir, miladiye çevirirsek 1477 yılında basılmış demektir. Fethin 24'üncü senesinde. Fatih Sultan Mehmed Han'ın ölümünden dört yıl önce."[303]

Romanda mevsimsel zaman betimlemeleri ile karşılaşılır:

"……. Tatlı tatlı yakan mayıs güneşinin altında mayışmaya başlıyordum ki, Leyla Barkın'ın üzerime düşen gölgesiyle toparlandım."[304]

Roman kahramanlarından Yekta ve Demir'in, çocukluk arkadaşları Nevzat'la yaşadıkları bir an, ilerde cinayetleri işlemelerine dayanak olarak gösterecekleri bir anıya dönüşür:

"Teknedeki son gezimizi hatırlasana. Geçen sonbahar…"[305]

Bu gezide Nevzat, İstanbul' a zarar verenlerin ölmesiyle ilgili açıklamalar yapınca arkadaşları bunu kendilerine bir dayanak edinir.

"Kırmızı ışıkların altında, beş yüz küsur yıl önce yapıldığı günkü görkeminden hiçbir şey yitirmeden dikilen bu muhteşem caminin görüntüsünden çok, belleğimde uyanan bir anıydı bu duyguyu canlandıran. İlk kez babamla gelmiştim Süleymaniye'ye, bir bayram sabahı."[306]

Romandaki bazı tarihi mekânlar, kahraman anlatıcının ağzından önemli günlere ve geçmişe vurgu yapılarak verilmiştir. Anlatıcının Edebiyat öğretmeni olan babası ile Yahya Kemal Beyatlı'nın *Süleymaniye'de Bir Bayram Sabahı* adlı şiirine de gönderme yapar.

2.3.9. *Sultanı Öldürmek*[307]

Roman, tarih profesörü olan Müştak'ın, yine aynı görevde bulunan eski sevgilisi Nüzhet'in ölümüne şahit olmasıyla başlar. Yirmi bir yıl önce kendisini terk eden sevgilisi ile ilgili anıları canlanan Müştak, geçmiş zamanlardan bahseder:

[302] **A.g.e**., s. 390
[303] **A.g.e**., s. 411
[304] **A.g.e**., s. 448
[305] **A.g.e.,** s. 488
[306] **A.g.e.,** s. 501
[307] Ahmet Ümit**, Sultanı Öldürmek**, Everest Yayınları, 2016, İstanbul

"Haziran ayı olmalıydı, sokaktaki genç ıhlamur ağacının kokusu asansörün içine kadar geliyordu. Yukarı çıkmıyorduk, aşağı iniyorduk, yemek sonrasıydı. Nüzhet'in annesi Semiha Hanım'ın davetiydi. Yıllar sonra ilk resmi yemek."[308]

Romanda, Müştak'ın kendisini terk eden eski sevgilisi Nüzhet'e yazdığı aşk mektuplarından bahsedilir. Cinayeti aydınlatmak adına komiser Zeynep, mektupları delil olarak alır:

"Güçlü kalemim olduğunu da Almanya'da geçirdiği 1982 baharında ona yazdığım mektuplardan anlamış."[309]

Roman, soğuk bir kış gününde başlar. Mevsimsel zaman olarak sıkça betimlemelere rastlanır:

> Kar iyi geldi; gökyüzünden, bu güngörmüş sokağın üzerine serpilen beyaz zerrecikler, sanki çaresizliğimi anlamış da beni teselli etmek istercesine, minik kelebekler gibi usulca yüzüme konuyorlardı.
>
> ….buz gibi havayı derin derin içime çektim. Başım döner gibi oldu. Aldırmadım, kristalleşmeye başlayan kalın beyaz örtüye bata çıka Sahtiyan Apartmanı'ndan uzaklaşmaya çalıştım. Çalıştım diyorum, daha birkaç adım sonra mevsimlik makosenlerimin içindeki parmaklarımın buza kestiğini hissettim. Duraksayacak halim yoktu. Ne ayak bileklerime kadar yükselen kara, ne soğuğun parmaklarımı uyuşturmasına aldırdım. Daha hızlı, daha büyük adımlar atmayı deneyerek, ilerlemeyi sürdürdüm. Ellerim sızlamaya başlamıştı, paltomun ceplerine soktum. Sağ elim soğuk bir nesneye değdi. Sapına Fatih tuğrası işlenmiş mektup açacağı… Az önce Nüzhet'in boynundan çıkardığım cinayet silahı. Bu karlı kış gecesinden daha soğuk, kanlı bir alet.[310]

Müştak'ın karlı bir kış gecesinde şahit olduğu cinayet oldukça şaibelidir. Zaman zaman psikojenik füg sebebiyle bayılan ve ayılıncaya kadar ne yaptığını hatırlaman Müştak'ın cinayeti kendisinin işlediğine dair şüpheleri o geceyle oluşmaya başlar.

"Gücümü toplayıp yeniden karlara bata çıka… Nefesim kesildi kesilecek… Ayak parmaklarım dondu donacak… Ne kadar yürüdüm bilmiyorum, neden sonra kirpiklerimin ucuna konan beyaz zerreciklere aldırmadan sokağın ucuna baktım."[311]

Romanda mevsimsel ve kronolojik zaman dışında net hatırlanmayan; ancak kahraman için önemli gelişmelerin yaşandığı zaman tanımları da yer almaktadır:

"Ne zaman söylemişti bunu… Yıllar önce anneannemin yakut gerdanlığı çalındığında… Daha gencecik bir kızdı… Ben üniversitede asistandım… Nüzhet'le aşkımızın en ateşli zamanları…"[312]

---

[308] **A.g.e**., s. 23
[309] **A.g.e**., s. 42
[310] **A.g.e.,** s. 49- 50
[311] **A.g.e**., s. 50
[312] **A.g.e**., s. 124

Polis, cinayeti çözmek için cinayetin işlendiği saati ve Nüzhet'in öldürüldüğü saatin tespiti için sorgulama yapar:

> "Peki, ne zaman olmuş bu olay? Nüzhet diyorum…
>
> Akşam, 19.00'la 20.00 arası…"[313]
>
> "Siz konuştuğunuzda saat kaçtı?
>
> Hatırlamaya çalışır gibi yaptım.
>
> Hıım… Üç ya da dört olmalı… Üç buçuk diyelim…
>
> Üç buçuk, diye yineledi sanki çok önemliymiş gibi."[314]

Roman, konusu itibariyle geçmişe sık sık gitmektedir. Fatih Sultan Mehmet'in tahta çıkışı, sadrazam Çandarlı Halil Paşa'yla olan münasebeti ile ilgili birçok bilgi okuyucuya sunulur:

"Bu mendebur adam, ilk cülusumuzun ardından bize öyle bir oyun oynamıştır ki, diye yeniden konuşmaya başladığında 12 yaşında bir padişah belirmişti kaşımda. 1444 yılının yaz aylarında Edirne'de çocuk bir hükümdar…"[315]

Müştak ve Çetin arasında geçen diyalogla geçmiş zamana ve mevsime atıfta bulunulur:

> Kinayeli sözlere aldırmadım; ne sabahki randevuya gidemeyişim, ne onun kalabalık caddede yaşadığı park sorunu umrumdaydı.
>
> …İki yıl önce cenazeden dönerken sizi ben bırakmıştım.
>
> …Acayip sıcak bir gündü değil mi?
>
> ….Arabanın klimasını sonuna kadar açmıştım ama o bile yetmiyordu içeriyi serinletmeye…[316]

Geçmiş ve günümüz arasında geçişler yapan romanda, önemli tarihsel hadiselere yer verilir:

"Aralık ayının 12'sinde İsidor'un da katılımıyla yapılan Ayasofya'daki ayinde iki dinin birleştiği açıklandı."[317]

Romana adını veren Fatih Sultan Mehmet'in, İstanbul kuşatmasına başladığı günün tarihi romanda yer alır:

"Evet, sonunda 5 Nisan günü, muazzam ordusuyla Mehmet surların önüne gelmiş bulunuyordu."[318]

---

[313] **A.g.e**., s. 137
[314] **A.g.e.,** s. 137
[315] **A.g.e**., s. 293
[316] **A.g.e.,** s. 300
[317] **A.g.e**., s. 366

Mevsimsel zamanın yanında beklenenin dışında gelişen doğa olayları da romanda yer alır:

"Mehmet ile devasa ordusu surların önüne geldiğinde hava bu kadar soğuk olmasa da 1453 yılında baharın geç geldiğinden söz edilir. Günlerce yağan yağmurun çadırları sürüklediği, hayvanlara zarar verdiği anlatılır."[319]

Olayların geliştiği vaka zamanı dışında, tarihin yönünü, kuşatmanın seyrini değiştirecek olan hadiseler de zaman kavramı içinde eritilmiştir:

"Asıl cenk Nisan ayının 11'inde, yani muhasaranın beşinci günü başlamıştı. Çünkü o gün, bu kuşatmanın kaderini belirleyecek olan topların yerleştirilmesi tamamlanmıştı."[320]

İstanbul kuşatması ve fethin gerçekleştiği zaman mevsimsel ve kronolojik olarak verilmiştir:

"29 Mayıs Salı gününün ilk saatleri… Konstantinopolis, ılık bahar gecesinin içinde kesin bir sessizliğe gömülmüştü."[321]

Cinayet saatinde evinde olmayan Müştak, kuzeni Şaziye'den de şüphelenir ve onun cinayet saatinde nerede olduğunu sorgular. Psikolog olan kuzeni ayrıntılı bir şekilde nerede olduğunu, neler yaptığını Müştak'a anlatır:

> Peki dinle o zaman… Saat altıda ben nerede miydim? Parkinsonlu bir hastan var Acıbadem'de, Sezai Bey… Saat 18.15 gibi ona uğradım. Hastalığı ilerlediği için Sezai Bey beni doğrulayamaz ama karısı Meral, oğlu Şükrü, gelini Emel, Moldovyalı bakıcısı Yelena tanığımdır. İstersen telefonlarını vereyim, sor…[322]

Müştak'ın cinayet gecesi nerede olduğunu sorguladığı kuzeni Şaziye, an be an nerede olduğunu Müştak'a anlatır:

"Yedi gibi çıktım Sezai Bey'in evinden. Kar yağıyordu, her taraf bembeyazdı, İstanbul'da sıkça karşılaşmadığımız bir kış gecesi… Sokaklar erkenden ıssızlaşmış. Karın tadını çıkararak eve kadar yürüdüm."[323]

Cinayet gecesi Şaziye de Müştak'ın dairesine uğramış ve akşam saatlerinde evinde olmadığını görmüştür:

"….saat sekize geliyordu. Bir saat sonra yeniden indim. Yine yoktun. Üçüncü kez kapını çaldığımda ise saat ona geliyordu, sen karşımdaydın…"[324]

---

[318] **A.g.e**., s. 412
[319] **A.g.e.,** s. 421
[320] **A.g.e**., s. 421
[321] **A.g.e**., s. 443
[322] **A.g.e**., s. 525
[323] **A.g.e.,** s. 525

Roman, bir cinayet romanı olmasının yanında tarihsel bir roman olarak da değerlendirilebileceğinden zaman unsurunun mevsimsel ve kronolojik olmasının dışında geri dönüşlerde tarihsel zaman olduğu da görülür.

2.3.10. *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*[325]

Roman, yılbaşı gecesinde Tarlabaşı'nda işlenen bir cinayetle başlar. Karanlık ıssız bir sokakta ve soğuk havada başlar:

"Karanlık… Soğuk havayla iyice ağırlaşan bir karanlık."[326]

Romanın anlatıcısı olan Başkomiser Nevzat ve ekibi yılbaşı gecesi işlenen bir cinayetle ilgili sorgunun içinde yer alır:

"Polisin kâbusu yılbaşı geceleridir. Herkesin gülüp eğlendiği, mutlulukla dans ettiği o gece, bizim için korkunç saatler demektir; öğleden sonra başlayıp yeni yılın ilk günü ışıyıncaya kadar süren, bir türlü bitmek bilmeyen kanlı, karanlık bir kâbus…"[327]

Romanda mevsimsel zaman öğelerinden sıkça faydalanılmıştır:

"Kar yağmıyordu artık, sadece keskin bir ayaz. Belki de bu dondurucu soğuk kaçırmıştı sokaklardaki ateşli kalabalığı."[328]

Roman içinde zaman ve mekân unsurları betimlemelerle iç içedir:

"Dün gece bastıran kar, sadece evlerin çatılarında kalmıştı, yollarda su birikintisi bile yoktu. Güneşin son ışıklarıyla altından bir su kitlesine dönüşen Haliç'e paralel olarak ilerlemeye başladım."[329]

Engin'in öldürülmesiyle ilgili soruşturmayı yürüten Nevzat ve ekibi, Engin'in evinde geçmişin izlerini taşıyan bazı fotoğraflar bulurlar:

"Bakın iki fotoğraf da geçen ağustosta çekilmiş. Üç gün var tarihlerin arasında."[330]

Evgenia için Beyoğlu'ndaki Feraye Meyhanesi'nde yer ayıran Nevzat, plan değişikliği sebebiyle ekibinden Ali ve Zeynep'le gider:

---

[324] **A.g.e**., s. 525
[325] Ahmet Ümit, **Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Baskı 2013
[326] **A.g.e**., s. 1
[327] **A.g.e**., s. 4
[328] **A.g.e**., s. 41
[329] **A.g.e**., s. 67
[330] **A.g.e.,** s. 101

"Kar tümüyle durmuştu, ama rüzgâr çıkmış olmalıydı, görünmeyen bir el, oturduğumuz cumbanın pencerelerini zorluyordu."[331]

Kahraman anlatıcı, kış mevsiminde, bir yılbaşı gecesi geçen romandan hareketle geçmiş zamanlara geçiş yaparak mevsimsel zaman ögeleri kullanır:

""Hayır, kar yağmıyordu, kış değildi. Sıcak nemli, bunaltıcı bir temmuz gecesi…"[332]

Romanda dikkat çeken zamansala ögelerin başında, yaşanan tarihsel hadiselere gönderme yapılmasıdır. Özellikle 6- 7 Eylül olaylarıyla kimyası değişen şehrin tarihine değinir:

"O zaman geçmişe gitmemiz gerek. Varlık Vergisi ilan edildiği günlere, 6-7 Eylül olaylarına… Bu binaların gerçek sahiplerini sürdüğümüz o acımasız, o utanç dolu zamanlara…"[333]

Nazlı, sahibi olduğu Ferhat Çerağ Kültür Merkezi'ne seneler önce gelen yardıma muhtaç çocuklarla karşılaşmasını Nevzat'a anlatır:

"Sonbahar'da karşılaşmıştık Memo'yla… Bir gece yarısı… Saat bir suları filan olmalı…"[334]

Nizam, cinayetin işlendiği gece Uludağ'da evlendiğini kanıtlamak için evlilik cüzdanını Nevzat'a gösterir:

"İşte burada, bakın evlendiğimiz tarih açıkça yazıyor orada. 31 Aralık 2013…"[335]

Tatavla'da, Evgenia'nın meyhanesinde Nevzat'la sohbet eden Fofo Yenge, 6-7 Eylül olaylarının arefesinde yaşadıkları toprakları terk etmek zorunda kalmıştır:

"Diktiğimiz senenin sonbaharında göçtük Atina'ya. 1964'ün Ekim'inde…"[336]

Farklı etnik kimliklerin yaşadığı Tarlabaşı, yılbaşı gecesinde Hristiyanlar için de farklı ritüellere sahne olur :

"Paskalya Yortusu'nda, Aya Konstantin Kilisesi'nde yakılan mumları söndürmeden evimize taşırdık."[337]

Romanda kimliği açıkça belirtilmeyen polisiye roman yazarı, Başkomiser Nevzat'ı uyarır:

---

[331] **A.g.e**., s. 156
[332] **A.g.e.,** s. 167
[333] **A.g.e**., s. 178
[334] **A.g.e**., s. 298
[335] **A.g.e**., s. 334
[336] **A.g.e**., s. 349
[337] **A.g.e.,** s. 353

"Shakespeare, *Jül Sezar* adlı oyununda bir kâhine şöyle söyletir: Mart'ın 15'inden sakın Sezar. Biliyorsunuz Sezar Mart'ın 15'inde senatoda bıçaklanarak öldürülür. Ben de size, Ocak ayının 3'ünden sakının, demek zorundayım."[338]

Romanda kimliği açıkça verilmeyen polisiye roman yazarı, Ahmet Ümit'tir.

2.3.11. *Elveda Güzel Vatanım*[339]

Ahmet Ümit'in tarihi, siyasi romanı olarak tanımladığı eser, İttihat ve Terakki ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun en çalkantılı yıllarını, çöküşünü ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarındaki gelişmeleri Şehsuvar Sami'nin gözünden aktarır.

Eski bir İttihatçı olan kahraman anlatıcı Şehsuvar Sami, sevgilisi Ester'e yazdığı mektuplarla durumun vahametini anlatır:

"Peşimdeler Ester… Eski ittihatçıların hiçbirine hayat hakkı tanımayacaklar. İzmir Suikastı bir bahane. Nihai hesaplaşma başladı. İzmir'de kurulan darağaçları yetmedi, Ankara'da da astılar bizimkileri."[340]

Pera Palas'taki otel odasından yazdığı mektuplarda, dönemin önemli gelişmelerini aktarır. Mustafa Kemal'e düzenlenen İzmir Suikastı, dönemin en sarsıcı gelişmelerindendir.

"Yaz sonuydu… Asmalardan sarkan mor üzümlerin şenlendirdiği o bahçedeydik, balıkları çoktan ölmüş taştan havuzun başında…"[341]

Geçmişe büyük bir özlem duyan Şehsuvar Sami, mektuplarında zaman ile doğa betimlemelerini birleştirerek aktarır.

Ülkesi ve ülküsü için sevdiği kadını, Ester'i bırakmak zorunda kalan Şehsuvar Sami, kendisiyle bir hesaplaşma içinde mektupları kaleme alır. Cemiyete katıldığı ilk günler ve 1908 'de ilan edilecek Meşrutiyet'in heyecanına kapılmıştır. Mevsimsel zaman ve kronolojik zaman iç içedir:

"Beni azarladığın o günden bir yıl önce, 1907 yılının yazı… Hani sen Paris'ten, Baudelaire'in mısralarıyla süslü mektuplar gönderiyordun ya bana."[342]

---

[338] **A.g.e.**, s. 370
[339] Ahmet Ümit, **Elveda Güzel Vatanım**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Basım: Aralık 2015
[340] **A.g.e.**, s. 16
[341] **A.g.e.**, s. 19
[342] **A.g.e.**, s. 20

Romanda ele geçen çeşitli vesikalar ile etki alanı sınırları aşan Meşrutiyet kutlamalarına şahitlik edilir:

> Üzerinde Pera Palas'ın bulunduğu Rue des Petit Champs'ın fotoğrafı bu. 24 Temmuz 1908'de çekilmiş. Küçük meydan hıncahınç insan dolu. Fotoğrafın altında Fransızca şöyle yazıyor: '24 Temmuz 1908'de askeri öğrencilerin yeniden ilan edilen anayasa şerefine yaptığı gösteri.' Bundan tam 18 yıl önce…[343]
>
> 24 Temmuz 1908… Aslında 25 Temmuz 1908, yani bu fotoğraf çekilmeden bir gün önce. Hatırlarsan, o gün, Basra Körfezi'nden Adriyatik'e kadar bütün Osmanlı yurdunun kaderini belirleyen bir inkılap gerçekleşmişti.[344]

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kuruluşu verdiği mücadele sembol olmuş isimlerle birlikte amaçlarına ulaşmaları tarihsel zaman içinde verilmiştir:

"1889'da kurulan İttihad-ı Osmanlı Cemiyeti'nden bu yana sürgüne, zindana ve ölüme aldırmadan meşrutiyet için dövüşen o aziz insanlar…… Ta ki iki sene sonra Kolağası Resneli Niyazi pala bıyıklarını burup, 1908'de askerleriyle dağa çıkıncaya kadar. Ve onu Ohrili Eyüp Sabri ve Kolağası Enver'le öteki hürriyet mücahitleri takip edinceye kadar."[345]

Romanda en çok kullanılan zaman dilimi gün içindeki, sabah, öğle, akşam gibi vakitlerdir. Romandaki on altı gün boyunca yazılan mektuplar, 'günaydın', 'iyi geceler' vb. kalıplarla başlar:

"Yazdıklarımı bu akşamüstü gönderdim sana. Karanlık çökmeden hemen önce, otelin postanesinden…"[346]

2.3.12. *Kırlangıç Çığlığı*[347]

Ahmet Ümit, bu romanında işlediği temayla ilgili olarak Suriye iç savaşı sonrası yaşananlar, göçler, mülteci kamplarında olanları zamansal olarak değerlendirir.

Yazar, çağında yaşanan sorunları, eserlerinde muhakkak işler. Ülkenin sorunlarını toplumcu bir bakış açısıyla değerlendirir.

Kahraman anlatıcının olayları anlatma zamanı ile yazma zamanı farklık gösterir. Başkomiser Nevzat'ın ağzından dinlediğimiz olaylar zinciri yaz mevsiminde başlar:

---

[343] **A.g.e.,** s. 25
[344] **A.g.e**., s. 25
[345] **A.g.e**., s. 28
[346] **A.g.e**., s. 30
[347] Ahmet Ümit, **Kırlangıç Çığlığı**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Baskı, 2018

“Işıklı yaz günlerimizi karabasana çevirecek cinayetler zinciri, Haziran ayının 2’nci günü başlamıştı. Üç gün aralıksız süren yağmurların ardından.”[348]

Romanda kronolojik olarak gelişen olaylar zinciri, mevsimsel unsurlarla birlikte ele alınmıştır:

“2012 yılının Haziran ayı. Evet, son cinayetini 2012 yılının 6 Haziran’ında işlenmiş.”[349]

Romanda seri katil vakası görülür. Katilin bugün işlediği cinayetler, beş yıl öncesi cinayetler zincirine dönülerek aydınlatılmaya çalışılır:

“Ayın 4’ünde, evet, eğer yeni bir kurban olursa, ayın 4’ünde öldürecek, cesedi de bir kreşin bahçesine bırakacak… Beş yıl önce de aynısını yapmıştı çünkü. Haziran ayında öldürdüğü ikinci cesedi Firuzağa’da bir kreşin bahçesine bırakmıştı…”[350]

Körebe adlı seri katil, dokuz yaşından on iki yaşına kadar üvey babası tarafından istismar edilmiştir. O yüzden kurbanlarını öldürdüğü günlerin tarihsel olarak toplamı da on iki sayısını sembolize eder:

> İlk cinayetini Ocak ayının 1’inde işliyor, üç gün bekliyor dördünde bir daha bekliyor, ayın yedisinde yeniden kan döküyor. Üç kurban alarak ocak ayının kanlı hesabını kapatmış oluyor. Şimdi cinayet işlenen günleri toplayalım: ayın biri, dördü ve yedisi, toplamı ne yapıyor?[351]

Gazeteci Buket, Körebe ile ilgili davada bundan beş sene öncesinin adliye muhabirliğini yapmıştır. Bununla ilgili bildiklerinin bir kısmını Nevzat’la paylaşır:

“Yaptığım ilk haberdi. Körebe’nin ilk cinayetinden bahsediyorum. Ocak ayıydı, ama güneşli, adeta bahardan kalma bir gün.”[352]

Romanın önemli temalarından birisi olan mülteci sorunları, Suriye’de yaşanan iç savaş üzerinden okuyucuya verilir. Göçmenlerin, gittikleri ülkelerde maddi manevi olarak sömürülmeleri ‘organ kaçakçılığı’ teması üzerinden işlenmiştir:

“Ameliyat bir ay kadar önce yapılmış, dolayısıyla çocuk en az otuz gündür kayıp fakat bu süre boyunca ailesi hiçbir başvuruda bulunmamış.”[353]

---

[348] **A.g.e**., s 13
[349] **A.g.e**., s. 31- 32
[350] **A.g.e**., s. 39
[351] **A.g.e**., s. 121
[352] **A.g.e**., s. 193
[353] **A.g.e**., s. 291

Savcı Nadir'in 'Körebe' kod adlı seri katil olduğunu anlayan Nevzat, Nadir tarafından kaçırılır. Ali ve Zeynep'in onu bulabilmeleri için vakit kazanması gerkmektedir:

"Bakışlarım karşıdaki ahşap saate kaydı, 22.32'yi gösteriyordu. Savcıyla 20.00 gibi karşılaşmış olsak, yaklaşık iki buçuk saat geçmişti. Beni bulmaları için zamana ihtiyaçları olacaktı, bu sohbeti mümkün olduğunca uzatmakta yarar vardı."[354]

Ahmet Ümit romanlarında genellikle karşımıza kronolojik zaman çıkar. Polisiye roman kurgusunda en çok dikkat edilmesi gereken unsur olaylar zinciri olduğundan zamansal sıralama önem arz eder.

2.4. Romanlarda Bakış Açısı ve Anlatıcı

Ahmet Ümit romanlarında çoğunlukla kahraman anlatıcının bakış açısı ile karşılaşılır. Çoğunlukla olayların şahidi ya da tanrısal karakterli olabilmektedir.

Şerif Aktaş' a göre bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan ibarettir.[355]

Romanların anlatıcısı, çoğunlukla, sıklıkla karşımıza çıkan Başkomiser Nevzat'tır. Bunun dışında bazı romanlarda, yazarın sözünün emanet ettiği kişiler görülür. Örneğin, *Beyoğlu Rapsodisi* adlı romanda Selim, olayları romanın sonunda girdiği hapishaneden yazar. Anlatıcı kişi, olaylar yaşanılan olaylarda başrol olan, olaylara şahitlik eden kişi konumundadır.

2.4.1. *Sis ve Gece*[356]

Ahmet Ümit romanlarının genelinde görülen kahraman anlatıcının bakış açısı bu kitapta da karşımıza çıkar. Eserin başkişisi Sedat'ın ağzından olaylara tanıklık edilir. Yeri geldiğinde bir müşahit olarak karşımıza çıkar. Olayları dışardan gözlemleyerek realist bir bakış açısıyla yansıtır.

---

[354] **A.g.e**., s. 382
[355] Şerif Aktaş, **a.g.e.**, s. 84

[356] Ahmet Ümit, **Sis ve Gece**, Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul

Roman, MİT görevlisi Sedat'ın, aniden ortadan kaybolan sevgilisi Mine'yi ararken karşılaştığı entrikaları konu edinir. Yasak bir aşk, devlet ve örgütlerin çatışması, kurumun içindeki entrikalar ile İstanbul'dan bir kesit sunar:

> Kapıya yaklaşıyorum. Üstünde paslı bir asma kilit var. Kilidi çekiştiriyorum, bana mısın demiyor. Eski püskü görüntüsüne karşın oldukça sağlam. Kilidi bırakıp kapıyı itiyorum. Demir kanatları toz içinde, sanki yıllardır el değmemiş. Yerinden kıpırdamıyor bile. Ellerime koyu sarı zerrecikler bulaşıyor. Vazgeçmiyorum. İki elimle vuruyorum kapıya. İçeriden ses seda gelmiyor. Daha güçlü vuruyorum. Ellerimi acıtırcasına, tuhaf, canım yanmıyor, sadece terliyorum. Üstelik yalnızca sağ tarafım terliyor. Kapıyı çalmayı sürdürüyorum, kimse bana yanıt vermiyor ama terim akmaya devam ediyor. Tenimden akan sıcaklığı hissedebiliyorum. Neden yalnızca sağ omzumdan ve karnımdan terliyorum? Anlayamıyorum. Anlamadıkça da korkmaya başlıyorum. Geçmişimden, aklımdan, bedenimden, bu eski konaktan korkuyorum.[357]

Yukarıda romandan alınan parçada kahraman bakış açısı örneklenmiştir. Birinci kişi ağzından betimlemeler görülür. Bununla birlikte kahramanımız Sedat ve onun etrafında gelişen diyaloglar ile kahramanın izlenim ve gözlemlerine tanıklık ederiz.

> 'Peki, o zaman,' diyor Tevfik yumuşak bir ses tonuyla ve hafifçe geriye doğru yaylanarak adamın suratının tam ortasına okkalı bir yumruk indiriyor. Adamın başı arkaya doğru savruluyor. Zamanında geri çekilmese Sadi'ye çarpacak. Ama Sadi anında kendini yana atıyor, adamcağız da sırtüstü yere yıkılıyor. Sadi kötü kötü bakıyor Tevfik'e. Ama arkadaşı ona aldırmadan yerde kıvranan adamın başına geliyor.[358]

Romanda, kahraman anlatıcının müşahit- anlatıcıya ait bakış açısına sıkça rastlanır.

2.4.2. *Kar Kokusu*[359]

Ahmet Ümit'in yarı otobiyografik sayılabilecek romanıdır. Roman, Sovyetler Birliği ve Türkiye arasında geçer. Sovyetlerin dağılmadığı dönemde, orada eğitim gören devrimci gençlerin üzerinden Türkiye'deki askeri diktanın en sert dönemine atıfta bulunulur.

Roman, bir kış akşamında, karlar üzerinde işlenen bir cinayetle başlar. Ardından gelen sorgu süreci ile insan ilişkileri, devrimci hareket bünyesinde okuyucuya sunulur.

Ahmet Ümit romanlarında çoğunlukla kaşımıza çıkan kahraman anlatıcı ve bakış açısı burada farklılık gösterir. Bu romanda anlatıcı ilahi karakterlidir. Ayrıca anlatıcı, olaylara şahitlik eden bir gözlemci edasındandır. Bu müşahit, kahramanların kalbinden geçenleri tam olarak bilmez.[360]

---

[357] Ahmet Ümit, **a.g.e.**, s. 3
[358] **A.g.e**., s. 335
[359] Ahmet Ümit, **Kar Kokusu**, Everest Yayınları, Kasım 2015, İstanbul
[360] Şerif Aktaş, **a.g.e.**, s. 114

Romanda iki farklı bakış açısı görülür. Birincisi, ilahi karakterli hâkim bakış açısıdır. Bu bakış açısında anlatıcı, yazara ait dili kullanarak bulunulan mekânı, zamanı ve yaşanan olayları okuyucuya aktarır.[361]

"Pazartesi sabahı içinde bir sıkıntıyla uyanan Yıldırım, tipiye dönüşen kar yağışını görünce sevindi. Bu havada daha kolay gizlenebilirdi. Kalkar kalkmaz radyoyu sonuna kadar açarak mutfağa girip çay suyunu koydu."[362]

Romandaki ikinci bakış açısı ise, müşahit- anlatıcıya ait bakış açısıdır. "Bu gruba giren eserlerde ve yazı parçalarında anlatıcı, vaka içinde yer alan eserlerde ve yazı parçalarında anlatıcı, vaka içinde yer alan şahıs kadrosunu teşkil eden portreleri bir kamera tarafsızlığıyla izler; onların geçmişi, ruh halleri hakkında bilgi vermeden yaptıklarını gözler önüne serer."[363]

2.4.3. *Patasana*[364]

Patasana romanı, Ahmet Ümit'in İstanbul dışında geçen ender romanlarındandır. Roman, Gaziantep yakınlarında geçer. Hitit antik kenti kazısında arkeologlarca bulunan tabletler, geçmiş ve bugün arasındaki köprü, silsile halinde işlenen cinayetleri kapsayan bir romandır.

Roman, antik kentte kazı yapan ekibin yaşadıkları ile tabletlerin okunmasıyla ortaya çıkan Pisiris zamanı Hitit İmparatorluğu dönemlerinde geçer. Romanı oluşturan bütün bölümler günümüz ve geçmiş sırası izlenerek oluşturulmuştur.

Roman, antik Hitit kentinde Esra ve arkeolog arkadaşları tarafından yapılan kazıda bulunan yazman Patasana'ya ait tabletlerin keşfi, bilim dünyasına tanıtılmaya hazırlanması; bu süreçte yaşanan köyde ve civarında meydana gelen cinayetleri konu edinir.

Romanda iki bakış açısından faydalanılmıştır. Roman, yapısal olarak tarihi Hitit krallığı dönemi ve günümüz arasında geçen iki bölümden oluşur. Hâkim bakış açısının kullanıldığı bölümler romanın günümüz kısmını teşkil eder.

Bu bakış açısının sınırsız yapısı, yazar- anlatıcıya itibari âleme has sosyal hayatın geniş bir bölümünü ifade edebilme gücü verir.[365] Yazar- anlatıcı, kişilerin ruhsal ve fiziksel betimlemelerini, duyuş ve düşünüş tarzlarını en ince ayrıntısına kadar verir:

---

[361] **A.g.e**., s. 95
[362] Ahmet Ümit, **Kar Kokusu**, s. 329
[363] Aktaş, **a.g.e**., s. 113
[364] Ahmet Ümit, **Patasana,** Everest Yayınları, Haziran 2014, İstanbul
[365] Aktaş, **a.g.e**. , s. 95

> Kalan çayını bir yudumda bitiren Halaf'ı, yüzbaşı içeri götürdü. Masada tek başına kalan Esra aşağıda kendi halinde akmakta olan Fırat'a çevirdi bakışlarını. Günlerdir burada olmasına, daha önceden de defalarca Fırat'ı görmesine karşın ilk kez İstanbul Boğazı'na benzetti nehri. Sanki binlerce yıl öncesine gitmiş, tepelerden birine oturmuş, Boğaz'a bakıyordu.[366]

Romanın ikinci kısmında ise, Hitit devleti saray yazmanı Patasana'nın ağzından gelişen olaylar öğrenilir. Kahraman bakış açısıyla ele alınan bu kısımda Patasana'nın hayatı üzerinden döneme şahitlik edilir. Kahraman-anlatıcı içinde bulunduğu ruh halini, ferdi geçmişini, yaşadığı devri de aktarır:[367]

> Bu, benim ilk günahım değildi ama ilk başkaldırım olacaktı. İlk günahı Aşmunikal'la işlemiştim, ilk başkaldırımı da onunla yapacaktım. Tanrıların, yasaların bana yasak kıldığı bir kadına dokunarak ilk günahımı işlemiştim. O zamanlar yüreği saf, dünyaya hayran gözlerle bakan bir çocuktum, yaptığımın yanlış olduğunu biliyordum. Ama artık yaptığımın yanlış olduğundan emin değildim. Günahımı önceden düşünerek, tasarlayarak, tadını çıkararak işleyecektim. Çünkü tanrılara olan güvenimi yitirmiştim. Onlara saygı duymuyordum. Kaygılarım artık tanrılardan ya da Pisiris'ten kaynaklanmıyordu. Beni düşündüren Aşmunikal'ın, biricik sevgilisini ucuz bir saray payesi için bırakan, bu aptal, bu vefasız, bu ün düşkünü aşığı bağışlayıp bağışlamayacağıydı.[368]

Romanın tarihsel metin kısmında 'ben' anlatıcı olan yazman Patasana, geçmişte yaşananları hem bir müşahit hem de olayların içinde yer alan bir şahıs olarak aktarır.

2.4.4. *Kukla*[369]

Roman, Doğan ve Adnan adlı iki kardeşin yıllar sonraki karşılaşması üzerinden gelişen olaylar üzerine kuruludur. Yaşamları üzerinden Türkiye'nin yakın tarihi sunulur. Derin devlet, siyaset, gizli örgütler, çıkarcı gazeteciler, idealist gençler, entrika ve cinayetler üzerinden Türkiye'nin yakın geçmişi anlatılır.

Roman, İstanbul'da geçer. Başkahraman, eski gazeteci Adnan üzerinden gelişen olaylar aktarılır.

Romanda anlatıcı, kahramandır. Olaylar, roman başkişisi olan Adnan'ın ağzından aktarılır. Adnan, zaman zaman müşahit anlatıcı zaman zaman da kahraman anlatıcı rolü üstlenir.

> Müfit konuşmasını sürdürürken, Doğan hakkında bir şeyler bildiğimden nasıl bu kadar emin olabiliyor, diye düşündüm. Belki de sadece beni izlemekle yetinmemişler telefonlarımı da dinlemişlerdi. Öyleyse Doğan'ın beni defalarca aradığını, telesekreterime mesajlar bıraktığını da biliyorlardı. Neden olmasın, onlar için telefon dinlemek çocuk oyuncağıydı. Çoğu zaman savcıdan izin almaya bile gerek görmüyorlardı. Öyleyse Müfit bunu neden söylemiyordu? Beni

[366] Ahmet Ümit, **Patasana**, s. 50
[367] Aktaş, **a.g.e**. , s. 101
[368] Ümit, **Patasana**, s. 425
[369] Ahmet Ümit, **Kukla,** Everest Yayınları, Mayıs 2016, İstanbul

izlediklerini anlatmıştı, telefonu dinlediklerini de pekâlâ açıklayabilir, 'Doğan sana böyle mesajlar bıraktı. Senden ne tür bir yardım istiyor?' diye sorabilirdi.[370]

2.4.5. *Beyoğlu Rapsodisi*[371]

Roman, yazarın İstanbul'da geçen romanlarındandır. Adından da anlaşılacağı gibi Beyoğlu semti, romanın ana sahnesi durumundadır.

Eserde, Ahmet Ümit romanlarında sıkça karşılaşılan kahraman anlatıcının bakış açısıyla karşılaşılır. Roman kahramanlarından Selim, aslında romanın sonunda girdiği hapishaneden yazdıklarıyla geçmişe götürür:

> Yazgıya inanmam, ama olaylar bu düşüncemin yanlışlığını kanıtlamak istercesine ardı ardına sıralanmaya başladığında, bunları kurgulayan biri mi var diye endişelenmekten de kendimi alamam.
>
> Geçtiğimiz gün de böyle olmuştu. Asla bir araya gelemeyecek kişiler buluşmuş, hiç ilgisi olmayan olaylar birbirine bağlanmış, konular iç içe geçmiş; böylece biz üç eski kafadar, Beyoğlu'nun o kederli sonbahar günlerinde tuhaf bir serüvenin sert rüzgârıyla savrulurken bulmuştuk kendimizi.
>
> Üç kafadar derken, bendeniz Selim, arkadaşlarım Kenan ve Nihat'ı kastediyorum.[372]

Roman içinde, Selim'in baştan sona romanı hapishaneden yazmasının dışında roman içinde bazı mektup parçalarına rastlanır. Romancı, bazı evraklar aracılığıyla okuyucunun karşısına çıkmak durumunda kalır:[373]

"Mösyö Kenan,

Duyduğum habere gerçekten çok üzüldüm. Aysun gibi genç, hayat dolu bir insanın ölümü ne kadar trajik, ne kadar acı……."[374]

Fransız yazarın, kendisi için İstanbul'da araştırmalar yapan Aysun'un ölümünü mektup aracılığıyla öğrenir. Roman, kahraman anlatıcının, tanrısal ve müşahit bakış açısıyla birlikte diyaloglar ve mektuplarla zenginleştirilmiştir.

---

[370] **A.g.e**., s. 235
[371] Ahmet Ümit, **Beyoğlu Rapsodisi**, Everest Yayınları, Nisan 2016, İstanbul
[372] **A.g.e.**, s. 1
[373] Şerif Aktaş ,**a.g.e.**, s. 101
[374] Ahmet Ümit, **a.g.e.**, s. 487

2.4.6. *Kavim*[375]

Yusuf adlı bir adamın haç saplı bıçakla öldürülmesiyle başlayan cinayetler zinciriyle Başkomiser Nevzat ve ekibinin araştırmalarıyla ucu kadim dinlere, kutsal kitaplara uzanan bir romandır.

Romanda üç türlü bakış açısından söz etmek mümkündür. Birincisi romanda sık rastladığımız kahraman anlatıcıya ait bakış açısıdır. Bu kişi, olayların araştırıcısı, düğümü çözen Nevzat'tır. Nevzat, aynı zamanda anlatıcı konumundadır:

> Nusret'ten aldığım zarf kucağımda öylece duruyor. İçindekileri öğrenmek için sabırsızlanıyorum. Benim emektarı kenara çekip şu zarfın içindekilere baksam mı diye geçiriyorum içimden. Ama arkamdan gelen bir arabanın farları dikiz aynama yansıyınca vazgeçiyorum. İzlendiğimden değil ama izlenebileceğimden. Nusret öyle kolay kolay evhamlanmaz. Dosyadaki bilgiler onu ürküttüyse, bu iş sandığımdan daha tehlikeli olabilir. Böyle tehlikeli bir dosyaya sokak ortasında bakmak hiç akıllıca değil. En iyisi merkezde okumak, Ali ve Zeynep'in yanında.[376]

Kişi ve mekân betimlemesinde karşımıza zaman zaman hâkim bakış açısı çıkar:

> İskemleye oturmak üzereyken bir an duruyor. Sözlerimin gerçek olabileceğini sanıyor. Evgenia böyledir işte. Birini sevmişse, onun her söylediğine inanmaya meyillidir. Ama sesimdeki muzip tını ele veriyor beni. Gözleri yüzümde. Anlıyor şaka yaptığımı, en azından kuşku duyuyor. Başını sallayarak oturuyor tam karşıma.[377]

Olayların anlatıldığı kısımda ise, müşahit bakış açısıyla karşılaşıyoruz. Bu bakış açısında anlatıcı, yalnızca yaşananları nakleder. Ne kahramanın geçmişi ve geleceği ne de onun zihninden geçeni bilebilir.[378]

2.4.7. *Bâb- ı Esrar*[379]

Roman, Ahmet Ümit'in İstanbul dışında geçen romanlarındandır. Konya'ya bir otel yangını için rapor yazmaya gelen Karen Kimya'nın bu esnada geçmişe yaptığı mistik yolculuk ve cinayetleri kapsar.

Karen Kimya Greenwod adlı Amerikalı bir sigorta şirketi yetkilisinin Konya'daki bir otel yangını ile ilgili olarak şehre gelişi ve olayları araştırırken bir yandan zamanda yolculuk yaparak babası, Şems i Tebrîzî ve Mevlana üçgeninde iç hesaplaşmaları konu edilmiştir.

---

[375] Ahmet Ümit, **Kavim**, Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul
[376] **A.g.e**., s. 364
[377] **A.g.e**., s. 77
[378] Şerif AKTAŞ, **a.g.e**., s. 114
[379] Ahmet Ümit, **Bab- ı Esrar**, Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul

"Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir."[380]

Bâb ı Esrar romanında kullanılan bakış açısı, Ahmet Ümit'in hemen hemen bütün romanlarında kullanmış olduğu üzere, kahraman anlatıcıya ait bakış açısıdır.

Bu bakış açısında, olaya, mekâna, kişilere dair hemen her şey kahramanın gözünden göründüğü şekliyle onun yorumuyla birlikte verilir.[381]

Romanın başkahramanı Karen Kimya Greenwod'un bakış açısı romana hâkimdir. Olaylar, geçmiş ve yaşanan zaman diliminde onun ağzından aktarılır.

Otobiyografik karakterli bu bakış açısından yazılmış metinlerde kahraman- anlatıcı hem vakanın yaşandığı devirdeki halini, hem ferdi geçmişini, hem de anlatma zamanına ait dikkatlerini nakledebilir. Böylece üç ayrı zaman dilimine ait hususilikler sosyal şartları ile birlikte, bir vaka çevresinde ifade edilebilir. 'Kahraman- anlatıcı', çocukluk ve gençlik yıllarındaki halini ayrı bir insana aitmişçesine ele alabilir. Zira eserin vücut bulduğu anda, hayat tecrübesinin kendisini zenginleştirdiğini bilmektedir.[382]

Romanda, Amerika'dan Konya'ya otel yangınını araştırmak amacıyla gelen Karen, uçak yolculuğundan itibaren çocukluk yıllarını geçirdiği şehre ve babasına ilişkin anılarını hatırlamakta ve zamanda yolculuk yapmaktadır. Özellikle babasıyla geçirdiği zamanları, dergâh ve dervişleri, babasının Şah Nesim adlı pirinin peşinden gidişini ve annesiyle onu bırakmasını hatırlayarak okuyucuya aktarır.

"Kahraman- anlatıcı kendi yaşadıklarını anlattığı gibi başkalarından dinlediklerini veya kitaplardan okuduklarını da nakledebilir."[383]

Roman içinde Karen, gerek sevgilisi Nigel'in; gerekse İzzet Efendi'nin kendisine okuduğu şiirleri paylaşır. Özellikle Mevlânâ ve Şems'ten yapılan alıntılar göze çarpar:

> Tatlı bir ömür gibi gitmeye niyetlendin
> Ayrılık atını eğerledin inadına.
> Git, yeni ülkeler gör, büyülü diyarlarda gez.
> Ama benimle eğleştiğin toprakları da unutma, hatırla e mi!
>
> Gittin ey sevgili şimdi yollardasın
> Ayın değirmisini başına yastık yapmış uyumaktasın
> Güzel uykular, renkli düşler seninle olsun
> Ama bir zamanlar dizlerimde yattığını da unutma, hatırla e mi.[384]

---

[380] Şerif AKTAŞ, **A.g.e.**, s. 84
[381] **A.g.e.**, s. 100
[382] **A.g.e.**, s. 101
[383] **A.g.e.**, s. 112
[384] Ahmet ÜMİT, **Bâb- ı Esrar**, s.153

Kahraman- anlatıcı bakış açısıyla yazılmış eserlerde, olayların yansıması anlatıcının anlattıklarıyla sınırlıdır. Bununla birlikte anlatıcı, romanın gidişatında olayların nereye gideceğini, nasıl bir hal alacağını bilmeyen biri olarak da karşımıza çıkabilir.[385] Roman içinde de Karen'in anlattıklarının yanında bilinmeyen ve okuyucuda merak unsuru sağlayan bilinmezlikler, çözülmeyi bekleyen düğümler yer alır.

2.4.8. *İstanbul Hatırası*[386]

Ahmet Ümit'in bu romanında, diğer romanlarının hemen hepsinde gördüğümüz kahraman anlatıcıya ait bakış açısına rastlıyoruz. Bu romandaki kahraman anlatıcı Başkomiser Nevzat'tır. Bulunan bir ceset ve ardı sıra devam eden cinayetleri aydınlatan o ve ekibidir.

"Ayasofya'nın yan sokağına bırakılmıştı ceset, yolun üzerinde çapraz bir şekilde yatıyordu. Etraf oldukça sakindi. Ne Şefik, ne de Olay Yeri İnceleme'nin tuhaf giysili ortalıkta yoktu henüz. Ama hepimizden önce olay yerine gelen Zeynep, yanındaki iki resmi polisin de yardımıyla güvenlik çemberine almıştı kurbanın etrafını."[387]

Zaman zaman müşahit durumdaki bir anlatıcı görülür. Özellikle romandaki her bölümün başında şehre büyük katkılar sağlamış hükümdarlar ve onlarla özdeşleşmiş yapılarla ilgili bir sunuş yapılırken daha çok göze çarpar:

> Tanrı'nın evine bakıyordu Jüstinyen. Tanrı hep iyi davranmıştı ona. Soylu biri değilken sarayın yolunu açmıştı. Daha imparator bile olmadan Roma'nın kaderini belirleyen biri yapmıştı onu. İmparator amcası Justin'in arkasındaki gizli güçtü Jüstinyen. İmparatorluğun gerçek aklı, gerçek yüreği, gerçek cesareti ve vicdanıydı. Tanrı hep iyi davranmıştı ona.[388]

Müşahit anlatıcı zaman zaman ilahi karakterli anlatıcıya da dönüşür. Bunu hem bölüm girişlerinde yer alan sunularda hem de bizzat romanın anlatıcısı Başkomiser Nevzat'tan öğrenir:

"Tahmin ettiğim yerde bekliyordu beni Yekta. Handan'la Umut'un mezarlarının başında. Devasa iki selvi ağacının süslediği, Rauf Amca'yla Ayniye Teyze'nin de yattığı Eyüp'teki aile kabristanında…"[389]

Romanın sonuna doğru, parçaları birleştirip katili ya da katilleri bulmaya çalışan Nevzat, arkadaşları Demir ve Yekta'ya ulaşır.

---

[385] Şerif AKTAŞ, **a.g.e.**, s. 112- 113
[386] Ahmet Ümit, **İstanbul Hatırası**, Everest Yayınları, 9. Basım, Eylül 2014, İstanbul
[387] **A.g.e**., s. 323
[388] **A.g.e.,** s. 319
[389] **A.g.e.,** s. 549

2.4.9. *Sultanı Öldürmek*[390]

Romanda bakış açısı, hâkim bakış açısıdır. Tanrısal karakterli anlatıcı, olayların hem merkezindedir hem de yaşayan kişidir. Anlatıcı kahramanın ağzından olaylar nakledilir.

Roman içinde olan biten olaylar, başkahraman Müştak tarafından anlatılır. Sevgilisi ve kendisi gibi tarih profesörü olan Nüzhet'in ölümü, arkasındaki sır perdesi, romana konu olan Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethi gibi olaylar Müştak'ın ve onun iradesi doğrultusunda diğer kahramanların ağzından sunulur:

"Biri, sizi cinayet işlemekle suçladığında deliller bulur, tanıklar gösterir, bunun bir iftira olduğunu kanıtlamaya çalışırsınız, ama sizi itham eden kişi, bizzat kendinizseniz, ne yaparsınız?

O karlı öğleden sonra, Bahariye'deki evimde, sabırsızlıkla çalan telefonla başlamıştı bu tuhaf serüven."[391]

Romanda 'ben' anlatıcı sıfatıyla Müştak Serhazin tarafından bütün gelişmeler aktarılır.

2.4.10. *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*[392]

Ahmet Ümit'in bu romanında kahraman anlatıcıya ait bakış açısı görülür. Zaman zaman hâkim bakış açısına sahip olan bu kişi, bazı durumlarda olaylara şahitlik eden 'müşahit' durumundadır.

Roman, 31 Aralık yılbaşı gecesinde işlenen bir cinayetle başlar. Kitabın girişinden itibaren bize bu konuda bilgi veren anlatıcı Başkomiser Nevzat'tır.

> Polisin kâbusu, yılbaşı geceleridir. Herkesin gülüp eğlendiği, mutlulukla dans ettiği o gece, bizim için korkunç saatler demektir; öğleden sonra başlayıp yeni yılın ilk günü ışıyıncaya kadar süren, bir türlü bitmek bilmeyen kanlı, karanlık bir kâbus… Hiç şaşmaz, mutlaka bir vukuat çıkar.[393]

Olaylar birinci kişi ağzından, 'ben' şeklinde aktarılır. Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü gibi anlatıcı Başkomiser Nevzat'tır.

Roman, kahraman anlatıcının dışında diyaloglarla zenginleştirilerek oluşturulmuştur. Zaman zaman öngörü sahibi Başkomiser Nevzat'ın iç sesine de kulak verilir:

---

[390] Ahmet Ümit, **Sultanı Öldürmek**, Everest Yayınları, Ağustos 2016, İstanbul
[391] **A.g.e.**, s. 11
[392] Ahmet Ümit, **Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Basım, Aralık 2013
[393] **A.g.e.** ,s. 4

"Kış güneşine güvenme derdi babam. Aradan iki saat bile geçmemişti ama iyice serinlemişti hava. Bir saate kalmaz çökerdi karanlık. Karanlığa bir diyeceğim yoktu da yeniden kar başlamasa iyiydi."[394]

Cinayet soruşturmasında, mevsimsel zaman unsuru ile iç içe kahraman anlatıcının yorumlarına kulak verilir.

> Geniş bakır bacası işlemelerle süslenmiş, nar kırmızısı kömür parçacıklarının parlayıp söndüğü, ince uzun ocağın yanındaki masayı gösteriyordu. Ocağın hemen sağ tarafındaki yayvan tepsinin üzeri pişirilmeyi bekleyen kebap şişleriyle doluydu: Patlıcanlı, soğanlı, Adana, Urfa, çöp şiş, tavuk şiş, insanın aklına gelebilecek bütün kebap çeşitleri…[395]

Romanın anlatıcısı Başkomiser Nevzat, gözlemci, müşahit bakış açısıyla betimlemeler yoluyla okuyucuyu bilgilendirir.

2.4.11. *Elveda Güzel Vatanım*[396]

Ahmet Ümit, bu romanını 'tarihi' romanı olarak tanımlamıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi ve hürriyet aşığı Şehsuvar Sami'nin meşrutiyetin ilanından başlayarak Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması sürecini mektuplar yoluyla anlattığı romanıdır.

Roman, Şehsuvar Sami'nin, sevgilisi Ester'e yazdığı mektuplar şeklinde oluşturulmuştur. Pera Palas'taki otel odasından yazdığı mektuplar, on altı gün boyunca devam eder.

Ahmet Ümit'in diğer birçok romanında olduğu gibi kahraman anlatıcı ve birinci tekil şahıs 'ben' kullanılmıştır:

"Yine öğleye doğru uyandım. Oda hizmetlisi kadın alıştı artık bu halime. Ne zaman fırsat bulursa o zaman temizliyor odayı. Bazen üst üste iki gün girmediği oluyor içeriye. Sokaktaki hafiyeler gibi o da yolumu gözlüyor işini yapmak için."[397]

Şehsuvar Sami, cemiyetin içinde yer almak için terk etmek zorunda kaldığı Ester'e yazdığı mektuplarda kendiyle bir hesaplaşma içindedir. Affedilmekten ziyade anlaşılmak derdindedir:

"Evet, biliyorum kırgınsın… Belki de bana inanmayacaksın. Hala siyasi maksatlar peşinde olduğumu düşüneceksin. Hayır, şerefimle temin ederim ki böyle bir niyetim yok. Bunu bir

[394] **A.g.e.,** s. 316
[395] **A.g.e**., s. 325
[396] Ahmet Ümit, **Elveda Güzel Vatanım**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Basım, Aralık 2015
[397] **A.g.e**., s. 145

dertleşme sanma, günah çıkarma olarak da görme, bir tür kendi kendine hesaplaşma diyebilirsin."[398]

Şehsuvar Sami'nin mektupları yazdığı Cumhuriyet'in ilk yıllarıdır. Zaman içinde geri dönüşlerle 1908 Temmuz'una sık sık giden anlatıcı, olaylara tanıklık eden bir müşahit olur:

> Bilhassa Hürriyet Meydanı'nda, Hürriyet Kahramanı Enver Bey'i dinlerken… Evet, hiç unutamayacağım hatıralardan biriydi bu konuşma. O zamanlar binbaşı olan Enver'i ile kez bu kadar yakından görüyordum. Resneli Niyazi'den epeyce farklıydı. Evet, onun gibi korkusuzdu ama daha yakışıklıydı; gözlerinde öfkeden çok hırs vardı, hırs değil de tutku. Evet, sönmek bilmez bir tutku. Ve sonsuz bir kendine güven. Sonsuz bir kendine iman. Öyle ki, bir süre sonra hayallerini hakikat sanacaktı, daha mühimi etrafındakileri de inandıracaktı buna.[399]

Olaylara tanıklık eden Şehsuvar Sami, aynı zamanda müşahit- anlatıcı bakış açısını da kullanarak dönemi aktarır.

2.4.12. *Kırlangıç Çığlığı*[400]

Ahmet Ümit, bu son romanında, göçmen ve mülteci sorunlarının işlerken kahraman anlatıcıya ait bakış açısına başvurur. Olaylar, birinci tekil kişi aracılığıyla aktarılır. Realist unsurların yoğun olarak görüldüğü romanda Başkomiser Nevzat, yine sahnededir. Bu noktada kendisine yazar- anlatıcı demek hata olmayacaktır.

Romanın adının geldiği 'Kırlangıç Çığlığı'nın hikâyesini, kahraman anlatıcı olan Nevzat ve Evgenia arasında geçen diyalogdan öğrenilir:

" Masaya ulaşıncaya kadar hiçbir şey söylemedi. Derin bir sessizlik oluşmuştu aramızda. O anda duydum sesleri. Başımızın üstünde hızla uçan kırlangıçlar kül rengi gökyüzünü parçalara ayırıyorlardı."[401]

Evgenia'dan, göç esnasında yolda telef olan kırlangıçların, ölen arkadaşlarının arkasından ağıdı olduğunu öğrenir.

Kahraman anlatıcı rolü üstlenen Nevzat'ın zaman zaman tanrısal karakterli anlatıcıya dönüştüğü görülür:

"Çok şey vardı aslında korkacak. Ama annen yanındaysa… Bir kez daha anladım, Azez'e nasıl bir kötülük yapmak üzere olduğumu. Hayır, o kızı evlat edinecek, bağrımıza basacak,

---

[398] **A.g.e.,** s. 17
[399] **A.g.e**., s. 73
[400] Ahmet Ümit, **Kırlangıç Çığlığı**, Everest Yayınları, İstanbul, Mart 2018
[401] **A.g.e.,** s. 289

içimde büyüyen o yanlış hislere inat sevgiyle büyütecektik. Evet, başka ihtimal yoktu. Hiç değilse bir insanı kurtarmış olurduk. Böyle düşününce, bu karara varınca kendimi daha iyi hissetmeye başladım."[402]

Kahraman anlatıcı rolündeki Nevzat, gözlemci bakış açısıyla izlenimlerini de yer yer aktarır:

"Misafirleri ise sanki karşılarında bir azize varmış gibi hayranlık ve minnetle bakıyorlardı."[403]

Ahmet Ümit romanlarında çoğunlukla kaşımıza çıkan kahraman anlatıcıdır. Kahraman anlatıcı 'ben' şeklinde karşımıza çıkar. Çoğunlukla müşahit olan anlatıcı, aktardıklarında yorumdan uzak durur. İç monologlarla düşüncelerini açık eden anlatıcı rüya motifini kullanarak yorumlarını, bilinçaltı ile aktarmıştır.

2.5. Romanlardaki Şahıs Kadrosu

Olayların zuhurunda yer alan kişiler, romanın şahıs kadrosunu oluşturur. Roman içindeki rollerine göre birinci derece ikinci derece, figüratif kişiler gibi alt gruplara ayrılabilen şahıs kadrosu, Şerif Aktaş'a göre, arzu eden, iletişimde bulunan ve iştirak eden kişiler olmalıdır.[404]

Tip ve karakter ayrımı, şahıs kadrosunun zuhurunda önemli bir yere sahiptir. Bu kişilerin özellikle geçmişleriyle ayrıntılı bir şekilde tanıtılması karakter çözümlemesinde oldukça yardımcı olmaktadır.[405]

2.5.1. *Sis ve Gece*[406]

Sedat: Romandaki başkahramandır. MİT çalışanıdır. Evli ve iki kız çocuğu babasıdır. İyi bir aileden gelmektedir. Amcası İsmet'in gözetimindedir. Yasak bir ilişkisi vardır. Sevgilisi Mine'nin ve onun ortadan kaybolmasıyla başlayan roman, Mine'yi örgüt evi baskını sırasında, kendisinin yanlışlıkla vurması trajedisiyle sona erer.

---

[402] **A.g.e**., s. 156
[403] **A.g.e**., s. 80
[404] Şerif Aktaş, **a.g.e.**, Ankara, s. 150

[405] Milan Kundera, **Roman Sanatı,** Can Yayınları, 7. Baskı, Eylül 2017, İstanbul, s. 41
[406] Ahmet Ümit, **Sis ve Gece**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, Mart 2016

Teşkilat tarafından dışlandığını hisseden Sedat, MİT yapılanması içindeki gruplaşmalar sebebiyle çemberin dışına itilmiştir. Orta yaşlarda, kariyerin ile ilgili hesaplaşmaların ortasına düşen Sedat, Mine'nin aşkı ile bu çemberin dışına çıkar. Mine'nin gençliği, enerjisi, düşünceleri onu sıkıcı hayatının dışına çeker. Tam da bu sebeple bu ilişkiye saplanır.

Mine: Sedat'ın sevgilisidir. Anne babası ayrıdır. Yalnız yaşar. Genç ve güzel olan Mine, resim ile uğraşır. Rahat bir hayat tarazı olan Mine'nin, Fahri ve Sedat ile ilişkisi olmuştur. Sedat'tan hamiledir ve kaçar. Bir yanlışlık sonucu kaçarken Sedat tarafından vurulur ve ölür.

Yıldırım: MİT personeli ve binbaşıdır. Sedat'ın operasyon arkadaşıdır. Çatışma sırasında vurulur, ölür. Onun karakter özelliklerini Sedat'ın ağzından dinleriz: "Yıldırım Abi'nin evlilik, çocuk, aşk gibi konuları pek önemsemediğini bilirim. Aksine, mesleğimizden daha önemli olabilecek duygusal bağlılıkların görevimizi engellemesinden korkardı. Bu yüzden kadınlarla bağlılıklar değil, güvenli olmak koşuluyla geçici ilişkiler kurmaktan yanaydı."[407]

Gülseren: Yıldırım'ın eşidir.

Melike: Sedat'ın karısıdır. Evcimen, hassas bir kadındır.

İsmet: Sedat'ın amcasıdır. MİT'te üst düzey yöneticilerden biridir. Otoriter bir yapısı vardır. Sedat'ı ve dolayısıyla soyadlarını korumak için çabalar. Sedat'ı kontrol altında tutmak için operasyon konusunda takibe alır. Sedat ve Mine'nin ilişkisini öğrenen İsmet, Mine'nin örgüt üyesi olduğunu düşünmektedir.

Neriman Yenge: İsmet'in eşidir.

Mustafa: Sedat'ın emrinde çalışan MİT personelidir. İsmet, Sedat'ı takip ve kontrol için onu kullanır. Çalışkan; ancak pısırık biridir. Avukat, yaman bir sevgilisi vardır. Kıskanç bir âşıktır.

Özer Yılkı: Sedat ve ekibiyle girdiği çatışmada ölen teröristtir. Romanda fiziki tasviri yapılmaktadır: "Önce kuzguni siyah saçlarını görüyorum ölünün. İnanılmaz bir şey, sanki canlı gibi, saçları ne kadar parlak. Sonra yüzünü görüyorum. Otuz yaşlarında, dar alınlı, ince kaşlı; gözlerini kapamışlar, elmacık kemiğinin üstünde siyah bir delik var; 9 mm'lik bir merminin marifeti."[408]

Fahri: Mine ile aynı örgüte mensup biridir. Mine ile yakın bir ilişkisi olmuştur, onu sevmektedir. Sedat'ı sevmez; Mine'ye zarar verdiğini ve onu ortadan kaldırdığını düşünür. Sedat'ı ortadan kaldırmayı düşünüp plan yapar ve Sedat tarafından öldürülür.

[407] **A.g.e.,** s 15
[408] **A.g.e.,** s.26

Selin: Mine'nin Roma'daki arkadaşıdır. Babası, İtalya büyükelçiliğinde görevlidir.

Madam Eleni: Mine'nin ev sahibidir. Yaşlı, iyimser, kendi halinde Rum kökenli bir hanımdır. Eşini seneler önce kaybetmiştir. Kızı Maria ile Kurtuluş'taki evlerinde yaşamaktadır. Eşine ait hatıralarla dolu bir hayatı vardır. Tekerlekli sandalyeye bağlı olarak yaşar.

Maria: Madam Eleni'nin zekâ özürlü kızıdır. Mine'ye hayrandır. Mine'nin ölümünü aydınlatan kişidir. Ava meraklı babası, ölü hayvanları eve getirince korkan Maria'ya hayvanların uyuduğunu söyler. Uyuyan hayvanları depo olarak kullandıkları evin alt katındaki dolaba yerleştirmek Maria'nın işidir. Bir gün yaralı ve baygın bir şekilde merdivenlerde bulduğu Mine ablasını uyuması için dolaba yerleştirmek için bodrum katındaki büyük dolaba yerleştirir. Romanın sonunda evini taşıyan Mine'nin neden gitmediğini, onu unuttuklarını Sedat'a anlatır. Sedat'ı, Mine'nin yanına götürür.

Mösyö Koço: Madam Eleni'nin ölen kocasıdır. Eskilerde meyhane işleten Koço'nun en büyük hobisi büyük buzdolaplarıdır. Meyhane'den kalan alışkanlıkla, evin bodrum katını aslına uygun şekilde dizayn etmiştir.

Ari: Muhbirdir. İstanbul'da Rum topluluklarıyla ilgili bilgi sızdıran bir muhbirdir.

Metin Bey: Mine'nin babasıdır. Almanya'da işçidir. Kızının durumundan endişe ederek kızının ortadan kayboluşunu araştırır. Almanya'da kömür fabrikasında, güvenlik sorumlusu olarak çalışır. Kızından umudu kesince evini Ataşehir'deki diğer evine aktarır.

Van Gogh: Mine'nin kedisidir.

Ayça ve Gökçe: Sedat'ın ikiz kızlarıdır. İlkokul yaşlarındadırlar.

Sinan Dalya: Fahri'nin örgütten arkadaşıdır. Beyoğlu Mis Sokak'ta *Hurufat* adlı bir kitapevi vardır. Sedat, Fahri'nin ölümü ve Mine'nin ortadan kayboluşuyla ilgili kendisiyle görüşür. Fahri, Sinan ve Mine'nin arkadaşlık ve ilişkilerini bu sayede öğrenir.

Sevim Hanım: Mine'nin annesidir. Sedat'ın komşusudur. Mine'nin babasıyla evlilik ve boşanma süreçlerine, eşi Ceyhun ile ilişkilerine dair pek çok şey anlatır. Lise aşkı olan Ceyhun, okumak için başka bir şehre gidince ilişkileri yarım kalmıştır. Mine'nin babası Metin'le evlenip Almanya'ya gidince ilişkileri kesilmiş, bir yaz tatili Türkiye'ye gelince yeniden başlamıştır. Almanya'ya dönünce mektuplaşmalar devam etmiş ve boşanıp Ceyhun'la evlenmiştir.

Ceyhun: Sevim Hanım'ın eşidir. Eski aşkı, yeni eşidir.

Orhan: MİT teşkilatından Sedat'ın arkadaşıdır.

Şeref: Mine'nin oturduğu mahalledeki bakkal ve komisyoncu olan kişidir. Madam Eleni'nin kızı Maria'yı kaçırılmaktan kurtarmıştır. İşin altından farklı hesaplaşmalar çıkmıştır. Kendi emlak ve komisyon işleri bozulmasın diye suçu, mahalle kabadayısı Neco'nun üzerine atar.

Necati: Sedat'ı oturduğu sitedeki kapıcıdır.

Piç Neco: Eski sabıkalı kabadayılardandır. Maria'yı kaçırmak isteyen gençlerin kullandığı aracın sahibidir.

Cuma Dağlı: Çatışmada Sedat'ı vurmak isteyen simitçi kılığındaki kişidir. Fahri ve Sinan ile yakın arkadaştır. Fahri'nin babası askerden komutanıdır. Onun sayesinde kendisini babasıyla aldatan eşini ve babasını ortadan kaldırmıştır. Askerde olan babası, durumdan istifade etmeye kalkınca namusunu temizlemek için memleketine gelmiş; ancak ilk anda öldürememiştir. Eşini ve kızını alıp başka bir yere göçmüş, orada yeni bir hayat kurmuştur. Fabrikada çalışırken bir gün eve erken gelmiş ve eşi ile babasını yakalamış, her ikisini de satırla öldürmüştür. Müebbet hapis cezasıyla Çanakkale'de yatmaktadır. Fahri'ye olan gönül borcunu, Sedat'ı ortadan kaldırmak için kullanmış, izne çıktığı bir zamanı ayarlamış; ancak başarılı olamamışlardır.

Nazmi Bey: Fahri'nin babasıdır. Albay emeklisidir.

Salih: Mine'nin doktorudur. Zeynep Kamil Hastanesinde kadın doğum uzmanıdır. Mine'nin hamilelik süreci hakkında bili veren kişidir.

Gülizar: Zeynep Kamil Hastanesi'nde hemşiredir. Mine'ye yardım eden onu hamilelik sürecinde saklayan kişidir.

Gırnatacı Raif: Neco'nun babasıdır. Kitapta şöyle tasvir edilir:

"Rahmetli pederi Beyoğlu'nun eski gazinolarında bilmeyen yoktu. Meşhur Gırnatacı Raif'i. Kara yağız, uzun boylu. Bütün orospular yanıp tutuşurmuş babam için."[409]

Rolf Schinitz: Mine'nin babasının Almanya'da çalıştığı maden işletmesindeki özel polistir.

[409] **A.g.e.,** s. 225

2.5.2. *Kar Kokusu*[410]

Victor: Rus istihbaratından bir polistir. İri yapılı biridir. Eşi, tarafından terk edilmiştir. (Eşi, jimnastik öğretmeniyle kaçar.)

Nicolay: Rus istihbaratından bir polistir. Victor'un operasyon arkadaşıdır.

Yıldırım: Türk istihbaratının görevlendirdiği bir komiserdir. Rusya'daki Türk komünist yapılanmasının araştırılması ve yapının içten çökertilmesi ile ilgili çalışmalarda bulunur.

Mehmet: Türk kolektifinden bir öğrencidir. Bilinçli bir solcu, ayrıca avukattır.

Asaf: Komünist Parti Merkez Komite üyesidir. Türk kolektifinin durumu ve problemleriyle ilgilenir. Mehmet'in ölümü ve sonrasındaki dava süreciyle parti adına ilgilenen isimlerdendir.

Hikmet: Komünist Parti sekreteridir.

Cemil: Türk kolektifinden, Komünist Parti üyelerinden biridir. Kolektifin sanat sorumlusudur.

> Yirmi beş yaşındaydı. Kuzguni siyah saçları, bıyıkları, buğday rengi tenini olduğundan daha esmer gösteriyordu. Yabancı öğrencilerin çoğu İspanyol sanmışlardı onu. Dizginleyemediği bir heyecanı vardı, çoğu zaman coşkusu sağduyusunu bastırır, olmadık çıkışlar yapar, gereksiz tartışmalara neden olurdu. Bu heyecanın altında kendini gösterme duygusuyla yanıp tutuşan güçlü bir ego yatıyordu. Ama Cemil bu duygusunu devrimci romantizm diye açıklamayı daha uygun buluyordu. Teoriye yatkın bir zekâsı vardı. Bu niteliği unu zaman zaman ukalalaştırıyor, yoldaşlarının tepkisini çekiyordu. Ama kendisiyle öylesine meşguldü ki, yoldaşlarının tavrını fark ettiği pek söylenemezdi.[411]

Rosa: Mehmet'in sevdiği kız. Farklı bir kolektifte yer alır.

" Alman asıllı Brezilyalı kız. .. Moskova'nın kül rengi ışığında bile parıldamayı sürdüren altın sarısı saçlar, yüzündeki çocuksu anlamı pekiştiren bal rengi çiller, derin bir kuyu gibi gölgeli gözler… Kızın, 'Hola,' diyen genç sesi çınlar gibi oldu kulaklarında."[412]

Nina Andreyevna: Yemekhane sorumlusu olan kişidir.

Leonid: Kolektiflere ders veren üniversite hocasıdır. Mehmet'in öldürüldüğü gece onu karlar üzerinde bulan kişidir.

> Leonid, Türk kolektifinin sevgilisiydi. Ciddi bir öğretmenden çok, esprili bir arkadaş, içten bir dost gibiydi. Asıl mesleği öğretmenlik değildi. Üniversite'yi bitirdikten sonra uzun yıllar Dışişleri'nin memuru olarak Birleşmiş Milletler 'de çalışmıştı. Emekliliğinden önceki son beş yılını ise Sovyetlerin İstanbul Konsolosluğu'nda geçirmişti. Emekli olduktan sonra da partinin isteği üzerine Uluslararası Leninizm Enstitüsü'nde Türk komünistlerine öğretmenlik yapmaya başlamıştı. [413]

Oldukça düzgün bir Türkçesi vardı. Öğrenciler onun eski bir KGB ajanı olduğunu sanmış, hatta aralarından cesur olan birkaçı bu düşüncesini sesli olarak dile getirmişti. Leonid

---

[410] Ahmet Ümit, **Kar Kokusu**, Everest Yayınları, Kasım 2015, İstanbul
[411] **A.g.e.,** s. 74
[412] **A.g.e.,** s. 14
[413] **A.g.e**., s. 17

bunun yanlış olduğunu söylemiş ama gözlerinde tuhaf bir parıltıyla anlamlı anlamlı gülümsemekten de geri durmamıştı.

Ağarmaya yüz tutmuş, düz kumral saçlarını eliyle geriye doğru tarar, hep enerjik bir ifadeyle bakardı insanların yüzüne. O konuşurken dikkatle izlerseniz, ağzından çıkan her sözcüğün duygusal yansımasını yüzünde görebilirdiniz, bazen abarttığı da olur ama hiçbir zaman içtenliğini bozacak bir düzeye ulaştırmazdı bunu.[414]

Karısı Larissa on yıl önce bir uçak kazasında ölmüştü. Karısının ölümünden sonra birçok sevgilisi olmuş ama kadınlarla sürekli bir ilişki kuramamıştı. Aleksandra adında nükleer fizik mühendisi olan bir kızı vardı, Kiev'de bir santralde çalışıyordu."[415]

Can: Türk kolektifinde Leonid'in öğrencilerdendir. Kadınlarla arası iyidir. Merkez komite ile örgütler arasında kuryelik yapmıştır. Parti merkezindeki birçok ismi tanır.

"Can, temiz giysileri, bakımlı haliyle öteki yoldaşlardan hemen ayrılıyordu. Almanya'ya işçi olarak giden Kürt bir ailenin ikinci erkek çocuğuydu. Cemil ona, 'Zaza Kürtlerinin en yakışıklısı,' diye takılırdı. Almanya'da partilenmişti Can."[416]

Aleksandra: Leonid'in nükleer fizik mühendisi olan kızıdır. Kiev'de yaşar. Kendisinden yaşça büyük ve evli bir felsefe profesörüyle birliktedir. Hamiledir.

Konstantin Pavloviç Mihaylov: Aleksandra'nın üniversitede felsefe profesörü olan sevgilisidir.

Gözcü: Yıldırım'ın, Türk kolektifinin içine yerleştirdiği adamına taktığı isimdir. Onun aracılığı ile kolektif ve yapılanma hakkında bilgi edinir.

Kerem: "Türk komünistlerin en aykırı kişisi"[417] olarak tanımlanır romanda. Gruplara çok da dâhil olmayan, ani çıkışları olan, arkadaşlarıyla pek geçinemeyen biridir. Çocuklarla arası iyidir. Kerem, ajan olduğunu düşündüğü Mehmet'i öldürmüştür. Onun polis olup içlerine sızarak yapılanmayı çökertmek istediğine inanır. Mehmet'i öldürdükten sonra, daktiloda bir itiraf mektubu yazarak intihar eder.

Seryoşa: İhtiyar ivan'ın altı yaşındaki torunudur.

Beşir: Türk kolektifinden bir öğrencidir.

> Aslen Mardinliydi. O tatlı aksanı da olmasa kimse onun Kürt olduğunu anlayamazdı. Bir İsveçli kadar sarışındı, açık mavi gözlerinin pek etkileyici olduğu söylenemese de, kalkık küçük burnu, uçları adeta beyazlamış gibi duran uzun kirpikleri ve biçimli kaşlarının dört parmak üstünden başlayan kıvırcık sarı saçlarının bu iriyarı genç işçiye sevimli bir hava verdiği inkâr edilemezdi.[418]

---

[414] **A.g.e.,** s. 18
[415] **A.g.e.**, s.19
[416] **A.g.e.,** s.71
[417] **A.g.e.,** s. 66
[418] **A.g.e.,** s. 73-74

Cemil: Türk kolektifindeki gençlerden biridir. Romanda tasviri ş öyle yapılmıştır:

> Yirmi beş yaşındaydı. Kuzguni siyah saçları, bıyıkları, buğday rengi tenini olduğundan daha esmer gösteriyordu. Yabancı öğrencilerin çoğu İspanyol sanmışlardı onu. Dizginleyemediği bir heyecanı vardı, çoğu zaman coşkusu sağduyusunu bastırır, olmadık çıkışlar yapar, gereksiz tartışmalara neden olurdu. Bu heyecanın altında kendini gösterme duygusuyla yanıp tutuşan güçlü bir ego yatıyordu. Ama Cemil bu duygusunu devrimci romantizm diye açıklamayı daha uygun buluyordu. Teoriye yatkın bir zekâsı vardı. Bu niteliği onu zaman zaman ukalalaştırıyor, yoldaşlarının tepkisini çekiyordu. Ama kendisiyle öylesine meşguldü ki, yoldaşlarının tavrını fark ettiği pek söylenemezdi. En iyi anlaştığı kişi Şerif'ti.[419]

Turgut: " Temiz bir yüzü vardı, kolektiftekilerin çoğu gibi orta boyluydu. Siyah saçlarının tersine, bıyıkları parlak bakır rengiydi. Kıbrıslıydı Turgut, belki de Eli'yi bu yüzden seçmişti."[420]

"…kendi partisindeki yasal çalışma yerine TKP'nin fırtınalı yaşamını seçmişti. O da Can gibi kurye olarak çalışıyordu."[421]

> Sekreter atanmadan önce oybirliğiyle muhtar seçilmiş, kolektifin yönetsel işleriyle ilgilenmişti. Bu işi pekâlâ da iyi yürüttüğü söylenebilirdi. Ama sekreterin atanması uzadıkça, başta onu yetersiz bulan Durmuş olmak üzere, bazı yoldaşların tepkisini çeker olmuştu, neyse ki sonunda parti merkezi Hikmet'i sekreter olarak atamıştı da, büyük tatsızlıklara yol açılmadan Turgut yeniden kendi kabuğuna çekilip derslerine çalışmaya, sevgilisiyle rahatça birlikte olmaya başlamıştı. Spor karşılaşmalarının aranan elemanlarından biriydi; özellikle de futbolda amatör bir kümede oynayacak kadar yetenekliydi.[422]

Nejat: Türk kolektifinden bir gençtir. Romanda şöyle tasvir edilir:

> En uzun boylu olanlarıydı, kumraldı, henüz yirmi altısında olmasına karşın saçları şimdiden açılmaya başlamıştı. İstanbul'da yaşıyordu; ailesi yıllar önce Bulgaristan'dan gelmişti Türkiye'ye. O da Cemil gibi çocuk denecek yaşta atılmıştı kavgaya. Lise çalışmasında her kademede bulunmuş, önemli bir görevdeyken artık yaşının büyüdüğü gerekçe gösterilerek alınıp kenara konulmuştu. Buna hiç itiraz etmemişti, o verilen her görevi yerine getirmeye hazır, su katılmamış bir parti işçisiydi.[423]

Nejat, evlidir. Bir kızı vardır. Özel bir şirkette çalışmaktadır. Partinin görevlendirmesi sonucu ailesini bırakıp Moskova'ya gelmiştir.

Pepe: Brezilya kolektifinden bir gençtir. Kıvırcık saçlı, yapılı bir vücuda sahip, güler yüzlü bir gençtir. Kendi kolektifinin en gösterişli gencidir.[424]

Sanchez: Nikaragua grubu sanat sorumlusudur.

Vladimir: Uluslararası Leninizm Enstitüsü'nün vefat etmiş eski dekanıdır.

Aleksey: Kolektiflerin yer aldığı sitenin aşçısıdır. Cinayetin çözülmesinde önemli bir yeri vardır.

Alyoşa: Aleksey'in Afganistan'da savaşan oğludur.

Özbekistanlı Tahir: Kolektiflerde ders veren felsefe hocasıdır.

Ustin Petroviç: Uluslararası Leninizm Enstitüsü'nün Moskova'daki binasının kapıcısıdır.

---

[419] **A.g.e.,** s. 74
[420] **A.g.e.,** s. 75
[421] **A.g.e.,** s. 75
[422] **A.g.e.,** s. 76
[423] **Ag.e.,** s. 77
[424] **Ag.e.,** s. 145

Yuriy Konstantinoviç: Okul dekanıdır.
Filistinli Musa: Kıvırcık, siyah saçlı bir gençtir. Kolektifte yer alır. İsrail komandoları baskınında sağ elini yitirmiştir.
İlona: Alman kolektifinin en güzel kızlarındandır.
Sevetlana Antolyevna: Enstitünün ekonomi politik profesörüdür. Kırk yaşını aşmış, ince yapılı, yeşil gözlü güzel bir kadındır. Leonid'in arkadaşıdır.
Andrey Alegoviç: Leonid'in eski bir dostudur. Rus kolektifinin aktif isimlerindendir. Mehmet'in ölümünü araştıran ekibin başında yer alır. İstihbaratçıdır. KGB amirlerindendir.
Sergey Atoliyeviç: kolektiflerin kaldığı sitenin görevlisidir.

2.5.3. *Patasana*[425]

Romanda şahıs kadrosunu iki türlü ele alınabilir. Birincisi günümüz kahramanları, ikincisi ise tarihi şahsiyetlerdir.

Romanda geçen kahramanlar şunlardır:

Esra Beyhan: Romanın ilk bölümünün başkişisidir. Kazı başkanıdır. Gaziantep'e gelen ekibin başındadır. İstanbul'da yaşamaktadır. Eşinden boşanmış, tek başına yaşayan bir akademisyendir. Yüzbaşı Eşref'le duygusal bir ilişkisi vardır. Bir bayan olarak tek başına ayakta durma savaşı veren güçlü bir kadındır.
Yüzbaşı Eşref: Antep yöresinde görevli bir askerdir. Yıllarca sınır bölgelerinde görev yapmış başarılı, devletine sadık bir askerdir. Terörle mücadelede etkin görev almıştır. İşlenen cinayetlerde arasında bağlantı kurmaya çalışmaktadır. Yöreyi ve insanları çok iyi analiz eder. Esra ve ekibine yardımcı olmaktadır. Esra'ya duygusal anlamda yakınlık duymaktadır. Eşinden boşanmış, bir kız çocuğu babasıdır. Eski eşi ve kızı İstanbul'da yaşamaktadır.
Timothy Hurley: Aslen Amerikalıdır. Ölü diller uzmanıdır. Esra'nın daveti ile ekibe dâhil olur. Tabletleri çözen kişidir. Yöreyi ve insanları çok iyi tanır. Yöredeki ilk çalışmaları değildir. Derin tecrübeleri vardır. Esrarengiz cinayetleri bizzat işleyen, tarihin intikamını alan kişidir. Cinayet işleme sebebi ise, tehcir ile yaşadıkları topraklardan sürülen bir ailenin Ermeni kökenli çocuğu olarak yaşadıkları yer alır. Ailesinin ölümüne sebep olanları ortadan kaldırarak geçmişin intikamını alır.

[425] Ahmet Ümit, **Patasana**, Everest Yayınları, Haziran 2014, İstanbul

Abid Hoca: Yöredeki nüfus sahibi kişilerdendir. Halkı, kazı ekibine karşı kışkırtan gerici bir kişidir. Kazının yapılmasını bir tür uğursuzluk olarak görür.

Hacı Settar: Kazı ekibine destek olan kişilerdendir. Halk tarafından sevilen, saygı duyulan biridir. Kazı devam ederken cinayete kurban gider.

Patasana: Romanın ikinci bölümünün ana kahramanıdır. Ardında bırakmış olduğu tabletler aracılığıyla yaşadıklarını aktarır. Kral Pisiris'in baş danışmanı ve saray yazmanıdır. Fiziksel olarak esmer ve çelimsiz olduğu kendi ağzından öğrenilir. Kendisini kurtarmak için babasını öldürten Kral Pisiris'e karşı, Asur kralı ile işbirliği yapmış ve Hitit ülkesinin yıkımına sebep olmuştur.

Pisiris: Hitit ülkesi kralıdır. Çirkin, kıskanç ve zalimdir. Kendisini kurtarmak için Patasana'nın babasını ölüme göndermiş, sinsi bir kişiliktir. Ayrıca Patasana'nın sevdiği kadın Aşmunikal'ı haremine almış, daha sonra da karnında çocuğu ile ölümüne sebep olmuştur.

Orhan: Esra'nın ayrıldığı eşidir.

Kemal: Kazı ekibinde yer alır. Elif ile sevgilidir. Kıskanç biridir. Kazı esnasındaki cinayetlerden birine kurban gider.

Elif: Kazı fotoğrafçısıdır. Kemal'in sevgilisidir. Kazı esnasında yolları ayrılır. Kemal'i sevmemektedir. Duygusal biridir. Kemal'in ölümüyle sarsılır, vicdan azabı çeker.

Teoman: Kazı ekibindendir. Uzlaşımcı yönüyle dikkat çeker. Ayrıca boğazına düşkün biridir.

Bernd: Kazı ekibindendir. Alman asıllıdır. Soğuk, mesafeli duruşuyla dikkat çeker. Ermeni asıllı eşinin ailesinin yaşadıkları ve Ermeni tehciri dolayısıyla Türklere tepkilidir.

Vartuhi: Bernd'in çok sevdiği eşidir.

Fayat: Hacı Settar'ın kız kardeşinin oğludur. Gerici bir karakter olarak karşımıza çıkar.

Puduha: Kral Pisiris'in haremine alınan ilk kadındır. Aşmunikal'ın hamile olduğunu krala bildirmesiyle ölümüne sebep olur.

Murat: Kazı ekibindendir. Esra'nın öğrencisidir. Genç ve çalışkan bir arkeologdur. Mistik güçlerle bugünü bağdaştırır.

Halaf: Kazı ekibinin şoförü ve aşçısıdır. Yöre halkındandır. Çok lezzetli yemekler yapar.

Çolak Memili: Minibüs şoförüdür. Define avcısıdır. Cinayetler işlendiğinde şüphe edilen kişilerden biri olur.

Araras: Patasana'nın babasıdır. Saray başyazmanı ve kralın baş danışmanıdır. Mükemmeliyetçi ve baskın bir karakterdir. Kral Pisiris tarafından komplo ile öldürtülür.

Mitannuva: Patasana'nın örnek aldığı, onu yetiştiren ve çok seven büyük babasıdır.

Rojin: Hacı Settar'ın son karısıdır.

Şehmuz: Rojin'in emmioğludur. Minibüs'te muavinlik yapar.

Kurmay Albay Salih Sorgun: Eşref'in Kuleli Askeri Lisesi'nden okul komutanıdır.

Tunnavi: Mitannuva'nın ilk karısıdır. Oğlu Araras'ı doğururken ölür. Mitannuva bu yüzden oğlunu sevemez.

Hattuç Nine: Esra ve ekibine yardımcı olan köylü bir kadın.

Gâvur Nadide: Asıl adı Nadya. Gregoryen- Ermeni asıllıdır. İşlenen cinayetler ile otuz yıl öncesi işlenen cinayetler arasında bağlantı kurmaya çalışan Timothy'nin araştırdığı biridir.

Salim Bey: Esra'nın babasıdır. Felsefe ili ilgilenir. Kızından yedi yaş büyük Nilgün'e âşık olup eşinden ayrılır.

Rüstem Bey: Antep'teki arkeoloji müzesi müdürüdür.

Valvaziti: Başrahiptir. Patasana ve ailesini yakından tanır. Kralına ve ülkesine sadık biridir. Patasana'nın, sırlarını bilmesinden çekindiği biridir. Yaşlıdır ve kısa süre sonra ölür.

Bedirhan ve Seyithan: Teröristtirler. Yüzbaşı Eşref'in çatıştığı kişilerdir.

Maho: Kazı ekibi başındaki işçidir.

Casim: Kaçakçıdır. Kazı devam ederken Eşref ve ekibi tarafından yakalanırlar. Çeşitli tarihi eserleri çalmışlardır.

Selo: Kazı bekçisi.

Reşat Ağa: Korucu başıdır. Yöredeki en büyük aşiret olan Türkoğlu aşiretinin başıdır.

Aşmunikal: Patasana'nın sevdiği kadındır. Kral Pisiris tarafından hareme alınır. Okumaya oldukça meraklı biridir. Patasana ile önceden tanışırlar. Sarayın kütüphanesinde Patasana'dan dersler alır. Aralarında bir aşk başlar. Hamile kalması ve Kral Pisiris'in bunu öğrenmesi ile intihar eder.

Nilgün: Salim Bey'in sevgilisidir.

Tiglatpileser: Acımasız Asur kralıdır. Karşısına çıkan herkesi ve her şeyi yerle bir etmekten çekinmez. Kral Pisiris'in tuzağıyla Patasana'nın babası Araras'ı öldürtür. Patasana, ilerleyen dönemde Asur kralı ile iş birliği yaparak Pisiris'i öldürtür.

Mr. David: Antep'teki Amerikan Hastahanesi başhekimidir. Timohty'nin yakın arkadaşıdır. Elif'in yaralanması ile Esra ve arkadaşlarıyla çok ilgilenir.

Nicholas: David'in babasıdır. Otuz yıl önce yörede işlenen cinayetler ile ilgili Esra'ya bilgi verirler.

Sakıp Amca: Nicholas'ın arkadaşıdır. Esra ile otuz yıl önce işlenen cinayetler hakkında konuşurlar.

2.5.4. *Kukla*[426]

Roman, eski bir gazeteci olan Adnan Sözmen'in, üvey kardeşi Doğan'ın yasa dışı işleri ile yakınçağ Türkiye tarihine ışık tutan gelişmeleriyle derin devlet, gizli örgütler ve tetikçiler arası ilişkileri ele alır.

Romanın ana kahramanı Adnan'dır. Onun nezdinde bütün kahramanların az ya da çok bilgisine ulaşırız.

Adnan Sözmen: Gazeteciliğin son demlerini yaşayan orta yaşlarda biridir. Romanın ilk sayfasından itibaren onun çevresinde gelişen olayları okuruz. Adnan, çalıştığı gazeteden atılır. Üvey kardeşi Doğan'ın entrikalı cinayetleri ve ona ulaşması ile hayatına yeni bir soluk katar. Yeni bir gazete bünyesinde daha güçlü bir yer edinir. Adnan, eşi Funda ile boşanmış, Umut adında bir oğlu vardır. Yalnız yaşar. Alkole yoğun bir şekilde düşkündür. Babasından kalma klasik arabasına oldukça düşkündür.

Gençlik dönemlerinde sol görüşlü bir öğrenci olmuş, sık sık kardeşi ile karşı karşıya gelmiştir.

Eski eşi Funda ile yaşadığı tartışma sonunda tasvirini kendi ağzından okuruz:

"Çizgileri her gün biraz daha derinleşen yüzümde, benim bile çözmekte zorlanacağım karmakarışık bir anlam vardı. Yorgundum, kederliydim, endişeliydim. Altlarında siyah torbacıklar oluşmaya başlayan gözlerim karasızlıkla bakıyordu."[427]

Adnan'ın roman içindeki varlık sebebi, gazeteci kimliği ile birlikte gerçekleri açığa çıkarmak, derin devlet ve içindeki gizli hesaplaşmaları ortaya çıkarmaktır.

Doğan Sözmen: Adnan'ın üvey kardeşidir. Kardeşi Adnan tarafından uzun boylu, kır saçlı, yakışıklı olarak tanımlanır.[428] Doğan, geçmişte yasak işlere bulaşmış bir tetikçidir. Romana dâhil oluşu da bu gizli ve derin güçlerin peşini bırakmayışı ile bağlantılıdır. Oldukça zeki biridir. Gençlik dönemlerinde aşırı sağ grupların içinde yer almıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü öğrencisiyken siyasi olaylar nedeniyle hapse girmiş çıkmıştır. Yatılı okulda okumuştur. Kardeşi ve üvey babasına minnet etmemek için evden ayrılmıştır. 1980 darbesi sonrası devlet tarafından cinayetlerde gizli bir silah olarak

[426] Ahmet Ümit, **Kukla**, Everest Yayınları, Mayıs2016, İstanbul
[427] **A.g.e**., s. 88
[428] **A.g.e**., s. 15

kullanılmış, karanlık güçlere hizmet etmiştir. Romanın sonunda "Binbaşı" lakaplı, Müfit tarafından öldürülür.

Tolga: Adnan'ın çalıştığı gazetenin fotoğrafçısıdır. İşinin erbabı biridir. Romanda tasviri şöyle yapılmıştır:

"Gençlerin içinde en çok onu severdim. Biraz laubaliydi, ama işinin erbabıydı. İki yıl önce, yani henüz haber yapma yeteneğimi yitirmemişken hep onu alırdım yanıma."[429]

Bahri Narman: Adnan'ın çalıştığı eski gazetesinin genel yayın yönetmenidir:

> …..gazeteyi yönetmekten çok kendini ispat için uğraşıp duruyordu. Özgüveni zayıf olduğu için sert yöntemlere başvurmaktan çekinmiyordu. Ama hakkını da yemeyelim, Bahri Narman günümüz gazete patronlarının tam aradığı adamdı. Uyanıktı, ataktı, iki dil biliyordu daha da önemlisi gazetecilik kadar ticaretten, işletmecilikten de anlıyordu.[430]

Zeki ve hırslı bir yapıya sahiptir. Gazetede hızlı bir yükseliş yaşamıştır.

Funda: Adnan'ın eski eşidir. Büyük bir reklam şirketinde müşteri temsilciliği yapmaktadır. Sevgilisi Ethem ve oğlu Umut'la yaşamaktadır. Nergis çiçeklerini çok sevmektedir. Eski eşi ile dost kalabilmiştir.

Füruzan Hanım: Adnan'ın dört numarada oturan komşusudur. Eşini altı ay önce kaybetmiş, iyi kalpli bir kadındır. Eski İstanbullu 'dur. Tasviri şöyle yapılmıştır:

> Füruzan Hanım'ın yaşı yetmişin üzerindeydi, ama kendisini bırakmamıştı, onu hiç saçı başı dağınık, gelişigüzel elbiseler içinde görmemiştim. Merhum Müştak Bey gibi her zaman şık, her zaman nazik, her zaman ölçülüydü. Bunu nasıl başarmışlardı bilmiyorum, ama elli yıl mutlu bir beraberlik sürdürmüşlerdi.[431]

Müştak Bey: Füruzan hanımın eşidir. Vefat etmiştir. Emekli hâkimdir. Bir zamanlar sıkı bir içicidir.

"Müştak Bey hala karısına âşık gibiydi. Ona bakarken feri kaçmış gözleri ışıkla dolar, ondan bahsederken kanı çekilmiş ince dudakları tatlı bir gülümseyişle canlanırdı. Eşinin bir zamanlar Moda Plaj güzeli seçildiğini de fısıldamıştı kulağıma, ama Fürüzan Hanım bundan hiç söz etmemişti."[432]

Şekip ince: Adnan'ın çalıştığı gazetedeki diğer bir kişidir. Yayın yönetmeniyle arası pek yoktur. Kendi bağımsız gazetelerini çıkarmayı düşünmektedir. Adnan'a da iş teklif eder.

Güngör ve Yalvaç: Polis memurlarıdır. İşlenen cinayetlerle ilgili olarak Adnan'la yolları kesişir. Romanın sonunda, kardeşi Doğan'ın bıraktığı bilgiler ve belgeler ışığında cinayetlere karıştıkları anlaşılır. Aşiret reisi Selahattin Kaytan ve adamları tarafından öldürülürler. Romanda Adnan tarafından tasvirleri yapılmıştır:

---

[429] **A.g.e**., s. 1
[430] **A.g.e.,** s. 8
[431] **A.g.e**., s. 245
[432] **A.g.e**., s. 245

> Benden bir baş kadar daha uzundu. Bir ayı gibi, adımlarını içeri atarak yürüyordu. İri kafasındaki sık saçları yer yer kırçıllaşmıştı, elmacık kemikleri çıkı, göz çukurları derindi. Göz çukurlarının derinliği kahverengi gözlerini iyice koyulaştırıyordu. Bu gözlerde zekâdan çok insanı ürküten bir sertlik vardı. Sol tarafındaki Güngör ise amirinden oldukça farklıydı. Orta boyluydu, ama atletik bir vücuda sahipti, ablak yüzü çıkık bir alınla taçlanmıştı, bal rengi gözleri insana kuşkuyla bakıyordu. Bu bakışların arkasındaki beyin konusunda henüz kararımı vermiş değildim; Güngör gerçekten de zeki biri miydi yoksa kurnazlık yapmaya çalışan basit bir polis miydi ilerde anlayacaktım.[433]

Rauf: Emekli baş komiserdir. Adnan'ın gazetecilik hayatında olduğu sürece sevdiği, işini düzgün yapan iyi bir polistir. Romanda da tasviri Adnan tarafından yapılmıştır:

> ……şişman, çopur suratlı, insana hep kederli bakan, kel Rauf'tu bahsettiği komiser. O da en az Yalvaç kadar iri yatıydı. İlk bakışta insana korku veren sert bir görünüşü vardı, ama tanıdıkça o kadar da kötü bir adam olmadığını anlardınız. Gazetecilerle tatlı sert bir ilişkisi vardı. Polisin işi bitinceye kadar bizi olay mahalline kesinlikle sokmazdı. İri bedeniyle tam bir karşıtlık oluşturan tiz sesiyle, 'Katiyen olmaz, cinayet mahalli incelenmeden, değil siz, rahmetli Abdi İpekçi mezarından kalkıp gelse, sokmam,' derdi.[434]

Yılmaz Babür: Arif ve ekibinin çıkarmayı düşündüğü muhalif gazete için düşündükleri yayın yönetmenidir. Geçmişte iyi işler yapmış bir gazetecidir. Gazeteciliğin yanında televizyon kanallarında haber yorumları da yapar.

Arif: Adnan'ın eski gazeteden arkadaşıdır. Adnan'ı Müfit ile tanıştıran kişidir. Adnan roman arasında karakteri ile ilgili bilgi verir:

"Arif iyi bir gazeteci sayılmaz, ama insanları iyi tanır, kiminle iş yapılacağını, kiminle yapılmayacağını çok iyi bilir."[435]

Keriman Abla: Doğan'ın annesi, Adnan'ın üvey annesidir. Kansere yenik düşmüştür.

Tufan Abi: Adnan'ın gazetecilikten tanıdığı büyüğüdür. Spor haberleri sunan bir gazetecidir. Vefat etmiştir.

Müfit: Emniyette, terörle mücadele biriminde çalışan, 'Binbaşı' lakaplı kişidir. MİT'te görev almıştır. Doğan'ı yetiştiren kişidir. Doğan, Bekir Kaytan, Güngör ve Yalvaç ile bir grupları vardır daha önce. Ancak yaptıkları kirli işler ve durumların değişmesi ile hepsi birbirini imha yoluna gitmiştir. Romanda tasviri şöyledir:

"Benim boylarımdaydı, siyah saçları seyrelmiş, yer yer ağarmaya başlamıştı. Açık kahverengi gözlerindeki o belirgin güven duygusu da olmasa yüzünde dikkat çekici hiçbir özellik yok denebilirdi. Elli yaşlarında olmalıydı, ama koyu gir takım elbisesinin içinde dimdik duruyordu."[436]

Orhan: Otopsi için Karaca Ahmet Mezarlığı'na gelen doktordur.

Ercan: Orhan'ın yardımcısıdır. Uzun boylu, atletik yapılı, omuzlarına dökülen kumral saçları vardır.

Mürsel: Savcıdır. Otopsi için mezarlıkta bulunur.

---

[433] **A.g.e**., s. 99
[434] **A.g.e.,** s. 104
[435] **A.g.e**., s. 243
[436] **A.g.e**., s. 201

Demet Hümay: Doğan'ın sevgilisidir.

> Buluşacağım kadın, en köşede, sırtı aynalı duvara, yüzü dışarıya dönük olarak oturan şu siyahlı kadın olmalıydı… Hoş bir gülümseyişi vardı…..Otuz yaşlarında olmalıydı. Omuzlarına dökülen siyah saçları gibi koyu renk bir bluz giymişti. Teni saçının tersine insanı şaşırtacak kadar beyazdı. İnce bir yüzü vardı, düzgün kaşlarının altında, pek de uzun olmayan kirpiklerinin arasından koyu yeşil bir çift göz kederle bakıyordu….. Büzülmüş kalın dudakları, gözlerindeki kederi tamamlıyor, makyajsız yüzünü daha ince, daha solgun gösteriyordu.[437]

Erol: Adnan'ın gazeteden arkadaşıdır. Çapkınlığı yüzünden iki evliliği de bitmiş bir gazetecidir.

Nedim: Erol'un yakın arkadaşıdır.

Gisella: İtalyan gazetecidir. Nedim ve Erol'la daha önce Roma'da PKK lideri Abdullah Öcalan'ın mahkemesinde tanışmışlardır. Romanda fiziksel tasviri şöyle verilmiştir:

"Gisella açık kumraldı. Sarıya yakın saçları omzuna kadar iniyordu, biraz büyükçe, ama kemikli yüzüne çok yakışan kalın dudakları, insana öpüşmenin erdemlerini anımsatıyordu."[438]

Rosalina: Gisella'nın arkadaşı olan İtalyan gazetecidir. Romanda şöyle tasvir edilmiştir:

> Kadıncağız oldukça zayıftı, kalın kaşlarının altındaki açık renk gözleri, çıkık elmacık kemiklerinin iyice derinleştirdiği göz çukurlarından arsız, neredeyse bir tartışma başlatacakmış gibi sert bir ifadeyle bakıyordu insana. Bu kadarla kalsa iyi, uzun esmer yüzünde ilk dikkat çeken yer, ince dudaklarının üzerindeki koyu renk tüylerdi. Tüy dediğime bakmayın, kadının dudağının üstündekiler yeniyetme bir delikanlının terlemeye başlayan bıyıkları kadar kalındı.[439]

Selahattin Kaytan: Bekir Kaytan'ın kardeşidir. Urfalıdırlar. İstanbul'a abisi Bekir'in ölümünü araştırmak, katilleri cezalandırmak için gelmiştir. Tarlabaşı'ndaki otellerinde kalır. Romanda şöyle tasvir edilir:

"Otuz yaşlarında uzun boylu, kısa saçlı, çakır gözlü, gür bıyıklı, oldukça yakışıklı bir adam. Nazik diyemeyeceğim ama yol yordam bilen biri."[440]

Filiz: Arif'in kızıdır. Romanda tasviri yapılmıştır:

> Bizim Umut'tan bir yaş daha küçüktü. Hukuk fakültesinde okuyordu. On beş yıl kadar önce Basınköy'de altlı üstlü dairelerde komşuluk yapmıştık Ariflerle. O sıralar bizden çıkmazdı. Çok güzel bir çocuktu. Atkuyruğu yapılmış bal rengi saçlarını sallayarak, Umut'la birlikte koşturuyorlardı evin önündeki küçük bahçede.[441]

Bilge: Arif'in ilk karısıdır:

> Sanılanın tersine kadınlar, erkeklerden daha mantıklıdır, ama bu konuda hemcinslerinin hiçbiri Bilge'nin eline su dökemez. Onun yanlış bir karar verdiğini ya da söylediklerinin dışına çıktığını hiç görmedim. Aşırılıklardan uzak, kendi çizdiği alanda mutlu olmasını bilen ender insanlardan biriydi. Belki çok renkli bir insan değildi, hatta kimilerine göre sıkıcı bile sayılabilirdi, ama Arif'le çok iyi uyum sağlamışlardı.[442]

Nusret Kıvılcım: Adnan'ın çalıştığı yeni gazetenin genel yayın yönetmenidir. Ilımlı, işten anlayan biridir.

---

[437] **A.g.e**., s. 293
[438] **A.g.e**., s. 315
[439] **A.g.e**., s. 316
[440] **A.g.e**., s. 332
[441] **A.g.e.,** s. 338
[442] **A.g.e**., s. 342

Remzi: Selahattin'in şoförüdür.

Abraham: İsviçre'de yaşayan Yahudi bir mücevheratçıdır. Doğan'ın arkadaşıdır. Antika saat satar, elmas işiyle ilgilenir. İsviçre'de üç katlı bir iş yeri vardır. Bu iş yerinde ayrıca bankerlik de yapar, banka işleriyle ilgilenir. Gizli hesaplaşmalar sonucunda öldürülür.

İzzet Bey: Emniyette amirdir. Romanda tasviri yapılmıştır:

"İzzet orta boylu, tombul, gümüş saçlı, güleç yüzlü bir insandı. Gözkapakları düşük olduğu için, gece iyi uyumamış izlenimi uyandırıyordu. Bu hali sevimliliğini daha da arttırıyordu."[443]

Nejat Gök: Ülkücü bir milletvekilidir. Doğan'ın yirmi küsür yıl önceden arkadaşıdır. Maltepe Askeri Tutukevi'nde birlikte yatmışlardır. O dönem birini öldürmek suçundan içerde yatmışlardır. Orta boylu, kızıl saçlıdır. Balıkesir Bigadiç'lidir. Eczacılık eğitimini yarım bırakmıştır.

"……. O keskin bakışlı, incecik çocuk gitmiş, yerine balıketinde, al yanaklı, ay suratlı bir adam gelmişti. Ama kırçıllaşmaya başlayan gür kızıl saçları hala geçmişteki o çocuktan izler taşıyordu."[444]

Resul Çoban: Doğan'ın ekibindendir. Uzun boylu, esmerdir. Hapiste hastalanır. Ruhsal bir çöküntü yaşar. Sapanca'da babasının köyünde yaşar. İnzivaya çekilmiştir. Romanda ayrıntılı tasviri verilmiştir:

> Başında, kahverengi ucuz bir bere, sırtında tiftiği çıkmış balıksırtı bir ceket, bacaklarında kalın kadifeden yeşil bir pantolon, ayaklarında siyah lastikten pabuçlar vardı. Neredeyse göğsüne kadar uzanan sakalları ile elindeki yeşil tespih görüntüyü tamamlıyordu. Adamın yüzünde beni şaşırtan tek yer, ağarmaya başlamış kara sakallarının yüzüne verdiği ciddiyetle hiç alakası olmayan, çocuksu, iri siyah gözleriydi….[445]

Süleyman Caner: Ünlü mafya babalarındandır. Çek- senet tahsilatının ünlü ülkücü babasıdır. Yüzünde ustura yarası vardır.

Levent Oytun: Resul ve arkadaşlarının yıllar önce belediye otobüsünden zorla kaçırıp Edirnekapı Öğrenci Yurdu'nda işkence ederek sorguladıkları, ardından da telle boğarak öldürdükleri üniversiteli öğrencidir.

2.5.5. *Beyoğlu Rapsodisi*[446]

Selim: Romanın anlatıcısı konumunda olan başkişisidir. Romandaki bütün gelişmeler, hapishaneden kaleme aldığı yazılarından öğrenilir. Romanda kendisini fiziksel olarak şöyle tarif eder:

---

[443] **A.g.e**., s. 473
[444] **A.g.e**., s. 509
[445] **A.g.e.,** s. 587
[446] Ahmet Ümit, **Beyoğlu Rapsodisi**, Everest Yayınları, Nisan 2016, İstanbul

> Bana gelince, uzun boyum iri bedenim, yeşil mi gri mi çoğu zaman benim bile ayırt edemediğim, ilgi çekmeyen açık renk gözlerim, şimdi iyice seyrekleşen, ince telli, kumral saçlarım, her zaman temiz, kırışıksız olmasına özen gösterdiğim giysilerim, kurallara harfiyen uyan davranışlarımla sıradan öğrencilerden biriydim. Tıpkı özenli giysilerim gibi, ağırbaşlılığım da o yıllardan bu yana taşıdığım bir özelliktir. Bu yüzden hep olduğumdan daha yaşlı görünürüm…[447]

Selim, okumayı ve kendini geliştirmeyi seven, disiplinli biridir. Babasından devraldığı AZYA adındaki tekstil fabrikasının başında, yurtdışına açılma planları yapan varlıklı biridir. Mimarlık eğitimi almasına ve tarih merakına karşın aile şirketinin başına geçmiş ve markalarını büyütmüştür.

"……..benim merakım polisiye romanlardı; Sherlock Holmes'un maceralarına, Arsene Lupin'in hırsızlıklarına, Hercule Poirot'un karmaşık cinayetleri kolayca çözmesine bayılırdım; hala da bayılırım. Evimdeki kütüphane polisiye romanlarla doludur."[448]

Selim, evli ve bir çocuk babasıdır. Romanın sonunda cinayetleri işleyen kişinin o olduğu anlaşılır ve hapse girer.

Kenan: Selim'in, Galatasaray Lisesi'nden arkadaşıdır. Yaşı, 50 civarıdır. Aralarında en genç gösteren, en yakışıklı ve etkileyici olanıdır.[449] Dostlukları o günden ileri gelir. Hukuk eğitimi almış, oldukça zeki biridir. Selim ve Nihatla birlikte olduğu üçlü grubun lideridir. Ailesinden devraldığı emlakçılık işiyle uğraşır. Bekâr, uçarı bir karakterdir. Roman, onun 'ölümsüzlük' merakı etrafında şekillenir. Selim tarafından tasviri şu şekilde yapılmıştır:

"Kıvırcık sayılabilecek dalgalı siyah saçları, hep neşeyle parıldayan ela gözleri, dur durak bilmeyen haliyle Kenan, içimizdeki en delişmen çocuktu."[450]

"Kenan başından beri metafizik konulara ikimizden daha çok ilgi gösterirdi……..Oysa Kenan okulumuzun yaşlı kütüphanesinden hep korku romanlarını, hayalet, cadı büyücülük konularını anlatan hikayelerini seçerdi."[451]

Nihat: Selim ve Kenan'ın Galatasaray Lisesi'nden arkadaşıdır. Annesini çok küçük yaşta kaybetmiş, babası ise bir matbaada ustabaşıdır. Sahaf dükkânı vardır. Fotoğrafçılığa ilgilidir. Edebiyatla ilgili, dominant eşi Melek ve kızı Dize ile yaşar. Fiziksel tasvirini, roman içinde Selim aktarır:

"Nihat ise, iri bir yumurtayı andıran kafası, geniş alnının hemen altında insana kederle bakan kara gözleri, kısa boyu, çelimsiz bedeniyle ikimizden de çok farklıydı. Yine de tuhaf bir şekilde ikimize

[447] **A.g.e**., s. 3
[448] **A.g.e**., s. 3
[449] **A.g.e**., s. 32
[450] **A.g.e.,** s. 2
[451] **A.g.e**., s. 3

de benzerdi. Belki benzemezdi de, kimi davranışlarımızı taklit ederek bizim gibi olmaya çalışırdı."[452]

Nihat, Kenan'ın açmak istediği sergi ve ölümsüzlük fikrini sunan kişidir.

Müjdat Amca: Kenan'ın babasıdır. Romanda şöyle tasvir edilmiştir:

> Kalın kaşları daima çatıkmış gibi duran, bu yüzden adı aksi adama çıkan, ama altın gibi yüreği olan bir babası vardı. Nur içinde yatsın, Müjdat Amca sadece Kenan'a değil, bize karşı da sevecendi. Ne zaman yan yana gelsek, sanki yetişkin insanlarmışız gibi halimizi hatırımızı sorar, oğluna olduğu gibi bize de arkadaşça davranırdı.[453]

Neyire Hanım: Kenan'ın annesidir. Şeker hastasıdır. Bu yüzden erken yaşta veda etmiştir yaşama. Romanda kısa bir tasviri verilir:

"Dalgalı kızıl saçlarının bukle bukle çevrelediği oval yüzüne tuhaf bir yumuşaklık veren, iri, ela gözleri, tombul, beyaz parmakları vardı."[454]

Katya: Sanat yönetmeni ve çevirmendir. Beş sene önce bir Türk'le tanışıp evlenmiş; adam Ağrı Dağı'na tırmanırken düşüp ölmüştür. Sonrasında da ülkesine dönmemiş, İstanbul'da kalıp çeşitli çeviriler yapmıştır. Melek'in arkadaşıdır, aslen Rus'tur. Sergi dolayısıyla kahramanlarımızla tanışır, Kenan'ın sevgilisidir. Romanda fiziksel tasviri şöyle verilmiştir:

> Kadın ise şaşırtıcı şey, dikkatleri üzerine çekecek kadar güzeldi. Siyah bir ceketle, aynı kumaştan bir etek vardı üzerinde, içine de kül rengi bir bluz giymişti. Kumral kaşların altından, insana içtenlikle bakan su yeşili, hafif çekik gözler, minik bir burun, kalın olmayan ama bu güzel yüzü tamamlayan pembe dudaklar. Bal rengi saçları oval yüzünü çevreleyerek, omzuna kadar düşüyordu. Koyu renk kumaşın üzerinde saçlarının rengi açılıyor, adeta sarıya dönüşüyordu. Güzel olmasının dışında, kadının öyle bir havası vardı ki, sanki bakmayın bunların yanında durduğuma, aslında başka dünyaların insanıyım der gibiydi.[455]

Burç: Selim'in Down sendromlu oğludur. Özel eğitim almaktadır. Eşi Gülriz oldukça ilgili bir annedir.

Yeşim: Selim'in sekreteridir.

Komiser Cüneyt: Beyoğlu emniyetinde başkomiserdir. Kenan'ın açacağı 'Beyoğlu Cinayetleri' sergisinde fotoğrafları ona veren kişidir. (Bunu akmaya başlayan emniyet binasının çatısının tamiri karşılığında yapar.)

Selim'in dedesi: Romanda adı verilmez ve okuyucuya Selim'in babasının ağzından tasvir edilir:

> Babam zengin bir adam değildi. Doğduğu, ömrümün yarısından fazlasını geçirdiği ülkeyi, Bulgaristan'ı bırakıp İstanbul'a gelmişti. O zamanlar, her iki yer de Osmanlı toprağı olmasına rağmen, İstanbul'a alışamadı. Sudan çıkmış balık gibiydi. Muhacirlik ruhuna işlemişti. Herkes onun iyi biri olduğunu söylerdi, ancak öldüğünde anneme ve bana dünya kadar borç ile bu saati bıraktı. Bu saate her baktığımda babam gibi olmamam gerektiğini hatırlarım. Bu gerçeği

[452] **A.g.e.**, s. 2
[453] **A.g.e.**, s. 4
[454] **A.g.e.**, s. 4
[455] **A.g.e.**, s. 27

> unutmadığım için ayakta kalabildim, yoksul bir adamken servet yapabildim. Sana bu saati vermemin amacı, senin de dedeni ve beni hatırlaman."[456]

Selim'in babası: Romanda açıkça adı geçmez. Kahraman anlatıcı Selim'in ağzından bazı karakter özelliklerini öğreniriz. Babası, fabrikatördür, işleri babasından devraldığında ellerinde hiçbir şeyleri yoktur. Oldukça hırslı ve despottur.

Melek: Nihat'ın eşidir. Edebiyat ve şiirle oldukça ilgilidir. Dominant bir yapısı vardır. Oldukça sert sözler sarfeden, sinirli bir yapıya sahiptir.

Orhan: Selim'in şoförüdür. Eski boksördür.

Cahit: 'Kulampara' lakaplı bir esnaftır. Kundura atölyesi vardır. Romanda tasviri şöyledir:

"….seyrek saçlı, ak sakallı, orta boylu, çakır gözlü, masum görünüşlü bir adamı dışarı çıkardılar."[457]

Diane Arbus: Amerikalı bir fotoğrafçıdır. Onunla ilgili ayrıntılı bilgiyi Katya aktarır:

> Diane Arbus, çok ünlü Amerikalı bir fotoğrafçıydı. Meslektaşları normal sayılabilecek konuları seçerken, o tuttu ucubelerin fotoğraflarını çekti. Evsiz insanları, akıl hastalarını, çift cinsiyetlileri, albinoları, yaşlılar balosunun kral ve kraliçesini, savaş yanlısı bir gösteride 'Vietnam'ı bombalayın' rozetiyle yürüyen çocukları, cüceleri… İşin ilginci Arbus'ın bu fotoğrafları bir tür duygusuzlukla çekmiş olmasıydı. Yani fotoğraftaki garip insanlara bakarken onlar için üzülmüyordunuz, içiniz kalkmıyordu. Arbus, işini yaparken duygularını gizlemeyi başarmıştı. Fakat bu onlardan etkilenmediği anlamına gelmiyordu. Belki de çok etkilendiği için duygularını katmak istememişti. Duygularını açıklayamadığı için de rahatlayamamış, o yükü taşımak zorunda kalmıştı. Kendini öldürmesi de bu tezin kanıtı olarak gösterildi…….1971 yılında intihar etti.[458]

Sermet: Katya'nın Ağrı Dağı'na tırmanırken düşüp ölen eşidir.

Dize: Nihat'ın kızıdır. Romanda fiziksel tasviri Selim tarafından yapılır:

> ……delikanlıların soluğunu kesecek dal gibi bir genç kız olmuştu işte. Kumral saçları, bir oğlan çocuğununki gibi kısacık kesilmişti. Annesinin siyah gözlerini almıştı, ama bakışları bir kadife kadar yumuşaktı, sevecendi. Küçükken de çok güzel bir çocuktu. O zamanlar saçları dalgalıydı, daha açık renkti. Sadece Dize'yi görmek için Nihatlara gittiğimi hatırlıyorum. Dize'yi gördükten sonra Burç'un kız olmasını istemiştim.[459]

Nicholas Flamel: Fransız bir simyacı. Bazı inanlara göre simya yoluyla altın yaptığı, hatta ölümsüzlüğün sırrını çözdüğüne inanılan kişidir. Romanda ünlü simyacıyı kahramanlardan Dize tanıtır:

> Aslında acayip biri… Adam bir efsane… XIV. yüz yılda Fransa'da Paris yakınlarında yaşamış. Babam gibi onun da bir sahaf dükkânı varmış. Aynı zamanda evinin alt katını da bu işe ayırmış. Elyazması metinleri kopyalayan insanları orda çalıştırır, asillere yazma dersleri verirmiş. Karısıyla birlikte lüksten uzak, sade bir yaşam sürüyormuş.[460]

Ragıp: Burç'un doktorudur. Alman Hastanesi'nde görev yapar. Oldukça iyimser bir doktordur.

Şenol: Kenan'ın, Galatasaray'dan arkadaşıdır. Alman Hastanesi'nde profesördür.

---

[456] **A.g.e**., s. 61
[457] **A.g.e**., s. 69
[458] **A.g.e**., s. 90
[459] **A.g.e**., s. 102- 103
[460] **A.g.e**., s. 322

Erhan: Baraka adlı barın ortaklarından biridir. Abisi Erdinç ile birlikte işletir.

Erdinç: Baraka barın diğer ortağıdır. Romanda kısa bir tasviri yer alır:

"……biraz daha uzundu, daha da önemlisi kahverengi gözleri, siyah saçlarıyla kardeşine göre oldukça esmerdi. Belki dikkatle bakılsa yüzlerinde benzer çizgiler bulunurdu."[461]

Arthur Fellig Weegee: Önemli bir fotoğrafçıdır. Romanda Kenan'ın ağzından aktarılır:

> …….Amerika'nın önemli fotoğrafçılarından biridir. Olay yerine ilk giden fotoğrafçı olarak ünlenmiştir. Olay yeri deyince aklınıza sadece cinayet mahalli gelmesin, yangın çıkan binalara, trafik kazasının olduğu yerlere de ilk Weegee gidiyormuş. Yani onlarca cinayet, felaket, kaza fotoğrafı çekmiş, olaylarda ölen onlarca insanın fotoğraflarını da. Sonuçta ne intihar etmiş ne de kafayı yemiş, yetmiş yıla yakın bir ömür sürdükten sonra eceliyle ölmüş……Fotoğrafları da *Life* gibi birçok dergide yayımlanmış.[462]

Tümer: İngiltere'de sinema okumuş, önemli yönetmenlere asistanlık yapmış, sinema hakkında oldukça bilgi sahibi bir yönetmendir. Katya'nın arkadaşıdır.

Adapazarlı Nizam: "Zavallı çocuğun burnunda et varmış, gözlerini kapayınca başlardı horlamaya. Horlama dediysem öyle böyle değil, İstanbul'un cam çerçeve kıran, baca uçuran lodosları bile o kadar ses çıkaramazdı. Ben, başkasının yalancısıyım ama dediklerine göre Borazan Nizam'ın horlamasının şiddetinden yatakhanenin kapısı açılır kapanırmış…."[463]

Madam Erifilli: Selim'lerin çocukluk günlerinden hatırladığı komşularıdır. İstanbul'un en güzel sakızlı çevirme tatlısını yapan kişidir. Bu bilgi, cinayetin çözümünde önemli bir ipucu olacaktır.

Memduh: Selim'in fabrika müdürüdür. Düşündüklerini söylemekten çekinmeyen kişilikli birisidir.

Mihailov: Selim'in Rus ortaklarından birisidir. Oğlu Sergey Mihailoviç ile İstanbul'a yatırım yapmak üzere gelmişlerdir. Romanda şöyle tasvir edilirler:

> İkisi de uzun boyluydu. Baba Mihailov keldi, oğul Sergey ise inadına fırça gibi dik ve sık saçlı. Ama ikisinin de gözleri, yağmurlu bir gökyüzü gibi griydi. Tek fark ihtiyarın göz aklarının kanlı olmasıydı. Anladığım kadarıyla, müstakbel ortaklarımdan yaşlı olanı, Rusların çoğu gibi içkiyi seviyordu.[464]

Şermin: Kenan'ın abartılı makyaj yapan ressam arkadaşı.

Caner Egemen: Yunus Küllükçü'nün avukatıdır. Aksaray'da ofisi vardır.

"Kısa boyluydu, kiloluydu, saçları erken dökülmüştü ama tuhaftır genç görünen bir adamdı."[465]

Kartal: Aysun'un erkek arkadaşı. Satanizme meraklı, madde bağımlısı bir gençtir.

---

[461] **A.g.e**., s. 123
[462] **A.g.e**., s. 134
[463] **A.g.e**., s. 177
[464] **A.g.e.,** s. 228
[465] **A.g.e**., s. 344

Catherine Varchand: Aysun'un Fransa'da tanıştığı Rus kadın yazardır. Nicholas Flamel üzerine biyografi kitabı vardır. Aysun'dan, devrim sonrası İstanbul'a kaçan ailesi hakkında bilgi toplamasını ister.

Pierre Duguie: Selim'in Fransa'da işlerini yürüten komisyoncusu. Kitapta fiziksel tasviri şöyle verilmiştir:

"Sarı saçları, açık mavi gözleri, yapılı bedeniyle bir Fransız'dan çok Alman'ı andıran Pierre'in, havaalanının insana yalnızlığını çağrıştıran renksiz salonundaki sıcak gülümseyişini görünce içim ısınır gibi oldu."[466]

Herve Chartier: Selim'in ticari işlere bakan şirket avukatıdır.

Camille: Pierre'in sevgilisidir. Romanda, kahraman anlatıcı ağzından tasviri şöyle verilir:

"Dünyanın en güzel kahverengisine sahip bir ten, parlak siyah gözler, incecik bir bel, upuzun bacaklar… Paris'te gezintiye çıkmış bir Afrika ceylanı."[467]

Hikmet: Burç'un, asık suratlı, kuralcı terapisti.[468]

Klaus Zimmermann: Burç'un diğer terapistidir. Kitapta şöyle tasvir edilmiştir:

"Hikmet'in yerini, tombul yanaklı, mavi gözlü, son derece sevimli bir adam olan …."[469]

2.5.6. *Kavim*[470]

Mor Gabriel: Romanda adı geçen tarihi kişiliklerdendir. Mardin Midyat'ta yaşamış olduğuna inanılan, adına bir manastır inşa edilen önemli bir azizdir. İsa tarafından kutsandığına inanılan bir şahsiyettir.

Nazmi: Polis memurudur. Roman, onun sorgu odasına alınıp sorgulanmasıyla başlar. Eşini ve çocuğunu öldürmüştür. Şok halindedir.

Cengiz: Emniyet müdürüdür. Nevzat'ın amiridir. Güçlü, siyasi bağlantıları olan biridir. Romandaki olayların akış süresi içinde geçmişe gidilince, yıllar önce ekibindeki kişilerle Güneydoğu'da yaptıkları usulsüzlükler ortaya çıkar. Nevzat ve Ali komiser ile girdiği çatışma sonunda ölür.

Nevzat: Romanda olayları çoğunlukla ağzından dinlediğimiz kahraman anlatıcıdır. Ahmet Ümit romanlarının meşhur başkişisi, komiser Nevzat'tır. Eşini ve kızını kaybetmiş, yalnız yaşayan biridir. Evgenia adlı bir sevgilisi vardır. Kurtuluş tarafında yaşar. Eski emniyetçilerdendir. İşini iyi yapan, tanınan ve saygı duyulan bir kişidir.

---

[466] **A.g.e**., s. 424
[467] **A.g.e**., s. 430
[468] **A.g.e**., s. 525
[469] **A.g.e.,** s. 525
[470] Ahmet Ümit, **Kavim,** Everest Yayınları, Mart 2016, İstanbul

Zeynep: Komiserdir. Nevzat'ın ekibindendir. İdealist, akıllı ve çalışkan biridir. Ali komiserle arasında duygusal bir bağ vardır.

Ali: Komiserdir. Nevzat'ın ekibindendir. Sert bir mizacı vardır. Nevzat'ı abisi gibi görür ve çok sever. Agresif, hırçın, güçlü bir yapısı vardır. Zeynep'i sever ve kıskanır. Şefik: Olay yeri incelemedeki komiserdir. Nevzat ve ekibiyle çalışır.

Yusuf Akdağ: 1970 Midyat doğumlu, Süryani bir şahıstır. Mor Gabriel'i anma gecesinde ortadan kaybolmuştur. Yıllardır ailesi tarafından aranmaktadır. Patos makinesinde vahşice katledilmiştir. Kimliği ise, onu katleden polislerden Selim Uludere tarafından kullanılmaktadır.

Can Nusayr Türkgil: Yusuf'un arkadaşıdır. Mimar Sinan Üniversitesi'nde yardımcı doçenttir. Agnostik inanca sahiptir. Mistik konulara ilgi duyan marjinal biridir. Anne ve babasını çocukken kaybetmiştir. Romanın sonunda anne babasını katleden faşist polisleri öldüren, cinayetleri işleyen kişi olduğu ortaya çıkar. Ancak elde kanıt olmadığı için serbest kalır. Dışarı çıktığı gün, Meryem'in adamı Tayyar tarafından vurulur, ölür.

Malik: Kapalıçarşı'da *Orantes* adlı dükkânın sahibi antikacı. Yusuf ve Cengiz'in yakın arkadaşıdır. Romanda fiziksel özellikleri şu şekilde tasvir edilmektedir:

> Uzun boylu biri değil ama sağlam yapılı. Solgun bir teni var, günlerce güneş görmemiş insanlar gibi. Kırlaşmış uzun sakalları, ince yüzüne saygın bir hava veriyor. Gözlerinde ne tedirginlik, ne de bir heyecan var. Kendisiyle, herkesle, her şeyle barışık insanlar vardır ya, onlardan biri.[471]

Meryem: Yusuf'un sevgilisidir. Ortaköy'de *Nazareth* adlı bir bar işletir. Babası eski kabadayılardandır. Meryem, güçlü ve tehlikeli bir kadındır ve Yusuf'un katilini araştırmaktadır. Bulduğunda ise, ortadan kaldırtacaktır.

Tonguç ve Tayyar: Meryem'in ve *Nazareth* barın korumalarıdır. Fiziksel olarak iri yarıdırlar. Yusuf'un katili olduğunu öğrendikleri Can'ı öldürürler.

Dimitri Amca: Nevzat Komiser' in Balat'taki patrikhaneden papaz tanıdığıdır. Nevzat, Hristiyanlık dinine ait bilgileri ondan öğrenmiştir.

Madam Sula: Dimitri'nin eşidir. Nevzat'ın Balat'taki mahalleden komşularıdır.

Timuçin: Yusuf'un sıkça bahsettiği arkadaşıdır. Romanın sonunda Timuçin'in, Cengiz Komiser 'in takma adı olduğu ortaya çıkar. Yıllar önce Mardin'de işlenen cinayetlerin sorumlusu olan üç arkadaş kendilerine tarihi şahsiyetlerin ön adlarını seçmiştir.

Bingöllü Kadir: *Cazip Bar*'a dadanan Kürt asıllı bir kabadayıdır. PKK geçmişi vardır. Daha sonraki yıllarda itirafçı olur. Meryem, Yusuf'un katili olduğuna inanmıştır. Roman içerisindeki rolü, suçsuzluğunun anlaşılmasına kadardır.

[471] Ahmet Ümit, **Kavim,** s. 171

Yanık Fehmi: Meryem'in vefat etmiş olan babasıdır. Eski kabadayılardandır.
Güzide: Nevzat'ın bir bombalama sonucu vefat eden eşidir.
Aysun: Nevzat'ın eşi Güzide ile aynı saldırıda vefat eden çocuğudur.
Muammer: Taksim karakolundaki komiserlerden biridir. Arşiv araştırmalarında Nevzat'a çok yardımcı olmuştur.
Sabri: İl emniyet müdürüdür.
Zekeriya: Malik'in oğludur. Dükkânda babasına yardım eden kendi halinde bir gençtir. Adı, babasının inancından kaynaklanan bir biçimde Zekeriya Peygamberin adına konmuştur.

Daniel: Can'ın dayısı. Antakya Kilisesi papazıdır.

Gabriel: Yusuf'un kardeşidir. Kardeşinin cesedini teşhis etmek için gelmiştir.
Aziz: Gabriel'in teyzesinin oğlu. Seneler önce *Diatesseron*'u çaldığı için Mor Gabriel tarafından cezalandırıldığı düşünülür. Bir mağarada boğularak öldürülür.

Nusret: İstihbaratta çalışan polislerdendir. Nevzat'ın yakın arkadaşıdır. Nevzat, kendisini arayarak beş yıl önce öldürülen Yusuf Akdağ ile ilgili bilgi ister kendisinden.

Savcı Mümtaz: Can ve Meryem'in davasında görev yapan dürüst bir savcıdır.

Orhan Çimender: Kıdemli astsubaydır. Can'ın anne ve babasının öldürülmesi davasındaki suçlulardan biridir. Can ona ulaşmadan önce eceliyle ölmüştür.
Neslihan: Cengiz komiserin karısıdır.
Emir- Elizabeth Türkgil: Can'ın öldürülen babası ve annesidir. TÖB- DER'e üyedirler. 1979 yılında bir suikast sonucunda öldürülürler. Can, o yılarda küçük bir çocuktur; ancak ilerleyen yıllarda bu olayı araştırarak anne ve babasının intikamını alır.

2.5.7. *Bâb- ı Esrar*[472]

Romanda asıl kahraman ve onun yanında yer alan diğer kişiler ya da yardımcı şahıslar diyebileceğimiz bir kadro vardır.

Fonksiyonlarına göre tanıtacağımız kişiler şunlardır:

Karen Kimya Greenwod: Romandaki asıl kişidir. Annesi Amerikalı babası Konyalı bir kadındır. Amerika'da sigorta şirketi acentesinde üst düzey yetkili biri olarak çalışmaktadır.

[472] Ahmet Ümit, **Bâb- ı Esrar**, Everest Yayınları, 2016, İstanbul

İş sebebiyle Konya'ya gelmiştir. Geldiği bu şehirde küçükken onları bırakıp giden babası ve hatıralarıyla yüzleşir. Güçlü, irade sahibi olmasına rağmen iç dünyasında çalkantılı yaşayan birisidir.

Mennan Fidan: Karen'ın şirketinin Konya'daki acentesinden sorumlu olan kişidir. Kısa boylu, tıknaz birisidir. Konya'da Karen'in her türlü işine yardımcı olan odur. Ailesine düşkün, korumacı, mistik konulara ilgi duyan, imam hatip okulu çıkışlı, dini bilgileri sağlam olan birisidir.

Simon: Karen'in Amerika'ki şirketinin patronudur. Hırslı, dikkatli bir iş adamıdır.

Nigel: Karen'in doktor olan sevgilisidir. İşini iyi yapan, özgüven sahibi bir siyahidir. Şiire ilgi duyan romantik ve düşünceli biridir. Hayatı, gezmeyi çok sevdiği için hamile olan Karen'in çocuğu aldırmasını isteyen bencilce bir yöne sahiptir.

Şah Nesim: Karen'ın babası Poyraz Efendi'nin Afganistan asıllı şeyhidir. Babası, onun ve öğretilerinin uğruna Karen ve annesini bırakıp gitmiştir.

Poyraz Efendi: Karen'in babasıdır. Bebekken dergâh kapısına bırakılmış ve orda büyütülmüştür. Uysal, iyiliksever bir Mevlevi'dir. Karen'i ve annesini çok sevmesine rağmen ilahi aşkın peşine düşmüş ve şeyhi ile birlikte Afganistan'a gitmiştir. Romanın sonunda bulundukları yerin yakınına düşen bir bomba sonucu vefat eder.

Ziya Kuyumcuzâde: İkonion Turizm'in yönetim kurulu başkanıdır. Maddi açıdan oldukça kötü durumda olan şirketini, Karen'ın sigorta şirketinden alacağı üç milyon pound ile kurtarmaya çalışan bir iş adamıdır. İşlerin umduğu gibi gitmeyeceğini anladığı esnada işi Karen'ı öldürmeye kadar vardırır. Karen'ı öldürmeye çalıştığı trafik kazasında feci şekilde can verir.

Kuyumcuzâde İzzet Efendi: Ziya Bey'in babası. Tasavvufa düşkün, iyiliksever birisidir. Poyraz Efendi'nin arkadaşıdır. Oğlu ile arası bozuktur. Oğlunun kirli işlerinden dolayı onunla görüşmemeye çalışır.

Cavit: Ziya'nın titiz şoförüdür. Kirli işlerinde hep yanında olan kişidir. Aynı kazada can verir.

Serhat Gökgöz: Yakut otel yangını görgü tanıklarındandır. Mennan'ın kızıyla bir gönül ilişkisi olmuştur. Bir dönem hapis yatmıştır. Cavit ve Solak Kamil ile tanışıklığı hapistendir.

Nezihe Bostancıoğlu: Otel yangınını görenlerdendir. Oldukça zayıf ve ürkek, kendi halinde bir kadındır.

Kadir Gemelek: Otel yangını tanıklarındandır. Yangın esnasında geçirdiği şokun etkisiyle hafızası ile ilgili sorunlar yaşamıştır. Karen'ı bu konuda bilgilendiren kişilerden birisidir.
Macit ve Hüseyin: Otel yangınında ölen otel çalışanlarıdır.
Hülya: Mennan'ın kızıdır. Serhat ile geçmişte bir ilişkisi olmuştur.
Solak Kamil: Karen'ın çantasını çalan kapkaççı. Şeriat kurallarına uygun bir şekilde hırsızlık yaptığı eli kesilerek ağzının içine sokulmak suretiyle öldürülmüştür.
Baş komiser Ragıp: Karen'ın çalınan eşyalarını bulmakla görevli olan polistir.
Komiser Zeynep: Ragıp'ın aynı işten görevli çalışma arkadaşıdır.
Susan: Karen'ın annesidir. Özgürlükçü, sosyal sorumluluk sahibi bir kadındır. Toplumsal her türlü eylemde başroldedir. Gençlik yıllarında hippi sayılabilecek bir yaşam tarzına sahiptir. Poyraz Efendi'nin sema yaptığı bir sırada karşılaştığı Konya'ya ikinci gelişinde onunla birlikte Amerika'ya döner. Duygularının peşinden giden bir kadındır.
Mattew Amca: Susan'ın arkadaşı, sırdaşı, eski sevgilisidir.
Margeret: Simon'un eşidir.
Hikmet Efendi: Poyraz Efendi'nin piridir.
Saim Bey: Mevlana Müzesi müdürüdür.
Semra: Mennan'ın karısıdır.
Oliver: Karen'ın psikoloğudur.
Sunny: Karen'ın çocukluk yıllarındaki hayali arkadaşıdır.
Angelina: Tur rehberidir.
Gülşen: Ziya'nın sekreteri
Osman Dede: Ziya'nın büyük babası. Annesinin babasıdır.

Baş komiser Nevzat ve Komiser Ali: Zeynep'in İstanbul'daki amiri ve çalışma arkadaşı. Yalnız ismen geçerler.

2.5.8. *İstanbul Hatırası*[473]

Ahmet Ümit'in İstanbul'u tarihi şahsiyetler ile birlikte konu alan romanıdır. Her bölüm başında, İstanbul'a değer katan önemli hükümdarlarla ilgili alıntılara yer verilmiş, bölümün içeriğinin kiminle ve hangi tarihi yapı ile ilgili olacağı sezdirilmiştir.

[473] Ahmet Ümit, **İstanbul Hatırası**, Everest Yayınları, 9. Basım, Eylül 2014, İstanbul

Poseidon: "Ey denizlerin, yer sarsıntılarının, atların tanrısı. Ey Kronos ile Rheia'nın oğlu, ey Zeus'un ve Hades'in kardeşi. Ey ölümsüzlerin en güçlüsü. Ey en güçlülerin ölümsüzü. Sana binlerce şükür. Sana binlerce saygı. Sana binlerce sevgi."[474]

Necdet Denizel: Öldürülen kişilerden biridir.

> Kurbanın siyah gözleri, Atatürk'e takılıp kalmıştı. Elli yaşlarında gösteriyordu; kolları yukarı uzatılmış, avuç içleri birbirine bakacak şekilde, elleri naylon iple bileklerinden bağlanmıştı. İki yana açılmış ayakları deniz yönüne çevriliydi. Gümüş renkli, dalgasız, uzun saçları yerdeki mermerin üzerine yayılmış, taba rengi deri ceketinin yakasıyla bej gömleğinin göğsü kurumuş kandan siyahlaşmıştı. İnce, kırçıl bir sakalın süslediği çenesi göğsüne düşmese, muhtemelen adamın ölümüne neden olan boğazındaki derin kesiği rahatlıkla görebilecektim.[475]

1959 yılının 12 Ağustosu'nda İstanbul'da doğmuştu. Medeni halinin yanında bekar yazıyordu. Dr. Necdet Denizel. Sanat tarihçisi- Arkeolog

Adam, üniversitede öğretim üyesiymiş."[476]

Yalnız yaşar, en yakın akrabaları Ankara'dadır.

Eski eşi Leyla Barkın'a göre Necdet, oldukça soğukkanlı, duygularını saklamayı çok iyi bilen, sabırlı biridir.[477]

"İdealist biriydi. Fedakâr biri. Bilim için canını bile verebilecek biri."[478]

Dimitri Amca: "Patrikhanede papazdı. Karısı Sula'yla Balat'ta, bizim evin karşısındaki bahçeli evde oturuyorlardı. Hiç çocukları olmamıştı, rahatça girer çıkardım evlerine. Yunanistan'dan gelen resimli kitaplar vardı, onlara bakarken çözdüm Yunan alfabesini."[479]

Şefik: Olay yeri incelemenin acar polisidir.

Evgenia: Nevzat'ın sevgilisidir. Açık kumral saçlı, yeşil gözlü güzel bir kadındır. Tatavla'da babasından kalma Rum meyhanesini işletir.

"Evgenia, benim en yakın arkadaşımdı, yaşamda en güvendiğim insandı, hepsinden önemlisi, sevdiğim kadındı…"[480]

Leyla Barkın: Topkapı Sarayı müdiresidir. İstanbul ve cinayetlerin işlendiği mekanlara dair Nevzat'ı bilgilendirir.

"Kumral, kısa saçlı, elmacık kemikleri çıkık, hafif çekik bal rengi gözleri dünyaya meydan okurcasına bakan bir kadın. Yaşını kestirmek güçtü, otuzunda da olabilirdi, kırklarında da, hangi yaşta olursa olsun çekici bir kadındı."[481]

---

[474] **A.g.e**., s. 4
[475] **A.g.e.,** s. 7
[476] **A.g.e**., s. 14
[477] **A.g.e.,** s. 34
[478] **A.g.e**., s. 34
[479] **A.g.e**., s. 10
[480] **A.g.e**., s. 18
[481] **A.g.e.,** s. 25

Byzas: Romanın tarihi şahsiyetlerindendir. Poseidon'un oğlu, yarı tanrı bir kraldır. İstanbul'un ilk kurucusu olarak bilinen kişidir.

"Ön yüzünde tolgalı, sakallı bir savaşçı vardı. Resmin üzerinde Byzas yazıyordu."[482]

Namık Karaman: Leyla Barkın'ın cerrah olan sevgilisidir. Çapa Tıp Fakültesi'nde görevlidir. 12 Eylül döneminde, örgütsel işlere bulaşmış, hapse girip çıkmıştır. İstanbul'u Koruma Derneği'nin (İSD) kurucu ismidir.

"Kıvırcık saçlı, sarkık bıyıklı, esmer, gözlerinin içi gülen bir adam."[483]

Zeus: Olimpos Dağı'nda yaşayan büyük tanrıdır. Çapkınlıklarıyla meşhurdur.

Kamil: İSD derneğinde yer alan kişilerdendir. Genç olanlardandır.

"…….sadece kızıl saçlı delikanlı tedirgin olmuştu. Kurt köpeklerinin ortasına düşmüş bir sokak kedisi gibi ürkek, gri gözlerini bizden ayırmıyordu."[484]

Arif Usta: Nevzat'ın mahallesindeki esnaf lokantasının sahibidir. Eskiden meyhane işleten, yaşadığı tatsızlıklardan sonra kendi yerini açan biridir. Oldukça lezzetli yemekleri olan bir lokanta işletir.

Aysun: Nevzat'ın ölen kızıdır. Romanda Nevzat'ın kendisi tarafından iri gözlü, zayıf bir kız olarak tasvir edilir.[485]

Madam Penolopi: Nevzat'ın Kurtuluş'taki eski komşularındandır. Köklerine bağlı biridir. Ailesi, çocukları beş yıl önce Selanik'e göçmesine rağmen o İstanbul'dan ayrılamamıştır.

Demir Cinhan: Nevzat'ın çocukluk arkadaşıdır. Veterinerdir. Koyu renk gözlü, iri gövdeli olarak tasvir edilmiştir.[486] Annesi Alzheimer olmuştur, oldukça sert bir babaya sahiptir. Babası avukat olmasını istemiştir. Onun baskılarından kaçmak için Almanya'da veterinerlik okumuştur. Nevzat, Yekta ve Demir üçlüsü içinden Handan'ı en çok seven kişidir. O yüzden hiç evlenmemiş, kadınlara karşı mesafeli durmuştur. Nevzat ve arkadaşlarının içinde her zaman en düzenli, titiz olanıdır. Çocukluğundan beri böyledir; bu yönünü çok titiz bir kadın olan annesinden almıştır. Bir dönem, Bosna'daki iç savaşta yardım elçisi olarak görev almıştır.[487]

Yekta: Nevzat'ın çocukluk arkadaşıdır. Mimarlık eğitimi almasına rağmen işini yapmamıştır hiç. Buna rağmen İstanbul konusunda tam bir uzmandır; bütün tarihi yapıların

[482] **A.g.e**., s. 40
[483] **A.g.e**., s. 41
[484] **A.g.e.,** s. 54
[485] **A.g.e**., s. 66
[486] **A.g.e**., s. 85
[487] **A.g.e**., s. 258

geçmişini bilir. Şairdir. Edebiyat ile haşır neşirdir. Uzun boylu, çelimsiz biri olarak tasvir edilmiştir.[488]

Mukadder Kınacı: Şehir planlamacısı olan ikinci kurbandır. 1950, Rize doğumludur.[489] Oldukça varlıklıdır. Eşinden ayrılıp genç bir kadınla evlenmiş, evinin üst katındaki dairede yaşamaya başlamışlardır. Eski eşi bu durum üzerine felç geçirmiştir. Eski eşinden, bir kızı, bir oğlu vardır.

> Orta yaşın üzerindeydi adam, kafası iyice açılmıştı, şakağının yanındaki seyrek saçları seçilebiliyordu sadece. Yayvan burnunun sona erdiği yerle üst dudağının arasındaki geniş bölgeyi badem bir bıyık süslüyordu. Lacivert takım elbisesinin içine giydiği açık mavi gömleği, siyah rugan ayakkabılarla buluşunca şık bir kıyafet ortaya çıkıyordu……karanlık göz çukurlarındaki açık renk gözleri, sanki çok tuhaf bir şey görmüş gibi sütunun tepesinden bize bakan solgun yarım aya takılmıştı.[490]

Konstantin (I.): Konstantinopolis'in kurucusu olan hükümdardır.

Âdem Yezdan: 'Dersaadet' adında bir turizm şirketi olan, Hakkârili bir aşiretin reisidir.

> Hakkârili köklü bir aşiretin oğlu. Üçü kız, sekizi erkek, 11 kardeşin en büyüğü. Doğal olarak da aşiret reisi. Aşiretin tam dokuz köyü var. Son seçimlerde bir milletvekili bile çıkarmışlar. Âdem Yezdan'ın ölen babasından önce aşiret bazı pis işlere bulaşmış…[491]
>
> Orta boylu, geniş omuzlu, sağlam yapılıydı. Saçlarını tümüyle kazıtmıştı, bu yüzden olsa gerek, kumral kaşları iyice ortaya çıkmış, uzun kirpiklerinin gölgelediği toprak rengi gözleri daha da etkileyici bir hal almıştı. Dudaklarının üzerinde belli belirsiz duran kırçıl bir bıyık, çenesini kuşatan ince bir sakalla tamamlanıyordu.[492]

Geçmişte özellikle hayvan kaçakçılığı vb. işlere bulaşmıştır. Terörle mücadelede hep devletin yanında olmuşlardır.

Oldukça varlıklıdır. Tarihi mekânlara oldukça düşkün, Özellikle Eminönü bölgesinde çeşitli usulsüzlüklerle inşaat işi yapmak isteyen büyük projeleri olan biridir. Bütün pis işlerini, mevzuata uygun yapmak için kurbanlarla işbirliği içinde olan biridir.

Ekrem: Nevzat'ın çalışma arkadaşlarından, sorumluluk sahibi bir polis memurudur.

Şerafettin Soygezer: Ali'nin Yozgat'ta çocuk yurdunda kaldığı sırada başlarında olan yurt müdürüdür. Son derece acımasız biridir.

Ali: Nevzat'ın ekibindendir. Nevzat, oğlu gibi sever onu. Roman boyunca Zeynep'le birlikte Nevzat'ın yanındadır. Ailesi çok küçükken terk etmiştir onu. Yurtlarda büyümüştür.[493] Zor bir hayatı olmuştur.

Efsun: Mukadder Kınacı'nın ilahiyat fakültesinde okuyan kızıdır. Ömer adında bir nişanlısı vardır.

> Ömer'in yanında uzun boylu, kahverengi türbanlı genç bir kız duruyordu. Sırtında tarçın rengi süet bir ceket vardı, dik yakalı bej bir bluz giymişti, ayak bileklerine kadar uzanan, türbanıyla

[488] **A.g.e.,** s. 85
[489] **A.g.e.,** s. 100
[490] **A.g.e.,** s. 97
[491] **A.g.e**., s. 179
[492] **A.g.e.,** s. 352
[493] **A.g.e.,** s. 142

aynı renkteki eteği kızı daha da uzun gösteriyordu. Koyu mavi gözlerini önce Ali'ye, sonra bana dikerek sordu:[494]

Ömer Ekinli: Efsun'un tıp fakültesinde okuyan nişanlısıdır. Ailesinin birçok yerde kasap dükkânları vardır. Geçmiş senelerde Afganistan'a giderek mücahitlere katılmak istemiştir; ancak onun hazır olmadığını düşündüklerinden geri yollanmıştır.

Nazlı: Mukadder Kınacı'nın ikinci eşidir. Belediyede sekreterlik yaparken tanışmışlardır. Eşinden yirmi yaş genç bir hanımdır.[495]

Nevzat: Romanın başkişisidir. Başkomiserdir. Eşini ve çocuğunu elim bir kaza sonucu kaybetmiştir. Dürüst, işini düzgün yapmaya çalışan, başarılı bir polistir. Annesi tarih, babası edebiyat öğretmenidir. Nevzat'ın İstanbul'u ve tarihi mekânları bu kadar ayrıntılı bilmesi, annesinin geçmişte ona yaptırdığı müze gezileri sayesindedir.

Handan: Nevzat, Demir ve Yekta'nın çocukluk döneminden arkadaşıdır. Nevzatların komşusudur. Üçü de kendisini sevmektedir. Nevzat'ın zorunlu hizmete gidişi, Demir'in yurt dışında okuyuşu ile İstanbul'da mahallesinde kalan tek kişi ile Yekta ile evlenmiştir. Bir inşaatın yanından geçerken duvarın çökmesi sonucu oğlu Umut ile birlikte ölür.

"Kara gözlü, düz saçlı, zayıf bir kız…"[496] olarak tanımlanır. Nevzat'ın çocukluk arkadaşıdır, Demir ve Yekta ile ortaokulda tanışırlar.

Flavius Teodosius: Altınkapı'yı yaptıran büyük imparatordur. Tahta çocuk denecek yaşta (yedi) çıkmıştır. Hükümdarlığında ablası Pulheria etkili olmuş, kendisini korumuştur.[497]

Şadan Duruca: Öldürülen gazetecidir. Âdem Yezdan'ın kaçak yapılanmasını ve çevirdiği işleri, gazetedeki köşesinden alenen över. Cesedi, Altınkapı'nın önüne bırakılmıştır. Üç kez evlenip boşanmıştır. Yaşayan tek oğlu Londra'da eğitim görmektedir.

"Altınkapı'nın önünde yatan, kel kafalı, tombul, kısa boylu adama bakarken aynı soru kemirip duruyordu beynimi: 'Buna nasıl engel olacaktık?' Kül rengi takım elbisesinin içinde, düğmeleri göğsüne kadar açık, siyah bir gömlek giymiş adamı ilgilendirmiyordu bu soru."[498]

Pehlivan: Şadan Duruca'nın cesedinin bırakıldığı yerin müze bekçisidir. Kısa, boylu ve cılız olarak tasvir edilmiştir.[499]

Sezai Korutan: Ali'nin akademiden polis arkadaşıdır. Terörle mücadelede görev yapar. Müthiş bir belleğe sahiptir. Ömer Ekinci ile bilgileri ondan öğrenirler.

Abdullah Efendi: Ömer'in babasıdır. Erzincanlı bir ailedir. Bağlı bulundukları tarikatın desteğiyle işleri açılır. Kasap dükkânı zinciri kurar.

---

[494] **A.g.e**., s. 146
[495] **A.g.e**., s. 150
[496] **A.g.e**., s. 197
[497] **A.g.e.,** s. 209
[498] **A.g.e.,** s. 212
[499] **A.g.e.,** s. 215

Ted Nelson: Amerikan ordusunda görevli binbaşıdır. Evli, iki kız çocuğu babasıdır. İki sene kadar önce Afganistan'da, Taliban tarafından kaçırılmış, boğazı eksilerek öldürülmüştür.[500] Romanda, Ömer'in aynı tarihlerde orada bulunması ve olaya şahitlik edişi ile ilgili olarak bahsi geçer.

Maksut: Ömer'in üniversiteden arkadaşıdır. Onun Afganistan'a gitme sürecinde yanında olan, radikal fikirlere sahip bir arkadaşıdır. Giriştiği eylemde, vücuduna dinamit bağlayarak askeri bir konvoyun içine dalmış ve parçalanarak ölmüştür.

Yanni Baba: Nevzat'ın eski mahallesinden biridir. Balat'ta bir dökümhanesi vardır. Hiç evlenmemiş, çocuklara karşı merhametli olmuş biridir. Yalnız yaşar. Cesedi, evinde, öldükten on gün sonra kokusundan bulunmuştur.

Ercan Sungur: Âdem Yezdan'ın güvenlik şirketi olan Ayyıldız Güvenlik Şirketi'nin yöneticisidir. Eski bir polis emeklisidir. Nevzat'ın amiri Mümtaz müdürün eski arkadaşıdır. Terörle mücadele konusunda uzmandır. Kır saçlı, kirli sakallı, uzun boylu, ince yapılı biri olarak tasvir edilmiştir.[501]

Hakan Yamalı: Âdem Yezdan'ın avukatıdır. Otuz yaşlarında, orta boylu, siyah saçlıdır. Romandaki maktullerden biridir.

Jüstinyen: Ayasofya'yı inşa ettiren büyük imparatordur. Romanda uzun bir şekilde betimlenmiştir:

"Soylu biri değilken sarayın yolunu açmıştı. Daha imparator bile olmadan Roma'nın kaderini belirleyen biri yapmıştı onu. İmparator amcası Justin'in arkasındaki gizli güçtü Jüstinyen. İmparatorluğun gerçek aklı, gerçek yüreği, gerçek cesareti ve vicdanıydı."[502]

Teodora: Jüstinyen'in eşidir. Roma kerhanelerinde dansçıyken Roma'ya imparatoriçe olmuştur. İnce yüzlü, uzun boylu bir kadındır.

Teoman Akkan: Maktullerden biridir. Mimardır. İstanbul doğumludur.

"En az altmışında olmalıydı. Gri, tüvit bir ceket vardı sırtında, ayağında duman rengi, kadife bir pantolon, aynı renkteki gömleğinin yaka kısmının örtemediği boğazı, tıpkı öteki üç kurban gibi enlemesine kesilmişti."[503]

Edip Bey: Topkapı Sarayı Müzesi'nde çalışan memurlardandır. Kır saçlı, ince yüzlü, uzun boylu bir adamdır.[504] Nevzat'ın tabiriyle, 'mesleği üzerine sinen insanlardan'dır. [505]

Fazlı Gümüş: Maktullerdendir. Belediye başkanı eski yardımcısıdır.

---

[500] **A.g.e.,** s. 235
[501] **A.g.e.,** s. 282
[502] **A.g.e.,** s. 319
[503] **A.g.e.,** 323
[504] **A.g.e.,** s. 383
[505] **A.g.e.,** s. 383

"Kırk yaşlarında gösteriyordu adam. Kalın kaşlarının altındaki koyu renk gözlerini ele geçiren donuk ifade bile yakışıklılığını gölgeleyememişti, hatta dudaklarındaki arsız gülümseme sanki kendisine bakanlarla alay ediyormuş gibi neşeli bir anlam katmıştı yüzüne."[506]

Atik Sinan: Fatih döneminde yaşamış bir mimardır. Rivayete göre, Fatih yaptığı camiyi beğenmeyerek kendisini idam ettirmiştir. Cami inşası için masrafların bir kısmını kendine vakfettiği söylendiğinden önce elleri kesilmiş, sonra idam edilmiştir.[507]

Cevaz Efendi: Fatih Camii baş imamıdır. "……sakalsız, bıyıksız, henüz kırklarında bir adamdı."[508]

Salih: Âdem Yezdan'ın yeğenidir. Hukuk eğitimi almaktadır.

Timur: Fazlı Gümüş'ün oğludur. Askerden yeni gelmiştir. Babasının ölmeden önce işlerini kendisine devredeceğini, Necdet, Mukadder ve babasının ölmeden bir toplantı yaptığını ve Âdem Yezdan hakkında görüştüklerini anlatır Nevzat'a.

Umut: Handan ve Yekta'nın dokuz yaşındaki oğludur. İlkokul 3. sınıftayken annesiyle bir kaza sonucu ölürler.

Mimar Sinan: Kanuni sultan Süleyman Dönemi'nin başmirarıdır. En önemli yapıları o inşa etmiştir. Romanda çocukluk dönemi tasvir edilmiştir:

> Taş evlerin çamurlu sokaklarında koşturan bir köy çocuğu. Daha on beşine varmadan ailesinden koparılan, yalınayak, başıkabak bir oğlan. Gözlerinin yaşına bakılmadan götürülen bir küçük âdem. Acemi oğlanlar arasında bir garip. Ailesinin özlemini dülgerlikle gidermeye çalışan bir mazlum.[509]

Kanuni döneminin mimar başıdır. Devşirmedir. Hacı Bektaş Ocağı'nda büyümüştür. Yeniçeri olup seferlere katılmıştır.

2.5.9. *Sultanı Öldürmek*[510]

Müştak Serhazin: Romanın başkahramanıdır. Roman, onun ağzından aktarılır. Kendisi, İstanbul'da bir üniversitede tarih profesörüdür. Kendi ağzından tasviri romanda şöyle verilmiştir:

> Bendenize gelince, sahibi tarafından kurulması unutulmuş, antika bir saat gibi olduğum yerde kalmıştım. Evet, akademik kariyerime devam etmiştim; tezler hazırlamış, yayınlar çıkarmış, kitaplar yazmıştım. Evet, ben de çok önemli olmasa da birkaç yabancı üniversiteden davet almıştım, akademik kariyerimi ilerletmiş, sonuna profesör olmuştum. Evet, hayat devam etmişti, sevgililerim olmuştu, hatta biriyle neredeyse evlenme aşamasına kadar gelmiştim, ama bunların hepsi suretti.[511]

---

[506] **A.g.e**., s. 396
[507] **A.g.e**., s. 400
[508] **A.g.e.,** s. 409
[509] **A.g.e**., s. 497
[510] Ahmet Ümit, **Sultanı Öldürmek**, Everest Yayınları, Ağustos 2016, İstanbul
[511] **A.g.e**., s. 14

Nüzhet Ergün: Müştak'ın eski sevgilisidir. Yirmi bir sene önce onu terk edip Amerika'ya gitmiş, akademik kariyerine orda devam etmiş, evlenmiş; şiddet gördüğü gerekçesiyle eşinden ayrılmıştır. Romanda Müştak tarafından tasviri yapılmıştır:

"…….tıpkı ince uzun yüzü, iri mavi gözleri, alaycı bir kıvrımla biçimlenen dudakları gibi, o her zaman otoriter, hafif boğuk sesi de hiçbir zaman hafızamdan silinmemişti.[512]

Sadece Türkiye'de değil, dünyanın her yerinde, Osmanlı Klasik Çağı denince akla gelen ilk isimlerden biriydi. Amerika'dan Çin'e tüm önemli üniversiteler onu davet etmek için birbirleriyle yarışıyorlardı."[513]

Tahir Hakkı Bentli: Müştak ve Nüzhet'in hocasıdır üniversiteden. Seksen küsur yaşında, din biridir. Romanda şöyle tasvir edilmiştir:

"Eşini iki yıl önce kaybetmişti. Berrin Hanım'ı… Çocukları olmamıştı. Çocukları öğrencileriydi… Mesleğini çok severdi Tahir Hoca… Bütün hayatı mesleğiydi. Bu yaşında hiç üşenmez, konferanstan konferansa, faaliyetten faaliyete koşar dururdu."[514]

Sezgin: Nüzhet'in yeğenidir. Nüzhet'lerin aile apartmanında kalırlar. (Sahtiyan Apartmanı) Mavi gözlü, kıvırcık saçlı olarak tasvir edilir romanda.[515] Nüzhet'e göre aile apartmanlarını satmak isteyen paragöz biridir.

Şaziye: Müştak'ın kuzenidir. Teyzesinin kızıdır. Aile apartmanlarında birlikte yaşarlar. İyi bir psikiyatrdır.

Suat: Nüzhet'in abisidir.

Jerry: Nüzhet'in eşidir. Romanda Müştak tarafından şöyle betimlenir:

> Bizimkinden on yaş, benden on iki yaş daha genç. Bence çirkin bir adam……Fakat Jerry'le ortak bir yanımız vardı, ikimiz de orta boy bir ayıyı kıskandıracak kadar iriydik.
> Sanat tarihçisiymiş Jerry, fotoğraflarda havalı bir duruş sergilemişti. Koyu kahve deri ceketinin içinde, sarı bir gömlek, boynunda kırmızı bir fular. Sanki kınalıymış izlenimi veren koyu kızıl saçlar, açık renk gözlerinde küstah bir ifade, iri burnunun bitimindeki kocaman ağzında yılışık bir gülümseme…[516]

Fehim Bey: Nüzhet'in rahmetli babasıdır. Ziraat Bankası eski müdürlerindendir.

Alaeddin Ali: Sultan II. Murat'ın oğullarındandır. Roman içinde tarihi hadiseler sıklıkla anlatılınca, şahsiyetlerin öne çıkan bazı özellikleri vurgulanır:

> Alaeddin Ali'nin gösterdiği kahramanlıklar var… Cesareti, zekâsı, dövüş yeteneğiyle sadece babasının değil, savaş meydanında kılıç sallayan bütün babayiğitlerin hayranlığını kazanmış. Karaman Beyi'nin yenilgiye uğratılmasına büyük katkısı olduğundan bahsediyordu vicdanı olan herkes.[517]

Berrin Hanım: Tahir Hakkı'nın rahmetli eşidir.

---

[512] **A.g.e**., s. 12
[513] **A.g.e**., s. 13
[514] **A.g.e**., s. 569
[515] **A.g.e.,** s. 19
[516] **A.g.e**., s. 25-26
[517] **A.g.e**., s. 79

Çetin: Tahir Hoca'nın asistanlarındandır. Nüzhet'in ölümü ile ilgili şüpheler üzerinde toplanmıştır.

Sibel: Çetin'in asistan sevgilisidir. Romanda şöyle tasvir edilmiştir:

"İncecik, dal gibi bir kız ayağa kalktı. Kırmızı renkli, kalın kabanın içinde bile cılız görünüyordu. Onu da tanıyordum, Çetin'in kız arkadaşıydı. Doğal olarak Osmanlı, bilhassa Fatih konusunda hassas olan öğretim üyelerinden biriydi. Evet, hassas… Bu ülke hassas insanlardan geçilmiyordu."[518]

Akın Çotakan: Nüzhet ve Müştak'ın ortak asistanlarındandır. Yaklaşık iki sene önce Londra'ya gitmiştir. Oxford Üniversitesi'nde, Modern Tarih Fakültesi'nde burs kazanmıştır. Nüzhet'in son tezinde onun için gizlice çalışmaları yürüten kişidir. Cinsel tercihleri farklı biri olduğundan çevresinde seveni pek yoktur.

Teoman: Akın'ın ev arkadaşıdır. İç mimardır. Romanda tasviri şöyle verilmiştir:

"Akın'ın aksine oldukça kiloluydu ama sandığımdan daha gençti; ancak otuzlarında filan… İri başını, el örmesi lila rengi bir bereyle örtmüştü, aynı renkte bir atkı, beyaz kürklü anorağının üzerinde kalın boynunu süslüyordu."[519]

Rafet: Akın'ın ev sahibinin eşidir. Şehir hatları vapurunda kaptanlık yapmış, dört sene önce vefat etmiştir.

Ahmet Efendi: Akın'ın apartman kapıcısıdır.

Nevin: Müştak'ın eski öğrencilerindendir. Müştak'ın ağzından romanda şöyle tasvir edilmiştir:

"Kısa kızıl saçlı, iri gözlü, iri dudaklı, iri göğüsleri elbisesinden taşan, insanı tuhaf hayallere sürükleyen o balıketindeki kız… Almanya'dan geleli iki yıl olmuştu, gerçekten de tarihe meraklı bir öğrenciydi."[520]

Tekin: Teoman'ın adli tıpçı kardeşidir. Nüzhet'in, Fatih'in mezarını açtırma sürecinde onlara yardımcı olmaya çalışan kişidir.

Mithat: Şaziye'nin babasıdır. Onu ve annesini bırakıp başka birisiyle gitmiştir. Annesi oldukça geçimsiz bir kadın olan Şaziye, her zaman babasına daha düşkün olmuştur.

Fatih Sultan Mehmet: Romanda etrafında olaylar vuku bulan ana şahsiyettir. Romanın adı da aynı şekilde, ölüm sebebinin araştırılması ile ilgili olarak gelişir. Romanın birçok yerinde tasviri verilmiştir. Özellikle Müştak'ın rüyalarında, gördüğü hayallerde farklı şekillerde Fatih tablosuyla karşılaşılır:

---

[518] **A.g.e**., s. 167
[519] **A.g.e**., s. 224
[520] **A.g.e**., s. 240

> Altın bir tahtta oturan, geniş yüzünü düzgün bir sakalın süslediği genç bir adamla karşılaştım. Tıpatıp Bellini'nin portrelerindeki Sultan Mehmet Han. Bedenine rahatça oturan haki, uzunca bir elbise giymişti, onun üzerinde de kürklü mavi bir kaftan… Başında, parlak tüylü bir sorgucun renklendirdiği beyaz bir sarık… Sarığın saklayamadığı geniş alnının bitiminde, gergin kaşlarının altındaki kara gözleri eğlenceli bir merakla bakıyordu renkten renge giren yüzüme. Kartal burnunun gölgesinde kalan üst dudağındaki karanfil bıyık, o konuştukça usulca kıpırdanıyordu.[521]
>
> II. Mehmed hükümdar olarak yaratılmış biriydi. Padişahlık onun hamurunda vardı. Dün de anlattığım gibi, daha 12 yaşındayken kendini, koca Osmanlı ülkesini yönetmeye aday olarak görüyordu. Doğuştan gelen bir cüretkârlık, sınırsız bir özgüven… Elbette aldığı eğitim önemliydi, elbette ilk cülusu sırasında yaşadığı ihanetler onu daha da pişirmişti; gerektiğinde acımasız olmayı ve tutkularını gizlemeyi öğrenmişti. İkinci cülusunda, bu karmaşık taht satrancının nasıl oynanacağını biliyordu. Zekiydi, hırslıydı, cesurdu, hepsinden önemlisi soğukkanlıydı. Asla vakitsiz öfkeye kapılmaz, duygularının aklını ele geçirmesine izin vermezdi. Biriyle hesaplaşacaksa en uygun zamanı beklerdi.[522]

Jale Hanım: Fetih gezisinin katılımcılarından biridir. Orta yaşlı bir hanımdır.

Urban Usta: Fetih sırasında Konstantinopolis'ten kaçan Macar top ustasıdır. II. Mehmed için çalışır.

Grandük Lukas Notaras: Konstantinopolis'in o dönem başbakanı sayılan kişidir. Meşhur, "Konstantinopolis'te Latin külahı yerine, Türk sarığı görmeyi yeğlerim." sözünün sahibidir.

Giustiniani: Meşhur Cenovalı şövalyedir. Fetih sırasında, Bizans'a yardım için gemileriyle gelir. Büyük bir komutan, zeki bir asker, yiğit bir savaşçı olarak tasvir edilir.

George: Fetih gezisine katılan Filistinli öğrenciler grubundandır. Boğaziçi Üniversitesi'nde Tarih bölümünde okumaktadırlar. Tez konuları Fatih Sultan Mehmet'tir.

Zeynep: Komiserdir. Cinayet soruşturması ile ilgili olarak Başkomiser Nevzat'ın yardımcılığını yapmaktadır.

Âdem Dilli: Nail Dilli'nin oğludur. Dilli şarküterinin sahibidir. Romanda fiziksel tasviri şöyle verilir:

"Döndüm, avurtları çökmüş bir yüz, iri, kırmızı bir burnun ardında karanlık gözler. Zayıf, tüy gibi bir adam."[523]

Müştak'a şantaj yapıp para koparmaya çalışır. Cinayetin aydınlanmasıyla birlikte eli boş kalır.

Mansur: Sultanın mezarını açmak konusunda Nüzhet'e yardım edecek olan kişilerden biridir. Ancak Nüzhet ölünce, onunla görüşmeye Müştak gider. Romanda tasviri şöyledir:

> Benden bir baş daha kısaydı ama sağlam yapılıydı. Yakışıklı biri olmasına rağmen itici, insanı rahatsız eden bir yan vardı davranışlarında… Nerdeyse kırmızıya çalan kahverengi gözleri

[521] **A.g.e**., s. 284
[522] **A.g.e**., s. 331
[523] **A.g.e**., s. 499

> sürekli hareket ediyordu. Anneannemin tabiriyle insanın gözünden sürmeyi çalacak şu fırıldak heriflerden biri…[524]

Hasan Usta: Sultanın mezarını açmak konusunda yardımcı olacak diğer bir kişidir. Romanda şöyle tasvir edilir:

> ….rafların arasından güvenli adımlarla bize yaklaşan, beyaz saçlı, ince bıyıklı bir adam fark ettim. Soba borusu renginde bir takım elbise, yana kaykılmış kırmızı bir kravat, cüretkârca bakan, yeşil mi, ela mı olduklarına karar veremediğim şehla gözler. Ustalıktan işadamlığına geçiş aşamasında bir girişimci.[525]

Yağız: Hasan ustanın oğludur. Genç, delikanlı biridir.

Maestro Iacopo: Fatih Sultan Mehmet'in hekimidir. Romanda şöyle tasvir edilmiştir:

"Namıdiğer Yakup Paşa… Hem başhekim, hem de Fatih'in yakın dostu olan Yahudi doktor, sultanı görünce büyük bir ümitsizliğe kapıldı."[526]

Hüseyin Efendi: Tahir Hakkı'nın oturduğu evin kapıcısıdır. Romanda kısaca tasvir edilir:

"…….. kulaklarına kadar uzanan görkemli pala bıyıklarının gerisindeki ince, uzun yüzlü sararmış Hüseyin'in bizi ürkek gözlerle süzdüğünü gördüm."[527]

Roman içinde üstte anlatılan isimlerin dışında da bazı isimlere ve tarihi şahsiyetlere yer verilmiştir. Bu kişiler şunlardır: Saruca Paşa, Şeyh Buhari, Osman Gazi, Ramiz, Molla Gürani, Molla Hüsrev, Akşemseddin, Ender Hoca, Gennadius, Mühendis Muslihuddin, Mehter Memduh.

2.5.10. *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*[528]

Nevzat: Romana adını veren başkomiserdir. Ahmet Ümit'in birçok romanında karşımıza çıkan komiserdir. Olayları çözen kişidir.

Ali: Nevzat'ın yardımcısı komiserdir. Cevval, bileği sağlam bir komiserdir. Nevzat'ın evladı gibidir. Her durumda yanındadır. Zeynep ile birliktedirler.

Zeynep: Nevzat'ın yardımcısı olan komiserdir. Aklı başında, oldukça titiz, çalışkan biridir. İşçi emeklisi babası, ev hanımı annesi ve küçük erkek kardeşiyle yaşar.

Engin Akça: Yılbaşı gecesi Tarlabaşı'nda öldürülen kişidir. Öztarlabaşılılar Kulübünün adamıdır. Patronu Nizam'dır.

---

[524] **A.g.e**., s. 534
[525] **A.g.e**., s. 535
[526] **A.g.e**., s. 556
[527] **A.g.e**., s. 576
[528] Ahmet Ümit, **Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Baskı: Ekim 2013

Barbut İhsan: Asıl adı, İhsan Yıldızeli'dir. Babasından devraldığı kumar işlerine bakan ikinci sınıf bir kumarbazdır. İnsanları kumar masasında borçlandırıp türlü yollarla tahsilatını yapar. Yaralama, gasp, darp gibi suçlardan türlü sabıkası vardır. Tarlabaşılılar Kulübü'nün sahibidir.

"Gür kumral saçları, şakaklarından beyazlamaya başlamıştı. İnce kaşlarının altındaki tarçın rengi gözleri lüzumsuz bir samimiyetle bakıyordu. En az Engin kadar yakışıklıydı."[529]

"Buranın en pis kumarbazıdır. Hem ahlaksız, hem de korkaktır…"[530]

Çilem: Asıl adı Hacer'dir. Barbut İhsan'ın eski sevgilisi, Nizam'ın yeni karısıdır.

> Evet, asıl adı Hacer… Babası yanımızda çalışırdı. Pala Ragıp. Dediğim on yıl önce. Sağ kolu gibiydi rahmetli babamın. Her işine bakardı. Üç yıl önce sokakta bir çatışmanın ortasında kaldı. Sırtından vuruldu, felç oldu. Ragıp o günden beri yatalak. Üç çocuğu var; Çilem ve iki erkek kardeşi. Rahmetli babam da, ben de elimizden gelen desteği verdik tabii. Çilem'le öyle tanıştık işte. Yanıma aldım, sekreter olarak. Zeki kızdı, fena da çalışmıyordu.[531]

Uzun boylu, sarışın, yeşil gözlü, oldukça bakımlı bir kadındır.

İnce Ziya: Tarlabaşı'nda bir berber. Engin'in yakın arkadaşlarından biridir.

Oğuz: Genç bir savcıdır. Engin'in öldürüldüğü cinayet mahalline soruşturma için gelir.

Süleyman: "Saltanat Süleyman" lakaplı muhabbet etmeyi çok seven eski kabadayılardandır. "Saltanat" lakabı; dört karısı olması ve dördünü de kendi eliyle pazarlamasından ileri gelir. Pala bıyıklı, küçük gözlü, iriyarı biridir. Nevzat komiseri, Beyoğlu amirliği günlerinden anımsar. Nevzat'a oldukça hürmetkârdır.

Naciye: Saltanat Süleyman'ın eşidir. Oldukça zayıf, ince bir yüze sahip, siyah iri gözlü biridir.

Namadi: Nevzat'ın gittiği lokantadaki görevli garson çocuk. Ortalama 1.80 cm boyunda, atletik yapılı, oldukça yakışıklı bir çocuktur.

Tarık Seberci: Nam ı değer "Titiz Tarık." Sabıkası oldukça kabarık bir katildir. Kim daha fazla ücret verirse onun için cinayet işler. Düzenli bir evi yoktur; her seferinde farklı bir yerde kalır. Dört kez cinayet zanlısı olarak gözaltına alınmış; ancak bir kez hüküm giymiştir. Ali ve Nevzat komiserle girdiği çatışmada ölür. Engin'in evine girerken karda bıraktığı ayak izleri onu ele verir.

Cemal: Janti lakaplı eski İstanbul kabadayılarındandır.

> Dostça ışıldayan çakır gözler, sigaradan sararmış kırçıl bıyıklar, elinden hiç düşürmediği kehribar tesbih. Yıllardır ahbaplık ettiğim eski bir kabadayı. Artık kabadayılığı filan kalmamıştı. Arada bir racon kestiği olsa da onun deyimiyle ununu elemiş, eleğini asmıştı. Hacopulo Pasajı'nda bir kahvehanesi vardı. Beyoğlu'nda çalışırken sık sık uğrardım yanına. Birlikte nargile içer, tavla oynardık. Yukarıda Allah var, çok yardımı dokunmuştur bana.

[529] **A.g.e**., s. 82
[530] **A.g.e**., s. 12
[531] **A.g.e**., s. 84

> Hayır, asla ispiyoncu değildir, hiç kimseyi satmamıştır. Ama onun anlattığı hikâyeler suç dünyasını çözmek için çok faydalıdır.[532]

Polisiye Roman Yazarı: Nevzat başkomiserin komşusudur. Oldukça meraklı, sevgi dolu bir romancıdır. Nevzat'ı zaman zaman takip eden, keşfe meraklı biridir. Nevzat'ın evinin iki bina yukarısındaki Mihail Amca'nın evini satın alarak aslına uygun dekore ettirmiştir. Güler yüzlü, sıcakkanlı bir eşi vardır. Sık sık yanlarında kalan, Rüzgâr adında bir de torunları vardır. Yazar, roman boyunca adını vermediği bu kişi üzerinden Ahmet Ümit'i anlatır. *Beyoğlu Rapsodisi* adlı kitabı vardır. Agatha Christie'ye nazire olsun diye yazdığı bir cinayet romanıdır.

Ayhan: Polisiye yazarının yakın arkadaşıdır. O da yazardır, aynı zamanda şair ve aktördür. Romanda bahsedilen bu kişi, Ayhan Bozkurt'tur. Gerçekte, Ahmet Ümit'in yakın arkadaşıdır.

Fofo Yenge: Evgenia'nın Atina'da yaşayan yengesidir. Ziyaret amacıyla, kızı Angeliki ile birlikte İstanbul'a gelirler.

Angeliki: Fofo'nun kızıdır. Evgenia'nın esmer versiyonudur. Dalgalı siyah saçlı, iri gözlü ince dudaklı biri olarak tasvir edilmiştir.

Pire Necmi: Barbut İhsan'ın adamlarındandır.

> …… çam yarması gibi birini beklerken hepi topu bir buçuk metrelik bir adam duruyordu karşımda. Saç, sakal namına hiçbir şey yok, kafa yalbır yalbır yanıyor, pala bir bıyık, kalınca kaşlar. Sanki usta bir hat sanatçısının insan yüzüne özene bezene yazdığı bir yazı. Ama vücut oranlı, omuzlar geniş, kaslar yerinde, en küçük bir komplekse kapılmadan dimdik duruyor önümde.[533]

Nafiz Efendi: Tarlabaşılılar Kulübü'nün mutfak işlerine bakan görevlidir. Yangını görüp büyümesini engelleyen kişidir.

Osman: İhsan'ın babasıdır. Lakabı "Barbut" tur.

Nizam Kara: Nam ı değer "Kara Nizam." Öztarlabaşılılar Kulübü'nün sahibidir. Sekiz erkek kardeşin en büyüğüdür. Esas zenginliği uyuşturucu ile elde etmişlerdir.

> Günümüzün tipik babalarından. Çek, senet tahsilatından gaspa, kanunsuz otopark işinden Haraca, ne kadar pis iş varsa hepsine bulaşmış. Adam öldürme, yaralama, azmettirme, onlarca sabıka kaydı, onlarca şikâyet. Uyuşturucu işine de girmiş bir ara, hatta Napoli'de yakalanan yüklüce bir eroin sevkiyatına adı karışmış, ama delil yetersizliğinden yakayı sıyırmış.[534]

Nizam'ın son gözdesi Tarlabaşı semtidir. Rant peşindedir; eski, tarihi binaları parsel parsel alarak semte yayılmak ve zenginleşmek ister.

> Çirkinliğin görkemini anlatmak gerekseydi, Kara Nizam'ın suratını göstermek yeterli olurdu sanırım. Dar alnının ortasına kadar gelen siyaha boyanmış, kirpi gibi dik saçlar, sık iki çalı kümesine benzeyen kaşlar, derin çukurların içinde fırıl fırıl dönen minicik, kara gözler, küçük bir patlıcandan hallice basık bir burun, enlemesine kesilmiş bir yarığı andıran şekilsiz bir ağız ve taşlı tarla gibi çiçek bozuğu bir ten. Bütün bunların arasında şaşırtıcı bir tezatlık, inci gibi

[532] **A.g.e**., 56
[533] **A.g.e**., s. 76
[534] **A.g.e**., s. 102

düzgün, kar gibi bembeyaz dişler. Pırıl pırıl bir gülümseme. Adam sırıttı mı, ne çirkinliği kalıyordu ne de iticiliği.[535]

Nazlı: Ferhat Çerağ Kültür Merkezi'nin kurucusudur. Nizam'ın oturduğu bina dahil birçok ev ona ailesinden miras kalmıştır. "Dalgalı saçları omuzlarına yayılmış, geniş alınlı, biçimli kaşlarının altındaki gözleri kararlılıkla bakan bir kadın, arkasında insanlar…"[536]

Kudret ve Medet: Nizam'ın hem öz yeğenleri hem de korumalarıdır. İriyarı, kalıplı, karayağız iki ikiz kardeştir.

Azize: Engin'in sevgilisidir. Üçüncü sınıf bir pavyonda (Neşe Pavyon) sahne alır. Sesi çok güzeldir. Konsomatristir. Almanya Hannover doğumludur.

Kamer Hanım: Nizam'ın ilk eşidir. Bir trafik kazasında ölmüştür yıllar önce.

Durdu: Engin'in amcasıdır. Uyuşturucu işiyle ilgilenir.

Sadri: Azize'nin çalıştığı pavyondaki klarnet ustasıdır. Aslen Balkan göçmenidir. Memleketinden göçmeden önce sirkte bıçak atma şovları yapar. Bu şovlar esnasında yanlışlıkla kız kardeşinin ölümüne sebep olur. Romanın sonunda Engin'in katili olduğu anlaşılır. Her şeyi, Azize'yi çok sevdiği için yaptığını anlatır. Romanda tasviri de verilir:

"…… ince telli, kır saçların kapatamadığı geniş bir alnı vardı. Kara gözleri, uzun yüzünde, iki zeytin tanesi gibi masumca parıldıyordu, endişeyle kapanmış kalın dudaklarının altında sivri bir çene uzanıyordu."[537]

Diyojen: Tarlabaşı'nda bir kilisenin bahçesinde kalan meczup. Geçmişte çok zengin olduğu söylenir. Oldukça kültürlüdür, sesi de çok güzeldir. Farklı diller bilir. 6- 7 Eylül olayları sorasında eşini ve çocuğunu kaybeder. O yüzden kendini kaybeder.

Şinasi Bey: Ali'nin okuldan edebiyat öğretmenidir. Çok güzel sesi vardır.

Cengiz: Feraye meyhanesinin garsonudur.

Fidan: Öz Tarlabaşılılar Kulübü'ne yapılan saldırıda öldürülen genç kız. Öldüren kişi, Nizam'ın yeğeni Kudret'tir. İnce yüzlü, siyah saçlıdır.

Yakup: Fidan'ın kumar düşkünü, sorumsuz babasıdır. Fidan on sekiz yaşına gelince Nazlı'nın kültür merkezi ve sığınma evine başvurur.

Kumru: Fidan'ın ablasıdır. Babası kumarda her şeyini kaybedince kızını da kumar masasına koymuş ve kızını kendisinden bile büyük birine vermiştir. Kumru'nun üç ay sonra cenazesi çıkar o evden.

Rümeysa: Kumru ve Fidan'ın annesidir. Kızının acısına dayanamayıp bir yıl geçmeden ölür.

---

[535] **A.g.e.**, s. 105
[536] **A.g.e.,** s. 103
[537] **A.g.e**., s. 127

Ayşen: Nazlı'nın kültür merkezinde kalan travestidir. Ufak tefek, güzel biri olarak tasvir edilmiştir.

Fırat Bey: Nazlı'nın muhasebe işlerini tutan, dürüst, titiz kibar biridir.

Agâh: "Üşengeç" lakaplı olan Agâh, oldukça ağır hareket eden; fakat çok güçlü biridir. Bir hamamda, kafasına naylon torba geçirilerek öldürülmüştür. Kendisini itibarsızlaştırmak için eşcinsel cinayeti olduğu söylenmiştir zamanında.

Mizgin: Janti Cemal'in koruması ve sağ koludur.

Kadı Halil: Eski kabadayılardandır. Janti Cemal'e yerini bırakan kişidir. Adalet ile nam salmıştır. En yakın adamı Mihri'nin eşine göz diken tek oğlu Yasin'i, gözünü kırpmadan öldürmüştür.

Yasin: Kadı Halil'in tek oğludur. Oldukça şımarık, edep erkân bilmeyen, okul okumamış biridir. Namus meselesi yüzünden babası tarafından öldürülür.

Mihri: Kadı Halil'in sağ koludur. Bileğine sağlam, güvenilir, babayiğit biridir. Çorlu kerhanesinde çalışan birine sevdalanır ve evlenir. İki çocuğu olur. Ancak Halil'in oğlu Yasin karısını taciz eder ve öldürür. Hatta çocuklarını da öldürür, kızı yaralı kurtulur.

Abbas: Nizam ve yeğenleri tarafından öldürülen bir otoparkçıdır. Tophane'de bir otopark işletirken Beyoğlu'nu parselleyerek ele geçiren Nizam'la yolları kesişir. Nizam, bu kişinin mekânını basar, o sırada haberli olan "Çarkçı Abbas" hazırlığını yapmıştır. Herkesin içinde Nizam'ı tokatlar. Nizam, bu kişiyi ortadan kaldırır.

Sacit Kasımoğlu: Nizam'ın avukatıdır. 80'li yılların başında dönemin bakanlarından birinin kızıyla evlenmiştir. "Damat Sacit" diye anılır. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okumuş, Sorbon'da mastır yapmıştır. Oldukça işini bilen, düzenbaz biridir.

Sait: Nevzat'ın yakından tanıdığı balıkçıdır. "Langa Sait" olarak tanınır.

Kasım: Sait'in kalfasıdır. Elli yaşlarında, ufak tefek, açık kahve gözlüdür. Doğu'dan gelmiştir. Çok saygılı, hatırşinas biridir. Otuz yıldır ailesiyle İstanbul'da yaşar. Tarlabaşı'nda iki çocuğuyla yaşayan biridir.

Kader: Kasım'ın kızıdır. Sevgilisiyle kaçtığı için babası tarafından öldürülür.

Ferhat Çerağ: Nazlı'nın fakülteden sevdiği solcu çocuktur. Çatışmada ölmüştür. Nazlı'nın platonik aşkıdır.

Hakkı Bey: Nazlı'nın babasıdır. Gayrimenkul zengini, emlakçıdır. İstanbul'dan kaçan azınlıkların bıraktığı yerlerin satışı, kiralanması gibi işlerle zenginleşmiştir. Yolsuzluklara da bulaşmıştır.

Jale: Engin'in sevgililerindendir. Oldukça varlıklı bir kadındır. Eşi bitkisel hayattadır. Yaşlı ve bakımlı bir kadındır.

Rıfat Bey: Jale'nin eşidir. Biseksüeldir. İki evlilik yapmıştır. İlk evliliğinden iki çocuğu vardır.

Emel Hanım: Rıfat Bey'in ilk eşidir. Jale ile evlenmeden önceki eşinden iki çocuğu vardır. Mirasına ortaktır.

Civan: Nam ı değer "gerilla Civan" dır. Nazlı'nın kültür merkezinde, Kürt kadınlara Türkçe öğreten bir öğretmendir. Yıllar önce dağa çıkmış, yufka yürekli olduğu için geri dönmüştür. Kimseyi öldürmediği halde hapis yatmıştır. Kangren olan bacağı kesilmiştir. Orta boylu, zayıf, sarışın biridir.

Çekirge: Adı Mehmet'tir. Nazlı'nın kültür merkezinde çaycılık yapar. İnce yapılı, uzun bacaklı olarak tasvir edilmiştir.

Lütfü: Nizam'ın uyuşturucu işleriyle ilgili olarak görüştüğü biridir. Önceden Engin'in adamıdır. Milano'dan, İtalyan mafyası tarafından gönderilir Nizam'la görüşmek için.

Yadigâr Hanım: 6- 7 Eylül olaylarında Rum komşularını evinde ağırlayan Türk komşudur.

Evgenia: Nevzat'ın sevgilisidir. Tatavla'da meyhane işletir.

2.5.11. *Elveda Güzel Vatanım*[538]

Roman, Cumhuriyet'in ilk yıllarında İstanbul'da Pera Palas Otel'den yazılan mektuplarla oluşturulmuştur. Anlatıcı, Şehsuvar Sami adındaki eski İttihatçılardandır. 1908 yılı Temmuz ayında ilan edilen Meşrutiyet rejimi ile zafer kazandığına inanan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ve Abdülhamit rejiminin mücadelesi, yıkılan bir imparatorluk ile yeni kurulan Cumhuriyet rejiminin ilk yıllarını kapsar.

Şehsuvar Sami: Romanın anlatıcısı olan İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi biridir. Romanın başkişisi olan Şehsuvar Sami, sevgilisi Ester'e yazdığı mektuplarla Meşrutiyetten beri süregelen yaşadıklarını anlatır. Otuzlu yaşlardadır. Edebiyata ve sanata oldukça meyilli ve bu konuda yetenekli bir gençtir.

Babası tarafından oldukça iyi yetiştirilmiştir. Nişan alma ve silah kullanma yeteneği onu fedailer grubunda önemli bir yere yerleştirir.

Karakol Teşkilatı'nda mücadele ederken yakalanır ve Malta'ya sürgüne gönderilir. Ardından siyasi hiçbir faaliyette bulunmaz.

[538] Ahmet Ümit, **Elveda Güzel Vatanım**, Everest Yayınları, İstanbul, Aralık 2015

Ester Romano: Şehsuvar Sami'nin sevgilisidir. Yahudi'dir. Edebiyatla oldukça ilgili, kültürlü, kibar bir kadındır. Kızıl, kıvırcık saçlı, narin bedenli, siyah iri gözlü bir kadın olarak tasvir edilmiştir.

Şehsuvar Sami'nin, cemiyete katılmasıyla Paris'e giden ester, burada edebiyat tahsiline başlamış, ressam bir Yahudi'yle evlenmiştir.

Küçük yaşta annesini kaybeden Ester, babası tarafından da terk edilmiştir. Onu, dayısı Leon ile Paloma Nine'si büyütmüştür.

Leon Azuz: Avukattır. Ester'in dayısıdır. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üyelerindendir. Şehsuvar Sami onun yanında çalışır. Sosyalist düşüncelere sahip, Fransız İhtilali'nin yaydığı akımlara sıkı sıkıya bağlı bir romantiktir.

Reşit: Şehsuvar Sami'nin kaldığı Pera Palas'ın müdürüdür. Babası, Trablusgarp Savaşı'nda şehit düşen Tüfekçi Yusuf'tur. Galatasaray Lisesi mezunudur.

II. Abdülhamit: Osmanlı padişahıdır. Hafif kambur, ince uzun bedenli olarak tasvir edilmiştir.[539] Tedbirli, tedirgin ve kuşkucu kişiliği ile romanda sıkça yer verilmiştir. Romanda mektupları kaleme alan Şehsuvar Sami'nin yaşadığı dönemin padişahıdır. İttihat ve Terakki'nin baskısıyla II. Meşrutiyet'i ilan eder.

Hüseyin Hilmi Paşa: II. Meşrutiyet'in ilan edilme metnini okuyan paşadır. Umumi müfettiş sıfatıyla görev yapar. Gür seslidir.

Ahmet Rıza: İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin fikir babasıdır. 'Hürriyet'in Babası' olarak anılır. Eski bir Jön Türk'tür. Bir dönem milletvekilliği yapmış, cemiyetin değerli büyüklerindendir. İlerleyen dönemlerde cemiyetten uzaklaşmıştır.

Rıfat Bey: Şemsi Paşa'nın damadıdır. Manastır Jandarma Tabur Kumandanıdır.

Atıf: İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerindendir. Mülazımdır. Şemsi Paşa suikastının tetikçisidir.

Mehmet Ali Bey: Şehsuvar Sami'nin eniştesidir. İttihat ve Terakki mensubudur.

Süleyman Askeri Bey: İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerindendir. Değerli bir askerdir. Enver Paşa'nın göreve gelmesiyle konum olarak yarbaylığa getirilir.

Şemsi Paşa: Abdülhamit'in en güvendiği paşalarındandır. Meşrutiyet yanlılarının isyanını bastırmakla görevlendirilir ve suikast sonucu yaşamını yitirir. Oldukça zalim olan Paşa, Mülazım Atıf tarafından vurulur ve yaşamını yitirir.

Paloma Nine: Ester'in ninesidir. Eski topraktır. Selanik'in düşeceğini, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılacağını hisseder.

[539] **A.g.e.**, s. 53

Galip Bey: İttihat ve Terakki üyelerindendir. Arnavut ayaklanmasında bölgedeki isyanı bastıran Jandarma Kumandanıdır.

Tevfik Fikret: Galatasaray Lisesi'nin eski müdürlerindendir. Döneminin en büyük şairlerindendir. 31 Mart Ayaklanmasında mektebini gericilere karşı korumuştur. İlk dönemlerinde İttihatçılara gönül vermiş, sonra bu yoldan dönmüştür.

Edward Jorris: Abdülhamit'e bombalı suikast girişiminde bulunmuş Belçikalı bir anarşisttir. 1905 yılında, İstanbul'da gerçekleştirdiği bu eylemi bir zamanlama hatası sebebiyle gerçekleştirememiştir.

Şaşı Fehim Ağa: Resne'de, Şehsuvar ve diğer İttihatçıları karşılayan çiftlik sahibidir. Kitapta şöyle tasvir edilmiştir:

"Şaşı dediklerine bakma, son derece yakışıklı, sırım gibi upuzun bir adamdı, sadece ela gözleri biraz şehlaydı, o kadar. Yetmişinde olmasına rağmen dimdik yürüyordu, hafızası, zekâsı benden daha iyiydi."[540]

Resneli Niyazi: Tatar Osman Paşa'nın konağını basarak onu dağa kaldıran kişidir. Hürriyet kahramanı olarak anılır. Meşrutiyetin tekrar ilan edilmesi için cemiyetin öngördüğü bir eylemdir.

Yakup Cemil: İttihat ve Terakki'nin gözükara tetikçisidir. Enver Paşa'nın koruması altındadır.

İbrahim Naşit: 'Aristokrat İbrahim' adıyla tanınır. Soyu, saraya kadar dayanmaktadır. İktidara göre kendisine ve yazılarına yön veren bir gazetecidir.

Enver Bey: 'Hürriyet Kahramanı' olarak tanınan dönemin en önemli paşalarındandır. İttihatçı bir subaydır. Oldukça idealist; ancak hayalperest birisidir. Oldukça hırslı bir yapısı vardır. İlerleyen yıllarda saraya damat olur, Naciye Sultan'la evlenir.

Romandaki tasvirinde, oldukça yakışıklı, tutkulu bir lider olarak karşımıza çıkar. Hitabet yeteneği fazlasıyla gelişmiş, oldukça etkili konuşan bir liderdir.

Mehmet Esat: Üsküplü, siyah kıvırcık saçlı, bakımlı, otuzlu yaşlarda fedailer grubunun bir üyesidir. Şehsuvar Sami'yi seneler sonra ziyarete gelir. Mülazımdır, asker kökenlidir. Romanın ilerleyen dönemlerinde İngilizler adına casusluk yapan 'Sessiz John' adlı kişi olduğu ortaya çıkar.

Ziya Hurşit: Mustafa Kemal düşmanı, İzmir Suikastı'nda yer alan kişilerden biridir.

Kazım Karabekir: Milli Mücadele'nin bayrak isimlerindendir. Cumhuriyet'in ilanından sonra muhalif olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuştur.

[540] **A.g.e.**, s. 64

Adnan Bey: Doktordur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin sadık kişilerindendir.

Kara Kemal: 'Küçük Efendi' lakabıyla tanınır. Cemiyetin önemli yöneticilerindendir.

Basri Bey: Şehsuvar Sami'nin Fedailer grubundan kumandanıdır. Tanıştıkları ilk dönemde kolağasıdır. Oldukça yetenekli bir askerdir. Oldukça dirayetli ve akıllı biridir. Trablusgarp'ta şehit düşer. Romanda fiziksel tasviri şu şekilde verilmiştir:

"Orta boylu, yapılı bir adamdı, açık kestane rengi gözlerinde, insana dostluk aşılayan bir sıcaklık vardı. Burnu iriceydi ama gür bıyıkları bu kusurunu gizliyor, azametli bir ifade veriyordu yüzüne."[541]

Tiresias: Selanik'te yaşayan, şehrin delisi olarak tanınan zararsız biridir.

Kürt Recep: Manavdır. Şehsuvar Sami'nin babasının yardımıyla bugününe gelmiştir.

Cezmi Kenan: Şehsuvar Sami'nin Trablusgarp'ta birlikte savaştığı binbaşıdır. İttihat ve Terakki Cemiyeti liderlerinin emniyetini sağlamakla görevlendirilmiştir. İşgal yıllarında, Karakol Teşkilatı'nı idare edenlerin başında gelir.

Kişilik özellikleri deli dolu, aklına geleni söyleyen, dik başlı; ancak temiz kalplidir.

Mehmet Sait Paşa: Abdülhamit Dönemi sadrazamlarındandır. Yedi kez sadrazamlık koltuğunu devralmış, oldukça kurnaz bir siyasetçidir.

Yüzbaşı Bennet: İngilizlerin istihbarat şefidir.

Nazif: Şehsuvar Sami'nin kaldığı oteldeki Bursalı çiftlik sahibidir. Karısı ve aşığını öldürüp Pera'ya sığınmıştır.

Madam Melina: Şehsuvar Sami'nin, Dersaadet'e gelince evinde kaldığı, enfes yemekler yapan, iyi yürekli bir kadındır. Evi Beşiktaş'tadır. Berber eşi Spiros'u üç sene önce kaybetmiş, yalnız yaşamaktadır. Tombul, iri mavi gözlü, güleç, düşündüğünü çekinmeden ifade eden bir kadındır. Çocuğu yoktur. Ölmeden önce bütün mal varlığını, evladı gibi sevdiği Şehsuvar Sami'ye bırakır.

İsmail Mahir Paşa: Abdülhamit'in en güvendiği adamlarındandır.

Solak Kani: Abdülhamit'in hafiyelerinden en maharetli olanıdır. Afyon ve Leb-i Şeker adındaki bir erkeğe düşkündür. Şehsuvar Sami ve fedailer onu ortadan kaldırmak isterken neredeyse canından olur.

Derviş Vahdeti: İttihat- ı Muhammedi adındaki cemiyetin kurucusu, sahibi oldukları Volkan gazetesinin yazarı, İttihat ve Terakki'ye düşman biridir. Yayın organlarında sürekli olarak cemiyetin liderlerini ve icraatlarını kötüleyen yazılar kaleme alır.

[541] **A.g.e**. ,s. 93

Prens Sabahattin: Osmanlı torunudur. Devletin kurtuluşunun yabancı devletlere bağlı olduğuna inanır ve bu yüzden cemiyet ile arası bozulur. Çıkarlarının gerektirdiği gibi olaylara müdahil olur.

Hasan Fehmi: Serbesti gazetesinin başyazarıdır. İttihat ve Terakki karşıtıdır. Cenazesi, patlak verecek 31 Mart Ayaklanmasının bütün gericilerini bir araya toplamıştır.

Hüseyin Cahit: İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin savunucusu olan edebiyatçıdır. Yazılarıyla her daim cemiyeti yüceltmiş bir kalemşordur.

Arslan Bey: Lazkiye mebusudur. 31 Mart Ayaklanmasının olduğu sırada, Hüseyin Cahit zannedilerek kalabalık tarafından linç edilmiştir.

Mösyö Naum: Ester'in babasıdır. Paris'te yaşar. Edebiyat profesörüdür.

Ömer: Pera Palas Oteli'nin resepsiyonistidir.

Fethi Bey: Hareket ordusunun Erkan ı Harp Binbaşısıdır. İttihatçı subaylardandır.

Kolağası Yusuf: Reşit'in babasıdır. Şehsuvar Sami'nin babasının iyi arkadaşlarındandır. Eski komşularıdır. Rahmetli olmuştur.

Çolak Cafer: Selaniklidir. Cemiyetin üyelerine hizmet eden biridir. Bir işgalde İngilizlerin işkencesi sonucu kolu kangren olup kesilir. İnce, çelimsiz biridir. Selaniklidir. Şehsuvar Sami'nin babasının yanında çalışmıştır gençlik yıllarında.

Hüseyin Hilmi Paşa: 31 Mart ayaklanması sonrasında sadaret makamına gelen kişidir.

Kozmidi Pandelaki: Dersaadet mebuslarındandır. Sada- i Millet gazetesinin sahibidir.

Ahmet Samim: Sada-i Millet gazetesi yazarlarından bir gençtir. İttihat ve Terakki karşıtı yazıları sebebiyle cemiyetin fedaileri tarafından öldürülür.

Şerif Paşa: Stockholm eski sefiridir. Merkezi Paris'te olan Cemiyet- i Hafiye adlı İttihat ve Terakki karşıtı cemiyetin başındaki kişidir.

Hafız Sami: Şerif Paşa'nın Paris'ten yolladığı şifreli mesajları alarak cemiyetin Dersaadet'teki üye ve yöneticilerine dağıtan kişidir.

Agatha Christie: Şehsuvar Sami'nin geldiği otelde konaklayan İngiliz yazardır. Polisiye roman yazarı olan bu kişi, solgun benizli, maviye çalan yeşil gözlü, ince uzun yüzlü olarak tasvir edilmiştir.

Arşak Boğosyan: Şehsuvar Sami'nin, Mekteb-i Sultani'den arkadaşıdır. Okurken pek parlak bir öğrenci olmamıştır. Sonrasında ağabeyi Bedros'la birlikte, Kapalıçarşı'da kuyumcu dükkânı açmıştır. Sivas'ta arazileri vardır, varlıklı bir ailenin oğludur. Eğlence hayatına düşkündür.

Bedros: Arşak'ın ağabeyidir. Kardeşinin aksine iriyarı biridir. Sarıkamış Harekâtı'nda şehit olmuştur.

Mustafa Kemal: Selanikli bir kumandandır. Mücadelenin önemli isimlerindendir. Cemiyetle arası açıktır, Enver Bey'le arası iyi değildir. Çok nitelikli bir askerdir. Gerçek bir vatanseverdir.

Kuşçubaşı Eşref: Çok yetenekli bir fedaidir. Çerkez'dir.

Muhammed bin Tarık: Sunusi Aşireti şeyhidir. Trablusgarp mücadelesinde halkı örgütleyen, bir arada tutup yabancı güçlere karşı mücadele den bir liderdir. Osmanlı birliklerine de bu anlamda büyük yardımı dokunmuştur.

Beşir El Hamid: Trablusgarp direnişinde Osmanlı subaylarına yardımcı olan Arap bir mücahittir.

Mahmud Faiz: Trablusgarp direnişinde Osmanlı'nın yanında, İtalyanlara karşı mücadele etmek isteyen bir aşiret reisidir.

Halim Bey: Pera Palas Otel'in gece müdürüdür.

Refiye Hanım: Basri Bey'in eşidir.

Kemalettin Amca: Şehsuvar Sami'nin öğrencilik yıllarında sıkça gittiği Nefaset lokantasının sahibidir. Vefat etmiş, lokantayı oğlu Rasih'e bırakmıştır.

Talat Bey: 'Büyük Efendi' lakaplı, İttihat ve Terakki'nin önemli liderlerindendir.

Mahmut Şevket Paşa: 31 Mart ayaklanmasını bastıran Hareket Ordusu'nun başındaki liderdir. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte sadaret makamına getirilmiştir. Harbiye Nezareti önündeki suikast girişiminde hayatını kaybeder. İnce uzun boylu biri olarak tasvir edilmiştir.

Fuat: Şehsuvar Sami'nin silah arkadaşıdır. Her türlü zorlukta yanında olan kişidir. O, Basri Bey ve Şehsuvar Sami arasında bir kader birliği vardır. Fuat, yeni Cumhuriyet'in önemli hizmetkârlarındandır.

Salim Ensar: Alman Hastanesi'nde çalışan bir doktordur. Şehsuvar Sami'nin, Selanik'ten tanıdığıdır.

Cemal Paşa: İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne hizmet eden askerlerdendir. Parti'nin iktidar döneminde oldukça güçlenecek ve devrin en önemli üç paşasından biri haline gelecektir. 'Mısır Fatihi' olarak anılır.

Gavrilo Princip: Avusturya- Macaristan İmparatorluğu veliahtını öldürerek I. Dünya Savaşı'nın başlamasına sebep olan Sırp milliyetçisidir.

Emrullah Bey: Şehsuvar Sami'nin babasıdır. Selanik Maarif Müdürlüğü görevinde bulunum bir öğretmendir.

Mahinur: Fuat'ın nişanlısıdır. Mübadele esnasında Selanik'ten çıkmışlar, bir daha da onları gören olmamıştır.

Cavit Bey: Maliye nazırıdır.

Vahdettin: Osmanlı'nın son padişahıdır. İttihat ve Terakki'den hazzetmemektedir.

İhsan Namık Bey: Talat Paşa'nın itimat ettiği, hamiyetperver kişilerden biridir.

2.5.12. *Kırlangıç Çığlığı*[542]

Roman, Suriye'deki iç savaş ve bu savaştan kaçan mültecilerin yaşadıkları üzerine kurgulanmıştır. Başkomiser Nevzat, olayların anlatıcısı olan kişidir.

Romanda ele alınan bir diğer önemli konu çocuk istismarıdır. Ümit, son romanıyla mülteci çocuklar üzerinden organ mafyası, savaştan kaçan ve telef olan insanların hayatlarını gözler önüne serer.

Başkomiser Nevzat: Romanın anlatıcısı Nevzat başkomiserdir. Ahmet Ümit'in birçok romanında karşımıza çıkan Nevzat, haziran ayında işlenen cinayetler zincirini çözerken sahneye çıkar.

Evgenia: Nevzat'ın sevgilisidir. Tatavla'da meyhane işletir.

Marika: Evgenia'nın ninesidir. Reçel yapma konusunda oldukça yeteneklidir. Bu özellik Evgenia'ya, kendisinden geçmiştir.

Ali Gürmen: Nevzat'ın ekibindeki komiserdir. Cinayetlerin her aşamasında birlikte çalışmışlardır. Annesiz babasız büyümüştür. Hicabi'nin yönetici olduğu yurtta büyümüştür, onun tacizine maruz kalmıştır. Hicabi'nin yüzündeki yara izi onun eseridir.

Zeynep: Nevzat'ın ekibinden komiserdir. Kriminolog olarak oldukça başarılı, zeki bir kadındır.

Şefik: Olay yeri incelemenin titiz komiseridir. Kılı kırk yaran biridir. Nevzat, ona çok güvenir.

Akif Soykan: Romanda karşımıza çıkan ilk kurbandır. Çocuk tacizcisidir. Geçmişte Nevzat'ın çocuğunu da taciz etmiştir. Kuzguni siyah saçları, kemerli burnu, kalın kaşları ve kahverengi gözleri, gamzeli çenesiyle tasvir edilmiştir romanda. Kibar, düzgün bir Türkçeyle konuşur.

[542] Ahmet Ümit, **Kırlangıç Çığlığı**, Everest Yayınları, İstanbul, 2018

Kimsesizler yurdunda büyüyen Akif, yurttaki müdürü Hicabi ve öğretmeni Talat Bey tarafından istismar edilmiştir.

Nadir: Savcıdır. Davayı yürüten ekibin bir parçasıdır. Nevzat ve ekibiyle çalışan, işini düzgün yapan titiz, çalışkan, dürüst biridir. Asker bir babayla, doktor bir annenin oğludur. Babası vefat edince annesi başka bir adamla evlenmiştir. Nadir, yıllarca üvey babası tarafından istismar edilmiştir. Romanda cinayetleri 'Körebe' lakabıyla işleyen kişi kendisidir.

'Körebe' lakabını ona yakıştıran emekli Başkomiser Zekai'dir. Çocukken üvey babasıyla evlerinin arka bahçesinde Körebe oyunu oynarken gözüne taktığı kırmızı kadife bant, işlediği cinayetlerde tacizcilere uyguladığı seremoniyi oluşturur. Üvey babasının her oyun sonrası ona bir oyuncak hediye edişi de bunun bir parçasıdır. Körebe de ilerde, her kurbanının eline bir oyuncak bırakacaktır.

Fiziksel özellik olarak iri yapılı ve çevik olarak tasvir edilmiştir.

Nuri Karlıdağ: Körebe'nin 2012 senesinde işlediği cinayetteki kurbandır. Tescilli bir çocuk tacizcisidir. Bir süre hapis yatmıştır. Kaportacıdır.

Zekai Ovacık: Geçmişte 'Körebe' davasına bakan emekli başkomiserdir. Nam- ı değer 'Tazı Zekai.' Çok başarılı bir polistir. Aldığı bütün cinayet dosyalarını çözdüğü için 'tazı2 lakabı verilmiştir kendisine. Çözemediği tek cinayet, Körebe olmuştur. Bu işleri bırakmasına rağmen gizliden soruşturmaya devam eden Zekai, Nevzat'la işbirliği yapar; ancak katilin kim olduğunu söyleyemeden Körebe tarafından öldürülür.

Celile Hanım: Zekai'nin eşidir. Romanda fiziksel tasviri şöyle verilmiştir:

" En az kocası kadar uzun, kocası kadar iri, devasa bir Boşnak kadını olan Celile'ye hiç makul gelmedi bu sözler."[543]

Hicabi İnce: Çocuk Esirgeme Kurumu müdürüdür. Emekli olmuş, Zeytinburnu'nda yaşamaktadır. 65 yaşını geçkindir. Akif'in Çanakkale'de kaldığı yurdun müdürlüğünü de yapmıştır.

Ali komiserin de çocukken büyüdüğü yetiştirme yurdunda müdürlük yapmıştır. Orada kullandığı isim, ikinci adı olan 'Emir' dir. Ali'yi de küçükken taciz etmeye kalkmış, Ali, sıcak maşayı yüzüne yapıştırarak kendini kurtarmıştır.

Romanda fiziki bir tasviri yer alır:

"Kendine haksızlık ediyordu, elliden fazla göstermiyordu, sevimliydi, nazikti, belli ki ağzı laf da yapıyordu. Kırlaşmış şakakları, güneşte yanmış kumral teni, biçimli kaşlarının

[543] **A.g.e.**, s. 36

altından buğulu bakan siyah gözleriyle Yeşilçam'ın eski aktörlerini andırıyor, sol yanağındaki derin yara izi yüzüne dramatik bir anlam katıyordu."[544]

Talat Kızılçay: Akif'in çocuk yurdundan edebiyat öğretmenidir. Evli ve iki çocuk babasıdır. Akif'i çocuk yaşta istismar eden kişidir.

Sipsi İsmail: Çete reisidir. Haraç, arazi gaspı, haksız ihale gibi sayısız yasa dışı işe bulaşmıştır. Birçok kez sorgulanmasına rağmen içeri girmemiştir. Kendi kurallarını çiğnemeyen, her koşulda dik duran bir yapısı vardır.

Akif ile aynı cezaevinden tanıştıklarını anlatır; oysa konu daha derindir. Akif'in kaldığı yurtta büyümüştür İsmail de. Hicabi müdürün sayısız taciz ve tecavüzüne maruz kalmıştır. O yüzden fırsatını bulduğu ilk anda adamlarına öldürtür Hicabi'yi.

Medeni: Feriköy'de göçmen kampında kalan Suriyeli bir mültecidir. Savaş öncesi tercümanlık yapmaktadır. Hacettepe'de okumuştur. Türkiye'den gelen devlet adamlarına tercümanlık yapar. İç savaş sonunda eşi ve iki yeğeniyle Türkiye'ye gelirler. Medeni, çaresizlik sebebiyle yeğeni olarak tanıttığı Fahhar'ın böbreğini satar. Fahhar, sonrasında bir kaza sonucu boğularak yaşamını kaybeder.

Evgenia, çaresizlik içindeki bu kişilere yardımcı olur işin iç yüzünü bilmeden. Öz yeğeni olarak tanıttığı Azez'i yanına alıp büyütmek ister. Medeni, yanaşmak istemez; ancak Azez'in öz yeğeni olmadığı, kendilerine fayda sağlaması için yanında tuttuğu ortaya çıkınca işler değişir.

Romanda ince, uzun, cılız sesli biri olarak tasvir edilir.

Azez: Medeni'nin yanında getirdiği, Suriyeli 5-6 yaşlarındaki çocuktur. Evgenia kendisini evlatlık alarak büyütmek ister.

Azez, esmer, siyah saçlı bir kız çocuğu olarak tasvir edilmiştir.

Fahhar el Kutubi: Azez'in ağabeyidir. On üç yaşındadır. Şişli'de bir pastanede iş bulup çalışır; ancak bir sabah işe gidiyorum diye çıkar ve sonrasında Kasımpaşa sahiline cesedi vurur. Amcası olduğunu iddia eden Medeni, bir böbreğini satmıştır.

Recai: Suriyeli çocukların kayıp işlemleriyle ilgilenen komiserdir.

Abdürrahim: Suriyeli küçük kız çocuklarını İstanbul'a getirip belli bir meblağ karşılığı satan biridir. İçeri alınmış; ancak koruyan gözeten çevreler olması sebebiyle hakkında işlem yapılmakta zorlanılmıştır.

Ferit Selcim: Körebe'nin ikinci kurbanıdır. Yetişkin, zayıf, elleri ve ayakları vücuduna göre oldukça küçük, biçimli kaşlara sahip, yeşil gözlüdür. 'Cicili Ferit' olarak tanınan,

[544] **A.g.e.,** s. 56

Haute Couture diye tabir edilen terzilerdendir. Bir zamanlar Nişantaşı'nda atölyesi vardır. Çocuk tacizcisi olduğu ortaya çıkınca müşterilerin ayakları kesilir.

Veyis: Ferit Selcim cinayetinin görgü tanığı olan müze bekçisidir. Koyu esmer tenli, kısa boylu biridir.

Arda: Sipsi İsmail'in adamıdır. Hicabi'yi öldüren kişidir.

Serkan: Sipsi İsmail'in adamlarındandır.

Nedim: Ali'nin yetiştirme yurdundan arkadaşıdır. Bakanlıkta önemli bir görevde bulunmaktadır. Soruşturma için Ali'ye yardımcı olur bazı kayıtlara ulaşması için.

Mertcan Turkal: Körebe'nin beş yıl önce işlediği cinayetlerden birinin maktulüdür.

Buket: Gazetecidir. Güzel, becerikli, zeki biridir. Kafasını kurcalayan bir konuda muhakkak doğru sonuca ulaşan bir yapısı vardı.

Ercü: Asayiş Şube'den komiserdir. Görevde yükselmek için her türlü pisliği yapacak kapasitede bir komiserdir. Emrindeki polisleri her fırsatta ezen, vicdansız biridir. 'Piç Ercü' olarak bilinir. Ali ile bilhassa düşmandır. Hicabi'nin öldürüldüğü cinayet mahallinde, elinde cinayet silahıyla Ali'yi görünce bu fırsatı değerlendirmeye çalışmış, durumu basına da sızdırmıştır.

Yeter Hanım: Emniyetin kadim personelidir. Temizlik işinden sorumludur. Zambak kokulu yüzey temizleyicilerine takıntılıdır.

Cavit: Nam ı değer 'Ceset Cavit'. Eski bir adliye muhabiridir. Beyin kanaması geçirip ölmüştür. Gençlik döneminde, haber için bir geceyi morgda geçirmek zorunda kaldığı için bu unvanı almıştır.

Rafet: Hürriyet gazetesi muhabiridir. Hicabi'nin komiser Ali tarafından öldürülüp öldürülmediğini anlamak için kendisini ararlar. Onlara bu bilgiyi veren Ercü'dür.

Erol: Milliyet gazetesi muhabiridir.

Şaban: Kayıkhanenin sorumlusudur. Zekai komiserin ölmeden önceki gece oraya geldiğini aktarır Nevzat'a. Onu, Zekai'nin teknesine götürür.

Alper Siper: 'Siper Güvenlik' şirketinin sahibi, eski komiserdir. Alper, dövüş ustasıdır. Karizmatik, güven verici biridir. Körebe davasında Başkomiser Zekai ile birlikte çalışmış ve sonrasında istifa ederek kendi şirketini kurmuştur.

Meslekten ayrılmasına rağmen Zekai ve ailesiyle ilişkisi hep devam etmiştir. Körebe davasına dair her türlü bilgi ve donanıma sahiptir. Körebe taklidi cinayetleri işleyen odur.

Ekrem: Nevzat'ın ekibindeki genç komiserlerdendir.

Cihat: Ekrem'in mesai arkadaşıdır. Körebe dosyasında, lunaparka bırakılan cesedi bulan ve Nevzat'a durumu bildiren Ekrem'le kendisidir.

Kansu Sarmaşık: Öldürülen bir cerrahtır. Cerrahpaşa mezunudur. Serap Hastaneleri ortağıdır. Kumar tutkusu yüzünden her şeyini kaybetmiştir.

Salih Bey: Serap Hastaneleri başhekimidir. Kel, ince burunlu, açık kahverengi gözlü biridir.

Hayati Darcan: Serap Hastaneleri kurucusudur. Serap, on beş yıl önce ölen kızıdır. Organ yetmezliği yüzünden ölen kızını adını hastaneye vermişlerdir. Çapa tıp fakültesi mezunudur. On yıl gibi bir sürede hastanenin dokuz şubesini açmıştır Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde. Zenginliğini başarılı cerrahlığına değil, organ kaçakçılığına borçludur. Kansu ile birlikte, düşük gelirli ailelerin, özellikle Suriyeli mülteci çocukların organlarını satın alıp zengin ailenin çocukların nakil yaparak servet sahibi olmuştur.

Romanda, orta boylu, kaslı bir vücuda sahip, ellili yaşlarda biri olarak tasvir edilmiştir. "Aslan yelesini andıran gümüş rengi saçları, yanık teni, koyu mavi gözleriyle oldukça yakışıklı sayılırdı."[545]

Satılmış Gündoğdu: Kansu'ya faizle para veren tefecidir. Lakabı, 'kırmızı surat 'tır. Masaj salonu işletir. Yüksek tansiyon hastası olduğu için yüzü kıpkırmızıdır. İriyarı biridir. Kansu, başarılı bir cerrah olduğundan borçlarına karşılık yeğenini ameliyat edecektir. Ancak ameliyatı Türkiye'de değil, Kosova'da yapacaktır. Türkiye'deki mevzuat, kaçak organ nakli için uygun değildir.

Janti Cemal: Eski kabadayılardandır. Nevzat'ın samimi arkadaşıdır. Dürüst, sözüne itimat edilen biridir. Hazzopulo Pasajı'nda bir kahvehanesi vardır.

Cabir: Göçmen kampında kalan Suriyelidir. Eşi ile çaresizlik içinde, down sendromlu olan çocukları Bercis'in böbreğini para karşılığı satmışlardır. Çocuklarının bünyesi bunu kaldıramayıp ameliyat masasında kalmıştır. Ameliyatı gerçekleştiren Doktor Kansu'dur.

Ayber: Cabir'in eşidir. Türkmen'dir. Kansu'yu teşhis eden ve olanı biteni anlatan kişidir. Kansu'yu, Satılmış'ın masaj salonuna giderken takip etmiş, sorgu odasında yüzleşince her şeyi anlatmak zorunda kalmıştır. Sorguda Medeni ile ilgili bildiklerini de anlatır. Çocukların öz yeğeni olmadığını, fayda sağlamaları için yanlarında getirdiklerini anlatır.

Maksut Bey: Feriköy'deki göçmen kampı yöneticisidir.

Mirza: Organ nakli yapılan sahte hastanedeki doktordur. Yeşil çekik gözlü, sesini oldukça iyi kullanan biridir. Asıl adı Dinç Açıkgöz'dür.

[545] **A.g.e**., s. 250

Merdan: Alper'in korumasıdır. Eski bir boksördür. Romanda fiziksel tasviri şöyle aktarılmıştır:

"Çıkı bir alın, göz çukurlarının derinliklerinde gizlenen koyu renk gözler, ezik bir patlıcanı andıran iri bir burun, derin bir bıçak kesiğini andıran ağız, toplarsanız manasız bir surat."[546]

Şükriye: Çocuk Şube'de görevli polistir. Şefkatli biridir. Nevzat, Medeni'den aldığı Azez'i ona teslim eder.

Ruhi: Mirza'nın suç ortağı olan, kaçak organ nakli yapan doktorlardandır.

Mukaddes Hanım: Nadir'in doktor annesidir. Oldukça güzel, başarılı biridir. Oğlunun evlendiği ikinci eşi tarafından tacize ve tecavüze uğradığını görünce eşini öldürür. Cesedini bahçelerindeki nar ağacının altına gömer.

Müşfik Bey: Nadir'in üvey babasıdır. Kimya okumuş, ancak parası bol olan müteahhitlik işini yapar. Hobisi yelkenciliktir. Fırtınalı bir denizde, ıslak halat sağ kulağının yarısını koparıp almıştır. Oldukça yakışıklı, esmer, siyah gözlü bir adamdır. Mukaddes Hanım'la evlenmeden önce birçok çapkınlık yapmış, dönemin hızlı isimlerindendir.

Nadir'i çok sevmiş, sahiplenmiştir. Çocuğu, 9 yaşından 12 yaşına kadar istismar etmiştir. Durumu fark eden Mukaddes Hanım tarafından öldürülür.

[546] **A.g.e.**, s. 326

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMET ÜMİT'İN ROMANLARININ ORTAK ve FARKLI ÖZELLİKLERİ

3.1. Ahmet Ümit'in Romanlarının Ortak Özellikleri

Ahmet Ümit, Türk Edebiyatı'nın önemli polisiye roman yazarlarındandır. Yayımlanmış toplam on iki romanı vardır.

İlk romanı 1996 yılında yayınlanan *Sis ve Gece* olan yazarın son romanı 2018 yılında yayımlanan *Kırlangıç Çığlığı'*dır.

Ahmet Ümit romanlarında görülen ilk ortak özellik cinayet kurgusudur. Bütün romanları, polisiye ve suç edebiyatının olmazsa olmazı olan cinayet kavramı üzerine şekillendirilmiştir.

Başkomiser Nevzat ve ekibi, yazarın neredeyse bütün romanlarında karşımıza çıkar. Yardımcıları Ali ve Zeynep komiser ile suçluların peşinde, büyük bir özveri ve işbölümüyle okur karşısına çıkarlar.

Ahmet Ümit romanlarında karşımıza çıkan katiller, özlerine bakıldığında kötü kişiler değildir. Örneğin, *İstanbul Hatırası* romanında Nevzat başkomiserin en yakın arkadaşları Yekta ve Demir katildir; ancak son derece erdemli, iyi yürekli kişilerdir. Esas kötü olan kurbanlardır. İstanbul'u ve tarihi yarımadayı çirkin mimariye sahip AVM'lerle donatarak şehre büyük zarar veren, kirli işlerin peşinde olan insanları şehri temizlemek için öldürürler. Romanda adı geçen Âdem Yezdan adındaki şahıs, tarihi alanlarda yapılaşma ve imar izni için önemli yerlerdeki kişilere rüşvet vermekten çekinmeyen biridir. Romanlarda çoğunlukla kötü olanlar, öldürülen kişilerdir. Katiller tarafından cezalandırılırlar.

Ahmet Ümit romanlarının diğer bir ortak özelliği, mekân olarak çoğunlukla İstanbul'un ana mekân oluşu gerçeğidir. Dönem içinde adı İstanbul, Dersaadet, Byzantion gibi türlü isimlerle anılan şehir, en önemli dış mekândır.

Ahmet Ümit romanları, çoğunlukla bir cinayetle başlar ve romanın ilerleyen yerlerinde katili veya katilleri bulmak için bir olaylar sarmalının içine girilir. Romanın başında bulunan bir ceset ve onun etrafındaki ipuçları takip edilerek çözüme gidilir.

Ahmet Ümit romanlarının bir diğer ortak özelliği de yazarın ayrıntılı tasvirlerine sıkça rastlanmasıdır. Özellikle tarihi mekânlar ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Yazar için özellikle Beyoğlu oldukça önemli bir yere sahiptir. Romanları okurken adeta, İstanbul'un sokaklarında gezintiye çıkılır.

Ahmet Ümit romanlarının bir diğer ortak noktası, yazarın masallardan, halk hikâyelerinden ve kehanetlerden yararlanmış olmasıdır. Yazar, *İnsan Ruhunun Haritası* adlı programında, yazma yeteneğinin annesinden geçmiş olabileceğini söyler. Dinlediği ilk hikâyeler, masallar annesine aittir.

Romanların bir ortak noktası da yazarın anlatıcı olarak çoğunlukla kahraman anlatıcıyı tercih etmesidir.

Gece ve dolunay kavramı hemen hemen yazarın bütün romanlarında karşılaşılan bir metafordur. Dolunay, bir cinayeti ortaya çıkarmak istercesine kişileri, cesetleri, olayları takip hâlindedir.

Ahmet Ümit romanlarında, kahramanlar sürekli bir hareket halindedir. Aksiyon hiçbir zaman bitmez. Olay ağırlıklı metinler kaleme alan yazarın ritmi, okuyucuyu sürekli tetikte tutar.

Yazarın romanlarındaki diğer bir ortak nokta, bütün romanlarında bizlere bir mesaj vermesidir. Romanlardaki mesajlar farklılık içerebilir; ancak her birinde yazarın vurgu yaptığı bir dönem ya da mesaj vardır. Yazar, *Sis ve Gece* romanında, MİT yapılanması ve devlet kademelerindeki iç hesaplaşmaları ele alır. Örgüt evlerine yapılan baskınlar, yargısız infazlar ile suç ve adalet kavramlarının sorgulanmasını sağlar. *Kar Kokusu* romanı, yazarın otobiyografik sayılabilecek romanıdır. 1985-1986 yılları arasında Moskova'da siyaset bilimi eğitimi alan yazar, kendi yaşamından kesitler sunar. Türkiye'nin geçirdiği çalkantılı dönemleri, askeri darbe sonrası dikta yönetimini eleştirel bir bakış açısıyla anlatır. Gözünün önünde işkence gören, öldürülen arkadaşları, boykotlar ile oldukça hareketli olan

gençlik yıllarını aktarır. Roman, ülkedeki baskıdan kaçan komünist gençlerin Moskova'ya gelerek Uluslararası Leninizm Enstitüsü'nde eğitim almaları, enternasyonal bakış açısını yansıtır. Eser, yazarın sol görüş ve komünizme bakış açısının bir yansımasıdır. *Patasana* romanında yazar, bir antik kentin keşfiyle Hitit devleti saray yazmanı Patasana'nın yazdığı tabletlerle asırlar öncesinden uzanan insan doğasının kötülüğünü gözler önüne serer. İnsanın bitmek bilmeyen hırsları, dökülen kanlar, kimliklerini gizleyerek yaşamak zorunda kalan Ermeni ve Kürtlerin yaşadıkları, yüz yıl geçse de insanın değişmeyen öldürme dürtüsü eleştirel bakış açısıyla ele alınır. *Kukla* romanında, yakın tarihimizin önemli bir olayına, Susurluk davasına vurgu yapar. Romanda, derin devlet, hesaplaşmalar ile ilgili kurgular yer alır. Sağ – sol olarak birbirine kırdırılan gençlerin çeşitli güçler tarafından sömürülmesi, polis ve devlet arasındaki uyuşmazlıklar üzerinden güven problemi irdelenir. *Beyoğlu Rapsodisi* adlı roman, ölümsüzlük arayışı uğruna işlenen acımasız cinayetler ile âdeta insan ruhunun haritasını çıkarır. *Kavim,* bu toprakları paylaşmış birçok ulusun, dinin hatırlanmasını sağlayan bir romandır. Nusayriler, Süryaniler, Rumlar, Kürtler, Türklerin kültürlerini aktaran, yüz yıllardır bir arada yaşayan halklara ve birlik beraberliğin kattığı zenginliğe vurgu yapar. *Bâb- ı Esrâr,* yazarın mistik ögelerle dolu, başkahraman Karen Kimya ile birlikte Anadolu'nun bilinmeyen topraklarını keşfe çıkan romanıdır. Kadim topraklardan geçerek Şems ve Mevlânâ arasındaki muhabbete dikkat çeker. *İstanbul Hatırası,* İstanbul'un tarihî önemi ve yerini vurgulayan, şehri rant uğruna AVM'lerle doldurmak isteyenlere açılan bir mücadele romanıdır. İstanbul'un doğal ve tarihî güzelliklerini yok etmek isteyen paragözlerin ve onlara yardım ederek her türlü usulsüzlüğü kalıba uyduranların cezalandırıldığı bir romandır. *Sultanı Öldürmek* romanı, tarihin ve tarihçilerin değerlendirmelerinin sorgulanmasına neden olan bir romandır. Romandaki tarihi şahsiyet olan Fatih Sultan Mehmet'in ölümünün gerçek nedeni üzerinden tarih biliminin tekrar gözden geçirilmesini vurgular. Yazarın bir diğer romanı *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*'nde, Gezi Parkı olaylarına bir atıf vardır. AVM yapılacak yerde bulunan parkın ağaçları bu yüzden kesilmek istenmiş, özellikle gençler tarafından büyük bir tepkiyle karşılanmıştır. Parktaki ağaçlar, bu olaylar sırasında ölen gençlerin adını fısıldar. Kapitalizm ve mevcut düzene bir çığlık romanıdır. *Elveda Güzel Vatanım* adlı roman, devlet ve siyaset kavramlarının sorgulanması ve yeniden değerlendirilmesini sağlar. Devletin kutsallığı ve kökleri ile siyasi partiler ve değişen düzelerde, insan rollerini yeniden inşa eder. Son romanı, *Kırlangıç Çığlığı*'nda, mülteci ve göçmenlerin sorunları ile Arap Baharı sonrası iç savaşa sürüklenen Suriye'nin dramı işlenir. Romandaki "çocuk"

kavramı, iki yönlü ilerleyen romanı farklı bir boyuta taşır. Kimsesiz, savaş mağduru insanların, varlıklı insanlar tarafından organlarının satın alınması, bazı doktorların etik ahlâksızlıkları ve çocuk istismarı gibi güncel problemlere dikkat çekilir.

3.2. Ahmet Ümit Romanlarının Farklı Özellikleri

Ahmet Ümit romanlarının farklı noktaları daha çok temalar ve bazı mekânlarla bağlantılıdır. Çoğu romanı İstanbul'da geçen yazarın üç romanı istisnai bir durum içerir.

Romanlardan ilki *Patasana* adlı kitaptır. Roman, Ahmet Ümit'in memleketi olan Gaziantep'te geçer. Gaziantep yakınlarında bulunan bir Hitit antik kentinin kazı çalışmalarında, saray yazmanı Patasana'ya ait olduğu görülen tabletler üzerine şekillenir.

Bir diğer roman, *Bab- ı Esrar'*dır. Roman, Konya'da geçer. Yabancı bir sigorta şirketinin sorumlusu olarak Londra'dan Konya'ya, bir otel yangınını araştırmak için gelen Karen Kimya'nın başından geçenleri konu edinir. Babasının memleketinde mistik bir zaman yolculuğuna çıkar. Roman, Mevlânâ ve Şems- i Tebrîzî ilişkisi, Mevlevîlik, dervişlik, sema ayinleri üzerine kutsal bir yolculuktur. Yazarın diğer romanları içinde mistik ögeleri en fazla barındıran romanıdır denilebilir.

Yazarın *Kavim* adlı romanı, İstanbul ile Mardin şehrinde geçer. Romanda geçen ana mekân her ne kadar İstanbul olsa da işlenen dini ve folklorik motifler ile kadim Mardin şehrinin tarihine ışık tutulur. Okuyucuya, medeniyetler mozaiği bir memleketten manzaralar sunulur. Süryaniler, Ezidiler, Kürtler, Araplar, Nusayriler, Türkler gibi yüz yıllarca birlikte yaşayan bütün halkları okuyucuya hatırlatır.

Ahmet Ümit romanlarının farklı bir yönü de, yazarın on iki romanından yalnızca birini "siyasî" olarak tanımlamasıdır. Bu roman, *Elveda Güzel Vatanım* adlı romandır. Türk tarihinin en çalkantılı dönemlerinden birisi olan II. Meşrutiyet'in ilânı ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidarı, yıkılan bir imparatorluk ve yeni kurulan Cumhuriyet'in geçirmekte olduğu zorluklar, romanın başkişisi Şehsuvar Sami'nin kaleminden verilir.

Romanların bir farklı yönü de, hemen hemen bütün romanlarda karşılaşılan Nevzat başkomiserin bir romanda ana kahraman olarak verilmesidir. Bu roman, *İstanbul Hatırası* adlı romandır. Yazarın en yakın arkadaşları katil çıkar.

Yazarın romanlarından birisi otobiyografik bir karakter taşır. Bu roman, *Kar Kokusu* adlı romandır. Roman, Rusya'da geçer. Ahmet Ümit, Moskova'da siyaset eğitimi almıştır ve bu romanında realist bir üslûpla, komünist gençlerinin kolektif içindeki durumlarını, yaşayışlarını konu edinir.

Ahmet Ümit, romanlarından bir tanesinde kendi adını açıklamasa da 'polisiye roman yazarı komşu' betimlemesi ile Nevzat'ın ağzından kendisini de roman dâhil eder. Bu roman, *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* adlı romandır. Ahmet Ümit, hem kendini hem de yakın arkadaşı Ayhan Bozkurt'u romanın içine alır.

Ahmet Ümit romanlarında, roman isimleri de ilgi çekicidir. Romanların her birinin ayrı bir hikâyesi vardır. Bu hikâyeler, ya açıkça romanda verilir ya da okuyucuya hissettirilir. *Sis ve Gece* romanının adı, MİT çalışanı olan Sedat'ın, bir gece operasyonu ile genç bir kadını vurması ve gecenin yoğun sisinden kimi vurduğunu görememesinden gelir. Vurduğu kişi, romanın başından beri her yerde aradığı sevgilisi Mine'dir. Onun ölü bedenini, eski bir buzdolabında donmuş bir halde bulur. *Kar Kokusu* romanının adının geldiği yer romanda yer alır. Roman, kış mevsiminde geçmektedir. Türk kolektifinde öldürülen gencin soruşturmasında önemli rol oynayan hocaları Leonid'in, romanın sonunda kızının yanına New York'a gidişi ve yolda Moskova'nın buz gibi havasını, kar kokusunu içine çekişi ile yansıtılır. Kar kokusu, Leonid için özlemdir, memlekettir, hasrettir ve karın beyazlığı ölen gençlerin bütün masumiyetini yansıtır. *Patasana* romanının adı, Hitit antik kentinde araştırma yapan arkeologların, dönemin saray başyazmanı Patasana'ya ait tabletlerinden gelir. Patasana, özel isimdir. *Kukla* romanının adı, konusuyla bağlantılı olarak kullanılmıştır. Romanda devletin gizli hesaplaşmaları için kullandığı insanlar için "kukla" benzetmesi yapılır. Romanın başkişilerinden olan Doğan, eski bir sağcıdır. Ayrıca, devlet tarafından çeşitli görevlerde kullanılmıştır. Oldukça zeki, yetenekli olan bu kişi, belli bir zaman sonra mevcut düzenin içinde yer almak istemediği için ortadan kaldırılmak istenmiştir. Devlet ve güvenlik güçleri, bir dönem kendi menfaatleri için kullandığı bu kişileri bir bir ortadan kaldırmaya başlar. Kullanıldığını düşünen Doğan ise, "kukla" olmadığını göstermek amacıyla işleri kendi lehine çevirmeye odaklı bir plan kurar ve herkesi kukla gibi oynatır. *Beyoğlu Rapsodisi* romanının adı, Beyoğlu'nda doğup büyümüş üç arkadaşın öyküsünü anlatır. Ahmet Ümit romanlarının en önemli mekânı olan Beyoğlu, oldukça renkli, çok kültürlü, farklı özellikleri bünyesinde barındıran eski bir semttir. *Kavim* romanı, Anadolu topraklarında yaşamış birçok kadim milletin Süryaniler, Nusayriler, Rumlar, Kürtler ve Türklerin romanıdır. Asırlar boyunca bu topraklarda yaşamış birçok

kavmin romanıdır. “Kavim” sözcüğünün kapsayıcılığı ile bütün bu unsurlar düşündürülmeye çalışılmıştır. *Bâb- ı Esrâ*r, kelime anlamı olarak “sırlar kapısı” anlamına gelir. Ahmet Ümit’in mistik ögeleri sıkça barındıran bu romanında, Anadolu’nun keşfedilmemiş veya unutulmaya yüz tutmuş toprakları keşfedilerek, üzerindeki sır perdesi aralanmaya çalışılmıştır. Roman, başkahraman Karen Kimya’nın babasının memleketi olan Konya şehrine seneler sonra görev ile gelmesi ve çocukluğuna ve babasına dair gerçekleri keşfetmesi üzerine temellenir. *İstanbul Hatırası* romanının adı, İstanbul ve tarihine dikkat çekmek amacıyla kullanılır. İstanbul’un doğal ve tarihi yapısına zarar verenlerin tek tek bir ritüel tasarlanıp öldürülüşü, gözleri şehrin önemli yapılarına, alanlarına çeker. Roman, İstanbul’a bir saygı duruşudur. *Beyoğlu’nun En Güzel Abisi* adlı romanına, Nevzat başkomiserin lakabı verilir. Roman içinde, romanın adının nereden geldiği, Nevzat’a bu lakabı veren kişinin kim olduğundan bahsedilir. Nevzat’ın, Beyoğlu’nda görev yaptığı sırada, bir soygunda bütün mal varlığını kaybeden Madam Anahit’e yardımcı olduğu için kendisine bu adı verdiği anlatılır. *Elveda Güzel Vatanım* adlı romanın adı, eski bir İttihat ve Terakki yöneticisi olan Şehsuvar Sami’nin, Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde toprakların bir bir elden çıkışını, kaybedilen topraklarla birlikte, yıkılan idealleri ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. *Kılangıç Çığlığı* romanının adının nereden geldiği, roman içinde Nevzat ve Evgenia arasındaki konuşmada verilir. Göçmen kuşlardan olan kırlangıç, çok hızlı uçar. Göç sırasında bazı arkadaşları fırtınaya kapılıp ölür. Göçten sağlam çıkan kırlangıçlar, göç ettikleri ülkenin gökyüzünde çığlıklar atarak ölen arkadaşlarının yasını tutar. Bir motif olarak ele alınan kırlangıç, ülkelerinde savaş çıkarak göç eden ve yolda sevdiklerini kaybeden Suriyeli göçmenleri, mültecileri anlatmak için kullanılmıştır.

SONUÇ

Türk Edebiyatı'nda çevirilerle başlayan roman türünün geçmişi, Tanzimat Dönemi'ne dayanır. Özellikle Fransız Edebiyatı'ndan yapılan adaptasyon ve çeviriler ile yazarlarımız bu türü yakından tanıma şansı bulur. Batılı tarzda roman tekniğini ise, Servet i Fünûn döneminde görmekteyiz. Özellikle Halit Ziya'nın katkısı çok büyük olmuştur.

Polisiye romanın tür olarak edebiyatın "üvey evladı" muamelesi görmesi eski bir döneme dayanır. Oysaki Türk Edebiyatı'nda polisiye türünün gelişimine ve verilen eserlere bakıldığında durumun böyle olmadığı görülür.

Harf inkılabıyla birlikte 1928 yılından 1950'lere kadar farklı seyreden polisiye edebiyat, önce "onparalık öyküler" başlığı altında yayınlamaya başlar. Yayınlanan bu küçük hikâyeler, çoğunlukla kalabalık bir kitleye hitap eden, basit yapılardır.

Polisiye roman türünün örnekleri de yine çeviri yoluyla edebiyatımıza dâhil olmuştur. İlk polisiye romanımız Münif Paşa tarafından çevrilen *Paris Faciaları olur*. Ardından Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılan *Esrar- ı Cinayat* adlı roman, polisiye türündeki ilk telif romanımız olur. Batıda bu türün ilk örneği Adger Allen Poe'ya ait *Morg Sokağı Cinayetleri*'dir.

Dünya Edebiyatı'nda türünün ilk örneği kabul edilen Poe'nin kitabının yayınlanmasından yaklaşık kırk yıl sonra Türk Edebiyatı, gerçek anlamda polisiye ile tanışır. Fransız yazar Pierre Terrail'in *Paris Faciaları,* Ahmet Münif tarafından tercüme edilir. Aynı yıl, Türk Edebiyatı'nın "Efendi Baba"sı Ahmet Mithat, Emile Gobariau'nun Orcival Cinayeti adlı romanını, Tercüman ı Hakikat gazetesinde tefrika eder. Ardından eseri, kitap olarak da bastırır.

Polisiye roman türünün gelişiminde Osmanlı sultanı II. Abdülhamit'in önemli katkıları olduğu söylenebilir. Polisiye, casusluk, hafiye romanlarına meraklı olan Osmanlı Sultanı,

mütercimlere oldukça yoğun çeviriler yaptırmıştır. Özellikle Sherlock Holmes hayranı olan sultanın özel kütüphanesinde altı yüze yakın polisiye eser ve yazmalar olduğu bilinmektedir.

1908 senesi, polisiye roman türü için bir patlama yaşanmasına sebep olur. Sherlock Holmes'lar ve Arsen Lüpen'ler çevrilmeye, polisiye tür olarak yaygınlık göstermeye başlar. Sherlock Holmes'un birçok eseri 1909- 1919 yılları arasında Faik Sabri Duran başta olmak üzere pek çok mütercim tarafından Türkçeye aktarılmıştır.

Türk Edebiyatı'nda telif polisiye romanlarına bakılacak olursa, karşılaşılan ilk isim şüphesiz Ahmet Mithat Efendi olacaktır. *Esrar-ı Cinâyât* adlı romanı, 1883'te Tercüman- ı Hakikat 'te tefrika edilmiş, bir sonraki yıl kitap olarak basılmıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin 1888 yılında yayınlanan *Haydut Montari* adlı romanı en popüler polisiye romanıdır. Ahmet Mithat'ın dışında, Selanikli Fazlı Necip, roman telifinde onu takip eder. *Cani mi? Masum mu?* Adlı eserlerini *Dehşetler İçinde* ve Arsen Lüpen'ler izler.

1913 yılına gelindiğinde Ebussüreyya Sami, "Türklerin Sherlock Holmes"u olan Amanvermez Avni serisini kaleme alır. Amanvermez Avni, taklitleri yazılan bir seri olurken, polisiye algısında her türlü kılığa girip suçluların peşine düşen, zekâsı ve bileği kuvvetli özel dedektif tipi yerleşmeye başlar.

Hüseyin Nadir'in 1922'de Fantomas'tan uyarladığı Fakabasmaz Zihni'nin maceralarını anlatan *Cinayet Koleksiyonu* altı yıla yakın bir süre devam eder. Bununla birlikte polisiye serisinin en sağlamı, *Cingöz Recai* serisidir.

Peyami Safa'nın, Server Bedi takma adıyla, 1924 yılında kaleme aldığı *Cingöz Recai* serisi, uzun yıllar devam eder. Bunun yanı sıra *Cingöz Recai,* sinema filmine de uyarlanmıştır. Türk Edebiyatı'nda özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde Peyami Safa'nın 'Server Bedi' takma adıyla kaleme aldığı *Cingöz Recai* adlı polisiye serisi yoğun ilgi görür. Bununla birlikte Kemal Tahir de 'M. Kemalettin', 'TİPİ', 'TA-KA', 'Bedri Eser' gibi takma adlarla çeşitli gazete ve dergilerde serüven romanları, polisiye romanlar ve Sherlock Holmes benzeri yazılar kaleme alır.

1950 sonrası Türkiye'de "Mike Hammer" furyası boy gösterir. Kemal Tahir tarafından F.K. takma adıyla çevrilen seri, oldukça ilgi görür.

1980'lere gelindiğinde dönemin siyasi koşulları, polisiye edebiyata önemli katkılar sağlar. Mehmet Eroğlu, Zühal Kuyaş, Pınar Kür gibi yazarlar, önemli romanlar kaleme alır.

1990 yılı ve sonrasında "iyi polisiye, iyi edebiyattır" sloganıyla Osman Aysu ve Ahmet Ümit sahneye çıkar. Osman Aysu'nun, Amerikan tarzı polisiye anlayışında suç, gerilim, şiddet ve seksin yer aldığı, 1994 yılında yayınlanan *Havyar Operasyonu* adlı eseri türün önemli örneklerindendir.

Günümüze gelindiğinde "kara roman" adını verebileceğimiz bir türün doğuşu görülür. Emrah Serbes'in, *Bir Ankara Polisiyesi: Behzat Ç.* Adlı eseri ile polisiye roman gelişmeye devam etmektedir.

1995 sonrası Türk edebiyatında Ahmet Ümit'in öncülük ettiği suç ve muammayı toplumsal meseleler ile harmanlayarak veren bir polisiye edebiyatla karşılaşılır.

Ahmet Ümit'in polisiye roman türünün gelişimi noktasında verdiği çaba oldukça önemli bir yer tutar. Başlı başına, özgün bir tür olarak polisiyenin var olmasını sağlayan yazar, yazmış olduğu on iki romanıyla da oldukça üretken bir tutum sergiler.

1960 doğumlu olan yazar, literatürde genç kuşak yazarlar arasında yer alır. İlk romanı 1996 yılında yayınlanan yazarın en son romanı 2018 yılı Aralık ayında yayınlanmıştır. Romanlarında, İstanbul, suç ve suçlu psikolojisi, toplumun suçu algılayışı, Beyoğlu cinayetleri, kadim dinler ve kültürler, Türk tarihi gibi temalar üzerine yoğunlaşan yazar, toplumun her kesiminden insan ve hayat manzaraları sunar.

Ahmet Ümit romancılığında dikkati çeken en önemli unsurlardan biri, yazarın suçun işlenmesinden çok, suçlu olan kişiyi ona iten sebeplerdir. Yeryüzündeki ilk cinayetten, Habil ve Kabil'den beri bizimle olan bu eylem, insan var oldukça devam edecektir. İnsan doğasının doğuştan itibaren değişken ve suça meyilli oluşu, yaşadığı toplumun mayasından kendi ruhuna çalması, hayata tutunmaya çalışan insanın içine düştüğü bütün durumlar Ahmet Ümit romanlarında karşımıza çıkar.

Polisiye, suç ve suçluya dair yazılar yazmaya devam eden yazarın polisiye roman yazmasının altındaki temel sebep "insan ruhunun haritası" nı ortaya çıkarmaktır.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Şerif, **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Akçağ Yayınları, Ankara, 3. Baskı, 1998

AKYÜZ, Kenan, **Modern Trük Edebiyatı'nın Ana Çizgileri,** İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1995

AYYILDIZ, Dr. Mustafa, **Roman Tanım- Tarihçe- Teknik,** Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2011

ÇETİN, Nurullah, **Roman Çözümleme Yöntemi**, Edebiyat Otağı Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2006

EMRE, Yard. Doç. Dr. İsmet**, Postmodernizm ve Edebiyat,** Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2006

ENGÜNÜN, İnci, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 9. Baskı, Ağustos 2008

FORSTER, E.M., **Roman Sanatı**, Milenyum Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2019

KOLCU, Prof. Dr. Ali İhsan, **Türk Romanı El Kitabı**, Salkımsöğüt Yayınevi, Konya, 1. Basım, Mart 2013

KUNDERA, Milan, **Roman Sanatı,** Can Yayınları, İstanbul, 7. Basım, Eylül 2017

MACKEY, Marina, **Roman Nedir?**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2011

ÖZÖN, Mustafa Nihat, **Türkçede Roman**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 1936

ÜMİT, Ahmet, **Aşk Köpekliktir**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 19- 25. Basım, Haziran 2015

ÜMİT, Ahmet, **Bâb ı Esrar**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 40-41. Basım, Mart 2016

ÜMİT, Ahmet, **Beyoğlu'nun En Güzel Abisi**, Everest Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Ekim 2013

ÜMİT, Ahmet, **Beyoğlu Rapsodisi**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy 28-29. Basım, Nisan 2016

ÜMİT, Ahmet, **Elveda Güzel Vatanım**, Everest Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Aralık 2015

ÜMİT, Ahmet, **İnsan Ruhunun Haritası,** Everest Yayınları, İstanbul, 17. Basım, Ekim 2017

ÜMİT, Ahmet, **İstanbul Hatırası**, Everest Yayınları, İstanbul, 2014

ÜMİT, Ahmet, **Kar Kokusu**, Everest Yayınları, İstanbul, 15- 16. Basım, Kasım 2015

ÜMİT, Ahmet, **Kavim**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 20-21. Basım, Mart 2016

ÜMİT, Ahmet**, Kırlangıç Çığlığı**, Everest Yayınları, İstanbul, Birinci Baskı 2018

ÜMİT, Ahmet, **Kukla**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 14-15. Basım, Mayıs 2016

ÜMİT, Ahmet, **Masal Masal İçinde**, Everest Yayınları, İstanbul, 5. Basım, Ekim 2016

ÜMİT, Ahmet, **Ninatta'nın Bileziği**, Everest Yayınları, İstanbul, 26. Baskı, Aralık 2015

ÜMİT, Ahmet, **Olmayan Ülke**, Everest Yayınları, İstanbul, 22- 26. Basım, Ekim 2017

ÜMİT, Ahmet, **Patasana**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 11.Basım, Haziran 2014

ÜMİT, Ahmet, **Sis ve Gece**, Everest Yayınları, 22- 23. Basım, Mart 2016, İstanbul

ÜMİT, Ahmet, **Sultanı Öldürmek**, Everest Yayınları, İstanbul, 18-19. Basım, Ağustos 2016

ÜMİT, Ahmet, **Şeytan Ayrıntıda Gizlidir**, Everest Yayınları, İstanbul, Cep Boy, 18-19. Basım, Ağustos 2016

Edebiyatın İzinde Polisiye Edebiyat, Haz. Seval ŞAHİN, Banu ÖZTÜRK, Didem ARDALI BÜYÜKARMAN**,** , Bağlam Yayıncılık, Ankara, Birinci Basım, Kasım 2013

MESUTOĞLU Neşe, **İstanbul Hayalden Gerçeğe Sözden Yazıya**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Şubat 2012

Dergi

Radikal Kitap, nu. 106, 28 Mart 2003

EVAT Yılmaz, "Hiçbir Yer Romanında Mekân", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 50, Haziran 2017, s. 91

Sözlükler

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul, 14. Basım Ekim 2005

Web Kaynakları

Akılda Kalan, https://www.youtube.com/watch?v=LUZptMI93pQ, 11 Ağustos 2017, Habertürk
http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/ahmet-umit-kimdir-biyografisi-40076797

İnsan Ruhunun Haritası, Bölüm 1 "Ahmet Ümit'in Yazarlık Serüveni Nasıl Başladı?", https://www.youtube.com/watch?v=nrMtqnbQM_c

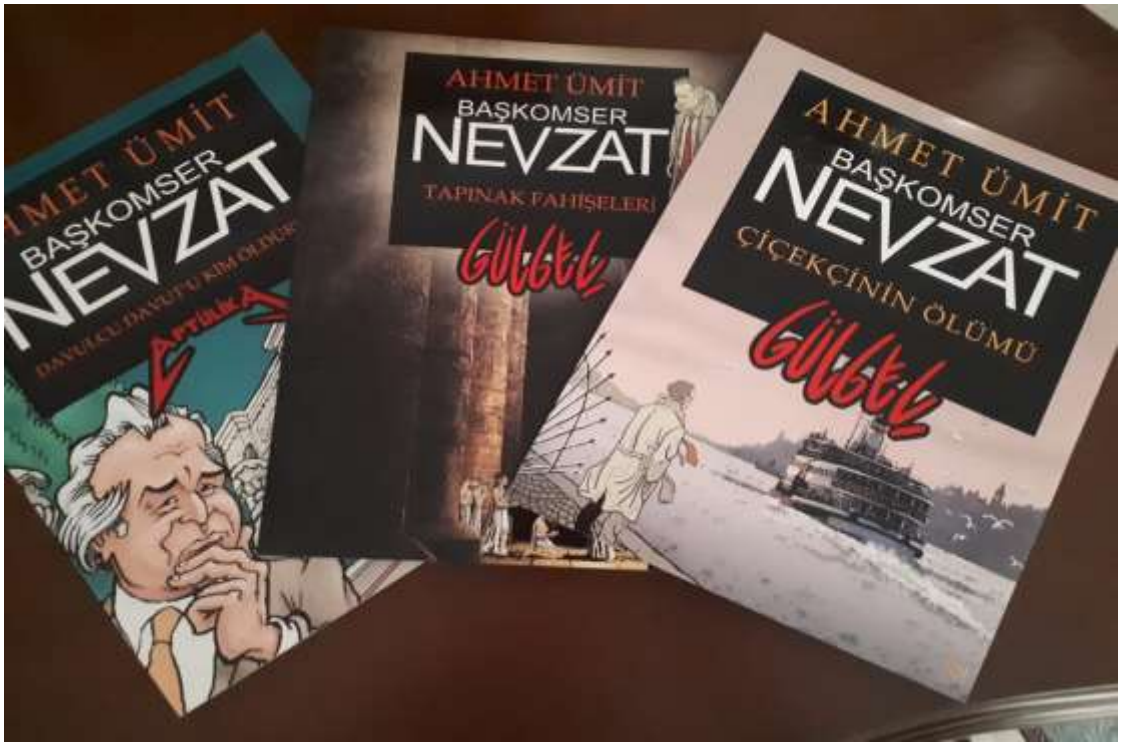
https://oggito.com/icerikler/harf-devrimi-nden-gunumuze-turk-polisiye-edebiyati-1928-2014/25673, 19 Şubat 2017

https://www.fikriyat.com/edebiyat/2017/12/03/turk-edebiyatinda-polisiye, 3 Aralık 2017

https://www.tarihistan.org/osmanli-dan-bug%C3%BCne-turk-polisiyesi/6946/, 21.01.2014

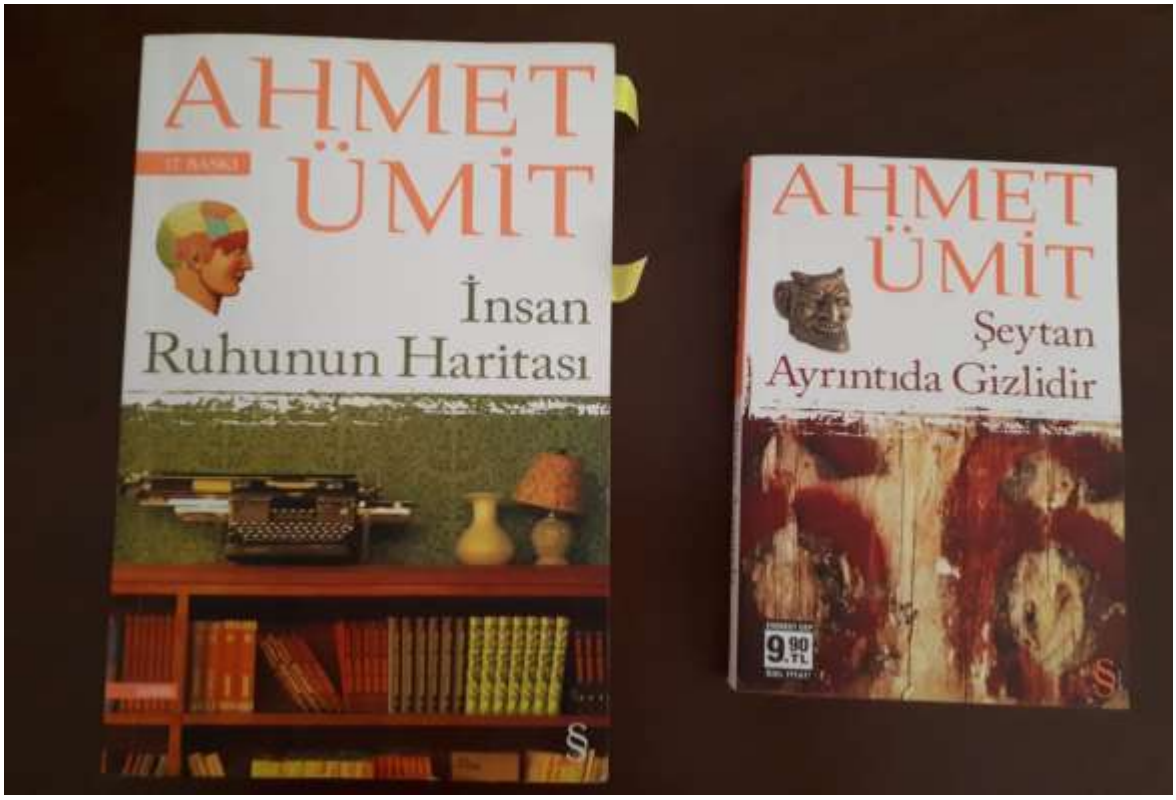
EKLER

AHMET ÜMİT
masal
MASAL
İÇİNDE
AHMET ÜMİT
olmayan
ülke

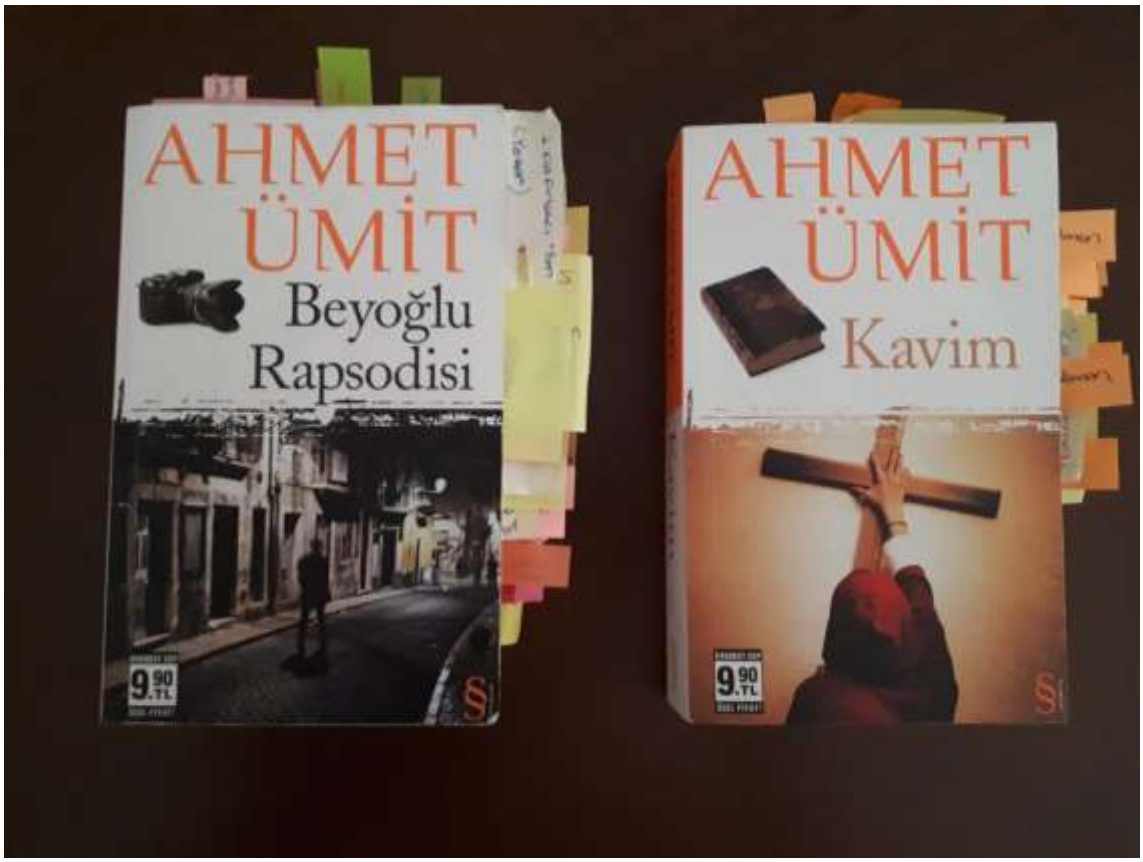

AHMET ÜMİT
BAŞKOMSER
NEVZAT
AHMET ÜMİT
BAŞKOMSER
NEVZAT
TAPINAK FAHİŞELERİ
AHMET ÜMİT
BAŞKOMSER
NEVZAT
ÇİÇEKÇİNİN ÖLÜMÜ

AHMET
ÜMİT
4. BASKI
Sokağın
Zulası
AHMET
ÜMİT
2. BASKI
Ninatta'nın
Bileziği

AHMET
ÜMİT
Sultanı
Öldürmek
AHMET
ÜMİT
BEYOĞLU'NUN
EN GÜZEL
ABİSİ

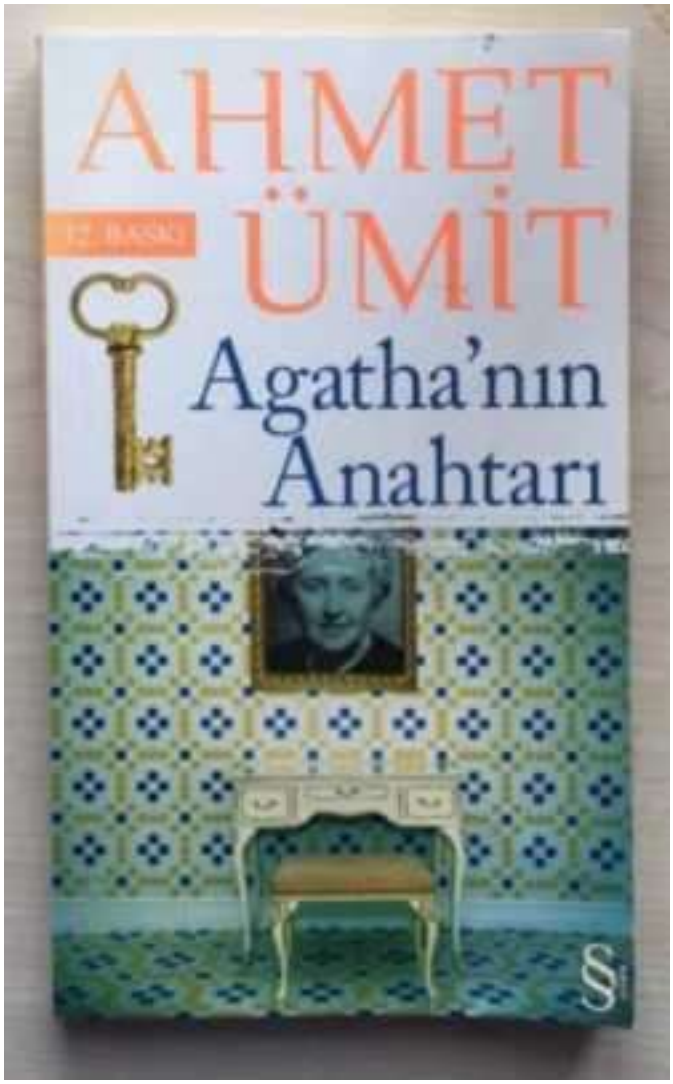

AHMET
ÜMİT
İnsan
Ruhunun Haritası
AHMET
ÜMİT
Şeytan
Ayrıntıda Gizlidir
9.90 TL

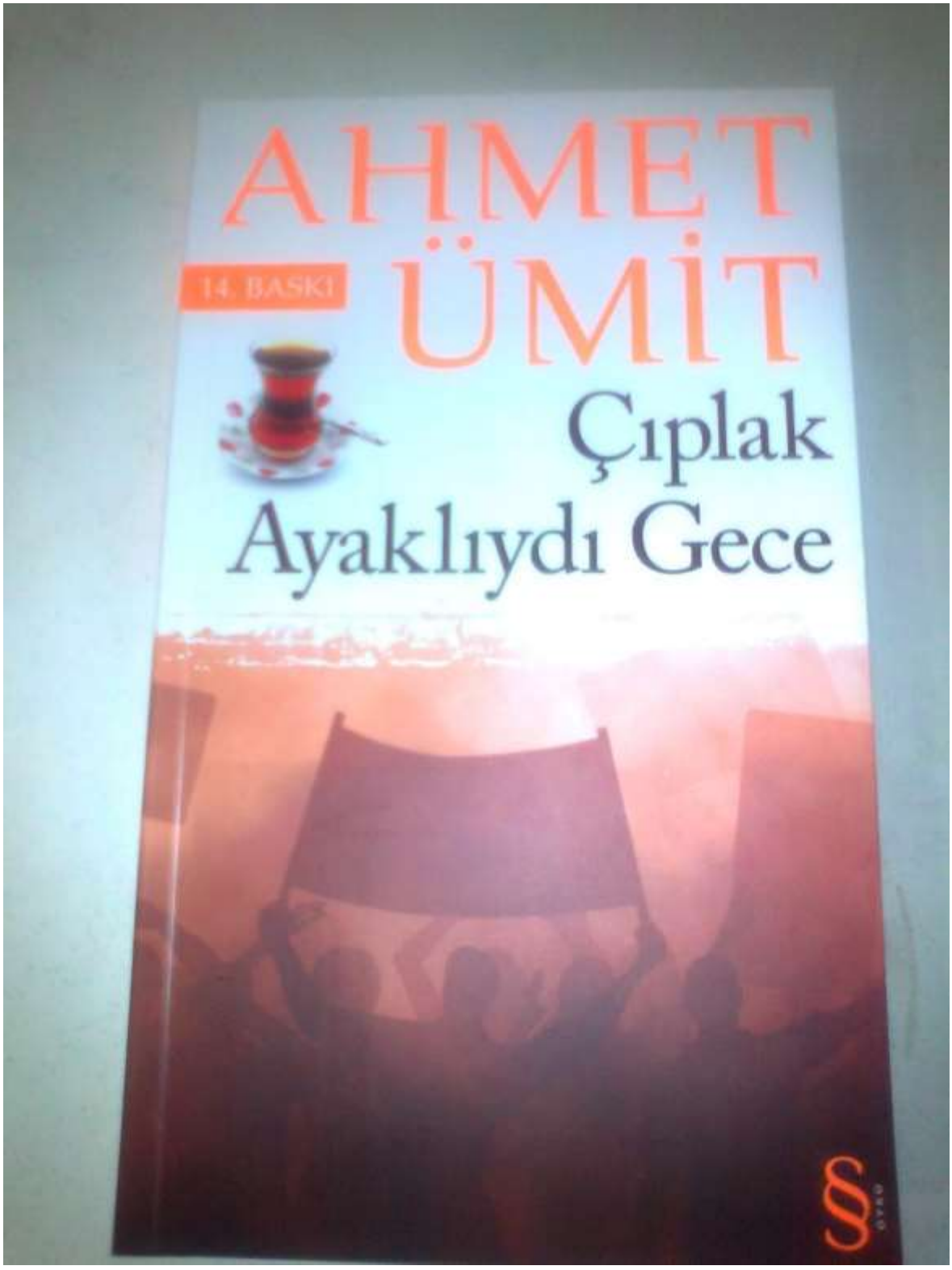

AHMET
ÜMİT
Bir Ses
Böler Geceyi
AHMET
ÜMİT
Aşk
Köpekliktir
9.90 TL

AHMET
ÜMİT
Beyoğlu
Rapsodisi
9.90 TL
AHMET
ÜMİT
Kavim
9.90 TL

AHMET ÜMİT
ELVEDA
güzel
VATANIM
AHMET ÜMİT
Kırlangıç
Çığlığı
ROMAN
BİRİNCİ BASKI
300.000 ADET

AHMET
ÜMİT
Bab-ı Esrar
AHMET
ÜMİT
İstanbul
Hatırası
ROMAN

AHMET
ÜMİT
Agatha'nın
Anahtarı

AHMET
14. BASKI
ÜMİT
Çıplak
Ayaklıydı Gece